

**Károli Gáspár Református Egyetem
Hittudományi Kar**

SZEMESZTERFÜZET

2015/2016. tanév

I. félév

Tartalomjegyzék

- I. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend – lelkész szakirány**
- II. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend – teológus szakirány**
- III. Református hittanoktató alapképzés (BA), nappali munkarend**
- IV. Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, egyszakos, nappali munkarend**
- V. Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, szakpáros, nappali munkarend**
- VI. Protestáns teológia osztatlan képzés, esti munkarend**
- VII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend
(lelkész alapképzéssel)**
- VIII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend
(hittanoktató alapképzéssel)**
- IX. Kötelezően választható tanegységek**
 - 1. Szemináriumok
 - 2. Szaknyelvi kurzusok
- X. Szabadon választható tanegységek**
 - 3. Értelmisségi tanegységek
 - 4. Idegen nyelvi blokk

I. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend – lelkész szakirány

I. évfolyam

HT ÓSZB010 – HÉBER NYELV 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 60	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,45 Kedd 13,00-14,45 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: Folyamatosan zh-k

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan alapjainak elsajátítása. Ez magába foglalja a héber szövegek olvasási technikáját, az olvasás és nyelvtani gondolkodás alapjait, valamint a nyelvtani ismereteket, különös tekintettel a héber igeragozásra. A tantárgy végcélja a Biblia olvasása és fordítása, ezért folyamatosan figyelemmel kísérjük a bibliai anyagot, ill. a nyelvtanulás is speciálisan írott anyag értelmezésére irányul majd. Hangsúlyos a morfológia, a syntaxis a nyelvgyakorlat során kerül előtérbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A sémi nyelvek: „sémi”, a sémi nyelvek felosztása, a héber nyelv helye.
2. Rövid héber nyelvtörténet: a héber nyelv négy korszakai, a bibliai héber jellemzői, Biblián kívüli nyelvmlékek.
3. A héber írás és olvasás: az alefbét kialakulása, spirantizáció, a magánhangzók, az olvasás szabályai, akcentusok.
4. Névmasok: személyes névmások, mutató ~, kérdő ~, a vonatkozó ~, a határozatlan ~.
5. A főnevek: nem, szám, személy, rendhagyó főnevek.
6. Birtokos ragozás: status absolutus és construstus, birtokragok.
7. Melléknevek: a jelzős szerkezet, a melléknevek fokozása.
8. Prepozíciók: csoportosításuk, ragozásuk.
9. Kötőszók, határozószók.
10. Számnevek (tőszámnevek, sorszámnevek, törtszámnevek).
11. Igeragozás. Szerkezeti tudnivalók: gyök, igerörzs, binján. Az erős igeik ragozása, a wáw consecutivum, imperativus energicus, nun paragogicum etc.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- Dr. Egeresi László Sándor: *A bibliai héber nyelv tankönyve*, Bibliophilia, 2010.

- Tóth Kálmán (1998): *A héber nyelvtan elemei szabályai*. KRE-HTK, Bp.
- Karasszon Dezső (1994): *Héber gyakorlókönyv és bibliai arám nyelvtan*. KRE-HTK, Bp.
- az előadó által összeállított „handout”-ok

Ajánlott irodalom:

Elmélet nyelvtanok közül:

- Joüon, P. – Muraoka, T.(1993.): *A Grammar of Biblical Hebrew*, vol. I-II. Pontificio Istituto Biblico, Róma;
- Kautzsch, E. (szerk., 1988¹⁹): *Gesenius' Hebrew Grammar* Oxford: Clarendon Press, Oxford.

Gyakorlati nyelvtanok közül:

- Jenni, E. (1981): *Lehrbuch der hebräischen Sprache des Alten Testaments*. (Helbing & Lichtenhahn, Bazel);
- Seow, C.L.(1995² jav. kiadás): *A Grammar for Biblical Hebrew*. Abingdon Press, Nashville;
- Bergman, Nava (2005): *The Cambridge Biblical Hebrew Workbook*. Cambridge University Press, Cambridge.
- H-D. Neef, *Arbeitsbuch Hebräisch* (UTB 2429; Mohr Siebeck, 2006².)

HT ÚSZB030 – GÖRÖG NYELV 1

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 10,00-11,30 Csütörtök 8,15-9,45	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: 1. Dr. Balla Péter 2. Pataki András Dávid	N: 60	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: 1. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu) 2. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pataki.andras@kre.hu)	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Zh./teszt/szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Az Újszövetség görög nyelven való tanulmányozásához szükséges tudnivalók elsajátítása, a görög írásrendszer megismerése és begyakorlása, az olvasási készség megszerzése, az alapvető szókincs elsajátítása, a nyelv rendszerének és struktúrájának megismerése, ragozási táblázatok, nyelvtani szabályok megtanulása, alapvető nyelvtani, mondattani ismeretek megszerzése, tankönyvi olvasmányok és rövid bibliai szövegek megismerése, memoriterek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az alábbi nyelvtani (tankönyvi) anyag főként keddenként kerül előadásra. Emellett átfogó előadások is elhangzanak, főként a szerdai alkalmakon, valamint válogatott újszövetségi szakaszokat olvasunk.

1-6. hét: A görög írás; Varga Zsigmond TK 1-3. olvasmánya és nyelvtani anyaga

7. hét: I. összefoglaló zárthelyi dolgozat

8-13. hét: Varga Zsigmond TK 4-6. olvasmánya és nyelvtani anyaga

14. hét: II. összefoglaló zárthelyi dolgozat.

15. hét: ismétlés, szóbeli feleletekre lehetőség

A tanegység teljesítésének nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása, sikeres lezárásának feltétele a félévközi rövid tesztek és a két összefoglaló zárthelyi dolgozat megírása.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rövid tesztek minden héten
- Két összefoglaló zárthelyi dolgozat (a szorgalmi idő közepe és vége felé)
- Szóbeli feleletek lehetősége a félév végén

Kötelező irodalom:

- Tankönyv (TK): Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010. (negyedik kiadás)

Ajánlott irodalom:

Nyelvtanok és nyelvkönyvek:

- Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000.
- E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999.
- Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990. (2. Auflage)
- John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991. (orig.: 1965)
- Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987. (orig. 1958)
- Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997. (második, változatlan kiadás)

Szótárak:

- Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992.
- Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (új kiadása is megjelent 2007-ben).

HT BTHB050 – BIBLIAISMERET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Pecsuk Ottó	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: egyeztetés alapján: (opecsuk@yahoo.com)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret első félévi oktatásának célja az ószövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell, hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során írandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Ószövetségbe: az Ószövetség népének története, Izráel vallása, könyvei, kánon- és szövegtörténet, irodalmi műfajai, régészet és Ószövetség
2. Teremtéstörténetek, őstörténet, patriarchák története, József (1Móz)

3. Izráel Egyiptomban, tíz csapás, kivonulás, pusztai vándorlás, honfoglalás (2Móz-Józs)
4. A bírák kora, harc a filiszteusokkal, Sámuel, Saul, Dávid, a királyság kialakulása (Bír-Ruth-1-2Sám)
5. Salamon, az ország kettészakadása, az északi és déli országrész története (1-2Kir, 1-2Krón)
6. A babiloni fogság, a fogság prófétái, élet a fogságban; újjáépítés (Ezsdrás és Nehémiás)
7. Eszter-Jób-Zsoltárok
8. Péld-Préd-Énekek
9. A próféták 1. (Ézs)
10. A próféták 2. (Jer-JSir)
11. A próféták 3. (Ez-Mal)
12. Apokaliptika (Dán) és a deuterokanonikus bibliai könyvek
13. Összefoglalás, értékelés, jegybeírás

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok minden óra elején (tartalmi kérdések, nevek, események, memoriterek)
- Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása
- A zárthelyi dolgozatok jegyeinek alapján a félévet lezárni nem tudó (bizonytalanra álló) hallgatók, akik nem írtak meg egy vagy több zárthelyit, illetve akiknek elégtelen zárthelyijük van, azok kollokviumon adnak számot a tananyag elsajátításáról

Kötelező irodalom:

- *Biblia – Magyarázó jegyzetekkel.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- Burján T. és Pecsuk O. (szerk.), *Bibliai iránytű.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó,
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret.* Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Pákozdy László Márton, *Bibliaiskola.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2007.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.

HT BTHB061 – ÓKORI VALLÁSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja az, hogy a hallgatók megismerjék a vallástudomány alapfogalmait, módszereit, eredményeit; a vallástudomány, illetve vallástörténet és a teológia összefüggéseit és esetleges különbözőségeit; a vallástudomány, ill. vallásfenomenológia teológiai alkalmazásának lehetőségeit és korlátait. Az ókori vallások részletes megismertetése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diszciplína helye, jelentősége a teológiai tanulmányok között. Vallástudomány és keresztyén teológia. Vallástörténet és bibliai teológia. Mi a vallás? Elméletek a vallás eredetéről. A Kijelentés
2. Vallásos fogalmak és életjelenségek. Manaizmus, fétisizmus, animizmus, totemizmus, tabu, mágia. Természeti jelenségek istenítése. Az istenfogalom fejlődésének főbb állomásai
3. Vallásos életmód – az élet megszentelése. Szent személyek. Szent helyek. Szent idők. Szent szavak. Szent cselekmények
4. A sumér, asszír-babiloni, kánaáni (nyugat-sémi), egyiptomi, perzsa, a görög-római vallások részletes ismertetése

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az ajánlott irodalomból egy az oktatóval előre egyeztetett könyv kijelölt részének önálló feldolgozása házi dolgozat formájában.

Kötelező irodalom:

- Herczeg Pál (1991 és újabb kiadásai): *Vallástörténet*. Budapest.
- M. Eliade (1994): *Vallási hiedelmek és eszmék története I-II-III*. Századvég Kiadó, Budapest. = M. Eliade (2006): *Vallási hiedelmek és eszmék története* (egy kötetben). Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto (1997): *A Szent*. Osiris Kiadó, Budapest
- G. van der Leeuw (2001): *A vallás fenomenológiája*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Voigt Vilmos (2004): *A vallási élmény története. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kiadó, Budapest.; Voigt Vilmos (2006): *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kiadó, Budapest.
- J. Ries (2003, szerk.): *A szent antropológiája. A Homo religiosus eredete és problémája*. Typotex Kiadó, Budapest.; J. Ries (2006, szerk.): *A hívő ember a zsidó, a keresztyén és az iszlám vallásban*. Typotex Kiadó, Budapest.
- G. Widengren (1969): *Religionsphänomenologie*. De Gruyter, Berlin.
- D. Cupitt (én.): *Eltűnt istenek nyomában. A vallásosság jövője*. Kulturtrade Kiadó.
- Pais István (1988): *Ember és vallás. Adalékok a vallás kritikájához és struktúrájához*. Budapest.
- G. J. Bellinger (1993): *Nagy valláskalauz*. Akadémia Kiadó, Budapest.;
- Bodrogi T. et al. (1978): *Mitológiai ABC*. Gondolat Kiadó, Budapest.;
- R. Graves(1985): *Görög mítoszok*. Európa Kiadó, Budapest;
- E. Hamilton (1992): *Görög és római mitológia*. Holnap Kiadó, Budapest.;
- Kerényi K. (1977): *Görög mitológia*. Gondolat Kiadó, Budapest.;
- H. Ringgren (1979): *Die Religionen des Alten Orients*. Göttingen.

HT BTHB064 - PROSZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Pecsuk Ottó	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A proszeminárium célja, hogy a hallgatót bevezesse az egyetemi tanulás és teológiai tudományos munka módszertanába. Megismerteti a hallgatókat a teológiai tudományok rendszerével, felépítésével, a jegyzetelés, könyvtározás és dolgozatírás módjaival, követelményeivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A teológiai tudományok rendszere
2. A teológiai tudományok segédtudományai
3. Tanulásmódszertan A
4. Tanulásmódszertan B
5. Könyvtárismeret
6. Könyvtárhasználat
7. Írásbeli munkák
8. A szemináriumi dolgozat
9. A TDK dolgozat
10. A szakdolgozat
11. Tudományos írások műfajai
12. ZH

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív órai munka + zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába (Budapest: Osiris 1995)
- Umberto Eco: Hogyan írjunk szakdolgozatot? (Budapest: Kairosz 2005)
- Gyurgyák János: Szerzők és szerkesztők kézikönyve (Budapest: Osiris 2005)

Ajánlott irodalom:

- Karner Károly: Bevezetés a theológiába (Budapest: 1954)
- Kocsis Elemér: Bevezetés a theológiába (Debrecen. 1979)
- Horváth Tibor-Papp István: Könyvtárosok kézikönyve 1-5 (Budapest: Osiris 1999-2003)

HT DOER010 – HITVALLÁSISMERET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-9,30 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek a tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és hitvallás. HK 21-24
2. Isten kijelentése és a Szentírás. HH I-II

3. Az egyetlen vigasztalás és a HK néhány jellegzetessége. HK 1-5
4. Az ember nyomorúsága, az eredendő bűn és szabad akarat kérdése. HK 6-9, 11-14, HH VIII-IX
5. A szabadító személye. HK 15-19, HH XI
6. A Szentháromság Isten HK 25, HH III
7. A teremtő, mindenható Atya, a látható és láthatatlan világ HK 26, HH XI
8. A gondviselő Isten HK 27-28, HH VI
9. Krisztus hármassága a miénk HK 31-34
10. Krisztus útja a megaláztatástól a felmagasztalásig HK 35-37, 40-46, 49, 52

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancton: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deutsch, Gütersloh, 1997
- *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*. Kolozsvár, 2000.
- *Doedrecht Kánonok*. Kolozsvár, 2000.
- *Bekentnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwanzig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis heute*. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus der reformierten Tradition. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

HT DOER012 – TEOLÓGIAI ENCIKLOPÉDIA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 14,00- 15,30 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A teológiai diszciplínák és segédtudományaik rendszerének ismerete, teológia történet rövid áttekintése. A tantárgy további célja a hallgatók tudományos munkára való felkészítése, az ehhez szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek, jártasságok elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Témakörök:

- 1.1. A teológia tudománya, feladata. A teológiai iskolák történeti áttekintése (A Budapesti Ref. Teológia és a KRE HTK rövid története)
- 1.2. A teológia szaktárgyainak bemutatása: a bibliai tudományok
- 1.3. A rendszeres teológia tárgyai
- 1.4. Az egyháztörténet és segédtudományai
- 1.5. A gyakorlati teológia és szaktárgyai
- 2.1. A teológiatörténet vázlatosan: a keresztyén ókor és a patrisztikus irodalom
- 2.2 Teológia a Középkorban
- 2.3. Reformáció, a protestáns ortodoxia és a pietizmus
- 2.4. Teológia a Felvilágosodás kora óta
- 3.1. A teológia és az egyházi szolgálatok személyi feltételei (Vocatio interna és externa)

Évközi tanulmányi követelmények:

- egy választott témában gépelt formában könyv- és cikkjegyzéket kell benyújtani
- A félév során el kell sajátítani a tudományos munkához szükséges alapismereteket is (pl. könyvtárhasználat, szakértekezés elkészítésének módja)

Kötelező irodalom:

- Az előadásokon túl A. McGrath, *Bevezetés a keresztény teológiába*, Bp. Osiris 1995. 27-126.o.

Ajánlott irodalom:

- Karner Károly, *Bevezetés a teológiába*, Bp. 1954.
- Dr. Kocsis Elemér, *Bevezetés a teológiába*, Debrecen 1979 (ill. a későbbi kiadások)
- S.C. Guthrie, Jr., *Christian Doctrine*, Atlanta 1968.p.11-49
- Karl Barth, *Einführung in die evangelische Theologie*, Zürich 1962-Berlin

HT FILR030 – BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám: N: 15	Órarendi beosztás: Péntek 11,00-11,45 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy kifejezetten propedeutikai jellegű. Elsődleges célja, hogy a hallgatót megismertesse a nyugati filozófiai gondolkodás alapkategóriáival, történetének fontosabb korszakaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során a hallgatók elsajátíthatják a filozófiai gondolkodás alapelemeit, megismerkedhetnek a filozófia fontosabb területeivel, betekintést nyerhetnek az e területeken megfogalmazódott

legfontosabb problémákba, illetve a velük kapcsolatos kérdésekre adott meghatározó jellegű válaszokra.

Évközi tanulmányi követelmények:

- az órákon való aktív részvétel
- részvétel a forrásirodalom feldolgozásában

Kötelező irodalom:

Kötelező:

- Azenbacher: Bevezetés a filozófiába. Budapest, 1993. 15-56, 252-295, 358-383.o.
- Nigel Warburton, A filozófia világa, Budapest, 1993.

Kötelező forrásirodalom:

- A Bevezetés a filozófiába (Szöveggyűjtemény), (szerk. Steiger Kornél), Budapest, 1992 egészében, különös tekintettel az alábbi részekre:
 - 21-24.old. Hérakleitosz B1
 - 48-64.old. Platón, Phaidón, 95b-107b.
 - 78-82.old. Arisztotelész, Politika III,1,6,7. fejezet.
 - 119-121.old. Augustinus, Vallomások, VII,5, 10-11; 8,19. 9-22.
 - 132-133.old. Anzelm, Proslogion, 2. fejezet.
 - 152-159.old. Th. Hobbes, Leviatán, (részletek)
 - 231-237.old. J.J. Rousseau, A társadalmi szerződésről (részlet)
 - 280-282.old. G.W.Fr. Hegel, A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részlet).
 - 294-297.old. K. Marx, Tézisek Feuerbachról.
 - 301-304. old. H. Bergson, Bevezetés a metafizikába (részlet)
 - 325-332. old. K. Jaspers, Bevezetés a filozófiába (részlet)

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésnek megfelelően az órán, vagy külön egyeztetett időpontban kerül kiadásra.

HT GYKG067 - EKKLEZIASZTIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 16,00- 17,30 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: Órai munka, házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók tekintélyes része erősen szekularizált háttérből érkezik és nincs kellő ismeretük a Magyar Református Egyház életéről. A stúdium célja, hogy leíró tájékoztatást adjon egyházunk életéről. Az ekkleziasztika tudománya az egyház adott pillanatában vizsgálja az egyházi életet, azaz egyház a jelenben. A tantárgyi követelmények is erre irányulnak, hogy a Református Egyház helyzetét a jelenben vizsgálja meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ekkleziasztika a gyakorlati teológia körébe tartozik és megkülönböztetendő az ekkleziológiától, amely rendszeres teológiai tárgy. A hallgatónak szükséges, hogy alapvető egyházi ismereteket elsajátítsanak, mert csak így lehetséges a gyülekezetben végzett szolgálat eredményességére legalább kísérletet tenni.

Az évközi követelmények szűkítő körben vizsgálják az egyház és benne a lelkészek helyzetét a társadalmi kerettől indulva, a teológia tudományán keresztül a gyülekezeti, sőt családi kerethez megérkezve.

1. A Magyar Református Egyház és a mai társadalom (posztmodern és magyar helyzetkép)
2. A Magyar Református Egyház szervezeti felépítése és története
3. A gyakorlati teológia preskriptív és proskriptív jellege
4. Egyházunk igehirdetési gyakorlata
5. Egyházunk diakóniája és missziója
6. A gyülekezet teológiai és ekkleziisztikai szempontból
7. A presbitérium munkája
8. A gyülekezeti éneklés helyzete
9. Kiscsoportok működése a gyülekezetben
10. Egyház és iskolaügy
11. A Budapesti Református Teológia története és a teológus diák „útja”
12. A lelkipásztor helyzete a gyülekezetben

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: A magyar református ekkleziasztika nagy vonalakban, 1970-2000 Budapest 2003
- Imre Lajos: Ekkleziasztika, 1941
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában Budapest 2000
- Douglass: Új reformáció Budapest 2002
- Douglass: Isten szeretetének ünnepe, Kálvin és Luther Kiadó 2005
- Kádár Ferenc: Egyház itt és most, Az ekkleziasztika művelésének alapjai, eredményei és mai lehetőségei, Doktori kézirat, Sárospatak 2006.
- Makkai Sándor: Az egyház bűnei; és Egyházi életünk Válsága. Kálvin Kiadó 2005

Ajánlott irodalom:

HT GYKG065 – BESZÉDTECHNIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Lohnné Strigens Erika	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	őszi	I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése,

a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédképesség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- órákon való aktív részvétel
- gyakorlati feladatok megoldása
- egy szabadon választott prózai és verses mű előadása

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre: Tiszta beszéd, Holnap Kiadó Kft., 2012

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre: Mondjam vagy mutassam? Szó-Hang-Gesztus, Holnap Kiadó, 2009.

HT HIMG068 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- mivel az egyházi éneklés legfőbb mértéke a Szentírás, ismerje meg, mit tanít a Biblia az éneklésről; illetve mit tanítanak reformátor eleink az éneklésről
- ismerje meg, melyek Csomasz Tóth Kálmán szerint a helyes egyházi ének ismertetőjegyei
- ismerje meg a genfi zsoltároskönyv kialakulásának történetét

- ismerje meg a 16. század legfontosabb énekgyűjteményeit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- ismerje meg a 16. században keletkezett magyar énekköltés legfontosabb darabjait

Tematika:

1. Az egyházi ének ismertetőjegyei

2-3. Biblia és ének:

- Az Ószövetség tanítása az éneklésről
- A Zsoltárok Könyve
- Az Újszövetség tanítása az éneklésről

4. A reformátorok tanítása az éneklésről

5-6. A genfi zsoltároskönyv keletkezése

7. A genfi zsoltárok feldolgozásai a 16. században

8. A legfontosabb gyülekezeti énekeskönyvek a 16-17. században

9-10. A 16. századi históriás énekstílus

11-12. A 16. századi egyházi énekstílus

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 8 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicséretetek:
447, 146, 161, 475, 380, 220, 256, 236, 286, 450, 258, 254, 399, 255, 379, 257, 242, 241, 311, 240, 369, 317, 213, 273, 353, 205, 372, 368, 162, 408.
- Az Éneklő Egyházból (katolikus énekes könyv): 72, 190.

Kottából:

- 5 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicséretetek:
402, 403, 404, 386, 476, 387, 237, 163, 486, 260, 318, 339, 244, 378.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950. 9–44.
- Módos László: A gyülekezeti éneklés bibliai alapjai. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 10–23.
- Dobszay László: Az egyházzene tiszta eszméje. *Magyar Egyházzene* I (1993/1994), 12-17.
- Kálvin János: Előszó a Zsoltárokhoz. *Zsoltár* I/4. (1994) 2-3. vö.: Kálvin János: A keresztyéneknek... in: Goudimel, Claude: Zsoltárok 1565. Közreadja: Bólya József. Budapest 2002. 6-8.
- „...eleitől #ogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. ReZeM 1993. 7–12, 33–35. (47–52).
- Bourgeois, Loys: *A muzsika igaz útja*. Ford.: Jeney Zoltán. Budapest 2003. Olvasandó: Ferenczi Ilona utószavából: Louis Bourgeois, a zenész és zeneszerző. 65–68.

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvételek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491-519.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzenei történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Luther Márton: A muzsika dicsérete. *Zsoltár* I/3. (1994) 2-3.
- Papp Anette: *A 16. századi metrikus énekek. A genfi zsoltár*. (A magyar népének II. 3 A) Egyházzenei Füzetek I/18. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2013.
- Papp Anette: *A 16. század magyar eredetű népénekei*. (A magyar népének II. 2.) Egyházzenei Füzetek I/17. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2013.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: *"Inter sollicitudines"*, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: A XVI–XVII. századi református gyülekezeti énekeskönyvek szerkezete, éneksorrendje. in: *„A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretet” – Népénektáraink tegnap és ma*. Az „Éneklő Egyház” megjelenésének 20. évfordulóján tartott tudományos ülészak és emlékülés előadásai. Budapest, 2005. december 8–10, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport 2011. 283–292.

II. évfolyam

HT ÓSZB012 – HÉBER NYELV 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 13,00-14,45	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átisméltése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átisméltését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel. Új anyagként jelentkezik a mondattan alapjainak megtanulása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az I. és II. szemeszter anyagának átisméltése két nagy blokkban, ezekből zh. Ezzel egyidejűleg az olvasás gyakorlása véletlenszerűen választott bibliai szövegeken.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984.
- Dr. Egeresi László Sándor: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.
- W. Dennis Tucker: *Jonah – A Handbook on the Hebrew Text* (Baylor Univ. Press, 2006). A kifejezetten ilyen kurzusokra összeállított tankönyvet a kurzus minden hallgatója megkapja pdf-ben az oktatótól
- Davidson, B. (1848): *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt!
- Mondattanok (Davidson, Brockelmann, Williams, Michel, Joüon-Muraoka, Waltke & O'Connor).

Ajánlott irodalom:

HT ÓSZB014 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	123-as terem		

Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsen az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.

Ajánlott irodalom:

- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallásstanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004
- J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004
- H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

HT ÚSZB032 – GÖRÖG NYELV 3

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: 1. Dr. Balla Péter és 2. Dr. Pap Ferenc				
Előadók fogadóórái: 1. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu) 2. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: gyakorlat követelményei, zh./ teszt/ szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztyén irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A *Filippi levél (Fil 1-4)* fejezeteinek olvasása, nyelvi elemzése, a felmerülő nyelvtani jelenségek ismételése, ismeretének elmélyítése, újabb ismeretek elsajátítása (mi mindent lehet kifejezni a különböző esetekkel, igei akciókkal, igenevekkel, stb.). Újabb memoriterek. A *Filippi levél (Fil 1-4)* nyelvi elemzésével párhuzamosan a nyelvtan módszeres ismételése és rövid tesztek:

1. hét: főnévragozás, névmások, 2-5. hét: melléknevek, prepozíciók, igeragozás, 6-10. hét: mondat, a további hetek során mód van szóbeli feleletekre, valamint sor kerül írásbeli zárthelyi dolgozatokra. Az utolsó két héten jegylezáró feleletek.

A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. (Lásd SZMSZ!) A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó két hetében kerül sor.

Évközi tanulmányi követelmények:

- előre szótárazás a köv. órai anyaghoz
- tesztek, zh-k
- a jegylezáró felelethez mindenki hozza magával a kézzel írott kiszótárazását a tanegység tárgyleírásában megadott újszövetségi fejezeteknek – ez a jegy megszerzésének feltétele

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás).

Ajánlott irodalom:

Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000; E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999; Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage); John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965); Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958); Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992; Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben); Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvébe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997 (második, változatlan kiadás); J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft; J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark; J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983, Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965); David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988; Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is; Az újgörög nyelvtani táblázatokat is tartalmazza az alábbi szótár: Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnomlás: 2007); valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján, www.kre.hu, Karok, HTK, Tanszékek, Újszövetségi Tanszék; vagy: <http://www.peterballa.eoldal.hu/>)

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 14,30-16,00 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Pataki András Dávid				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pataki.andras@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Az Újszövetség lelkészi és hittanoktatói-vallásánári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon, hittanoktató és vallásánár szakon nem). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Bevezetéstán tárgyköre, főbb problémái, alpművei a múltban és a jelenben. Bevezetés a kánontörténetbe: az eretnység szerepe a kánon kialakulásában; az Ószövetség jelentősége az újszövetségi kánon kialakulásában; a „kánoni” tekintély nyomai az Újszövetségben; a kanonizálás történetének főbb állomásai, problémái, valamint hermeneutikai alapelvek; a kánon kialakulásának okai és fontosabb forrásai. Szövegtörténet: a tudomány történetének főbb állomásai; a főbb kéziratok; a szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai. A Nestle-Aland 27. vagy 28. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata (ez a hittanoktató és vallásánár szakosok számára nincs). A szinoptikus kérdés. Az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei „különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzetek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstán szempontjából fontos tartalmi részek ismerete).

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum (önálló jelentkezés alapján)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, kézírással elkészítendő az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, könyvenként és fejezetenként, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot a vizsga elején kell átadni a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen meg is tanulandó, a vizsgán el kell tudni mondani az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!

Ajánlott irodalom:

Újszövetségi bevezetések:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company

- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnyomásokkal)
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

Forrásgyűjtemény:

- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (e könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete)

Monográfiák és bibliai lexikonok:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása, ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel
- Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliai Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
- Evans, Craig A. (ed.): *Encyclopedia of the Historical Jesus*. 2008, New York—London: Routledge
- Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary* 1-6. 1992, New York: Doubleday
- Green, Joel B. – McKnight, Scot (eds.): *Dictionary of Jesus and the Gospels*. 1992, Downers Grove—Leicester: Intervarsity Press
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat

- Martin, Ralph P. – Davids, Peter H. (eds.): *Dictionary of the Later New Testament and Its Developments*. 1997, Downers Grove—Leicester: InterVarsity Press
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter

HT BTHB054 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael
3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, Asszíria, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.

- Ghirshman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izráel története I. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

HT DOER014 – DOGMATÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyén gondolkodás történeti forrásai. A hagyományozódás az ősegyházban. Az apostoli kor krisztológiai, trinitárius formulái. Korai krisztológiai herezisek (ebionitizmus, doketizmus)
2. Az apostoli atyák. Az antiochiai és az alexandriai iskolák.
3. A gnoszticizmus és hatása a teológiára. Markion. Montanizmus.
4. Az apologéták. Pogány támadások a keresztyénség ellen (Kelszosz, Porphyrius)
5. Az első dogmatikai rendszerek: Irenaeus, Órigenész
6. Krisztológiai dogmafejlődés. Arianizmus, Athanásziosz, az I. Nikaiai Zsinat. A Szentlélek személye: Konstantinápolyi Zsinat
7. Krisztus kettős természetének vitái: az Efézusi és Kalkedóni Zsinatok
8. Kappadókiai atyák és a keleti trinitástan
9. Augustinus
10. Keleti és nyugati tanfejlődés a kora középkorban. Ikonológia, sakramentológia
11. A korai skolasztika, Canterbury Anselmus

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Kötelező irodalom:

- Jonathan Hill: *A keresztyén gondolkodás története* Atheneum, Budapest, 2000.
- Tony Lane, *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, 2000.
- A. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Osiris, Budapest
- Vanyó László (szerk.) *Ókeresztyén írók* sorozat kijelölt szövegei

- Kálvin János, *Tanítás a keresztyén vallásra*, MRE Zsinati Iroda, Budapest 1986. 1-151.o olvasmánynapló szerű kijegyzetelés
- Az előadásokhoz küldött szöveg, jegyzet

Ajánlott irodalom:

- A. von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre
- Bengt Haeglund, *Geschichte der Theologie*, Berlin, E. V.
- Louis Berkhof, *The History of Christian Doctrines*, Grand Rapids, Mich. 1988.
- Bernhard Lohse, *A Short History of Christian Doctrine*, Fortress, Philadelphia, 1985.
- Órigenész, *Kelszosz ellen*, Kairosz, Budapest, 2008.
- Szent Ágoston, *Vallomásai*
- Szent Ágoston, *Isten városáról* I-IV.

HT FILR032 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 2

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus közvetlenül a Filozófiatörténet 1 kurzusra épül. Annak tematikáját folytatja, és az ott elsajátítandó ismereteket előfeltételezi. Célja, hogy a hallgatóságot az új és legújabbkor európai filozófiatörténetének főbb irányzataival, azok legfontosabb képviselőivel megismertesse, egyszersmind lehetővé tegye, hogy a téma forrás és másodlagos irodalmában önállóan tájékozódni tudjanak. A kurzus a vallásfilozófia kurzus bevezetésével is szolgál.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A reneszánsz és reformáció korának filozófiája
2. R. Descartes és a kartézianizmus
3. B. Spinoza és az azonosság filozófiája
4. G.W. Leibniz
5. Empirizmus és szkepticizmus (J. Locke. D. Hume, J. Stuart Mill)
6. I. Kant és az észkritika
7. G.W.Fr. Hegel
8. S. Kierkegaard és az egzisztencia-filozófia kezdetei
9. Fr. Nietzsche
10. Martin Heidegger és az egzisztencializmus
11. L. Wittgenstein és a logikai pozitivizmus
12. K. Jaspers és a vallásos egzisztencializmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Giordano Bruno, Az okról, az elvről, és az egyről. In: G. Bruno, Két párbeszéd (ford. Szemere Samu), Budapest, 1972, 5-139.o.

- N. Machiavelli, A fejedelem (több kiadásban, több fordításban is elérhető, bármelyik használható).
- R. Descartes, Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: Descartes Válogatott művei (ford. Szemere Samu), Budapest, 1980, 167-215.o.
- Spinoza, Etika V. könyv (fordította Szemere Samu), Budapest, 1979, 353-403.o.
- G.W. Leibniz, Metafizikai értekezés. In: Leibniz Válogatott művei (ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás), Budapest, 1886, 5-57.o.
- J. Locke, Értekezés az emberi értelemről (ford. Dienes Valéria), I, kötet Első könyv 23-91.o.
- I. Kant, A tiszta ész kritikája, Budapest, 1913 (reprintben), Bevezetés, 28-45.o.
- G.W.Fr.A szellem fenomenológiája (ford. Szemere Samu) Budapest, 1979, 9-47.o.
- S Kierkegaard: Félelem és reszketés. In: S. Kierkegaard válogatott művei (ford. Dani Tivadar et al), Budapest, 1982, 266-321.o.
- Fr. Nietzsche, Így szólott Zarathustra. In: Nietzsche válogatott írásai (ford. Szabó Ede), Budapest, 1984, 219-297.o. Uő. Az antikrisztus (ford. Csejtei Dezső), Budapest, 2005.
- M. Heidegger, Lét és idő (ford. Vajda Mihály et al), Budapest, 1987, 87-106.o.
- L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus (több kiadásban hozzáférhető. Csak az órán is tárgyalt problémák kerülnek számonkérésre).
- K. Jaspers, A Filozófiai hit (ford. Csejtei Dezső est al), Gödöllő, 2004, 60-91.o.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésnek megfelelően az órán, vagy külön egyeztetett időpontban kerül kiadásra.

HT ETRR050 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	őszi	III.	Értékelés módszere: Írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ösgyülekezettől a reformációig

1. Az egyháztörténet írása, tárgya, módszere; az egyháztörténet helye a teológiai stúdiumok között
2. A keresztyénség létrejötte, gyülekezeti élet: hit, kultusz, szervezet, hierarchia, erkölcs, egyházfegyelem az V. századig.
3. Különböző hatások a korai keresztyénségre; teológiai irányzatok és képviselői
4. Harc a vallásszabadságért; keresztyénüldözések, keresztyénség terjedése
5. A pápaság megerősödése, kapcsolata a frank uralkodókkal
6. A pápaság és az uralkodók harca III. Ince pápáig, keresztes-hadjáratok
7. reformációig
8. Az előreformáció szükségessége, a pápaság avignon-i fogsága, reformzsinatok, Wycklif, Husz
9. A reformáció kiváltó okai, Luther élete, és reformátorrá válása, 95 tétel (forráselemzés)

10. Harc a reformáció elfogadásáért az egyházi, a világi méltóságokkal, és a tévtanítókkal
11. Luther dogmatikai vitái, Margburgi Kollokvium
12. Helvét reformáció – Zwingli, 67 tétel tanulmányozása
13. Zwingli teológiája, berni disputa és úrvacsora vita
14. Bullinger élete és munkája, Consensus Tigurinus, I. és II. Helvét Hitvallás
15. Összefoglalás: a lutheri és a svájci reformáció eredményei, hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Révész I.- Segesváry L., Az egyháztörténelem alapvonalai, Debrecen, 1936. (reprint 1991)
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- A kezdetektől a reformációig, szerk: Dienes-Misák, Sárospatak 2007. 146.o.
- A reformáció, szerk: Dienes Dénes, Sárospatak, 2008.191.o.
- Ulrich Gabler, Huldrych Zwingli, Kálvin Kiadó, 2008. 186.o.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Baur, F. C., A keresztyén egyház a IV. V. VI. századokban, Bp. 1879.
- Baur, F. C., A középkori keresztyén egyház, Bp. 1882.
- Szent Ágoston vallomásai, Bp. 1975. Ecclesia
- Augustinus, Isten városáról. I-II. Bp. 1942, 1943.
- Canterbury Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek I., Bp. Osiris, 2001.
- Henry Chadwick, A korai egyház, Bp. Osiris, 2003.
- Bárczay Gy., Augustinus történetfilozófiája, é.n.
- Szent Ágoston, A keresztyén tanításról, Bp. 1944 Szent István Társulat
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Corona Bamberg, Az emberség ára, Eisenstadt, 1974.
- Harnack, A., A szerzetesség ideáljai és története, Bp. 1911.
- Adolf von Harnack, A keresztyénség lényege, Bp. Osiris, 2000.
- Louis Charpentier, A templomos lovagok titkai, Bp. 1992.
- Vanyó L., Az ókeresztény egyház és irodalma, Bp. 1988. Szent István Társulat
- Vanyó L., Legyetek tökéletesek...
- Timkó I., Keleti keresztyénség, keleti egyházak, Bp. 1983.
- Beda Venerabilis, English Church, Edinburgh, 1955.
- Louis Bréhier, Bizánc tündöklése és hanyatlása, Bp. Bizantológiai Intézeti Alap, 1997.
- Bozsóki Pál G., Keresztshadjáratok, Szeged, 1995.
- Walter Zöllner, A keresztes háborúk története, Bp. 1980.
- Marczali H., A reformáció kora, Budapest, 1901
- Masznyik E., szerk. Luther Márton egyházreformáló iratai, Pozsony, 1905
- Wiczián D., Luther előadói munkássága, Budapest, 1930
- R. Friedenthal, Luther élete és kora, Budapest, Gondolat, 1977
- Erdős J., Zwingli Ulrich élete és reformatori működése főbb vonásokban, Debrecen, 1884
- Benke I., Zwingli Ulrich élete és a helvét reformáció megalapítása, Seps-Szentgyörgy, 1884
- Soós B., Zwingli Ulrich küzdelme a római katolikus egyház ellen 1519-1524, Debrecen, 1935
- Zwingli, Comentarior vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata, Kálvin János Társaság, Budapest, 1999 (reprint)
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907
- Szántó K., „A reformáció története” in A katolikus egyház története, Budapest, 1983
- O. Chadwick, A reformáció, Osiris, Budapest, 1997
- A korszak egyéb forráskiadványai

HT GYKG034 – HOMILETIKA II

Tantárgy felelőse: Hős Csaba	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 14,00- 15,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A homiletika-történet nagy korszakainak, továbbá a prédikáció történetének vázlatos, illetve kiemelkedő prédikátorok prédikációinak megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák: A prédikáció története szorosan beágyazódik az adott korszak egyházi, teológiai, társadalmi és filozófiai kontextusába, azaz adott paradigmán belül értelmezhetőek. Ezeknek a paradigmáknak az ismertetőjegyeit kell megbízhatóan felismerni és a mai korba is átemelhető elemeit alkalmazni. Ezek mellett pedig az elmúlt évszázad magyar és idegen nyelvű prédikációtörténetének ma is ható irányainak megismerése.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai munka és házi dolgozatok.

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Szemelvények a keresztyén prédikáció történetéből. Bp. 2009
- Ravasz László: A gyülekezeti igehirdetés elmélete. Homiletika. Pápa 1915.

Ajánlott irodalom:

HT GYKG020 – LITURGIKA 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pap Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A liturgia a református istentisztelet és egyéni lelki élet alapja. Ennek megismerése és gyakorlati hasznának megértése a kegyességi élet egyik eleme.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Liturgiátörténeti ismeretek elsajátítása a kezdetektől napjainkig, az általánostól a magyar református liturgiáig.

Kitekintés az újabb liturgiai törekvésekre nemzetközi és hazai szinten.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai jelenlét
- A kiadott irodalom elsajátítása
- Szóbeli / írásbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Leeuwen, M. van: Ünnepről ünnepre, EXIT Kiadó 2009.
- Magyar református istentiszteleti rendtartás
- Kádár Ferenc: Liturgika, Sárospataki Teológiai Műhely 2013.
- Pásztor János: Liturgika, Komárom – KRE HTK Kurzustára

Ajánlott irodalom:

- Hafenschner Károly: Liturgika Luther Kiadó, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszék, 2010.

HT GYKG012 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 1

Tantárgy felelőse: Hős Csaba	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 16,00- 17,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előző félévben és a jelen félévben párhuzamosan elsajátított homiletikai ismertek birtokában önálló prédikáció készítése és elmondása szabadon választott textusok alapján, amelyet elő kell adni, s a csoport tagjai szakszerű bírálatot fogalmaznak meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A gyakorlat célja, hogy a prédikáló egyház prédikációjának színvonala emelkedjék, és a hallgatók minél jobb igehirdetőkké váljanak.

Ezt gyakoroljuk több féléven keresztül. Ebben a folyamatban a hallgatóknak el kell jutniuk oda, hogy a megszerzett ismereteik alapján tudják értékelni az elmondott igehirdetést, felismerjék annak értékeit és a hiányosságait.

Előre egyeztetett rendben történik a prédikáció elkészítése, elmondása – a gyakorlat megtartása.

Anyaga: Szabadon választott textusok, az őszi szemeszterben ószövetségi, a tavaszi szemeszterben újszövetségi textusok választhatók.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A megbeszélte rend szerint prédikációk készítése, elmondása, bírálata

Kötelező irodalom:

- Ld. a Homiletika elmélet kapcsán használt szakirodalmat.

Ajánlott irodalom:

HT HIMG070 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 3

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg ezeréves múltunk közös értékeit: a liturgikus zene kialakulását és fejlődését az ókeresztény kortól a középkorig.
2. A középkori hagyomány folytatásának, a már meglévő liturgikus műfajok és liturgikus formák továbbvitelének gondolata ugyan nem a magyar reformáció sajátja, de a hazai alkotómunka mind intenzitását, mind önállóságát tekintve jelentősebb más európai protestáns egyházak munkájához képest. Elmondhatjuk, hogy a magyar reformáció a hagyományozott középkori anyag gyakran önálló alkalmazásával illetve adaptációjával egyedi művészi értéket hozott létre. Mivel a protestáns egyházzenei múlt e becses értékének megismerése mind egyház- és liturgiátörténetünk, mind pedig egyházzene történetünk szempontjából kiemelten fontos, a hallgatók ismerjék meg magyar óprotestáns egyházzene örökségét

Tematika:

1. GREGORIÁN

1.a A gregorián ének története

1. A vértanúk kora (I-IV. század)
2. Az egyházatyák kora (IV-VII. század)
3. Európa megkeresztelkedésének kora (VII-VIII; IX-XI. század)
4. A gótikus katedrálisok kora (XII-XV. század)

1.b A gregorián ének műfajai

1. A recitatív műfajok
 - Olvasó-tónusok
 - Ima-tónusok
 - Zsoltár-tónusok
2. A neumatikus-melodikus műfajok
 - Zsolozsmaantifónák
 - Miseantifónák

- A himnusz
- 3. A melizmatikus műfajok
 - Tractus
 - Graduale
 - Responzorium prolixum
 - Alleluja
 - Offertorium
- 4. Új műfajok
 - Sequentia
 - Tropus
 - A liturgikus dráma
 - A mise-ordináriumok
- 1.c A gregorián ének és a liturgia – Liturgikus struktúrák
 - A mise szerkezete
 - A zsoltosma szerkezete
- 2. GRADUÁL
 - 1. A könyvek keletkezése
 - 2. A könyvek használata
 - 3. A legfontosabb forrásokról
 - 4. A graduálkönyvek műfajai:
 - A főistentisztelet műfajai: Introitus, Kyrie, Gloria, Próza, Credo, Prefáció, Sanctus.
 - A mellékistentisztelet: műfajai: antifóna, himnusz, responzorium, verzikulus, benedicamus, invitatorium
 - Speciális nagyheti műfajok: Litánia, Kyrie puerorum, Passió, Lamentáció
 - 5. Kutatástörténet
- 3. GREGORIÁN EREDETŰ NÉPÉNEKEK AZ ÉNEKESKÖNYVBEN
 - 1. Gregorián énekek a középkori használatban
 - 2. Gregorián énekek a népzeneben
 - 3. Gregorián dallamok a 16-17. századi népénekek között
 - 4. Német közvetítéssel befogadott gregorián énekek

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 15 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
151, 183, 192, 233, 301, 302, 310, 330, 373, 500.
- EE: 20.
- EvÉK: 108.
- 6 db graduál-ének.

Kottából:

- 11 db, a fenti listából választott zsoltár,
valamint az alábbi dicsérek:
- 157, 158, 176, 177, 178, 218, 243, 344, 351.

Kötelező irodalom:

- Bárdos Kornél: Harcok a passió éneklése körül Magyarországon. *Theológiai szemle* 1971.
- Czeglédy Sándor: Megifjodó öreg graduálok, *Confessio* 2 (1978) 4. sz. 68–78.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.
- (Csomasz Tóth Kálmán:) *graduálok*. Címszó, in: Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon. Szerkesztette Carl Dahlhaus és Hans Heinrich Eggebrecht. A magyar kiadás szerkesztője Boronkay Antal. II. kötet, Budapest 1984, 62–63.
- Dávid István: Kiegészítések és következtetések Dávid László „Az éneklőszék” című cikkéhez, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 435–438.
- Ferenczi Ilona: Kísérlet a liturgia egyesítésére az Erdélyi Fejedelemségben (a 17. század első felében). *Magyar Egyházzene* 1993/1994, 21–30.
- Karasszon Dezső: Megifjodó öreg graduálok, *Zsoltár* I/2 (1994) 9–13.
- http://silver.drk.hu/zsoltar/Zsolt%C3%A1r/album/Zsolt%C3%A1r_1994/2.%20sz%C3%A1m/slide/Zsoltar_1994_2_009.html

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék, *Magyar Zene* 1976. 119–133.
- Botta István: Huszár Gál élete, művei és kora (1512?–1575). Akadémiai Kiadó Budapest 1991.
- Czeglédy Sándor: A debreceni kollégiumi Nagykönyvtár írott graduáljai, *Református Egyház* 9 (1957), 265–270.
- Czeglédy Sándor: „Emberi hagyományok ostromozása”, *Református Egyház* 3, (1964) 59–63.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál énekeskönyve (1560) és zenei jelentősége, *Magyar zene* 22 (1981), 176–208.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Gyülekezeti és graduális éneklés, Magyar evangélikusok, Reformátusok, Graduálok (Egyházi zeneélet c. fejezetben Protestáns egyházak c. alfejezet), in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 187–189, 190–199, 202–205.
- Dávid László: Az éneklőszék, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 431–434.
- Dobszay László: A magyar graduál-irodalom első emléke, *Magyar Könyvszemle* 98., 1982. 100–112.
- Dobszay László: *Bevezetés a gregorián énekbe*. Egyházzenei Füzetek I/5. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Dobszay László: *A zsolozsma*. Egyházzenei Füzetek I/3. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kéziratossági pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.
- Ferenczi Ilona: A graduálkutatás története. *Magyar Egyházzene* 1999/2000. 275–282.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ráday XVII*. Musicalia Danubiana 16. Budapest 1997.
- Geleji Katona István-Keserői Dajka János (szerk.): *Öreg Gradual, mely mind az első fordításban vagy újjonnan való szerkesztésben, s-mind pedig az egy exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásokat szorgalmasan meg tisztogattatott, és sok hozzá kívántatott szükséges részekkel meg öregebbített*. Gyulafehérvár 1636. RMK I. 658.
- Hiley, David: *Western Plainchant*. Oxford 1993.

- H. Hubert Gabriella: Lelki éneklésről régi magyarok (A XVI-XVII. századi protestáns éneklés adattára), *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000), 327–366.
- H. Hubert Gabriella: Geleji Katona István *versiculusai* és a perikóparend, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999), 251–258.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek. Kálmáncsehi Márton: Reggeli éneklések, Debrecen 1560–1561.* Borsa Gedeon tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 12, Budapest 1983.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek és imádságok, Komjáti 1574.* Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.
- Karasszon Dezső: Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből.* Debrecen 2000. 139–206.
- Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben.* Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 8. Kolozsvár 2002.
- Papp Anette: A magyar graduálforrások introitusai ádventtől vízkeresztig. *Magyar Zene*, 2006/I. 53–72.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: „*Inter sollicitudines*”, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: Apostolok és szentek ünnepe a reformáció után – Gondolatok Huszár Gál 1574-ben nyomtatott graduáljának utolsó istentiszteleti rendje kapcsán. *Zsoltár* X/1. (2004), 6–9.
- Papp Anette: *A graduál-antifónák középkori kapcsolatai.* Budapest 2001. [Egyházzenei füzetek I/11. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Papp Anette: *Gregorián eredetű népénekek.* Budapest 2013. [A magyar népének II. 1 A. Egyházzenei Füzetek I/16. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- *Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra.* Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZeM Budapest 1996.
- Schrems, Theobald: *Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten.* Veröffentlichungen der gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz XV. Heft, Freiburg 1930.
- Szendrei Janka: *A magyar középkor hangjegyes forrásai. Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez I.* Közzéteszi az MTA Zenetudományi Intézet. Budapest 1981.
- Szendrei Janka: Első hangjegyes népénekünk. A Te Deum-dallam magyarországi története, in: *Népzene és Zenetörténet* III. Budapest 1977, 102–133.

HT LSVL011 - LATIN NYELV 2

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-9,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor				
Előadók fogadóórái: Kedd 12,00-13,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere: A jegy összetevői: a minden órán írandó (nyelvtani, fordítási vagy szó-) dolgozatok jegyei + a

				záródolgozat jegye (legnagyobb súllyal) + az órai munka, óráról órára készülés. Elégtelen záródolgozat esetén a félévi jegy is elégtelen.
--	--	--	--	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Latin alaktani és alapvető mondattani ismeretek, készség kialakítása könnyű szövegek olvasására.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ismétlés
- 2-3. Ferenczi-Monostori I.5. V. decl.; imperativus, névmások, vocativus
 Passzívumok, deponens igék, tiltás (2. órán átfogó ismétlő dolgozat)
4. Ferenczi-Monostori I. 6. Participiumok; Unus, duo.
- 5-6. Ferenczi-Monostori II.1. A. Passzív imperfectumok indicativusban.
- 7-8. Ferenczi-Monostori II.1. B. Passzív perfectumok indicativusban.
- 9-10. Ferenczi-Monostori II.2. Adverbiumképzés, fokozás.
11. Ferenczi-Monostori II. 3. Accusativus cum infinitivo.
12. Záródolgozat

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Ferenczi A. - Monostori M., Latin nyelvkönyv, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó (évente kiadják).
- A félév során kiadott (biblikus, patrisztikus és liturgikus) szövegek

Ajánlott irodalom:

- M. Nagy I. - Tegyei I., Latin nyelvtan, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó (rendszeresen kiadják)
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár

III. évfolyam

HT ÓSZB017 - ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Prédikátor könyvének magyarázata

A szöveg olvasása és fordítása mellett hangsúlyos a héber nyelvtörténeti elemek, különösen is a késői héber sajátosságok fölfedezése. Kiemelendő az egyes szavak terminus technicusaként történő használata. Az ismert bölcsességi irodalmi formák mellett a „traktátus” műfajának megismerése, ill. az annotációk irodalmi eszközének azonosítása a szövegben. A zsidó hagyományok és a hellén kulturális elemek összehasonlítása az exegézis során. Végül pedig hangsúlyos a teológiai integráció kérdése, ami már a kánon meghatározásánál is problémát jelentett: hogyan illeszkedik a könyv az Ószövetség korábbi kijelentéseihez és hogyan hozható összhangba velük.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Kommentárok:

- Lauha (1978), N. Lohfink (1980), W. Zimmerli (1981), Crenshaw (1987) Seow (1997), Krüger (2000)

Monográfiák:

- M.V. Fox, *Qohelet and His Contradictions* (JSOTS 71), Sheffield: Almond Press, 1989
- D. Michel, *Untersuchungen zur Eigenart des Buches Qohelet* (BZAW183), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1989
- „Jedes Ding hat seine Zeit...”, FS D. Michel (BZAW 241), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1996
- L. Schwienhorst-Schönberger (Hrsg.), *Das Buch Kohelet* (BZAW 254), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1997
- E.P. Lee, *The Vitality of Enjoyment in Qohelet's Theological Rhetoric* (BZAW 353), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2005
- Y.V. Koh, *Royal Autobiography in the Book of Qoheleth* (BZAW 369), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2006
- J.L. Koosed, *(Per)Mutations of Qohelet* (LHB 429), London/New York: T. & T. Clark, 2006
- B. Pinçon (éd.), *L'énigme du bonheur* (VTS 119), Leiden/Boston: Brill, 2008

HT ÚSZB037 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 13,30-15,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész és teológus szakon teljesítendő, a hittanoktató és vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis (**Lk 4,14-7,10**)

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon
- Lelkész és teológus szakon: görög szöveget készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; a szöveget a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)
- Hittanoktató és vallástanár szakon: írásbeli exegézis készítése a szaktanár által meghatározott perikópáról és tartalmi-formai kritériumok szerint (katechetikai kitekintéssel; leadási határidő: a szorgalmi időszak utolsó előtti hete)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Pröhle Károly: *Lukács evangéliuma*. Budapest, ²1991. (Letölthető innen: http://medit.lutheran.hu/sites/medit2.lutheran.hu/files/medit/prohle_karoly_lukacs_1991.pdf)
- Spinetti, Ortensio de: *Lukács a szegények evangéliuma*. Szeged, ²2001. (Elektronikus változata elérhető innen: <http://mek.oszk.hu/00100/00179/>)

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

HT BTHB058 – BIBLIAI TEOLÓGIA 3 (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái: Egyeztetés alapján (opecsuk@yahoo.com)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ősgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Úsz bibliai teológia története
2. Az Úsz bibliai teológia mai kérdései
3. Keresztelő János
4. Jézus Krisztus személye
5. A történeti Jézus kutatás
6. A szinoptikus hagyományanyag és az egyes evangéliumok teológiai jellegzetességei
7. Jézus igehirdetése
8. Jézus etikája
9. Jézus tettei és méltóságjelzői
10. Jézus szenvedése, halála és feltámadása
11. Az ősgyülekezet és Jakab teológiája az ApCsel szerint
12. Összefoglalás

Évközi tanulmányi követelmények:

- A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján: minden „tételhez” rövid (2000 karakter) írott reflexiók készítése egy, a megadott ajánlott szakirodalomból választott vagy az oktatóval egyeztetett bibliai teológiai szakkönyvet követve. A reflexiók leadási határideje a szorgalmi időszak utolsó napja. A kollokvium anyaga Herczeg Pál jegyzetének (vö. lent) 1-127. oldala, valamint az órákon elhangzottak.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Cserháti Sándor, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Luther Kiadó, 2012.
- J. D. G. Dunn, *Jézus, Pál és az evangéliumok*. Budapest: Kálvin kiadó, 2014 (megjelenés alatt).
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. Budapest: KIA, 2008.
- *Biblikus teológiai szótár*. Budapest: Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992.

- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnifka, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: SZIT, 2007.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzal szöveg*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.
- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

HT DOER016 – DOGMATIKA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világgépről.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika
2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák
3. A teremtő és gondviselő Isten
4. A láthatatlan világ és az ember
5. Jézus Krisztus személye

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- M. Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Budapest, 1995.

- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Band. Berlin, 1969.
- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.

HT FILR035 - VALLÁSFILOZÓFIA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 8,00-10,45	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 45	121-es terem		
Előadó fogadóórája: Hétfő és péntek előzetes egyeztetés alapján	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Az oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Vallásfilozófia című kurzus célja, hogy bevezetést nyújtson a nyugati vallásfilozófiai gondolkodás alapkategóriáiba, megismertessen legfontosabb képviselőivel, azok munkásságának fontosabb eredményeivel, illetve a tudomány fejlődésének főbb korszakaival. A tudomány történeti és szisztematikus részei egyszerre, egymást kiegészítő módon kerülnek oktatásra. Az óra típusa alapvetően előadás, ám ezt a formát a vallásfilozófia művelésének módszertanát megalapozó órai szövegelemzések egészítik ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Vallásfilozófia tantárgy féléves oktatás részét képezi. Ennek megfelelően olyan alapoó ismeretek kerülnek átadásra, melyek a tudomány alapfogalmainak megismertetésére korlátozódnak, és ezen túl bevezetés nyújtanak a tudomány történetébe, elősegítve ezzel, hogy a hallgató tájékozódni tudjon a tudomány területének alapvető irodalmában. A kurzus további célja, hogy a Hittudományi Karon hallgatók számára kiegészítő ismereteket nyújtson rendszeres teológiai tanulmányaikhoz, más irányból elősegítse, hogy a kortárs vallásfilozófiai irányzatok eredményeit későbbi munkájuk során felhasználják. Fontos elérendő célja a kurzusoknak, hogy a hallgatók eredeti vallásfilozófiai forrásszövegekkel is találkozzanak. E téren a Vallásfilozófia kurzus egyszersmind azt is célul tűzi, hogy a hallgatókat bevezesse a vallásfilozófia szövegolvasás és forráselemzés módszertani kérdéseibe, és az ennek során elsajátított ismereteket konkrét, vallásfilozófiai szövegek olvasása során elmélyítse.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az előadásokon való rendszeres és aktív részvétel

Kötelező irodalom:

Kötelező filozófiatörténeti munka:

- E. Coreth, Isten a filozófiai gondolkodásban, Budapest, 2004, 5-157. o. illetve 162-277. o (a tételek szerinti kihagyásokkal).

Kötelező másodlagos irodalom:

- L. Schaeffler, A vallásfilozófia kézikönyve. Budapest, 2003, 21-38. o. 77-141. o. (a tételek szerinti kihagyásokkal).
- B. Davis, Bevezetés a vallásfilozófiába. Budapest, 1999 69-88, 89-109, 110-139, 162-193, 243-269. o.

Kötelező forrásirodalom:

- G. S. Kirk, J.E. Raven, M. Schofield, A preszókratikus filozófusok, Budapest, 1998, 142-150.o., 303-311 o., 347-350, 493-498. o.
- Homérosz, Íliász, I, Odüsszeia, I, XI,
- Hésziodosz, Az istenek születése (ford. Trencsényi-Waldapfel Imre), Budapest, 1974.
- Platón, Kritón, In: Platón Összes Művei, I. köt., Budapest, 1984, 441-469.o.
- Platón, Az állam, X, 614b-619d In: Platón Összes Művei, II. köt., 699-710. o.
- Arisztotelész, Az álomjóslat. In. Arisztotelész, Lélekfilozófiai írások (ford. Steiger Kornél), Budapest, 1988, 265-275.o.
- Plótinosz, Az Egyről, a szellemről és a lélekről (ford. Horváth Judit és Perczel István), Budapest, 1986, I,8, 19-48.o.
- Anzelm, Proslogion. In: Proslogion, Monologion (ford. Dér Katalin), Budapest, 1991.
- Aquinoi Tamás: A létezőről és a lényegről. (fordította és kommentálta Klima Gyula) Bp. Helikon 1990. 55-77.o.
- Spinoza, Etika, I. könyv. (ford. Szemere Samu), Bp. 7-67.o.
- I. Kant, Vallás a pusztta ész határain belül és más írások I. fejezet, (ford. Vidrányi Katalin). Bp., 1980, 129-181.o.
- Kant: A gyakorlati ész kritikája (ford. Berényi Gábor) 147-174.o.
- G. W. Leibniz, Monadológia. In: Leibniz Válogatott írásai, (ford. Endreffy Zoltán et al.). Bp., 1986, 305-358.o.
- G. W. F. Hegel, A keresztény vallás pozitivitása. In: Ifjúkori írások, (ford. Révai Gábor). Bp, 1982, 55-108.o.
- S. Kierkegaard, A szorongás fogalma. In: S. Kierkegaard Írásaiból. Bp., 1982, 327-349.o.
- Fr. Nietzsche, Az Antikrisztus. (ford. Csejtei Dezső) Bp., 2005. 7-117.o.
- K. Jaspers, A filozófiai hit. Bp., 2004, 60-91.o.
- M. Heidegger, Nietzsche mondása: „Isten halott”. In: Rejtektak, (ford. Ábrahám Zoltán et al.). Budapest, 183-233.o.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésének megfelelően az órán kerül kiadásra.

HT ETRR052 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái: Csütörtök 16,30 – 18,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ellenreformációtól 1814-ig.

1. A reformáció, és vele szemben álló tanítások
2. Római katolikus restauráció előretörése; Loyola Ignác

3. Tridenti Zsinat
4. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
5. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrehti Zsinat végzéseinek elemzése
6. A harminc éves háború előzményei, harcai, eredményei
Német reformátusság megerősödése, anglikanizmus és puritanizmus hatása az egyház és az állam életére, és kapcsolatára, stuartok, congregacionalisták, independensek; parlamentáris köztársaság
7. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése, a felvilágosodás hatása a nevelésre (Pestalozzi)
8. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai
9. Pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
10. Francke és a hallei pietizmus
11. Zinzendorf és a herrnhuti testvérközösség
12. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők
13. Puritanizmus kialakulása, jellemzői, hatása
14. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés és egy megadott téma írásbeli kidolgozása.

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., Az újkori egyháztörténet II. korszaka, Bp. 1970-71.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Bp. 2000. Osiris
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Bp. 2008. Kálvin Kiadó
- Johannes Wallmann, A pietizmus, Bp. 2000. Kálvin Kiadó

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.
- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- Czakó J., A janzenizmus. Cegléd, 1943.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp, 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietizmus paedagogikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótevője, Nagyvárad, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek
- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.

- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996.
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.

HT ETRR055 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Csűrös András Jakab	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyar egyháztörténeten keresztül értjük meg, mit jelent az, hogy mi magyar reformátusok vagyunk. Hogyan éltük túl a 18. századot, és hogyan bontakoztunk ki a 19. században. Választ keresünk arra, hogy miként hiúsult meg a hazai protestantizmus uniója. Kihúzzuk magunkat, mikor arra tekintünk, hogy a reformátusság hogyan vált zászlóhordozójává a magyar szabadságnak. Középpontban nagy győzelmünk, a pátensharc áll. Utána a kiegyezésen dilemmázva érünk el 1881-hez. Szemeszterünket egy szimbolikus református férfi, gr. Tisza István halálával zárjuk. „Ennek így kellett lennie.”

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- 1687-1703. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca és a szatmári béke. 1703-1711. **B.** III. Károly törekvései a protestantizmus visszaszorítása érdekében.
- Mária Terézia és az ellenreformáció utolsó erőfeszítései. Protestáns iskolarendszer az ellenreformáció korában. 1740-1780. **B.** II. József, II. Lipót és az ellenreformáció korának lezáródása. A Türelmi Rendelet és annak hatása a protestáns egyházak életére. Belső egyházi élet, 1780-1792.
- II. Lipót, Ferenc és V. Ferdinánd uralkodása (1790-1848). Vallásügy a reformkori országgyűléseken.
- Budai Zsinat, a tiszántúli püspökválasztás körülményei. A kialakuló struktúra körüli viták. **B.** A protestáns unió kérdése. A kéri szerződés és a Nagygeresdi Egyezmény kialakulása, hatástörténete.
- Az 1848: XX. tc. törvény ismertetése, hatástörténete. Szabadságharc és az azt követő megtorlás. Egyházi élet 1848-1849-ben.
- 1850-1867. közötti időszak. Pátensharc. Egyházi élet, iskolaügy. A pesti teológia alapítása.
- Kiegyezés okai, körülményei. A dualista államszerkezet. 1867-1891. közötti törvények.
- Egyházi élet a kiegyezést követően. Az 1881. évi debreceni zsinat. Evangélikusok.
- Egyházpolitikai törvények, 1891-1895. Előzményeik, hatásuk.
- Iskolaügy a dualizmus korában. Szellemi irányzatok, teológiai élet 1867-1914.
- Szekták, kisegyházak. Külhoni magyar reformátusok.
- Az első világháború és a reformátusság. Tábori lelkesedés, békevág, élet odahaza. Tisza István halála.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rendszeres óralátogatás.
- A vizsgára Richard Pipes: *A kommunizmus* elolvasása.

Kötelező irodalom:

- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon. 1521-1945. MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp., 1985. 174-198. 201-232. o.
- Bíró Sándor – Bucsay Mihály – Tóth Endre – Varga Zoltán: A magyar református egyház története. MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp., 1949. 177-305. 316-409. o.

Ajánlott irodalom:

HT GYKG014 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 3

Tantárgy felelőse: Hős Csaba	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A homiletikai elmélet átültetése a prédikációírás gyakorlatába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák: A hallgatók kijelölt textusok alapján írnak úrnapi és szabadon választott textusok alapján ünnepnapi prédikációkat (sermo), majd ezeket közös megbeszélés és értékelés követi.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Helyesen hasogatni az igazság beszédét Nagykőrös, 2002.
- Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete, Nagykőrös, 2011.

Ajánlott irodalom:

HT VPPG046 – VALLÁSDIDAKTIKA 1

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái: egyéni egyeztetés alapján: siba.balazs@kre.hu	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vallásdidaktika feladata
2. Főbb didaktikai koncepciók I.
3. Főbb didaktikai koncepciók II.
4. A tanár szerepe az oktatásban
5. Oktatási célok a vallásitanításban
6. A tantervkészítés alapelvei
7. Az óra-előkészítés lépései, az óra felépítése
8. A bibliatanítás didaktikai elvei, a bibliatanítás céljai I.
9. A bibliatanítás didaktikai elvei, a bibliatanítás céljai II.
10. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
11. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
12. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

- egy óravázlat készítése
- házi dolgozat megadott szempontok alapján 10%
- egy óravázlat 10 %
- illetve szóbeli kollokvium 80%

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- Dr. Tóth László, Pszichológia a tanításban, Debrecen, Pedellus Kiadó, 2000
- Fehér Erzsébet: Az oktatás és nevelés története Nemzeti tankönyvkiadó Budapest 2002
- Ferencz Árpád: Fejezetek a valláspedagógia történetéből, Stúdium Kiadó Kolozsvár, 2000
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe, Osiris Kiadó, Budapest, 2001.

Ajánlott irodalom:

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.

HT HIMG072 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 5

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái:		Meghirdetés féléve:	Ajánlott	Értékelés módja:

	2 kredit	ősz	félév:	Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere: Írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

A hallgató ismerje meg a református énekeskönyvek történetét a 18. századtól napjainkig. Református énekeskönyvünk vonatkozó tételein keresztül ismerje meg a legjelentősebb dallam- és szövegszerzők munkáját. A félév során először a XVIII. század hagyományos anyagával foglalkozunk, majd a magyar református egyházi éneklésben két évszázad alatt végbement válságfolyamat történelmi, egyháztörténeti és zeneműveltségi okait tárjuk fel. Végül az 1948-as énekeskönyv létrejöttének körülményeit ismerjük meg.

Tematika:

1. A 18. század:

- Történelmi áttekintés
- Hagománytisztelet és újítás:
 - a. 18. század régies dallamai
 - b. Barokk és klasszicista énekek
- A 18. századi korál

2. A 19. század:

- Történelmi áttekintés
- 1806/11 és következményei

3. A 20. század:

- Az ébredési mozgalmak és énekeik
- Az 1921-es énekeskönyv
- A „jugoszláviai énekeskönyv”
- Az 1948-as énekeskönyv
- „Találkozó énekeskönyv”

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárványi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről

- 10 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek: 172, 174, 226, 228, 243, 263, 299, 326, 329, 338, 345, 397, 398, 422, 455, 459, 460, 471, 478, 479, 511.

- EE 6.

Kottából az alábbi dicséretetek:

210, 229, 230, 238, 252, 343, 392, 394, 395, 421, 425, 426, 445, 457, 458, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 488, 502.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: „Nos Franciscus Primus...” Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 544–547.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az énekanyag megrostálásának szempontja (1943). Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 27–31.
- Csomasz Tóth Kálmán: A zene válsága és az egyház. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 669–691.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk és a gyülekezeti éneklés időszerű kérdései. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 176–182.
- Csomasz Tóth Kálmán: Megjelent a Próbaénekeskönyv. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 98–101.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az új énekeskönyv vitájához. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 94–97.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk megújításának szempontjai. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 80–82.
- Csomasz Tóth Kálmán: Testvéri szó az énekügyről. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 45–47.

Ajánlott irodalom:

- Árokháty Béla: A zsoltárok és dicséretetek zenei szempontból. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 124–136.
- Árokháty Béla: Megjegyzések az Új Énekeskönyvhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 60 (1917) 502–503.
- Árokháty Béla: A II. Próbaénekeskönyv dallamaihoz (Válasz Szügyi Józsefnek) A zsinat figyelmébe. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 61 (1918) 299–301.
- Árokháty Béla: Énekeskönyvünk, gyülekezeti éneklésünk és a Magyar Református Kántorkönyv. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 369–374.
- Árokháty Béla: 1932/2. A Magyar Református Kántorkönyv és egyházi énekügyünk. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 641–646.
- Árokháty Béla: Egyházzenei előadások - a MPIT kiadása P. 1937. 77. lap
- Árokháty Béla: Az igazi békekonferencia. *Zeneközlöny* 11/4 (1937) 1.
- Árokháty Béla: A református gyülekezeti éneklés. A jugoszláviai református új énekeskönyv lelki képe. Bp, 1940.
- Bartalus István: Könyvismertetés. Egyházi énektár... készítette Ivánka Sámuel,... *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 22 (1863) 470.
- Benkő István: Korabeli vita az 1744-es kolozsvári énekeskönyvről. *Református Szemle* 84 (1991) 219–237.
- Bódiss Tamás: Csomasz Tóth Kálmán himnológiai öröksége. Az 1948-as magyar református énekeskönyv szerkesztési munkáinak megindulása, elvi alapvetése. *Magyar Egyházzene* 8 (2000/2001) 229–235. és *Református Egyház* 54 (2002) 34–36.
- Bódiss Tamás: Énekeskönyvek a mérlegen. Csomasz Tóth Kálmán születésének 100. évfordulóján. *Református Egyház* 54 (2002) 200–203.
- Bódiss Tamás: Reformtörekvések a református énekeskönyv megújításáért a XX. század első felében. In: *Socia exultatione* A Reajeczky Benamin születésének 100. évfordulóján tartott tudományos ülésszak előadásai. Bp., 2003. 217–224.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár, 25. Bp., 1950.
- Csáji Pál: Énekeskönyv-revízió kísérlet 1729-ben. *Egyháztörténet* 1 (1958) 166–173.

- Czanik Gyula: Néhány szó az énekeskönyvről *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 55 (1912) 484., 502.
- Dávid István: Erdély XVIII. századi orgonaépítészete és hatása a magyar református egyházban. DLA értekezés. Bp., 2001.
- Denke Gergely Balla Péter (1908–1984) In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Erdélyi János: A reformált énekeskönyv és az énekügy. *Sárospataki Füzetek* (1864) 846–858.
- Fejes István: A próba-énekeskönyv ügy. Részlet az egyetemes énekügyi bizottság elnökének jelentéséből. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 48 (1905) 401–404.
- Fekete Csaba: Az Öreg Debreceni Énekeskönyv keltezése. *Magyar Egyházzene* 4 (1996/97)
- Fekete Csaba: Éneklés tilalma? *Magyar Egyházzene* 4 (1996/97) 319–324.
- Fekete Csaba: Találkozás énekeskönyv. Istentiszteleti életünk paraméterei. *Zsoltár* 3/4 (1996) 2–14.
- Fekete Csaba: Három tétel református istentiszteletünk értelmezéséhez. *Zsoltár* 4/2 (1997) 6.
- Fekete Csaba: Mi urunk, édes Atyánk és Atya, Fiú, Szentlélek [Énektörténet]. *Zsoltár* 4/3 (1997) 11–13.
- Fekete Csaba: Hendrik Hasper és Csomasz Tóth Kálmán levelezése. *Zsoltár* 10 (2003) 50–67.
- Fekete Károly: Makkai Sándor részvétele a magyar református liturgia megújításában. *Magyar Egyházzene* 3 (1995/1996) 147–154.,
- Fekete Károly: A Református liturgiánk története a XIX–XX. században. *Magyar Egyházzene* 7 (1999/2000) 468–480.
- Fekete Károly: Orgonáink szerepének újragondolója. *Zsoltár* 10 (2003) 17–33.
- Gárdonyi Zoltán: Szélgjegyzetek a magyar református énekeskönyvhöz. Református Egyház XLIV (1992) 200–203., valamint „...eleitől #ogva...” Tanulmányok, dolgozatok... Bp., 1993. 7–12.
- Gáty Ferenc: *Új magyar református énekeskönyv*. Pápa, 1941.
- Gönczy Lajos: Egyházi énekeskönyvünk története. *Református Szemle* 71 (1978) 433.
- Havas Gábor–Kulifay Albert: *A Soli Deo Gloria Szövetség története*. Bp., 1992.
- Ivánka Sámuel: Összinté szó új énekeink érdekében. *PEIL* 42 (1883) 1159. skk.
- Karácsony Sándor: Mostani és leendő énekeskönyvünk esztétikai és irodalomtörténeti szempontból. *Zsoltár* 2/2 (1995) 2–10.
- A komáromi helvét hitvallású egyházmegye közgyűlése által elfogadott és egyházkerületi közgyűlésre terjesztett vélemény. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 16 (1863) 1280–1285.
- Kósa László: A belmisszió irányzatai és főbb képviselői. In: *Egyháztörténet II*. Bp., 1998. 96–98.
- Kálmán Farkas: Az énekes könyvről. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 21 (1878) 1997–1207.
- Kálmán Farkas: Nyílt levél a szerkesztőkhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 34 (1891) 208.
- Kövendi Dénes: Karácsony Sándor és zsoltáréneklésünk megújulása. (Emlékek és gondok). In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Ladányi Sándor: A református egyház az I. világháború végén. *Egyháztörténet 2. – tankönyv és tanári kézikönyv*. Református Pedagógiai Intézet Budapest, 1998
- Lajtha László: Egyházzenei vitánk margójára. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 27–32.
- Molnár Antal: A magyar református kántorkönyv ankétjához. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 57–63.
- Nagy Ignác: Néhány szó az énekgyártásról. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 34 (1891) 546.
- Nagy Ignác: Az énekügyi bizottság munkálatairól. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 25 (1882) 141.
- Pálffy Károly: Éneklésünk legbecsesebb forrása az 1744-es kolozsvári impressum. *Református Szemle* 74 (1981) 202.
- Pálffy Károly: Gyülekezeti éneklésünk vázlatos története. *Református Szemle* 76 (1983) 207–208.
- Id. Révész Imre: *A Magyarországi Ref. Egyház közönséges énekeskönyvéről*. Debrecen, 1866.
- Révész Imre: Mostani és leendő énekeskönyvünk egyházi teológiai szempontból. *Igazság és Élet* 7 (1941) 22. skk; valamint *Zsoltár* 2/1. (1995) 2–5.
- Révész Imre: *Egy fejezet a magyar református ébredés történetéből*. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: *Az új énekeskönyv felé*. Szerkesztette Révész Imre. Debrecen, 1943.

- Révész Imre: Jelenlegi énekeskönyvünk dicsérete és egyéb anyagának theológiai átvizsgálása. *Theológiai Szemle* 19 (1943) 46.skk, 94.skk, 135.skk
- Szabó Csaba: *Erdélyi magyar harmóniás énekek a XVIII. századból*. Budapest-Szombathely, 2001. CD-ROM
- Seprődi János: A reformátusok próba-énekeskönyvének bírálata. Bp, 1904.
- Seprődi János: A próbaénekeskönyv dallamai. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 47 (1904) 647. skk, 663. skk.
- Seprődi János–Balthazar Dezső: Az egyetemes ref. énekeskönyv ügyében. *Református Szemle* 6 (1912) 747–750.
- Szügyi József: Énekeskönyvünk ügyében. *Zeneközlöny* 1906 március. Az írás megjelent: *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 49 (1906) 195. skk és 211. skk.,
- Szücs Endre: Csomasz Tóth Kálmán (1902–1988) munkásságának bibliográfiája. *Magyar Egyházzene* 6 (1998/1999) 93–116.
- Zalánfy Aladár: Az orgona mint liturgikus hangszer. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 169–176.
- *Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén*. „A Kálvin János Társaság kiadványai 10. szám” Budapest, 1941.

IV. évfolyam

HT GYKG015 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 4.

Tantárgy felelőse: Hős Csaba	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A lelkesítő szolgálat egyik legnehezebb, de sűrűn ismétlődő része a kazuális prédikáció készítése. Ennek gyakorlása a tantárgy célja az előző félévekhez hasonló módon.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kazuális igehirdetés sokféle kihívást jelent a prédikátor számára. Ezek elméleti számbavétele mellett gyakoroljuk a kazuális prédikáció készítését és elmondását.

A félévben a különböző kazuális alkalmakhoz kötődő prédikációval foglalkozunk.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A hallgatók megbeszélte rend szerint a kazuális alkalmakra, különböző esetekre készítenek igehirdetéseket. Ezek elmondása, és az adott évfolyami keretek között való megbeszélése és értékelése.

Kötelező irodalom:

- Nagy István: A kazuális homiletikuma, Budapest 2004.

Ajánlott irodalom:

- Barth, K.: Homiletika 1966.
- Bohren, R.: Predigtlehre München 1974.
- Boross G.: Történelem a szószéken Budapest 1979.
- Czeglédy S.: Homiletika Debrecen 1951.
- Fekete K.: Homiletika Debrecen 1993.
- Fitch, M. A.: Mit mond a Biblia a prédikációról? Budapest 2004.
- Otto G.: Wie entsteht eine Predigt? München
- Nikol, M.: Dramatizált homiletika, Budapest 2005.
- Pásztor J.: Homiletika, Debrecen 1986.
- Schütz, W.: Probleme der Predigt, Göttingen 1981.
- Stott, J.: Hiszek ez igehirdetésben, Budapest 1992.
- Trillhaas, W.: Einführung in die Predigtlehre, Darmstadt 1983.

HT GYKG023 – GYÜLEKEZETÉPÍTÉSI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám: N: 120	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Böcskei Elvira Dr. Kocsev Miklós Dr. Literáty Zoltán Simonfi Sándor Dr. Tomka János Tóth János				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Aktív jelenlét/szóbeli vizsga(a vezetés bibliai alapjai blokk kapcsán) 30 % Írásbeli dolgozat (gyülekezetépítési blokk kapcsán) 30 % Gyülekezeti gazdasági ismeretek 30% Aktív részvétel a szupervíziós üléseken 10 %

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vezetés bibliai alapjai terén:

A teológushallgatók tanulmányaik befejezése után összetett szervezetekbe kerülnek, és közülük sokaknak néhány év múlva vezető szerepet kell betölteniük gyülekezetekben vagy intézményekben.

A blokk célja, hogy a hallgatók betekintést kapjanak a szervezetek és azok menedzselésének alapvető fogalmaiba és összefüggéseibe. Az itt megszerzett alapokra építve bővíthetik tanulmányuk további éveiben és munkájuk során a szolgálatuk jó ellátásához nélkülözhetetlen vezetési ismereteiket és készségeiket.

Azt is be kívánjuk mutatni, hogy a Biblia alapos tanulmányozása biztos alapot nyújt a vezetés különböző aspektusainak megértéséhez. Az egyes témákat Jetró és Mózes ismert dialógusa foglalja egységes keretbe.

A gyülekezetépítés terén:

Fontos alapvető elméleti ismeretek megismerése és azok gyakorlatban való megvalósításának elsajátítása. A gyülekezetben szerzett tapasztalatok alapján különböző gyülekezetépítési modellek megbeszélése.

A gyülekezeti gazdasági ismeretek terén:

Pénzügyi döntések információrendszere. Pénzügyi döntések számviteli információs rendszere. Az EU-s pályázati projektek legfőbb jellemzői, a támogatások elszámolására vonatkozó szabályok. Beszámolók fajtái. A mérleg fogalma, a mérleg felépítése, jellemzői, tagolása és a mérleg összeállítása. A vagyonelemek mérlegbe történő besorolása. A mérleg és eredmény kimutatás kapcsolata. Vagyoni helyzet elemzése a kiegészítő melléklet felhasználásával. Pénzügyi helyzet elemzése. Likviditási mérlegek, likviditást jellemző mutatószámok. A jövedelmi helyzet elemzése, célja, területei.

A szupervíziós ülések alkalmával:

A szupervíziós módszertan megismerése és alkalmazása a gyakorlatok során átélt események reflexiójában.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A vezetés bibliai alapjai modul (Dr. Tomka János, 24 óra):

1. Menedzsment- és szervezeti alapok
2. Hatalom és befolyás
3. Közösségvállalás és -építés
4. Motiválás és a tanulás elősegítése
5. Tehetségek és talentumok
6. A bizalom menedzselése
7. Jellemformálás
8. Erők és szervezeti formák
9. Együttműködés és verseny
10. Vezetési stílusok és döntéshozatal
11. Lehetséges változni?
12. Helytállás és békesség

Gyülekezetépítés modul (Dr. Kocsev Miklós, 24 óra):

13. A gyülekezetépítés, mint gyakorlati teológiatudományág kialakulása.
14. A gyülekezetépítés teológiai alapja különböző értelmezések szerint.
15. Gyülekezetépítési modellek áttekintése.
16. Gyülekezetépítési modellek és a magyar református gyülekezetek.
17. A gyülekezet vezetése – vissza a lényeghez!
18. Egy 'átlagos' gyülekezet gyülekezetépítési szempontok szerint való elemzése.

Gyülekezeti gazdasági ismeretek (20 óra):

Viszonyunk a pénzhez (4 óra) - Szemléletformálás	Dr. Literáty Zoltán
Gazdasági alapismeretek I. (4 óra) - A gazdaság működésének elvei és rendszere	Dr. Böcskei Elvira
Gazdasági alapismeretek II. (4 óra) - Kettős könyvelés - Pályázatok	Dr. Böcskei Elvira
Gazdálkodás intézményfenntartó gyülekezetben (4 óra) - Egyházi gazdasági törvény - Különböző gyülekezeti típusok gazdálkodása	Simonfi Sándor
Gazdálkodás kis költségvetésű gyülekezetben (4 óra) - Költségvetés készítés - Zárszámadás - Ariadne rendszer	Dr. Literáty Zoltán

Esetmegbeszélő szupervíziós ülések (Dr. Kocsev Miklós, Tóth János, 20 óra):

- Két kiscsoportban a blokkhetek alkalmával 4 óra/hét.

Egyéni felkészülés (34 óra)

Évközi (blokkhoz kapcsolódó) tanulmányi követelmények:

A vezetés bibliai alapjai hoz kapcsolódóan:

- Aktív részvétel a három nap közös munkájában.
- Szóbeli vizsga abban az esetben, ha valaki négy óránál többet távol marad a foglalkozásokról.

A gyülekezetépítési blokkhoz kapcsolódóan:

- Elméleti ismeretek elsajátítása az órai közös és egyéni tanulmányi munka alapján.
 - A gyakorlatnak helyet biztosító református egyházközség írásos elemzése gyülekezetépítési szempontok alapján.
- Az írásos elemzés leadásának határideje: az őszi szemesztert követő január 20.

Gyülekezeti gazdasági ismeretek:

- Aktív részvétel az üléseken. Max. hiányzás 4 óra

Szupervíziós esetmegbeszélések:

- Aktív részvétel az üléseken. Max. hiányzás 4 óra

Kötelező irodalom:

Vezetéstudományból:

- Tomka János/Bögel György: Vezetés egykor és most. A Biblia és a menedzsment, Budapest 2010 (Nemzeti Tankönyvkiadó).

Gyülekezetépítésből:

- Püski Lajos: Érdeklődéstől az elköteleződésig. Misszió és gyülekezetépítés: koncepciónk és gyakorlatunk, Kálvin Kiadó 2013.
- Gaál Sándor: „A kezdeményez egyház” Victor János egyházépítő szolgálata különös tekintettel a misszióra és a gyülekezetépítésre (PDF)
- Kocsev Miklós: Ezredvégi színek (ebből a középső, a gyülekezetépítésre vonatkozó rész)
- Kocsev Miklós (szerk.): Ami szükséges, és ami lehetséges (Selye RTK tanulmánykötet 2010.)

Szupervízióból:

- Weiss, H.: Lelkigondozás, szupervízió, pasztorálszichológia. Exit Kiadó, Kolozsvár, 2011.
- Majsainé Hideg Tünde: Az egyházi kontextusban végzett szupervízió jellegzetes elemei. In: Szupervízió. Egyén – csoport – szervezet. (Supervisio Hungarica IV.). Supervisio Hungarica, Budapest, 2005.

Ajánlott irodalom:

- Warren, Robert: The HealthyChurches' Handbook: A Processfor Revitalizing Your Church, Church House, Publishing London, 2004.
- Warren, Rick: Céltudatos gyülekezet. Új Remény Alapítvány, Debrecen, 2006.
- A gyülekezet dinamikája. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest 2001.
- Barrs, Jerram: Kinek a döntése? Harmat kiadó, Budapest, 2003.
- Boross Géza: Biblia és gyülekezetépítés Ráday Nyomda, Budapest, 1992.
- Boross Géza: A gyülekezetépítés – mint a gyakorlati teológia új diszciplínája, in: “Fölbuzog szívem szép beszédre”. Tanulmányok D. Dr. Tóth Kálmán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából. KRE HTK, Budapest, 1997.
- Csiha Kálmán: Gyülekezetépítés. Gyöngyösi Református Egyházközség, Kolozsvár, 2003.
- Douglass, Klaus: Az új reformáció. Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Douglass, Klaus: Isten szeretetének ünnepe. Kálvin Kiadó, Luther Kiadó, Budapest, 2005.
- Fazakas Sándor: Új egyház felé?DissertationesTheologicae 4, Debrecen, 2000.
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában. Lux Kiadó, Budapest, 2000.
- Finzel, Hans: A vezetők tíz leggyakoribb hibája. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2001.
- Frame, John M.: Isten imádása lélekben és igazságban. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2001.
- Getz, Gene A.: A gyülekezetépítés alapelvei. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 1998.
- Hybels, Bill: Légy bátor, és vezess! Új Remény Alapítvány, Debrecen, 2004.
- Kumlehn, Martin: KircheimZeitalter der Pluralisierung von Religion. Ein Beitragzurpraktisch-theologischen Kirchentheorie. Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 2000.
- MacArthur, John F.: A Mester terve szerinti gyülekezet. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 1999.
- Makkai Sándor: Az élő gyülekezet. Ref. Egyetemes Konvent, Budapest, 1948.
- Roloff, Jürgen: Die Kircheim Neuen Testament. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1993.
- Möller, Christian: Lehrevom Gemeindeaufbau, Bd. 1., Konzepte – Programme – Wege, 2. Aufl. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1987.

- Schwarz, Christian A.: A gyülekezet természetes fejlődése olyan elvek alapján, amelyeket Isten maga helyezett teremtett világába. BMSZ, Jánoshalma, 1998.
- Stott, John: Az élő gyülekezet. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2009.

HT GYKG070 – KAZUÁLIS HOSPITÁLÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyülekezeti gyakorlati célja, hogy a hallgató szakmai (gyakorlati) ismeretekben gazdagodjon és hospitáljon 2 temetésen, 1 esküvői- és 1 keresztlői felkészítésen.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Ez a képzési fázis lehetőséget kínál a gyakornok hallgatóknak arra, hogy betekintést nyerjenek a kazuális alkalmak előkészítésébe és gyakorlati menetébe.

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 temetés, 1 esküvői- és 1 keresztlői felkészítés hospitálás, a kazuális alkalmakon való részvétel és reflexiók napló írása.
A beszámolót 4-5 oldal terjedelemben kell leadni január 15-ig a gyakorlatért felelős tanáránál. A beszámolót tudományos igényességgel kell elkészíteni (pld. felhasznált irodalom, ahol releváns), 12-es betűméret, 1,5-es sorköz, stb.
- Teljesítés 2015 június és 2016 január között, szabadon választott gyülekezet(ek)ben
Hely és időpont: blokkosítva (2 hét vidéki és 2 hét budapesti gyülekezetben)
 - Gyülekezeti gyakorlat I. – 2-3. tanítási hetek (szeptember)
 - Gyülekezeti gyakorlat II. – 5-6. tanítási hetek (október)

Kötelező irodalom:

- Nagy István: A kazuáliák homiletikuma, Nagykőrös 2004.
- Hézsér Gábor: Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez. Elméletek és gyakorlati lehetőségek, Budapest 2007.

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, I.: Pasztorálpszichológia, Bp. 2003.
- Bukowski, P.: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe?, Bp. 1999.
- Piper, H.-Ch.: Beszélgetés-elemzések, Debrecen 1998.
- Szabó Lajos (szerk.): A lelkigondozás órája, Bp. 2000.
- Tringer L.: Gyógyító beszélgetés, Bp. 1992.

HT GYKG071 – GYÜLEKEZETI DIAKÓNIAI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy bevezetést nyújt a különböző roma/cigány közösségek között végzett missziói munka gyakorlatába. A rövid missziológiai bevezetés mellett a kurzus során betekintést és személyes élményt kapnak a hallgatók különböző cigány közösségek életébe, tapasztalati úton szerezhettek ismereteket a szociális és társadalmi helyzetükről. Cél, hogy a hallgatók gyakorlati segítséget, ismereteket és eszközöket kapjanak a cigánysággal való találkozáshoz, a cigány közösségekben végzett szolgálathoz.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tereplátogatás:

1. nap: Kecskemét/Kiskunhalas/Pátka (utazás 3 kiscsoportban, közös szállás Igalon)
2. nap: Büssü (Somogy megye)
3. nap: Kaposfü

Missziológiai hangsúlyok és gyakorlati kihívások a cigányok közötti szolgálatban.

A cigánymisszió lehetséges és szükséges együttműködése a szociális háló szereplőivel.

Évközi tanulmányi követelmények:

- aktív részvétel
- a kijelölt szakirodalom elolvasása és értelmezése és reflexiós dolgozat írása min. 5 oldal terjedelemben.

Kötelező irodalom:

- MEGBÉKÉLÉS – EGÉSZSÉG – REMÉNYSÉG A Magyarországi Református Egyház cigányok közötti szolgálatának koncepciója – 2013.
- Lesslie Newbiggin (2006): Evangélium a pluralista társadalomban Harmat, Budapest (A 9-12 fejezetek, 127. oldaltól a 183. oldalig.)
- Dr. Wayne L. Gordon: The Eight Components of Christian Community Development (kézirat 7 oldal)
- Csepregi Botond–Landauer Attila (2012): Beszélgetés Nagy Pál történésszel (1.–3.). In: reformatus.hu
- Források a Kárpát-medencei egyházak és a cigányság kapcsolatainak történetéhez (2015). Kézirat.
- Lukács Ágnes (2013): Interjú Landauer Attilával. In: Gereben Ferenc–Lukács Ágnes (szerk.): Fogom a kezét, és együtt emelkedünk: Tanulmányok és interjúk a roma integrációról. Budapest: Jezsuita Könyvek. 45–62.

Ajánlott irodalom:

- Nagy Pál (2007): Cigány csoportok és az együttélési modellek változásai a Kárpát-medencében a 15–20. században. Történelemtanár (17.) Országos Konferenciája, 2007. október 13–14.
- Szuhay Péter (1999): A magyarországi cigányság kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. Budapest: Panoráma. (A 11-től a 18. oldalig.)
- Tálos Endre: A cigány és a beás nyelv Magyarországon. In.: Kovalcsik Katalin (szerk.): Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből. Budapest: IFA–OM–ELTE. 317–324.

- Augustini Ab Hortis Sámuel (2009): A magyarországi cigányok mai állapotáról, különös szokásairól és életmódjáról, valamint egyéb tulajdonságairól és körülményeiről. Budapest–Gödöllő: Györffy István Néprajzi Egyesület–Magyar Néprajzi Társaság–Szent István Egyetem.
- Barthelemy, André (1992): Cigányország útjain. Abaliget: Lámpás Kiadó.
- Cigánymissziós Módszertani Füzetek I. Találkozások 2014. Cigány Módszertani és kutatóközpont
- Demeter Zayzon Mária (szerk.) (1994): „Egy igaz történet részleteiben...”: Cigány-magyar kapcsolatok határon innen és túl. Budapest: Kőbányai Önkormányzat.
- Diósi Ágnes (1988): Cigányút. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Diósi Ágnes (1990): Szűz Mária zsebkendője. Budapest: Kosmosz Könyvek.
- Diósi Ágnes (2002): Szemtől szemben a magyarországi cigánysággal. Budapest: Pont Kiadó.
- Forray R. Katalin (szerk.) (2000): Ciganológia – Romológia. Budapest–Pécs: Dialóg Campus Kiadó.
- Gereben Ferenc–Lukács Ágnes (szerk.) (2013): Fogom a kezét, és együtt emelkedünk: Tanulmányok és interjúk a roma integrációról. Budapest: Jezsuita Könyvek.
- Kemény István–Janky Béla–Lengyel Gabriella (2004): A magyarországi cigányság 1971–2003. Budapest: Gondolat.
- Kovalcsik Katalin (szerk.) (2001): Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből. Budapest: IFA–OM–ELTE.
- Nagy Attila–Péterfi Rita (szerk.) (2004): A feladatra készülni kell: A cigányság kulturális beilleszkedése és a közkönyvtár. Budapest: Országos Széchényi Könyvtár–Gondolat Kiadó.
- Nagy Attila–Péterfi Rita (szerk.) (2007): Hídszerepek: Cigány integrációs kérdések. Budapest: Országos Széchényi Könyvtár–Gondolat Kiadó.
- Réger Zita (1990): Utak a nyelvhez: Nyelvi szocializáció – nyelvi hátrány. Budapest: Akadémia Kiadó.
- Szuhay Péter (1999): A magyarországi cigányság kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. Budapest: Panoráma.
- Tóth Károly (szerk.) (2010): Örömhír cigányoknak is. Budapest: Ökumenikus Tanulmányi Központ.

HT GYKG029 – 2 HETES DIAKÓNIAI GYAKORLAT (INTÉZMÉNYI)

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A diakóniai gyakorlat egyik célja, hogy a diakónia bibliai, teológiai alapvetését követően a MRE korunkban végzett diakóniai tevékenységének bemutatása és értékelése a gyakorlat alapján is megtörténhessen.

A gyakorlat során olyan diakóniai intézmények működésével ismerkedünk meg, amelyek szerves részét képezik egyházunk diakóniai munkájának, ill. azok modell értékűek egyházunk jövője szempontjából is.

Továbbá, hogy a hallgató szakmai (gyakorlati) ismeretekben gazdagodjon és tájékozódjon, tapasztalatot szerezzen a diakónia kapcsán egy-egy adott diakóniai intézet mindennapi életét követve.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Ez a képzési fázis lehetőséget kínál a gyakornok hallgatóknak arra, hogy ráérezzenek és tudatosítsák a gyakorlati idejükben azt, hogy:

- a teológia akkor igazán teológia, ha az „publikus teológia” – azaz a gyakorlat a publikummal / az adott világgal való kommunikáció tere és lehetősége;
- a teológia tudománya egy „dialógust ösztönző és kereső tudomány” különböző személyek, csoportok, érdekek és tradíciók között az adott gyülekezetben;
- a teológiában eddig megszerzett tudományuk egy „kultúra orientált” tudomány, mert annak megértése nélkül légüres térben mozog minden egyes gyülekezet;
- a teológia „inspiráló teológia” tudjon maradni az adott gyülekezet tágabb életközegében. Ennek eredményeként pedig ne csak visszafele, hanem előre is tekintsen az adott gyülekezeti közösségre és annak világban végzett munkájára vonatkozóan.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel (hospitálás) és reflexiós napló megadott szempontok alapján.
 - A gyakorlatnak helyet biztosító református diakóniai intézetek írásban történő elemzése.
- A beszámoló 5-7 oldal terjedelemben kell leadni december 15-ig a gyakorlatért felelős tanáránál.

Szempontok a reflexiós naplóhoz:

Az elemzésben fény kell derülni:

- a diakóniai intézmény sajátosságaira (gondozottak köre területi összefüggéseket is figyelembe véve, intézményhálózati kapcsolatok, stb.);
- hogy milyen fő szempontok mentén rendeződik a diakóniai munka,
- hogy milyenek az intézmény gyülekezeti, egyéb egyházi kapcsolatai;
- a munkatársakkal szemben támasztott elvárásokra (képzettség, hitélet stb);
- milyenek az adott intézménynek, mint gyülekezetnek az életjelei (istentiszteletek, egyéb lelki programok, stb.);
- milyen az infrastruktúra, a gazdasági helyzet, stb.;
- az adott intézmény pozitívumaira és negatívumaira a tapasztalatok alapján.

Az elemzés lezárását kövesse egy személyes önreflexió is, amihez néhány szempont:

- Milyen kérdések fogalmazódtak meg bennem gyakorlat során?
- Milyen személyes tanulságokkal szolgált ez a diakónia terén való közvetlen tájékozódás?
- Mi az, amit a látottakból beépítenék későbbi munkámba?

A dolgozatot tudományos igényességgel kell elkészíteni (pld. felhasznált irodalom, ahol releváns), 12-es betűméret, 1,5-es sorköz, stb.

- Jelenléti igazolások a gyakorlati helyekről.
- Maximális hiányzás: 3 nap.
- Hely és időpont: blokkosítva (különböző református egyházi diakóniai intézményekben)

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Diakónika. KRE, Budapest, 2009.
- Szabó Lajos: Élet a gyülekezetben / Alapvető és aktuális kérdések a gyülekezetépítés tárgykörében. Luther Kiadó, Budapest, 2011.
- Fazakas Sándor (Szerk.): Vezetés és menedzsment az egyházban és a diakóniában. Kálvin Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Szabó Lajos (szerk.): Gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek, Luther Kiadó, Budapest, 2010.
- Boross, Géza. Diakónika. Ráday Kollégium, Budapest, 1995.
- Fruttus, István L. Napjaink Diakóniája, Nagykorörs, 2001.
- Gregorios, Paulos Mar. "A diakónia jelentése és természete." Theológiai Szemle XXXIII, no. 3: 129-40. , 1990.

- Dizséri, Zoltán. "Diakónia a Gyülekezetben és az Egyházmegyében." Théma 3, no. 2-3: 42-50., 2001.
- Alfred Jäger: Diakónia, mint keresztyén vállalkozás. Nonprofit egyházi intézmények menedzselése, Debrecen, 2003.
- Studienbuch, Diakoniek: Neukirchener, 2006.

HT VPPG066 – GYÜLEKEZETI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: -			
Előadók fogadóórái:	7 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyülekezeti gyakorlati célja, hogy a hallgató szakmai (gyakorlati) ismeretekben gazdagodjon és hospitáljon a következő területeken:

- igehirdetésen részvétel (gyülekezeti istentisztelet és bibliaóra keretében, valamint kazuális alkalmakon),
- hittan oktatás gyakorlata gyülekezeti kereteken belül,
- családlátogatás a lelkésszel (lehetőség szerint)
- ifjúsági munka,
- egyházi adminisztráció gyakorlata,
- gyülekezeti ügyintézés gyakorlata,
- a gyülekezetépítés gyakorlata a gyülekezeti sajátosságok figyelembevételével,
- az ökumenikus kapcsolatok és a társadalmi érintkezés lehetőségeivel való élés
- szakmai beszélgetés lelkésszel, gyülekezeti munkatársakkal/presbiterekkel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Ez a képzési fázis lehetőséget kínál a gyakornok hallgatóknak arra, hogy ráérezzenek és tudatosítsák a gyakorlati idejükben azt, hogy:

- a teológia akkor igazán teológia, ha az „publikus teológia” – azaz a gyakorlat a publikummal / az adott világgal való kommunikáció tere és lehetősége;
- a teológia tudománya egy „dialogust ösztönző és kereső tudomány” különböző személyek, csoportok, érdekek és tradíciók között az adott gyülekezetben;
- a teológiában eddig megszerzett tudományuk egy „kultúra orientált” tudomány, mert annak megértése nélkül légtüres térben mozog minden egyes gyülekezet;
- a teológia „inspiráló teológia” tudjon maradni az adott gyülekezeti közegben. Ennek eredményeként pedig ne csak visszafele, hanem előre is tekintsen az adott gyülekezeti közösségre vonatkoztatva.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A gyülekezeti gyakorlat 30-40 óra/hét (benne vasárnapi jelenléttel).
- Aktív részvétel (hospitálás) és reflexiós napló megadott szempontok alapján. A gyakorlatnak helyet biztosító református egyházközség írásban történő elemzése.
A beszámoló 5-7 oldal terjedelemben kell leadni január 10-ig a gyakorlatért felelős tanáránál.
Szempontok a reflexiós naplóhoz:

Az analízisben fény kell, hogy derüljön a település sajátosságaira (szociológiai, gazdasági faktorok, intézményhálózat stb.), a református gyülekezet jellegére (az előbbi kérdéskörhöz kapcsolódva), a gyülekezet szerveire és munkatársaira, a gyülekezeti élet jellegére (istentiszteletek, csoportok, programok stb.), a gyülekezet kapcsolataira, a gyülekezeti munka körülményeire (infrastruktúra, gazdasági helyzet stb.).

- Kapcsolatfelvétel és a kapcsolatok alakítása
- Az adott szervezet, mint „rendszer” rövid bemutatása
- Milyen vezető módszereket volt módomban megfigyelni?
- Milyen a lelkeszi szereppel kapcsolatos kihívásokat volt módomban megfigyelni?
- Milyen benyomásokat kelthettem a megjelenésemkor majd a távozásomkor?
- Milyen kérdések fogalmazódtak meg bennem gyakorlat során?
- Milyen személyes tanulságokkal szolgált ez a terepmegfigyelés?
- Mi az, amit a látottakból beépítenék későbbi munkámba?

A dolgozatot tudományos igényességgel kell elkészíteni (pld. felhasznált irodalom, ahol releváns), 12-es betűméret, 1,5-es sorköz, stb.

- Jelenléti igazolás a gyülekezetek lelkeszeitől.
- Maximális hiányzás: 3 nap.

Kötelező irodalom:

- Püski Lajos: Érdeklődéstől elköteleződésig. Kálvin Kiadó, Budapest, 2013.
- Czövek Tamás (szerk.): Írd meg, amiket láttál - Hét lakótelepi gyülekezet. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.
- Szabó Lajos: Élet a gyülekezetben / Alapvető és aktuális kérdések a gyülekezetépítés tárgykörében. Luther Kiadó, Budapest, 2013.

Ajánlott irodalom:

- Boross Géza: Biblia és gyülekezetépítés. Ráday Nyomda, Budapest, 1992. A közösségépítő lelkész.
- Douglass, Klaus: Az új reformáció. Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Szabó Lajos (szerk.): Gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek. Luther Kiadó, Budapest, 2010.

HT VPPG040 – KATECHETIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: 30			
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A katechetika tárgy a gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlatikérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezeti hitoktatás feladatkörén kívül esnek. Ide tartoznak a gyermekmunka, a konfirmációi előkészítő, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmi. Ezeknek a feladatoknak a szakszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A gyülekezet pedagógiai feladatai
2. Gyermek a családban (rendszer szemlélet)
3. Kisgyermek kor
4. A „Godly play” módszertana, kreativitás, képzelőerő és a játék szerepe
5. Óvodai hittanfoglalkozás
6. Gyermek-istentisztelet, az ünnepek szerepe
7. Katechézis kisiskolás korban
8. Katechézis a felső tagozatos korosztályban
9. A konfirmáció története és aktuális problémái
10. Az ifjúság vallásossága, csoportmódszerek az ifjúsági munkában
11. A felnőttoktatás alkalmi a gyülekezetben, tanítványság
12. Összefoglalás, egyéni beszámoló

Évközi tanulmányi követelmények:

- a szorgalmi időszakban óravázlatok készítése megbeszélte szempontok alapján
- félév végén kollokvium a kötelező irodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Órai jegyzet
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest: Kálvin Kiadó, 1995.
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- „Gyermekek munkás-segítő képzés” Tanfolyami háttéranyagok a képzés résztvevő számára, Budapest, RPI, 2014. (kézirat)
- Gyermek az egyházban – Magyar Református Nevelés XII. évfolyam 2. szám, Budapest, RPI, 2011.
- Hodossy Sándor disszertációja a felnőttképzésről
- Kalevi Tamminen, Laulikki Vesa, Markku Pyysiäinen: Hogyan tanítsunk hittant? Budapest: Teológiai Irodalmi Egyesület. 1998.
- Gyökössi Endre, Hogyan tartsunk gyermek-bibliaórát? Kis módszertan. Kálvin Kiadó, Budapest, 2001.
- Péterfia Gáborné: Karácsony Sándor pedagógiai és katechetikai elvei, Stúdium Kiadó, Kolozsvár, 2000
- Pukánszky Béla: A gyermekkor története, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001

Ajánlott irodalom:

- Dr. Gyökössi Endre, Pszichokatechetikai problémák, Teológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)
- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, A magyar református káteisrodalom, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetikai alapvetés, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Csikesz Sándor, A valláspedagógia igazi válsága, Csikesz Sándor emlékkönyv 3.
- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/ R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útaid Uram mutasd meg, 2005.
- Bölcsföldi András: Ifjúsági 6x6 – 36 ifióravázlat, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza, 2007
- Bölcsföldi A., Tizenöt-let ifjúsági munkához, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza

HT VPPG071 – KATECHETIKAI GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám: N: 120	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az alapvető csoportfolyamatok megismerése a vonatkozó szakirodalom feldolgozásával és csoportos feladatokon keresztül sajátélményű tapasztalatok szerzése. Mindezek kommunikációs vonatkozásainak elemzése. A hallgató a kurzus során képessé válik a hatékony vezetés kommunikációs eszközeinek megértésére és kompetens gyakorlására

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tárgy segít a fenti technikák alkalmazásához szükséges sajátos módszertani aspektusok megértésében és gyakoroltatásában, mely fejleszti a konfliktuskezelés, az egyezkedés, a meggyőzés és más vitarendezési készségek és kompetenciák alkalmazását.

A félév órái:

- I. Szakmai önismeret modul (3 napos blokk, 24 óra)
 - Az önismeret helye a teológiai képzésben
 - A külső és belső elhívás összefüggései
 - A lelkiesség mint szerep és mint hivatás
 - Az élettörténet teológiai reflexiója
 - Az önbizalom kérdései
 - Időgazdálkodás
 - Kiegészítő megelőzése és stresszkezelés
- II. Kommunikációs készségfejlesztés modul (3 napos blokk, 24 óra)
 - Erősségeink/gyengeségeink a kommunikációban
 - Nonverbális kommunikáció
 - Asszertív kommunikáció
 - Konfliktuskezelés
 - Prezentációs technikák
 - Tárgyalástechnika
- III. Csoportvezetési ismeretek modul (3 napos blokk, 24 óra)
 - Az egyén és a csoport
 - Csoportfejlődés fázisai
 - Csoportdinamika
 - Csoporton belüli szerepek
 - Szociometria
 - Vezető és vezetettek
 - Konfliktuskezelés a csoportban
 - Megbeszélések facilitálása
- IV. Hittan hospitálás egyházi iskolában (4 nap / 16 tanóra)
 - A félév első óráján megbeszéltek szempontok alapján
 - Leadási határidő: december 15.
- V. Egyéni reflexiós munka és készülés (32 óra)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív órai részvétel, egyéni fejlődési terv, reflexiós napló megadott szempontok alapján, hospitálási napló, zárthelyi dolgozat a vizsgaidőszakban.

Személyes tanulási beszámoló

A személyes tanulási beszámoló lényege az, hogy önreflexió, tapasztalati tanulás révén – a tanult elméleti koncepciókat is önmagadra vonatkoztatva a jobb megértés eredményeképp képessé válj az adekvátabb *döntésre és cselekvésre*, illetve saját működésed javításán keresztül a *csoportműködés javítására* a korábbiaknál jobban, mélyebben (az okok szintjén) *elemezd és megértsd* saját csoportbeli működésedet, szerepedet és azok változását;

Terjedelem: 2 oldal

A fentiek érdekében pl. a következő kérdések mentén vizsgálódhatsz.

- Hogyan hatsz Te a csoportra (feladatod, szereped, magatartásod, és ezek változása)?
- Hogyan hat a csoport Rád (gondolatok, érzések és ezekkel való szembenézés, személyes pozitív és negatív élmények, tanulságok)?
- Mi magyarázza a fentieket?
- Mi következik mindebből?

Személyes tanulásod érdekében javasoljuk, hogy kérdezd meg magadtól (írhatod is róla):

- Mit tanultam ebből általában?
- Mit tanultam magamról konkrétan?
- Legközelebb mit teszek majd ugyanígy?
- Legközelebb mit próbálok ki, mit teszek majd másként?

Személyes tanulási beszámolóid minőségét a következők javíthatják:

- Személyesség a megélésben, tudatosság a reflexióban.
- Elemzed saját működésed hátterét (okát), jelentését, és hatását a csoportra.
- Elvlasztod a jelenségeket (tüneteket) és az okokat, s az okok szintjén értelmezel.
- Jól használsz a szakirodalmat a Veled (és másokkal) történetek megértéséhez.

A csoportban kialakult bármely probléma, nehézség esetén további reflexióra biztató kérdések:

- Mit tettél Te azért, hogy ez a probléma megoldódjon? Mi az, amit nem tettél meg, pedig megtehetnéd?
- Mi a Te szereped a probléma kialakulásában? És a fennmaradásában?
- Mit tettél, ami elmélyítette a problémát?
- Melyek a lehetőségeid, választásaid?
- Kinek mit kéne tennie azért, hogy megoldódjon? Te mit tehetsz azért, hogy ők ezt a lépést megtegyék?
- Mit tennél ugyanígy? Mit tennél másképp?

Saját tanulásunk, és *problémáink valódi megoldása* érdekében ugyanis érdemes abból kiindulni, hogy Te is részese vagy problémáid kialakulásának, fennmaradásának. S ugyanez igaz az elért *sikerekre* is...

Irányelvek a katechetikai hospitálás elemzéséhez

A terepgyakorlathoz 16 iskolai hittanóra meglátogatásán kívül a tanárral/tanárokkal folytatott beszélgetés a tanári szerepről, örömeiről és kihívásokról is hozzátartozik.

A terepgyakorlatok feldolgozásához a célzott megfigyeléseket munkanaplóban kell vezetni.

A munkanapló vezetésének szempontjai egyben a beszámoló szempontjai is, amit 3-4 gépelt oldal terjedelemben kell leadni a gyakorlatot követő két héten belül Katechetikai gyakorlatot vezető tanáránál.

A dolgozatot tudományos igényességgel kell elkészíteni (pld. felhasznált irodalom, ahol releváns), 12-es betűméret, 1,5-es sorköz, stb.

Terepgyakorlat helye:

Idéje:

Időtartama:.....(óra)

Napló leadásának időpontja:

- Kapcsolatfelvétel és a kapcsolatok alakítása
- Az adott szervezet, mint „rendszer” rövid bemutatása
- Milyennek éreztem az általános légkört?
- A tanári vezetési stílus általam megfigyelhető jellemzői
- Mit éreztem meg a jutalmazás- büntetés rendjéből?
- Milyen értékorientációt érzékeltem?
- Milyen tanári módszereket volt módom megfigyelni?

- Milyen a tanári szereppel kapcsolatos kihívásokat volt módomban megfigyelni?
 - Milyen benyomásokat kelthettem a megjelenésemkor majd a távozásomkor? Engem hogyan láthattak a diákok és a tanár?
 - Milyen kérdések fogalmazódtak meg bennem gyakorlat során?
 - Milyen személyes tanulságokkal szolgált ez a terepmegfigyelés?
 - Mi az, amit a látottakból beépítenék későbbi munkámba?
- Felhasznált szakirodalom:
- Érdemjegy számítás:
 - Az órán nyújtott szakmai teljesítmény – 10%
 - Egyéni fejlődési terv – 10%
 - Reflexiós napló – 10 %
 - Hospitálási napló – 10 %
 - Egy óratervező a lelkészképző vizsga szempontjai szerint a félév elején megadott témából 10%
 - Zárthelyi dolgozat – 50 %
 - Ha ezek közül bármelyik hiányzik, az a félév nem teljesítését jelenti.
 - Maximális hiányzás: 3 nap

Kötelező irodalom:

- König, Oliver - Schattenhofer, Karl: Bevezetés a csoportdinamikába. In Dynamics Consulting Kft., Budapest, 2014.
- Gellert, M. – Nowak, C., A csapatépítés nagykönyve – Csapatépítés, csapatmunka, csoporttanácsadás elmélete és gyakorlata. Z-Press, Miskolc. 2010. 19-27, 58-75, 188-197, 314-332. oldalak
- Schulz Von Thun, F.: A kommunikáció zavarai és feloldásuk. Háttér Kiadó, Budapest, 2012.
- Siba Balázs – Siba-Rohn Hilda: Élettérkép – Az élettörténeti munka elmélete és gyakorlata. Kálvin Kiadó, Budapest, 2013.

Ajánlott irodalom:

- Belbin, M.: A team – avagy az együttműködő csoport. Edge 2000. Bp. 2003.
- Em Griffin: Együtt-lét. Harmat Kiadó. Bp. 2003.
- Forgas, Joseph P.: A társas érintkezés pszichológiája, Kairos Kiadó, Budapest, 2007.
- Goleman, Daniel: Érzelmi intelligencia a munkahelyen. Edge, Budapest, 2000.
- Mérei Ferenc: Közösségek rejtett hálózata. Osiris K. Bp.2004.
- Mewaldt, A.- Gailius, Z.: Ifjúsági csoportvezetők gyakorlati kézikönyve. Nagyító Alapítvány
- Németh Erzsébet: Közszerelés, Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
- Pease, Allan: Testbeszéd - Gondolatolvasás gesztusokból, Park Kiadó, Budapest, 2010.
- Peel, Malcolm: Kommunikációs készségünk fejlesztése, Trivium Kiadó, Budapest, 1999.
- Rogers, Carl: Emberré válás. Edge 2000. Budapest. 2003.
- Rudas János: Delfi örökösei. Animula, Budapest. 2000. 14-134.o.
- Rudas János: Javne örökösei. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest. 2009.
- Szabó Katalin: Kommunikáció felsőfokon, Kossuth Kiadó, Budapest, 2002. 251-342. oldalak
- Wacha Imre: Nem csak szóból ért az ember – A nonverbális kommunikáció eszköztára, Tinta Kiadó, Budapest, 2011.

V. évfolyam

HT ÓSZB020 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Prédikátor könyvének magyarázata

A szöveg olvasása és fordítása mellett hangsúlyos a héber nyelvtörténeti elemek, különösen is a késői héber sajátosságok fölfedezése. Kiemelendő az egyes szavak terminus technicusaként történő használata. Az ismert bölcsességi irodalmi formák mellett a „traktátus” műfajának megismerése, ill. az annotációk irodalmi eszközének azonosítása a szövegben. A zsidó hagyományok és a hellén kulturális elemek összehasonlítása az exegézis során. Végül pedig hangsúlyos a teológiai integráció kérdése, ami már a kánon meghatározásánál is problémát jelentett: hogyan illeszkedik a könyv az Ószövetség korábbi kijelentéseihez és hogyan hozható összhangba velük.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Kommentárok:

- Lauha (1978), N. Lohfink (1980), W. Zimmerli (1981), Crenshaw (1987) Seow (1997), Krüger (2000)

Monográfiák:

- M.V. Fox, *Qohelet and His Contradictions* (JSOTS 71), Sheffield: Almond Press, 1989
- D. Michel, *Untersuchungen zur Eigenart des Buches Qohelet* (BZAW183), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1989
- „Jedes Ding hat seine Zeit...”, FS D. Michel (BZAW 241), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1996
- L. Schwienhorst-Schönberger (Hrsg.), *Das Buch Kohelet* (BZAW 254), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1997
- E.P. Lee, *The Vitality of Enjoyment in Qohelet's Theological Rhetoric* (BZAW 353), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2005
- Y.V. Koh, *Royal Autobiography in the Book of Qoheleth* (BZAW 369), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2006
- J.L. Koosed, *(Per)Mutations of Qohelet* (LHB 429), London/New York: T. & T. Clark, 2006
- B. Pinçon (éd.), *L'énigme du bonheur* (VTS 119), Leiden/Boston: Brill, 2008

HT ÚSZB040 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 5.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Balla Péter	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész és teológus szakon teljesítendő, a hittanoktató és vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez.

A **Filippi levél (Fil 1-4)** fejezeteinek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis: **Filippi levél (Fil 1-4)**

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon. Jelentkezés alapján kommentárról referátum tartására van lehetőség
- Lelkész és teológus szakon: görög szószeret és olvasónapló készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján)
- Hittanoktató és vallástanár szakon: olvasónapló készítése (lásd Balla Péter honlapját; a szószeret ill. olvasónapló a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)

Kötelező irodalom, vizsgaanyag:

- Órai anyag
- Cserháti Sándor: *Pál apostolnak a Filippibeliéhez írt levele*. Budapest: A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1976 (letölthető innen: (http://medit.lutheran.hu/sites/medit2.lutheran.hu/files/medit/cserhati_sandor_filippi_1976.pdf) VAGY
- Tőkés István: *A Filippibeliéhez intézett levél magyarázata*. Kolozsvár: A Kolozsvári Református Egyházkerület kiadása, 1983.

Ajánlott irodalom:

Kommentárok

- Angol nyelven: Moisés Silva (BECNT), Frank Thielman (The NIV Application Commentary), Peter T. O'Brien (NIGTC), Gordon D. Fee (NICNT); Ralph P. Martin (Tyndale), Ralph P. Martin and Gerald F. Hawthorne (WBC)

- Német nyelven: G. Barth (ZBK), J. Gnilka (Herder), U. B. Müller (ThHK), N. Walter (NTD)

HT BTHB058 – BIBLIAI TEOLÓGIA 3 (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József Gyula	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái: Egyeztetés alapján (opecsuk@yahoo.com)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ösgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Úsz bibliai teológia története
2. Az Úsz bibliai teológia mai kérdései
3. Keresztelő János
4. Jézus Krisztus személye
5. A történeti Jézus kutatás
6. A szinoptikus hagyományanyag és az egyes evangéliumok teológiai jellegzetességei
7. Jézus igehirdetése
8. Jézus etikája
9. Jézus tettei és méltóságjelzői
10. Jézus szenvedése, halála és feltámadása
11. Az ösgyülekezet és Jakab teológiája az Apcsel szerint
12. Összefoglalás

Évközi tanulmányi követelmények:

- A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján: minden „tételhez” rövid (2000 karakter) írott reflexiók készítése egy, a megadott ajánlott szakirodalomból választott vagy az oktatóval egyeztetett bibliai teológiai szakkönyvet követve. A reflexiók leadási határideje a szorgalmi időszak utolsó napja. A kollokvium anyaga Herczeg Pál jegyzetének (vö. lent) 1-127. oldala, valamint az órákon elhangzottak.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Cserhádi Sándor, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Luther Kiadó, 2012.
- J. D. G. Dunn, *Jézus, Pál és az evangéliumok*. Budapest: Kálvin kiadó, 2014 (megjelenés alatt).
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására.* Budapest: KIA, 2008.
- *Biblikus teológiai szótár.* Budapest: Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments.* London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon.* Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnifka, *Az Újszövetség teológiája.* Budapest: SZIT, 2007.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzal szöveg.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.
- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs.* Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája.* Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

HT FILR033 - VALLÁSFILOZÓFIA 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái: Hétfő és péntek megbeszélés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Vallásfilozófia című kurzus célja, hogy bevezetést nyújtson a nyugati vallásfilozófiai gondolkodás alapkategóriáiba, megismertessen legfontosabb képviselőivel, azok munkásságának fontosabb eredményeivel, illetve a tudomány fejlődésének főbb korszakaival. A tudománytörténeti és szisztematikus részei egyszerre, egymást kiegészítő módon kerülnek oktatásra. Az óra típusa alapvetően előadás, ám ezt a formát a vallásfilozófia művelésének módszertanát megalapozó órai szövegelemzések egészítik ki.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Vallásfilozófia tantárgy a HTK hallgatói számára két féléves oktatás részét képezi. Ennek megfelelően az első félév során olyan alapoó ismeretek kerülnek átadásra, melyek a tudomány alapfogalmainak megismertetésére korlátozódnak, és ezen túl bevezetés nyújtanak a tudomány történetébe, elősegítve ezzel, hogy a hallgató tájékozódni tudjon a vallásfilozófia alapvető irodalmában. A kurzus további célja, hogy a Hittudományi Karon hallgatók számára kiegészítő ismereteket nyújtson rendszeres teológiai tanulmányaikhoz, más irányból elősegítse, hogy a kortárs vallásfilozófiai irányzatok eredményeit későbbi munkájuk során felhasználják. Fontos elrendő célja a kurzusoknak, hogy a hallgatók eredeti vallásfilozófiai forrásszövegekkel is találkozzanak. E téren a Vallásfilozófia kurzus egyszersmind azt is célul tűzi, hogy a hallgatókat bevezesse a vallásfilozófia szövegolvasás és forráselemzés módszertani kérdéseibe, és az ennek során elsajátított ismereteket konkrét, vallásfilozófiai szövegek olvasása során elmélyítse.

Évközi tanulmányi követelmények:

- az előadásokon való rendszeres és aktív részvétel

- az évközi írásbeli kötelezettségek eredményes teljesítése

Kötelező irodalom:

- A vizsga követelményeiről, módjáról, a kötelező szakirodalomról a hallgatók a félév elején kapnak részletes tájékoztatást.

Ajánlott irodalom:

HT ETRR002 – HISTÓRIAI SZIGORLAT (EGYETEMS ÉS MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Szigorlat

HT ETRR059 – EGYHÁZJOG 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 8,00-15,30 2015. október 2. 2015. november 6. 2015. december 4.	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Ormóshegyi Zoltán	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: ötfokozatú

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A teológus hallgatók jogi alapismeretekre való oktatása, a jog és a teológia közötti kapcsolatok felfedezése, a jogi gondolkodás elsajátítása. Az egyházak, kiemelten a Magyarországi Református Egyház szervezetének történeti bemutatása, a hatályos egyházalkotmány és mindazoknak a világi jogszabályoknak a megismertetése, mellyel a gyakorló lelkészeknek munkájuk ellátása során dolgozniuk kell. Az új egyházügyi törvény (2011. évi CCVI. tv) és rendelkezéseinek megismertetése a hallgatósággal.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A félév tematikájának megbeszélése. A jog és az egyház fogalma
2. Az egyház az állami jogban, a nem állami szervek jogalkotási tevékenysége
3. A lelkiismereti és vallásszabadság hazai és nemzetközi szabályozása
4. Az egyházjog fogalma, forrásai, az egyház célja és feladatai
5. A katolikus egyház szervezete, hierarchikus felépítése
6. A kálvini egyházszervezet alapelvei, az egyházkormányzás fogalma

7. Az egyháztagság kérdései
8. Az egyházközség formái
9. Az egyházközség szervezete és működése
10. Az egyházmegye szervezete és működése
11. Az egyházkerület szervezete és működése
12. A Zsinat szervezete és működése

Évközi tanulmányi követelmények:

- A hallgatók a félév folyamán egy zárthelyi dolgozatot írnak, amelynek sikeres megírása a vizsgára bocsátás feltétele. Amennyiben a dolgozat eredménye sikertelen, a hallgátónak a vizsgára bocsátás feltételeként további dolgozatot kell írnia.
- **Tételsor - I. félév**
 1. Az egyház fogalma (látható, nem látható egyház) – A kezdetek egyházjoga
 2. A jog fogalma, keletkezése, a jog és az erkölcs viszonya – a tisztségek kialakulása az egyházban, az egységes egyház kialakulása
 3. Az egyházjog fogalma a katolikus és református egyházjogban, az egyházjog forrásai – A pápai hatalom megszilárdítása
 4. A katolikus egyház szervezete – A MRE szervezetének alakulása a II. világháborút követően
 5. A kálvini egyházszervezet alapelvei, szervezeti modellek – A pápai hatalom virágkora
 6. A Magyarországi Református Egyház szervezete, a szervezet tagozódása, jogalkotó hatáskörök és jogforrások – A pápai hatalom hanyatlása, a reformáció igénye
 7. Az egyház fogalma az állami szabályozásban, az egyház keletkezése és megszűnése az állami jog szerint – Az egyházszervezetünk a XV. században
 8. Az egyháztagság kérdései, az egyháztagok jogai és kötelességei, az egyházszolgálat általános elvei – A református egyházszervezet az 1791-92-es XXVI. tc-t követően
 9. Az egyházközség általános kérdései (fogalma, területe, egyházközségi illetőség, stb.), szervezeti formái, jogalanyisága, létrehozásának szabályai – A pátenz
 10. Az egyházközségi közgyűlés, működésének szabályai, a presbitérium, presbiterek meghatározása, hatásköre – Az 1881-es Debreceni Zsinat
 11. A presbitérium működésének szabályai – Az államegyházság modellje
 12. Jogorvoslati lehetőségek és jogorvoslati eljárás a presbitérium határozatával szemben – Az egyházállamiság modellje
 13. Az egyházmegye és testületi szervei – Az állam és az egyház kapcsolatában a koordinációs modell
 14. Az egyházmegye tisztségviselői, hatáskörük, feladataik, megválasztásuk feltételei – Az elválasztásra épülő rendszerek az állam és az egyház kapcsolatában
 15. Az egyházkerület és testületi szervei – A magyar állam és a MRE közötti megállapodás tartalma
 16. Az egyházkerület tisztségviselői, hatáskörük, feladataik és megválasztásuk feltételei – A Tábori Lelkészi Szolgálat és szervezete
 17. A Zsinat feladatai, összetétele, működésének szabályai – A presbitériumok megjelenése az egyházunkban

Kötelező irodalom:

- Az MRE hatályos Törvénykönyve. www.reformatus.hu /Törvénytár
- Az előadásokon elhangzottak
- Szathmáry Béla: Magyar Egyházjog, Századvég Kiadó Budapest, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ádám Antal, *Vallás, vallásszabadság és egyház Magyarország Alaptörvényének, továbbá „A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról” szóló 2011. évi C. törvény figyelembe vételével*, In. Jura, 2011 (17. évf.) 2. szám, 7-23.
- Ádám Antal, *Bölcsélet, vallás, állami egyházjog*, Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 289-292.
- Ádám Antal, *Az Alkotmánybíróság egyházakkal kapcsolatos határozatai*, In.: Bitskey Botond, Tíz éves az Alkotmánybíróság, Alkotmánybíróság, Budapest, 2000.
- Ádám Antal, *A vallásszabadság összetevői*, In.: Társadalmi Szemle 1994, 5. szám.
- Antalóczy Péter, *Az Alaptörvény és az egyházakra vonatkozó legújabb szabályozás dimenziói*, In. Jog, állam, politika, 2012 (4. évf.) 3. szám, 23-38.

- Antalóczy Péter, *A vallási közösségek jogállására vonatkozó európai és magyar szabályozás összehasonlító elemzése*, In.: Jog, állam, politika, 5. évfolyam, 3. szám, 2013, 19-44.
- Antalóczy Péter, *Felekezeti egyházjog alapjai*, Patrocinium Kft., Budapest, 2012.
- Antalóczy Péter, *Az állami egyházjog forrásai*, Patrocinium Kft., Budapest, 2011.
- Bajusz Ferenc, *Jegyzetek a református egyházjogról* in: *Felekezeti egyházjog Magyarországon* (Szerkesztő: Rácz Lajos), Unió Lap- és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest.
- Birkás Antal, *Állam és egyház kapcsolata: Csehország, Franciaország és Szlovákia*, kitekinto.hu, 2011. augusztus 11. <http://kitekinto.hu/europa/2011/08/08/allam-es-egyhaz-kapcsolata-csehország-franciaország-es-szlovákia>
- Csohány János, *A magyar református egyházalkotmány alapelvei*, In: *Egyháztörténeti Írások*, A Debreceni Református Teológiai Akadémia Egyháztörténeti Tanszékének Tanulmányi Füzetek 29, Debrecen, 1994, 11-24.
- Fazakas Sándor, *Új egyház felé, A második világháború utáni református egyházi megújulás ekkleziológiai konzekvenciái*, Református Kollégium, Debrecen, 2000.
- Hegedűs Loránt, *A református egyház bírósági törvényéről*, In: *Református Egyház 1997*. 11.
- Hesselink John, *Calvin's concept of the Law*, Pickwick Publications, Pennsylvania, 1992, 38.
- Huber, Wolfgang, *Az egyház a korszakváltás idején*, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Imre Lajos, *Az Ige és a Fegyelem*, Erdélyi Református Egyházkerület, Kolozsvár, 1934.
- Kérészy Zoltán, *Az egyházjog tankönyve*, 1903.
- Kovács Albert, *Egyházjogtan*, Budapest, 1878.
- Kováts J. István, *A református egyházalkotmány alapvető kérdései*, Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1948.
- Kováts J. István, *A lelkesképzés reformja*, Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1941.
- Kováts J. István, *A keresztyénség és a társadalmi kérdések*, Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1933.
- Novák István, *A magyarországi protestáns egyházak perjoga I. kötet*, Miskolc, 1943.
- Novák István, *A Magyarországi Református Egyház új alkotmánya*, Miskolc, 1936.
- Paczolay Péter, *Lelkiismereti és vallásszabadság*, In.: *Emberi Jogok*, szerkesztette: Halmai Gábor és Tóth Gábor Attila, Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- Schanda Balázs, *A vallási egyesület, mint a közösségi vallásgyakorlás kerete*, In: *Magyar Jog*, 2013 (60.évf.) 5. szám, 272-275.
- Schanda Balázs, *Szakmai koncepció a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény módosítására*, In.: *Magyar Jog*, 2000, 1. szám
- Schanda Balázs, *Egyházi önállóság és vallásszabadság. Válasz Szathmári Béla, az appellatio ab abusu a magyar jogrendszerben című cikkére*, In.: *Magyar Jog* 2011. 3. szám 148-151.
- Schweitzer Gábor - Mink Júlia - Iványi Gábor - Szathmári Béla - Rixer Ádám, *Egyháztörvény*, In: *Fundamentum*, 2011. (15. évf.) 3. sz. 51-70. old.
- Schweitzer Gábor, *Az egyházakra vonatkozó szabályozás alakulása*, MTA Law Working Papers, 2014/44, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2014. ISSN-2064-4515 <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>. látogatva 2014. 07. 02.
- Szőke Imre, *Bevezetés az egyházkormányzathoz*, Presbiterianus Kiadó, Miskolc, 2010.
- Szathmári Béla, *Az egyházakra vonatkozó szabályozás átalakulása*, MTA Law Working Papers 2014/11, Budapest, <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>. látogatva 2014.07. 02.
- Szathmári Béla, *A vallási alapú megkülönböztetés jogorvoslatának eszköz- és fórumrendszere, a jogkövetkezmények* In: *Jogtudományi közlöny*, 2011. (66. évf.) 1. sz. 22-27.
- Szathmári Béla, *Az új egyházügyi törvény értékelésének összefoglalója*, In: *Egyházforum*, 2011. (26. évf.) 2. sz.
- Szathmári Béla, *Vallási esélyegyenlőség, vallási antidiszkrimináció*, In: *Jogtudományi közlöny*, 2010. (65. évf.) 12. sz. 636-645. old.
- Szathmári Béla, *Az appellatio ab abusu a magyar jogrendszerben*, In: *Magyar Jog*, 2010. 7. szám 416-421.
- Szathmári Béla, *Fejezetek az állami vallás és egyházjogból. Tanulmányi segédlet az V. évfolyamos joghallgatók számára*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem 2006.

- Szathmáry Béla, *Kálvin a kortársunk?* In: *Kálvin időszerűsége*, Kálvin János Kiadó, Budapest, 2009. pp. 377-413.
- Szathmáry Béla, *Keresztény értékek az emberi jogok világában*, In. Theológiai Szemle 2009. 3. 173-183.
- Szathmáry Béla, *The Constitutional Background for Governmental Financing of the Church Maintained Institutions and Teachers of Public Education* In: Pusztai G (szerk.) Religion and Values in Education in Central and Eastern Europe. Debrecen: Center for Higher Education Research and Development, 2008. pp. 163-172.
- Szathmáry Béla, *A református egyház és a felekezeti egyenjogúság: Az 1947. évi XXXIII. törvény értékelése református szemmel.* In: Köbel Szilvia (szerk.) Egyházak és tolerancia Magyarországon: Tudományos konferencia az 1947. évi XXXIII. törvény megszületésének 60. évfordulója alkalmából. Oktatási és Kulturális Minisztérium Egyházi Kapcsolatok Titkársága, Budapest, 2008. pp. 151-166.
- Szathmáry Béla, *Az egyházi autonómia határai*, In. Jogtudományi Közlöny LXII:(3) 87-99 (2007)
- Szathmáry Béla, *Az állam és az egyház szétválasztása Magyarországon*, In: ZEMPLÉNI MÚZSA 7:(2) 31-41 (2007)
- Szathmáry Béla, *Egyházak az államban*, Hernád Kiadó, 2010.
- Uitz Renáta, „Hogy ki egyház és ki nem” látélet a Magyar Állam és az egyházak viszonyáról, In.: Fundamentum, 2011. III. szám, 24.
- Welker Michael, *Security of Expectations, Reformulating the Theology of Law and Gospel*, In Journal of Religion 66, (1986). M.Welker, *The Holy Spirit*, In Theology Today 46, (1989)
- Welker Michael (Edited), *Concepts of Law in the Sciences, Legal Studies, and Theology*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013.
- Egyházügyi, Vallásszabadsági Tudományos Konferencián elhangzott tudományos előadások, 2011. november 21-én, Budapest, VI. Székely Bertalan utca 13.
- 14.Vallások Közötti Párbeszéd Konferencia, Az egyházak és a vallások szerepe a Duna régióban című nemzetközi konferencián elhangzott tantárgy szempontjából releváns előadások, 2011. november 10-11, Esztergom.
- 7 th ASEM Interfaith Dialogue (ASEM-IFD7) „Harnessing the benefits and addressing the challenges of migration through interfaith and inter-cultural dialogue” című nemzetközi konferencián elhangzott tantárgy szempontjából releváns előadások, 2011. október 13-14, Manila, Fülöp Szigetek.(A tantárgy oktatójának jegyzetei alapján)

Ajánlott jogszabályok:

- Magyarország Alaptörvénye, megjelent a Magyar Közlöny 2011.évi 43. számában
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról.
- 1995. évi CXVII. törvény 1. melléklet 4.8. A személyi jövedelemadóról.
- 1997. évi CXXIV. törvény 7.§ Az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről.

Alkotmánybírósági határozatok:

- 4/1993. (IV.12.) AB határozat
- 164/2011. (XII. 20.) AB határozat
- 6/2013. (III. 1.) AB határozat
- 8/1993. (II. 27.) AB határozat, ABH 1993, 99, 100.
- 32/2003. (VI. 4.) AB határozat
- 1279/B/2011. AB határozat
- 1279/2011. AB határozat

Strasbourgi Bíróság határozata:

- Magyar Keresztény Mennonita Egyház és mások v. Magyarország (Application nos. 70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 and 56581/12)

HT GYKG018 – HOMILETIKAI GYAKORLAT 7.

Tantárgy felelőse: Hős Csaba	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 18,00- 19,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 15	Kálvin tér		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók kátémagyarázatos igehirdetést készítenek és azt a Kálvin téri Református Egyházköztségben mondják el csütörtökönként istentisztelet keretén belül, majd ezt közös értékelés követi. Cél a szószéki igehirdetés és káté magyarázatos igehirdetések elkészítése módszerének gyakorlása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Heidelbergi Káté válogatott kérdés-feleleteinek feldolgozása prédikációban a beosztás szerint. A kátémagyarázatos prédikáció sajátos prédikációforma, amelynek szabályait el kell sajátítani.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A beosztás szerint prédikációt készítenek a hallgatók, s az alapján kapnak osztályzatot, helyi, közös értékelés után.

Kötelező irodalom:

- ...Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok... Válogatás az Érdligeti Református Egyházköztségben 2013-ban elhangzott kátémagyarázatos prédikációkból. Érdligeti Református Templom Alapítvány, Érd, 2014. 160 old. ISBN 978-963-08-9087-8

Ajánlott irodalom:

- Református Egyház folyóirat kátémagyarázatai
- Ablonczy Dániel: A Heidelbergi Káté magyarázata
- Békefi Benő: Mi hasznod belőle?

HT VPPG043 - POIMENIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa:			Értékelés módszere:

magyar	kötelező			Szóbeli
--------	----------	--	--	---------

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az előadás ismerteti a lelkigondozás fő koncepcióit. Áttekintést ad a legjellemzőbb lelkigondozói helyzetekről, valamint azokról a témákról, amelyek a lelkigondozói beszélgetésekben a leggyakrabban előfordulnak. Esetleírások szemléltetik az elmondottakat, és helyzetgyakorlatok segítségével szerezhethetnek sajátélményt a hallgatók a különböző helyzetekkel kapcsolatban.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A lelkigondozás dimenziói
 - 1.1. Hétköznapi-diakóniai
 - 1.2. Kérügmátikus
 - 1.3. Terápiás
 - 1.4. Rituális
2. Piszteoterápiás lelkigondozás
 - 2.1. Definíció
 - 2.2. Elemei
 - 2.3 A lelkigondozói beszélgetés mozzanatai
 - 2.4. A piszteoanalízis folyamata
 - 2.5. A Biblia igazságainak megszólaltatása
 - 2.6. Meggyőződés-módosítás
3. A lelkigondozó kompetenciái
 - 3.1. Ön- és emberismereti kompetencia
 - 3.2. Kommunikációs és beszélgetésvezetési kompetencia
 - 3.3. Spirituális kompetencia
 - 3.4. Teológiai és hermeneutikai kompetencia
4. Élettémák a lelkigondozásban
 - 4.1. A kapcsolatok zavarai és gyógyításuk
 - 4.2. Identitásprobléma
 - 4.3. Az élet értelmének a kérdése
 - 4.4. Bűn és bűnbocsánat problémája
5. A lelkigondozás alkalmi
 - 5.1. Nevelési Problémák
 - 5.2. Az ifjúság lelkigondozása
 - 5.3. Házasság-lelkigondozás
 - 5.4. Öregek lelkigondozása
 - 5.5. Gyászolók lelkigondozása
 - 5.6. Betegek lelkigondozása
 - 5.7. Krízisben levők lelkigondozása

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat (szakirodalom-ismeret)

Kötelező irodalom:

- H. Weiss, Lelkigondozás, szupervízió, pasztorálpszichológia, Kolozsvár 2011.
- Németh D., Isten munkája és az ember lehetőségei a lelkigondozásban, Bp. 1993.
- M. Klessmann (szerk), A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- P. Bukowski, Hogyan vigyük be a Bibliát a beszélgetéseinkbe,
- E. Thurneysen, A lelkigondozás tana, Bp. 1951.
- Gyökössi E., Életápolás, Bp. 1991.

Ajánlott irodalom:

- J. Ziemer, Seelsorgelehre, Göttingen 2004.
- K. Winkler, Seelsorge, Berlin etc. 2000.

- M. Josuttis, Segenskräfte, Gütersloh 2000.
- H.-U. Gehring, Seelsorge in der Mediengesellschaft, Neukirchen-Vluyn 2002.
- D. Nauer, Seelsorgekonzepte im Wuderstreit, Stuttgart 2001.
- D. Nauer, Seelsorge. Sorge um die Seele, Stuttgart 2007.
- E. Hauschildt, Alltagsseelsorge, Göttingen 1996.
- Ch. Morgenthaler, Systemische Seelsorge, Stuttgart 1999.
- T.H. Lohse, Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.
- U. Pohl-Patalong, Seelsorge zwischen Individuum und Gesellschaft, Stuttgart 1996.
- Ch. Schneider-Harpprecht (Hg.), Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.

HT VPPG044 – PASZTORÁLPSZICHOLOGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A pasztorálpszichológia a gyakorlati teológia egyik alapidimenziója, amelynek ismerete segítséget nyújt a lelkipásztori gyakorlat tudatos reflektálásához. A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a pasztorálpszichológia főbb kutatási területeit, módszereit és eredményeit, és ezáltal elméleti megalapozást kapjanak a lelkigondozói helyzetek, ill. saját lelkigondozói viselkedésük (és attitűdjeik) reflektálásához. A pasztorálpszichológiai ismeretek elsajátítása elősegíti az önismeret, a kommunikációs képességek fejlődését és a – lelkigondozóval, valamint a terápiát végző és terápiás folyamatokat kísérő szakemberekkel való – együttműködés szintjének növekedését.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A pasztorálpszichológia tudománya
 - a) definíciója
 - b) enciklopédikus besorolása
 - c) kérdésfelvetései
 - d) teológiai alapjai
2. A közvetlen emberi kommunikáció
 - a) alapszabályai
 - b) kommunikációs négyzet
 - c) tranzakciók
3. A pszichoanalízis pasztorálpszichológiai jelentősége
 - a) S. Freud
 - b) a gyermekkori élmények jelentősége
 - c) a lelki élet konfliktusossága
 - d) énvédő mechanizmusok
 - e) terápia
 - f) valláslélektani megállapítások
 - g) tanulságok a lelkigondozás számára
4. A pasztorálpszichológia és a komplex pszichológia
 - a) C. G. Jungról

- b) új libidóelmélet
 - c) a kollektív tudattalan felfedezése
 - d) tipológia
 - e) valláslélektani nézetek
 - f) teológiai kritika
5. A pasztorálpszichológia és a humanista pszichoterápia
- a) a humanista pszichoterápia és C. R. Rogers
 - b) non-direktivitás
 - c) klienscentrikus szemlélet
 - d) átélésterápia
 - e) a beszélgetésvezetés szabályai
 - f) a beszélgetésvezetésben elkövethető hibák
 - g) kritikai megjegyzések
 - h) tanulságok a lelkipozítás számára
6. A pasztorálpszichológia és a logoterápia
- a) V. E. Frankl és a harmadik bécsi iskola
 - b) a szellemi dimenzió elsőse
 - c) az élet értelme
 - d) az értékek
 - e) logoterápiás módszerek
 - f) tanulságok a pasztorálpszichológia számára
7. A pasztorálpszichológia és a kognitív pszichoterápia
- a) A. Ellis racionális-emocionális viselkedésterápiája
 - irracionális meggyőződések
 - terápia
 - b) A. T. Beck kognitív pszichoterápiája
 - visszatérő gondolati hibák
 - kognitív átstrukturálás
 - c) Teológiai tanulságok
8. A test, a lélek és a szellem egysége
- a) bibliai szemléletmód
 - b) neuropszichológiai kutatások
 - c) antropológiai következtetések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Hézser Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás).
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkipozításban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Hézser Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás)
- Hézser Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok, Budapest 1997.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkipozítás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, Michael: Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.

- Piper, Hans-Christoph: A kommunikálás kialakulása a lelkigondozás és prédikálás terén, Debrecen 1999.
- Rebell, Walter: Psychologisches Grundwissen für Theologen. Ein Handbuch, München 1988.
- Schneider-Harpprecht, Christoph (Hg.): Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.
- Szabó Lajos (Szerk.): A lelkigondozás órája, Budapest 2000.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

HT HIMG072 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 5

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	111-es terem		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

A hallgató ismerje meg a református énekeskönyvek történetét a 18. századtól napjainkig. Református énekeskönyvünk vonatkozó tételein keresztül ismerje meg a legjelentősebb dallam- és szövegszerzők munkáját. A félév során először a XVIII. század hagyományos anyagával foglalkozunk, majd a magyar református egyházi éneklésben két évszázad alatt végbement válságfolyamat történelmi, egyháztörténeti és zeneműveltségi okait tárjuk fel. Végül az 1948-as énekeskönyv létrejöttének körülményeit ismerjük meg.

Tematika:

1. A 18. század:

- Történelmi áttekintés
- Hagománytisztelet és újítás:
 - c. 18. század régies dallamai
 - d. Barokk és klasszicista énekek
- A 18. századi korál

2. A 19. század:

- Történelmi áttekintés
- 1806/11 és következményei

3. A 20. század:

- Az ébredési mozgalmak és énekeik
- Az 1921-es énekeskönyv
- A „jugoszláviai énekeskönyv”
- Az 1948-as énekeskönyv

- „Találkozó énekeskönyv”

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárhelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről

- 10 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
172, 174, 226, 228, 243, 263, 299, 326, 329, 338, 345, 397, 398, 422, 455, 459, 460, 471, 478, 479, 511.
- EE 6.

Kottából az alábbi dicsérek:

210, 229, 230, 238, 252, 343, 392, 394, 395, 421, 425, 426, 445, 457, 458, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 488, 502.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: „Nos Franciscus Primus...” Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 544–547.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az énekanyag megrostálásának szempontja (1943). Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 27–31.
- Csomasz Tóth Kálmán: A zene válsága és az egyház. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 669–691.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk és a gyülekezeti éneklés időszerű kérdései. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 176–182.
- Csomasz Tóth Kálmán: Megjelent a Próbáénekeskönyv. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 98–101.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az új énekeskönyv vitájához. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 94–97.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk megújításának szempontjai. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 80–82.
- Csomasz Tóth Kálmán: Testvéri szó az énekügyről. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 45–47.

Ajánlott irodalom:

- Árokháty Béla: A zsoltárok és dicsérek zenei szempontból. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 124–136.
- Árokháty Béla: Megjegyzések az Új Énekeskönyvhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 60 (1917) 502–503.
- Árokháty Béla: A II. Próbáénekeskönyv dallamaihoz (Válasz Szügyi Józsefnek) A zsinat figyelmébe. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 61 (1918) 299–301.
- Árokháty Béla: Énekeskönyvünk, gyülekezeti éneklésünk és a Magyar Református Kántorkönyv. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 369–374.
- Árokháty Béla: 1932/2. A Magyar Református Kántorkönyv és egyházi énekgyűnk. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 641–646.
- Árokháty Béla: Egyházzenei előadások - a MPIT kiadása P. 1937. 77. lap

- Árokháty Béla: Az igazi békekonferencia. *Zeneközlöny* 11/4 (1937) 1.
- Árokháty Béla: A református gyülekezeti éneklés. A jugoszláviai református új énekeskönyv lelki képe. Bp., 1940.
- Bartalus István: Könyvismertetés. Egyházi énektár... készítette Ivánka Sámuel,... *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 22 (1863) 470.
- Benkő István: Korabeli vita az 1744-es kolozsvári énekeskönyvről. *Református Szemle* 84 (1991) 219–237.
- Bódiss Tamás: Csomasz Tóth Kálmán himnológiai öröksége. Az 1948-as magyar református énekeskönyv szerkesztési munkáinak megindulása, elvi alapvetése. *Magyar Egyházzene* 8 (2000/2001) 229–235. és *Református Egyház* 54 (2002) 34–36.
- Bódiss Tamás: Énekeskönyvek a mérlegen. Csomasz Tóth Kálmán születésének 100. évfordulóján. *Református Egyház* 54 (2002) 200–203.
- Bódiss Tamás: Reformtörekvések a református énekeskönyv megújításáért a XX. század első felében. In: *Socia exsultatione* A Reajeczky Benamin születésének 100. évfordulóján tartott tudományos ülészak előadásai. Bp., 2003. 217–224.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár, 25. Bp., 1950.
- Csáji Pál: Énekeskönyv-revízió kísérlet 1729-ben. *Egyháztörténet* 1 (1958) 166–173.
- Czanik Gyula: Néhány szó az énekeskönyvről *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 55 (1912) 484., 502.
- Dávid István: Erdély XVIII. századi orgonaépítészete és hatása a magyar református egyházban. DLA értekezés. Bp., 2001.
- Denke Gergely Balla Péter (1908–1984) In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Erdélyi János: A reformált énekeskönyv és az énekügy. *Sárospataki Füzetek* (1864) 846–858.
- Fejes István: A próba-énekeskönyv ügy. Részlet az egyetemes énekügyi bizottság elnökének jelentéséből. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 48 (1905) 401–404.
- Fekete Csaba: Az Öreg Debreceni Énekeskönyv keltezése. *Magyar Egyházzene* 4 (1996/97)
- Fekete Csaba: Éneklés tilalma? *Magyar Egyházzene* 4 (1996/97) 319–324.
- Fekete Csaba: Találkozó énekeskönyv. Istentiszteleti életünk paraméterei. *Zsoltár* 3/4 (1996) 2–14.
- Fekete Csaba: Három tétel református istentiszteletünk értelmezéséhez. *Zsoltár* 4/2 (1997) 6.
- Fekete Csaba: Mi urunk, édes Atyánk és Atya, Fiú, Szentlélek [Énektörténet]. *Zsoltár* 4/3 (1997) 11–13.
- Fekete Csaba: Hendrik Hasper és Csomasz Tóth Kálmán levelezése. *Zsoltár* 10 (2003) 50–67.
- Fekete Károly: Makkai Sándor részvétele a magyar református liturgia megújításában. *Magyar Egyházzene* 3 (1995/1996) 147–154.,
- Fekete Károly: A Református liturgiánk története a XIX–XX. században. *Magyar Egyházzene* 7 (1999/2000) 468–480.
- Fekete Károly: Orgonáink szerepének újragondolója. *Zsoltár* 10 (2003) 17–33.
- Gárdonyi Zoltán: Szélgjegyzetek a magyar református énekeskönyvhöz. Református Egyház XLIV (1992) 200–203., valamint „...eleitől #ogva...” Tanulmányok, dolgozatok... Bp., 1993. 7–12.
- Gáty Ferenc: *Új magyar református énekeskönyv*. Pápa, 1941.
- Gönczy Lajos: Egyházi énekeskönyvünk története. *Református Szemle* 71 (1978) 433.
- Havas Gábor–Kulifay Albert: *A Soli Deo Gloria Szövetség története*. Bp., 1992.
- Ivánka Sámuel: Összinté szó új énekeink érdekében. *PEIL* 42 (1883) 1159. skk.
- Karácsony Sándor: Mostani és leendő énekeskönyvünk esztétikai és irodalomtörténeti szempontból. *Zsoltár* 2/2 (1995) 2–10.
- A komáromi helvét hitvallású egyházmegye közgyűlése által elfogadott és egyházkerületi közgyűlésre terjesztett vélemény. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 16 (1863) 1280–1285.
- Kósa László: A belmisszió irányzatai és főbb képviselői. In: *Egyháztörténet II*. Bp., 1998. 96–98.
- Kálmán Farkas: Az énekes könyvről. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 21 (1878) 1997–1207.
- Kálmán Farkas: Nyílt levél a szerkesztőkhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 34 (1891) 208.

- Kövendi Dénes: Karácsony Sándor és zsolttáráneklésünk megújulása. (Emlékek és gondok). In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Ladányi Sándor: A református egyház az I. világháború végén. *Egyháztörténet 2. – tankönyv és tanári kézikönyv*. Református Pedagógiai Intézet Budapest, 1998
- Lajtha László: Egyházzenei vitánk margójára. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 27–32.
- Molnár Antal: A magyar református kántorkönyv ankétjához. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 57–63.
- Nagy Ignác: Néhány szó az énekgyártásról. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 34 (1891) 546.
- Nagy Ignác: Az énekügyi bizottság munkálatairól. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 25 (1882) 141.
- Pálffy Károly: Éneklésünk legbecsesebb forrása az 1744-es kolozsvári impressum. *Református Szemle* 74 (1981) 202.
- Pálffy Károly: Gyülekezeti éneklésünk vázlatos története. *Református Szemle* 76 (1983) 207–208.
- Id. Révész Imre: *A Magyarországi Ref. Egyház közönséges énekeskönyvéről*. Debrecen, 1866.
- Révész Imre: Mostani és leendő énekeskönyvünk egyházi theológiai szempontból. *Igazság és Élet* 7 (1941) 22. skk; valamint *Zsoltár* 2/1. (1995) 2–5.
- Révész Imre: *Egy fejezet a magyar református ébredés történetéből*. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: *Az új énekeskönyv felé*. Szerkesztette Révész Imre. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: Jelenlegi énekeskönyvünk dicsérete és egyéb anyagának theológiai átvizsgálása. *Theológiai Szemle* 19 (1943) 46.skk, 94.skk, 135.skk
- Szabó Csaba: *Erdélyi magyar harmóniás énekek a XVIII. századból*. Budapest-Szombathely, 2001. CD-ROM
- Seprődi János: A reformátusok próba-énekeskönyvének bírálata. Bp, 1904.
- Seprődi János: A próbaénekeskönyv dallamai. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 47 (1904) 647. skk, 663. skk.
- Seprődi János–Balthazar Dezső: Az egyetemes ref. énekeskönyv ügyében. *Református Szemle* 6 (1912) 747–750.
- Szügyi József: Énekeskönyvünk ügyében. *Zeneközlöny* 1906 március. Az írás megjelent: *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 49 (1906) 195. skk és 211. skk.,
- Szűcs Endre: Csomasz Tóth Kálmán (1902–1988) munkásságának bibliográfiája. *Magyar Egyházzene* 6 (1998/1999) 93–116.
- Zalánfy Aladár: Az orgona mint liturgikus hangszer. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 169–176.
- *Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén*. „A Kálvin János Társaság kiadványai 10. szám” Budapest, 1941.

VI. évfolyam

HT GYKG023 – GYÜLEKEZETÉPÍTÉSI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: -			
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: XI.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- A lelkipásztori szakmai gyakorlat körülményeit biztosító gyülekezet helyzetének reflektálása;
- A magyar missziológia és gyülekezetépítés múltbeli és mai helyzetének megismerése;
- A gyülekezetben szerzett tapasztalatok alapján különböző gyülekezetépítési modellek megvitatása;
- A kontextuális gyülekezetépítés kérdéseinek tematizált megbeszélése;
- Megvizsgálni a különböző társadalmi rétegek elérésének, valamint a gyülekezeti közösségbe való bevonásának lehetőségeit;
- A gyülekezet vezetése és adminisztrációja folyamatában felmerülő gyakorlati kérdések megtárgyalása;
- Az ún. „Team-munka” alapvető sajátosságainak megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A református egyház gyülekezetépítési gyakorlatának előzményei és jelenkori állapota
2. A kontextuális gyülekezetépítés
3. Az egyház és a társadalom érintkezési pontjainak feltérképezése és azok alkalmazása a gyülekezetépítésben
4. Egyházi adminisztráció
5. Gyülekezetépítés tanyán és szórványban, falun, kisvárosban
6. Nagyvárosi gyülekezetépítés
7. Gyülekezetépítői munka a lakótelepen
8. Menedzseri ismeretek a lelkész gyülekezetépítői szolgálatában
9. Bevezetés az egyházi pályázatkészítésbe
10. A több lelkészt foglalkoztató gyülekezet sajátosságai
11. Gyülekezeti munkások képzése és munkájuk koordinálása a nagy gyülekezetekben

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel.
- A gyakorlatnak helyet biztosító református egyházközség írásban történő elemzése.
Az elemzésben / analízisben fény kell, hogy derüljön:
 - a település sajátosságaira (szociológiai, gazdasági faktorok, intézményhálózat stb.),
 - a református gyülekezet jellegére (az előbbi kérdéskörhöz kapcsolódva),
 - a gyülekezet szerveire és munkatársaira,
 - a gyülekezeti élet jellegére (istentiszteletek, csoportok, programok stb.),
 - a gyülekezet kapcsolataira, a gyülekezeti munka körülményeire (infrastruktúra, gazdasági helyzet stb.).

A megszerzett információk fényében szükséges a gyülekezetekben tapasztalható gyülekezetépítési tendenciák elemzését (kitekintéssel a jövő lehetőségeire) elvégezni.

Az írásos elemzés elkészítés után leadandó a blokk első napján.

Kötelező irodalom:

- Ld. ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A gyülekezet dinamikája, Budapest 2001 (KIA).
- Barrs, Jerram: Kinek a döntése?, Budapest 2003 (Harmat).
- Boross Géza: Biblia és gyülekezetépítés, Budapest 1992 (Ráday Nyomda).
- Boross Géza: A gyülekezetépítés – mint a gyakorlati teológia új diszciplínája, in: “Fölbuzog szívem szép beszédre”. Tanulmányok D. Dr. Tóth Kálmán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából, Budapest 1997 (KRE HTK).
- Csiha Kálmán: Gyülekezetépítés, Kolozsvár 2003.
- Douglass, Klaus: Az új reformáció, Budapest 2002 (Kálvin Kiadó).
- Douglass, Klaus: Isten szeretetének ünnepe, Budapest 2005 (Kálvin Kiadó, Luther Kiadó).
- Fazakas Sándor: Új egyház felé? Debrecen 2000.
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában, Budapest 2000.
- Finzel, Hans: A vezetők tíz leggyakoribb hibája, Budapest 2001 (KIA).
- Frame, John M.: Isten imádása lélekben és igazságban, Budapest 2001 (KIA).
- Getz, Gene A.: A gyülekezetépítés alapelvei, Budapest 1998 (KIA)
- Hybels, Bill: Légy bátor, és vezess!, Debrecen 2004 (Új Remény Alapítvány)
- Kumlehn, Martin: Kirche im Zeitalter der Pluralisierung von Religion. Ein Beitrag zur praktisch-theologischen Kirchentheorie, Gütersloh 2000.
- MacArthur, John F.: A Mester terve szerinti gyülekezet, Budapest 1999 (KIA).
- Makkai Sándor: Az élő gyülekezet, Budapest 1948.
- Roloff, Jürgen: Die Kirche im Neuen Testament, Göttingen 1993 (Vandenhoeck & Ruprecht).
- Möller, Christian: Lehre vom Gemeindeaufbau, Bd. 1., Konzepte – Programme – Wege, 2. Aufl., Göttingen 1987 (Vandenhoeck & Ruprecht).
- Petersen, Jim: Az evangelizálás, mint életstílus, 2. kiadás, Budapest 2000 (KIA)
- Sanders, J. Oswald: Lelki vezetés, Budapest 2003 (KIA).
- Schwarz, Christian A.: A gyülekezet természetes fejlődése olyan elvek alapján, amelyeket Isten maga helyezett teremtet világába, Jánoshalma 1998 (BMSZ).
- Stott, John: Az élő gyülekezet, Budapest 2009 (KIA).
- Tomka János/Bögel György: Vezetés egykor és most. A Biblia és a menedzsment, Budapest 2010 (Nemzeti Tankönyvkiadó).
- Warren, Rick: Céltudatos gyülekezet, Debrecen 2006 (Új Remény Alapítvány)

HT GYKG027 – LELKIPÁSZTORI (SZAKMAI) GYAKORLAT 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pap Ferenc	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás: őszi	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós				
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	10 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók felügyelt szakmai gyakorlati oktatásának célja a mindennapi gyülekezeti élethez kötődően a lelkipásztori munkával kapcsolatos ismeretek elsajátítása, ill. elmélyítése.

A hallgató a gyakorlat ideje alatt a gyülekezeti munka számos összetevőjével megismerkedve, a gyakorlatvezető felügyelete mellett több gyülekezeti csoporttal foglalkozva, alkalmazza is a megszerzett tudását.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: Pásztoráltheológia, Budapest 1997.

Ajánlott irodalom:

- Csiky Lajos: Lelkipásztorokodástan (Theologia Pastoralis), Budapest 1908.
- Josuttis, Manfred: Der Pfarrer ist anders. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie (2. Aufl.), München 1983.
- Josuttis, Manfred: Der Traum des Theologen. Aspekte einer zeitgenössischen Pastoraltheologie 2, München 1988.
- Shedd, William G. T.: Homiletics and Pastoral Theology, Eugene (Oregon) 2000.
- Szabó Lajos (szerk.): A közösségépítő lelkész - Gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek, Luther Kiadó, 2010.
- Szabó Lajos: Élet a gyülekezetben, Luther Kiadó 2011.

HT VPPG048 - HITOKTATÁS GYAKORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: -			
Előadók fogadóórái: Hétfő 11,30-13,00	7 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		XI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az elméleti kérdések újragondolása, a gyakorlatra nézve hasznos ismeretek áttekintése és kiegészítése, megoldási lehetőségek közös kidolgozása, metodikai felkészültség fejlesztése a hallgatók saját hittanóravázlatainak kiértékelése nyomán.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Saját hittanóravázlatok készítése és kiértékelése, zárthelyi óravázlat-készítés.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi óravázlat-készítés

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom.

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó, és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Adam, G./Lachmann, R.: Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht, Bände 1-2, Göttingen 2002.
- Adam, G./Schweitzer, F. (Szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005.
- Bagdy E./Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest 1988.
- Berg, H. K.: Altes Testament unterrichten, München 1999.
- Grom, B.: Methoden für Religionsunterricht, Jugendarbeit und Erwachsenenbildung, Düsseldorf/Göttingen 1996.
- Niehl, F./Tömmes, A: 212 Methoden für den Religionsunterricht, München 1999.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

HT VPPG049 - HITOKTATÁSI BLOKK

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: 2015. november 23-27.	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	N: -			
Előadók fogadóórái: Hétfő 11,30-13,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		XI.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az elméleti kérdések újragondolása, a gyakorlat szempontjából hasznos ismeretek áttekintése és kiegészítése, megoldási lehetőségek közös kidolgozása, metodikai felkészültség fejlesztése a hallgatók saját hittanóravázlatainak kiértékelése nyomán.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hittanóravázlatok készítése és megtartott hittanórák elemző kiértékelése, zárthelyi óravázlat-készítés.

Nov.23. Hétfő	Időpont	Nov.24. Kedd	Nov.25. Szerda	Nov.26. Csütörtök	Nov.27. Péntek
	8.00-8.20	Csendesség	Csendesség	Csendesség	Csendesség
	8.20-8.30	Szünet	Szünet	Szünet	Szünet
	8.30-10.00	Bölcsföldiné Türk Emese: Gyermek- munka és gyermek- istentisztelet a gyülekezetben	Dömötörné Molnár Krisztina: Nehéz esetek és a fegyelmezés kérdései	Fodorné Ablonczy Margit: A konfirmációi oktatás (didaktikai és módszertani) kérdései	Bölcsföldi András: A gyülekezeti ifjúsági munka gyakorlati kérdései
Siba Balázs: Bevezetés, keretek tisztázása, szakdolgozatok és az óravázlatok kérdései	10.00-10.30	Szünet	Szünet	Szünet	Szünet
	10.30-12.00	Bölcsföldiné Türk Emese: Óvodások és kisiskolások hittanoktatása a	Dömötörné Molnár Krisztina: Nehéz esetek és a	Fodorné Ablonczy Margit: Konfirmációs oktatás	Bölcsföldi András: Ifjúsági munka a gyakorlatban

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET
2015-2016-1

		gyülekezetben	fegyelmezés kérdései	hagyományos rendben	
<i>Áhítat</i>	12.00-12.45	<i>Áhítat</i>	<i>Áhítat</i>	<i>Exhortáció</i>	<i>Áhítat</i>
<i>Ebédpszünet</i>	12.45-13.30	<i>Ebédpszünet</i>	<i>Ebédpszünet</i>	<i>Ebédpszünet (14.00-ig)</i>	<i>Ebédpszünet</i>
Kocsev Miklós / Siba Balázs: Tevékenységkísérés	13.30-15.00	Bölcsföldiné Türk Emese: Hittanoktatás az általános iskolában	Thoma László Róbert: Hittanoktatás és ifjúsági munka a gimnazisták korosztályában	Fodorné Ablonczy Margit: A (felnőtt-) konfirmáció tapasztalataink tükrében	Siba Balázs: Nemzetközi trendek a konfirmációs és ifjúsági munkában
Szünet	15.00-15.15	Szünet	Szünet	Szünet	Szünet
Kocsev Miklós / Siba Balázs: Tevékenységkísérés	15.15-16.45	Beszélgetés az előadóval, felmerült kérdések tisztázása	Thoma László Róbert: Hogyan közelíthetjük meg a gimnazista korosztályt?	Beszélgetés az előadóval, felmerült kérdések tisztázása	Siba Balázs: Katechetika és felnőttoktatás a gyülekezeti munkában

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel
- Egy-egy alsótagozatos, felsőtagozatos (vagy középiskolás) és konfirmációs (vagy ifjúsági) óra írásban részletesen kidolgozott tervének leadása 2015. november 15-ig

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó, és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Adam, G./Lachmann, R.: Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht, Bände 1-2, Göttingen 2002.
- Adam, G./Schweitzer, F. (Szerk.): Etikai nevelés az iskolában, Budapest 2005.
- Bagdy E./Telkes J.: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában, Budapest 1988.
- Berg, H. K.: Altes Testament unterrichten, München 1999.
- Grom, B.: Methoden für Religionsunterricht, Jugendarbeit und Erwachsenenbildung, Düsseldorf/Göttingen 1996.
- Niehl, F./Tömmes, A: 212 Methoden für den Religionsunterricht, München 1999.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

II. Teológia osztatlan képzés, nappali munkarend – teológus szakirány

II. évfolyam

HT ÓSZB012 – HÉBER NYELV 3.

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 13,00-14,45	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus (bibliai) héber nyelvtan elsajátított alapjainak az átisméltése és begyakorlása. Ez magába foglalja az olvasási, ragozási és egyéb nyelvtani ismeretek átisméltését és számon kérését, továbbá begyakorlását. Bibliai szövege(ke)n gyakoroljuk a tanultakat. Minden nyelvi ismeret annyit ér, amennyire használni lehet a gyakorlatban. Cél: otthonosan bánni a bibliai szöveggel. Új anyagként jelentkezik a mondattan alapjainak megtanulása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az I. és II. szemeszter anyagának átisméltése két nagy blokkban, ezekből zh. Ezzel egyidejűleg az olvasás gyakorlása véletlenszerűen választott bibliai szövegeken.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok

Kötelező irodalom:

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Deutsche Bibelgesellschaft. Stuttgart; 1984.
- Dr. Egeresi László Sándor: A bibliai héber nyelv tankönyve, Bibliophilia, 2010.
- W. Dennis Tucker: *Jonah – A Handbook on the Hebrew Text* (Baylor Univ. Press, 2006). A kifejezetten ilyen kurzusokra összeállított tankönyvet a kurzus minden hallgatója megkapja pdf-ben az oktatótól
- Davidson, B. (1848): *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*. S. Bagster & Sons, London, valamint a standard héber szótárak (Gesenius, BDB, HALOT – utóbbi CD formátumban is megvásárolható). Bibelworks használata didaktikai megfontolásból nem javasolt!
- Mondattanok (Davidson, Brockelmann, Williams, Michel, Joüon-Muraoka, Waltke & O'Connor).

Ajánlott irodalom:

HT ÓSZB014 - ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítse az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.

Ajánlott irodalom:

- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjodische literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallásstanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004
- J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004
- H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

HT ÚSZB032 - GÖRÖG NYELV 3

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00-11,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: 1. Dr. Balla Péter és 2. Dr. Pap Ferenc				
Előadók fogadóórái: 1. Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (balla.peter@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

2. Előzetes e-mail-es egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)		ősz	III.	
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: gyakorlat követelményei, zh./ teszt/ szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A már megszerzett nyelvi és nyelvtani ismereteket tovább mélyíteni. Az újszövetségi szövegeken túl a Septuaginta, az ókeresztyén irodalom nyelvezetébe is betekintést nyújtani. Az Újszövetség eredeti görög nyelven való önálló olvasására, (szótár segítségével való) fordítására felkészíteni. Alapszókincs továbbfejlesztése, memoriterek. Mondattani ismeretek tovább mélyítése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A *Filippi levél (Fil 1-4)* fejezeteinek olvasása, nyelvi elemzése, a felmerülő nyelvtani jelenségek ismételése, ismeretének elmélyítése, újabb ismeretek elsajátítása (mi mindent lehet kifejezni a különböző esetekkel, igei akciókkal, igenevekkel, stb.). Újabb memoriterek. A *Filippi levél (Fil 1-4)* nyelvi elemzésével párhuzamosan a nyelvtan módszeres ismételése és rövid tesztek:

1. hét: főnévragozás, névmások, 2-5. hét: melléknevek, prepozíciók, igeragozás, 6-10. hét: mondattan, a további hetek során mód van szóbeli feleletekre, valamint sor kerül írásbeli zárthelyi dolgozatokra. Az utolsó két héten jegylezáró feleletek.

A gyakorlat elfogadásának nélkülözhetetlen része az órák rendszeres látogatása. (Lásd SZMSZ!) A szóbeli feleletekre a gyakorlati jegy megszerzése érdekében a szorgalmi időszak utolsó két hetében kerül sor.

Évközi tanulmányi követelmények:

- előre szótárazás a köv. órai anyaghoz
- tesztek, zh-k
- a jegylezáró felelethez mindenki hozza magával a kézzel írott kiszótárazását a tanegység tárgyleírásában megadott újszövetségi fejezeteknek – ez a jegy megszerzésének feltétele

Kötelező irodalom:

- Varga Zsigmond J. – Győri István: *Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv*, Sárospatak: SRTA, 2010 (negyedik kiadás).

Ajánlott irodalom:

Déri Balázs – Hanula Gergely: *Újszövetségi görög nyelvkönyv*, Bp.: Argumentum, 2000; E. Bornemann – E. Risch: *Görög nyelvtan*, Székesfehérvár: Lexika Kiadó, 1999; Ernst G. Hoffmann – Heinrich von Siebenthal: *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*, Riehen/Schweiz: Immanuel Verlag, 1990 (2. Auflage); John W. Wenham: *The Elements of New Testament Greek*, Cambridge: CUP, 1991 (orig.: 1965); Eric G. Jay: *New Testament Greek: An Introductory Grammar*, London: SPCK, 1987 (orig. 1958); Varga Zsigmond J.: *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Bp. Kálvin Kiadó, 1992; Györkösy Alajos – Kapitánffy István – Tegye Imre: *Ógörög-magyar szótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1990 (megjelent új kiadása is 2007-ben); Szabó Mária: *Bevezetés az Újszövetség görög nyelvbe*. Szeged: Agapé Ferences Nyomda és Könyvkiadó, 1997 (második, változatlan kiadás); J. Lust – E. Eynikel – K. Hauspie: *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*, 2 vols, vol. 1: 1992, vol. 2: 1996, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft; J. H. Moulton – Nigel Turner: *A Grammar of New Testament Greek*, 4 vols (latest impressions of the volumes: 1: 1983, 2: 1986, 3: 1980, 4: 1986), Edinburgh: T&T Clark; J. Harold Greenlee: *A New Testament Greek Morpheme Lexicon*, Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1983, Nigel Turner: *Grammatical Insights into the New Testament*, Edinburgh: T&T Clark, 1983 (orig. 1965); David Alan Black: *Linguistics for Students of New Testament Greek*, Grand Rapids, Mich.: Baker, 1988; Újgörög nyelvtan: Manolis A. Triandaphyllidis, *Kleine neugriechische Grammatik*, Thessaloniki, 1996 – ennek van angol változata is; Az újgörög nyelvtani táblázatokat is tartalmazza az alábbi szótár: Mohay András: *Újgörög-magyar kéziszótár*.

Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988 (változatlan utánnymás: 2007); valamint az internetről letölthető Görög nyelvi jelenségek (Balla Péter önálló weblapján, www.kre.hu, Karok, HTK, Tanszékek, Újszövetségi Tanszék; vagy: <http://www.peterballa.eoldal.hu/>)

HT ÚSZB034 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 14,30-16,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Pataki András Dávid	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pataki.andras@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Az Újszövetség lelkészi és hittanoktatói-vallásánári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon, hittanoktató és vallásánári szakon nem). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzettség – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Bevezetéstán tárgyköre, főbb problémái, alpművei a múltban és a jelenben. Bevezetés a kánontörténetbe: az eretnység szerepe a kánon kialakulásában; az Ószövetség jelentősége az újszövetségi kánon kialakulásában; a „kánoni” tekintély nyomai az Újszövetségben; a kanonizálás történetének főbb állomásai, problémái, valamint hermeneutikai alapelvek; a kánon kialakulásának okai és fontosabb forrásai. Szövegtörténet: a tudomány történetének főbb állomásai; a főbb kéziratok; a szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai. A Nestle-Aland 27. vagy 28. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata (ez a hittanoktató és vallásánári szakosok számára nincs). A szinoptikus kérdés. Az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei „különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzettség, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstán szempontjából fontos tartalmi részek ismerete).

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum (önálló jelentkezés alapján)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot a vizsga elején kell átadni a vizsgáztató tanárnak. Ez

természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!*

Ajánlott irodalom:

Újszövetségi bevezetések:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnnyomásokkal)
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Teológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

Forrásgyűjtemény:

- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (e könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete)

Monográfiák és bibliai lexikonok:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása, ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel

- Bartha Tibor (szerk.): *Keresztyén Bibliai Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
- Evans, Craig A. (ed.): *Encyclopedia of the Historical Jesus*. 2008, New York—London: Routledge
- Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary* 1-6. 1992, New York: Doubleday
- Green, Joel B. – McKnight, Scot (eds.): *Dictionary of Jesus and the Gospels*. 1992, Downers Grove—Leicester: Intervarsity Press
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat
- Martin, Ralph P. – Davids, Peter H. (eds.): *Dictionary of the Later New Testament and Its Developments*. 1997, Downers Grove—Leicester: InterVarsity Press
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter

HT BTHB054 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael
3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, Assíria, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izrael története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirsman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

HT DOER014 - DOGMATÖRTÉNET 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyén gondolkodás történeti forrásai. A hagyományozódás az ősegyházban. Az apostoli kor krisztológiai, trinitárius formulái. Korai krisztológiai herezisek (ebionitizmus, doketizmus)
2. Az apostoli atyák. Az antiochiai és az alexandriai iskolák.
3. A gnoszticizmus és hatása a teológiára. Markion. Montanizmus.
4. Az apologéták. Pogány támadások a keresztyénség ellen (Kelszosz, Porphyrius)
5. Az első dogmatikai rendszerek: Irenaeus, Órigenész
6. Krisztológiai dogmafejlődés. Arianizmus, Athanasziosz, az I. Nikaiai Zsinat. A Szentlélek személye: Konstantinápolyi Zsinat
7. Krisztus kettős természetének vitái: az Efézusi és Kalkedóni Zsinatok
8. Kappadókiai atyák és a keleti trinitástan
9. Augustinus
10. Keleti és nyugati tanfejlődés a kora középkorban. Ikonológia, sakramentológia
11. A korai skolasztika, Canterbury Anselmus

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Kötelező irodalom:

- Jonathan Hill: *A keresztény gondolkodás története* Atheneum, Budapest, 2000.
- Tony Lane, *A keresztény gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, 2000.
- A. McGrath, *Bevezetés a keresztény teológiába*, Osiris, Budapest
- Vanyó László (szerk.) *Ókeresztény írók* sorozat kijelölt szövegei
- Kálvin János, *Tanítás a keresztényen vallásra*, MRE Zsinati Iroda, Budapest 1986. 1-151.o olvasmánynapló szerű kijegyzetelés
- Az előadásokhoz küldött szöveg, jegyzet

Ajánlott irodalom:

- A. von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre
- Bengt Haeglund, *Geschichte der Theologie*, Berlin, E. V.
- Louis Berkhof, *The History of Christian Doctrines*, Grand Rapids, Mich. 1988.
- Bernhard Lohse, *A Short History of Christian Doctrine*, Fortress, Philadelphia, 1985.
- Órigenész, *Kelsoz ellen*, Kairosz, Budapest, 2008.
- Szent Ágoston, *Vallomásai*
- Szent Ágoston, *Isten városáról* I-IV.

HT FILR032 - FILOZÓFIATÖRTÉNET 2

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus közvetlenül a Filozófiatörténet 1 kurzusra épül. Annak tematikáját folytatja, és az ott elsajátítandó ismereteket előfeltételezi. Célja, hogy a hallgatóságot az új és legújabbkor európai filozófiatörténetének főbb irányzataival, azok legfontosabb képviselőivel megismertesse, egyszersmind lehetővé tegye, hogy a téma forrás és másodlagos irodalmában önállóan tájékozódni tudjanak. A kurzus a vallásfilozófia kurzus bevezetéséül is szolgál.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A reneszánsz és reformáció korának filozófiája
2. R. Descartes és a kartézianizmus
3. B. Spinoza és az azonosság filozófiája
4. G.W. Leibniz
5. Empirizmus és szkepticizmus (J. Locke. D. Hume, J. Stuart Mill)
6. I. Kant és az észkritika
7. G.W.Fr. Hegel
8. S. Kierkegaard és az egzisztencia-filozófia kezdetei
9. Fr. Nietzsche
10. Martin Heidegger és az egzisztencializmus
11. L. Wittgenstein és a logikai pozitivizmus
12. K. Jaspers és a vallásos egzisztencializmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Giordano Bruno, Az okról, az elvről, és az egyről. In: G. Bruno, Két párbeszéd (ford. Szemere Samu), Budapest, 1972, 5-139.o.
- N. Machiavelli, A fejedelem (több kiadásban, több fordításban is elérhető, bármelyik használható).
- R. Descartes, Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: Descartes Válogatott művei (ford. Szemere Samu), Budapest, 1980, 167-215.o.
- Spinoza, Etika V. könyv (fordította Szemere Samu), Budapest, 1979, 353-403.o.
- G.W. Leibniz, Metafizikai értekezés. In: Leibniz Válogatott művei (ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás), Budapest, 1886, 5-57.o.
- J. Locke, Értekezés az emberi értelemről (ford. Dienes Valéria), I, kötet Első könyv 23-91.o.
- I. Kant, A tiszta ész kritikája, Budapest, 1913 (reprintben), Bevezetés, 28-45.o.
- G.W.Fr.A szellem fenomenológiája (ford. Szemere Samu) Budapest, 1979, 9-47.o.
- S Kierkegaard: Félelem és reszketés. In: S. Kierkegaard válogatott művei (ford. Dani Tivadar et al), Budapest, 1982, 266-321.o.
- Fr. Nietzsche, Így szólt Zarathustra. In: Nietzsche válogatott írásai (ford. Szabó Ede), Budapest, 1984, 219-297.o. Uő. Az antikrisztus (ford. Csejtei Dezső), Budapest, 2005.
- M. Heidegger, Lét és idő (ford. Vajda Mihály et al), Budapest, 1987, 87-106.o.
- L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus (több kiadásban hozzáférhető. Csak az órán is tárgyalt problémák kerülnek számonkérésre).
- K. Jaspers, A Filozófiai hit (ford. Csejtei Dezső et al), Gödöllő, 2004, 60-91.o.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésnek megfelelően az órán, vagy külön egyeztetett időpontban kerül kiadásra.

HT ETRR050 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja:
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	őszi	III.	Kollokvium Értékelés módszere: Írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ösgyülekezettől a reformációig

1. Az egyháztörténet írása, tárgya, módszere; az egyháztörténet helye a teológiai stúdiumok között
2. A keresztyénség létrejötte, gyülekezeti élet: hit, kultusz, szervezet, hierarchia, erkölcs, egyházfegyelem az V. századig.
3. Különböző hatások a korai keresztyénségre; teológiai irányzatok és képviselői
4. Harc a vallásszabadságért; keresztyénüldözések, keresztyénség terjedése

5. A pápaság megerősödése, kapcsolata a frank uralkodókkal
6. A pápaság és az uralkodók harca III. Ince pápáig, keresztes-hadjáratok
7. reformációig
8. Az előreformáció szükségessége, a pápaság avignon-i fogsága, reformzsinatok, Wycklif, Husz
9. A reformáció kiváltó okai, Luther élete, és reformátorrá válása, 95 tétel (forráselemzés)
10. Harc a reformáció elfogadásáért az egyházi, a világi méltóságokkal, és a tévtanítókkal
11. Luther dogmatikai vitái, Margburgi Kollokvium
12. Helvét reformáció – Zwingli, 67 tétel tanulmányozása
13. Zwingli teológiája, berni disputa és úrvacsora vita
14. Bullinger élete és munkája, Consensus Tigurinus, I. és II. Helvét Hitvallás
15. Összefoglalás: a lutheri és a svájci reformáció eredményei, hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Révész I.- Segesváry L., Az egyháztörténelem alapvonalai, Debrecen, 1936. (reprint 1991)
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- A kezdetektől a reformációig, szerk: Dienes-Misák, Sárospatak 2007. 146.o.
- A reformáció, szerk: Dienes Dénes, Sárospatak, 2008.191.o.
- Ulrich Gabler, Huldrych Zwingli, Kálvin Kiadó, 2008. 186.o.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Baur, F. C., A keresztyén egyház a IV. V. VI. századokban, Bp. 1879.
- Baur, F. C., A középkori keresztyén egyház, Bp. 1882.
- Szent Ágoston vallomásai, Bp. 1975. Ecclesia
- Augustinus, Isten városáról. I-II. Bp. 1942, 1943.
- Canterbury Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek I., Bp. Osiris, 2001.
- Henry Chadwick, A korai egyház, Bp. Osiris, 2003.
- Bárczay Gy., Augustinus történetfilozófiája, é.n.
- Szent Ágoston, A keresztyén tanításról, Bp. 1944 Szent István Társulat
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Corona Bamberg, Az emberség ára, Eisenstadt, 1974.
- Harnack, A., A szerzetesség ideáljai és története, Bp. 1911.
- Adolf von Harnack, A keresztyénség lényege, Bp. Osiris, 2000.
- Louis Charpentier, A templomos lovagok titkai, Bp. 1992.
- Vanyó L., Az ókeresztény egyház és irodalma, Bp. 1988. Szent István Társulat
- Vanyó L., Legyetek tökéletesek...
- Timkó I., Keleti keresztyénség, keleti egyházak, Bp. 1983.
- Beda Venerabilis, English Church, Edinburgh, 1955.
- Louis Bréhier, Bizánc tündöklése és hanyatlása, Bp. Bizantológiai Intézeti Alap, 1997.
- Bozsóki Pál G., Kereszteshadjáratok, Szeged, 1995.
- Walter Zöllner, A keresztes háborúk története, Bp. 1980.
- Marczali H., A reformáció kora, Budapest, 1901
- Masznyik E., szerk. Luther Márton egyházreformáló iratai, Pozsony, 1905
- Wiczian D., Luther előadói munkássága, Budapest, 1930
- R. Friedenthal, Luther élete és kora, Budapest, Gondolat, 1977
- Erdős J., Zwingli Ulrich élete és reformátori működése főbb vonásokban, Debrecen, 1884
- Benke I., Zwingli Ulrich élete és a helvét reformáció megalapítása, Seps-Szentgyörgy, 1884
- Soós B., Zwingli Ulrich küzdelme a római katolikus egyház ellen 1519-1524, Debrecen, 1935

- Zwingli, Comentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata, Kálvin János Társaság, Budapest, 1999 (reprint)
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907
- Szántó K., „A reformáció története” in A katolikus egyház története, Budapest, 1983
- O. Chadwick, A reformáció, Osiris, Budapest, 1997
- A korszak egyéb forráskiadványai

HT GYKG034 – HOMILETIKA II

Tantárgy felelőse: Hős Csaba	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 14,00- 15,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A homiletika-történet nagy korszakainak, továbbá a prédikáció történetének vázlatos, illetve kiemelkedő prédikátorok prédikációinak megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák: A prédikáció története szorosan beágyazódik az adott korszak egyházi, teológiai, társadalmi és filozófiai kontextusába, azaz adott paradigmán belül értelmezhetőek. Ezeknek a paradigmáknak az ismertetőjegyeit kell megbízhatóan felismerni és a mai korba is átemelhető elemeit alkalmazni. Ezek mellett pedig az elmúlt évszázad magyar és idegen nyelvű prédikációtörténetének ma is ható irányainak megismerése.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai munka és házi dolgozatok.

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Szemelvények a keresztyén prédikáció történetéből. Bp. 2009
- Ravasz László: A gyülekezeti igehirdetés elmélete. Homiletika. Pápa 1915.

Ajánlott irodalom:

HT GYKG020 – LITURGIKA 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pap Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa:		III.	Értékelés módszere:

	kötelező			
--	----------	--	--	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A liturgia a református istentisztelet és egyéni lelki élet alapja. Ennek megismerése és gyakorlati hasznának megértése a kegyességi élet egyik eleme.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Liturgiátörténeti ismeretek elsajátítása a kezdetektől napjainkig, az általánostól a magyar református liturgiáig.

Kitekintés az újabb liturgiai törekvésekre nemzetközi és hazai szinten.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai jelenlét
- A kiadott irodalom elsajátítása
- Szóbeli / írásbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Leeuwen, M. van: Ünnepről ünnepre, EXIT Kiadó 2009.
- Magyar református istentiszteleti rendtartás
- Kádár Ferenc: Liturgika, Sárospataki Teológiai Műhely 2013.
- Pásztor János: Liturgika, Komárom – KRE HTK Kurzustára

Ajánlott irodalom:

- Hafenschner Károly: Liturgika Luther Kiadó, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszék, 2010.

HT HIMG070 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 3

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg ezeréves múltunk közös értékeit: a liturgikus zene kialakulását és fejlődését az ókeresztény kortól a középkorig.

2. A középkori hagyomány folytatásának, a már meglévő liturgikus műfajok és liturgikus formák továbbvitelének gondolata ugyan nem a magyar reformáció sajátja, de a hazai alkotómunka mind intenzitását, mind önállóságát tekintve jelentősebb más európai protestáns egyházak munkájához képest. Elmondhatjuk, hogy a magyar reformáció a hagyományozott középkori anyag gyakran önálló alkalmazásával illetve adaptációjával egyedi művészi értéket hozott létre. Mivel a protestáns egyházzenei múlt e becses értékének megismerése mind egyház- és liturgiátörténetünk, mind pedig egyházzene történetünk szempontjából kiemelten fontos, a hallgatók ismerjék meg magyar óprotestáns egyházzene örökségét

Tematika:

1. GREGORIÁN

1.a A gregorián ének története

1. A vértanúk kora (I-IV. század)
2. Az egyházatyák kora (IV-VII. század)
3. Európa megkeresztelkedésének kora (VII-VIII; IX-XI. század)
4. A gótikus katedrálisok kora (XII-XV. század)

1.b A gregorián ének műfajai

1. A recitatív műfajok
 - Olvasó-tónusok
 - Ima-tónusok
 - Zsoltár-tónusok
2. A neumatikus-melodikus műfajok
 - Zsoltosmaantifónák
 - Miseantifónák
 - A himnusz
3. A melizmatikus műfajok
 - Tractus
 - Graduale
 - Responzorium prolixum
 - Alleluja
 - Offertorium
4. Új műfajok
 - Sequentia
 - Tropus
 - A liturgikus dráma
 - A mise-ordináriumok

1.c A gregorián ének és a liturgia – Liturgikus struktúrák

- A mise szerkezete
- A zsoltosma szerkezete

2. GRADUÁL

1. A könyvek keletkezése
2. A könyvek használata
3. A legfontosabb forrásokról
4. A graduálkönyvek műfajai:
 - A főistentisztelet műfajai: Introitus, Kyrie, Gloria, Próza, Credo, Prefáció, Sanctus.
 - A mellékistentisztelet: műfajai: antifóna, himnusz, responzorium, verzikulus, benedicamus, invitatórium
 - Speciális nagyheti műfajok: Litánia, Kyrie puerorum, Passió, Lamentáció
5. Kutatótörténet

3. GREGORIÁN EREDETŰ NÉPÉNEKEK AZ ÉNEKESKÖNYVBEN

1. Gregorián énekek a középkori használatban
2. Gregorián énekek a népzeneben
3. Gregorián dallamok a 16-17. századi népénekek között
4. Német közvetítéssel befogadott gregorián énekek

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 15 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
151, 183, 192, 233, 301, 302, 310, 330, 373, 500.
- ÉE: 20.
- EvÉK: 108.
- 6 db graduál-ének.

Kottából:

- 11 db, a fenti listából választott zsoltár,
valamint az alábbi dicsérek:
- 157, 158, 176, 177, 178, 218, 243, 344, 351.

Kötelező irodalom:

- Bárdos Kornél: Harcok a passió éneklése körül Magyarországon. *Theológiai szemle* 1971.
- Czeglédý Sándor: Megifjodó öreg graduálok, *Confessio* 2 (1978) 4. sz. 68–78.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.
- (Csomasz Tóth Kálmán:) *graduálok*. Címszó, in: Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon. Szerkesztette Carl Dahlhaus és Hans Heinrich Eggebrecht. A magyar kiadás szerkesztője Boronkay Antal. II. kötet, Budapest 1984, 62–63.
- Dávid István: Kiegészítések és következtetések Dávid László „Az éneklőszék” című cikkéhez, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 435–438.
- Ferenczi Ilona: Kísérlet a liturgia egyesítésére az Erdélyi Fejedelemségben (a 17. század első felében). *Magyar Egyházzene* 1993/1994, 21–30.
- Karasszon Dezső: Megifjodó öreg graduálok, *Zsoltár* I/2 (1994) 9–13.
- http://silver.drk.hu/zsoltar/Zsolt%C3%A1r/album/Zsolt%C3%A1r_1994/2.%20sz%C3%A1m/slide/Zsoltar_1994_2_009.html

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék, *Magyar Zene* 1976. 119–133.
- Botta István: Huszár Gál élete, művei és kora (1512?–1575). Akadémiai Kiadó Budapest 1991.
- Czeglédý Sándor: A debreceni kollégiumi Nagykönyvtár írott graduáljai, *Református Egyház* 9 (1957), 265–270.
- Czeglédý Sándor: „Emberi hagyományok ostromozása”, *Református Egyház* 3, (1964) 59–63.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál énekeskönyve (1560) és zenei jelentősége, *Magyar zene* 22 (1981), 176–208.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Gyülekezeti és graduális éneklés, Magyar evangélikusok, Reformátusok, Graduálok (Egyházi zeneélet c. fejezetben Protestáns egyházak c. alfejezet), in: *Magyarország*

- zenetörténete II, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 187–189, 190–199, 202–205.
- Dávid László: Az éneklőszék, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 431–434.
 - Dobszay László: A magyar graduál-irodalom első emléke, *Magyar Könyvszemle* 98., 1982. 100–112.
 - Dobszay László: *Bevezetés a gregorián énekbe*. Egyházzenei Füzetek I/5. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
 - Dobszay László: *A zsolozsma*. Egyházzenei Füzetek I/3. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
 - Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kéziratos pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.
 - Ferenczi Ilona: A graduálkutatás története. *Magyar Egyházzene* 1999/2000. 275–282.
 - Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
 - Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
 - Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ráday XVII*. Musicalia Danubiana 16. Budapest 1997.
 - Geleji Katona István-Keserői Dajka János (szerk.): *Öreg Gradual, mely mind az első fordításban vagy ujjonnan való szerkesztetésben, s-mind pedig az egy exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásokat szorgalmasan meg tisztogattatott, és sok hozzá kívántatott szükséges részekkel meg öregbítettett*. Gyulafehérvár 1636. RMK I. 658.
 - Hiley, David: *Western Plainchant*. Oxford 1993.
 - H. Hubert Gabriella: Lelki éneklésről régi magyarok (A XVI-XVII. századi protestáns éneklés adattára), *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000), 327–366.
 - H. Hubert Gabriella: Geleji Katona István versiculusai és a perikóparend, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999), 251–258.
 - Huszár Gál: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek. Kálmáncsehi Márton: Reggeli éneklések, Debrecen 1560–1561*. Borsá Gedeon tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 12, Budapest 1983.
 - Huszár Gál: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek és imádságok, Komjáti 1574*. Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.
 - Karasszon Dezső: Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 139–206.
 - Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben*. Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 8. Kolozsvár 2002.
 - Papp Anette: A magyar graduálforrások introitusai ádventtől vízkeresztig. *Magyar Zene*, 2006/I. 53–72.
 - Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: „*Inter sollicitudines*”, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
 - Papp Anette: Apostolok és szentek ünnepe a reformáció után – Gondolatok Huszár Gál 1574-ben nyomtatott graduáljának utolsó istentiszteleti rendje kapcsán. *Zsoltár* X/1. (2004), 6–9.
 - Papp Anette: *A graduál-antifónák középkori kapcsolatai*. Budapest 2001. [Egyházzenei füzetek I/11. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
 - Papp Anette: *Gregorián eredetű népénekek*. Budapest 2013. [A magyar népének II. 1 A. Egyházzenei Füzetek I/16. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság]
 - *Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra*. Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZeM Budapest 1996.

- Schrems, Theobald: *Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten*. Veröffentlichungen der gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz XV. Heft, Freiburg 1930.
- Szendrei Janka: *A magyar középkor hangjegyes forrásai. Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez I.* Közzéteszi az MTA Zenetudományi Intézet. Budapest 1981.
- Szendrei Janka: Első hangjegyes népénekünk. A Te Deum-dallam magyarországi története, in: *Népzene és Zenetörténet III.* Budapest 1977, 102–133.

HT LSVL011 – LATIN NYELV 2

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Kedd 12,00-13,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: A jegy összetevői: a minden órán írandó (nyelvtani, fordítási vagy szó-) dolgozatok jegyei + a záródolgozat jegye (legnagyobb súllyal) + az órai munka, óráról órára készülés. Elégtelen záródolgozat esetén a félévi jegy is elégtelen.

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Latin alaktani és alapvető mondattani ismeretek, készség kialakítása könnyű szövegek olvasására.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Ismétlés
- 2-3. Ferenczi-Monostori I.5. V. decl.; imperativus, névmások, vocativus
Passzívumok, deponens igék, tiltás (2. órán átfogó ismétlő dolgozat)
4. Ferenczi-Monostori I. 6. Participiumok; Unus, duo.
- 5-6. Ferenczi-Monostori II.1. A. Passzív imperfectumok indicativusban.
- 7-8. Ferenczi-Monostori II.1. B. Passzív perfectumok indicativusban.
- 9-10. Ferenczi-Monostori II.2. Adverbiumképzés, fokozás.
11. Ferenczi-Monostori II. 3. Accusativus cum infinitivo.
12. Záródolgozat

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Ferenczi A. - Monostori M., Latin nyelvkönyv, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó (évente kiadják).
- A félév során kiadott (biblikus, patrisztikus és liturgikus) szövegek

Ajánlott irodalom:

- M. Nagy I. - Tegye I., Latin nyelvtan, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó (rendszeresen kiadják)
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest

- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár

IV. évfolyam

HT BTHB066 – HERMENEUTIKA 1

Tantárgy felelőse: Csűrös András Jakab	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 16,00- 17,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Fabiny Tibor	N: 30	BTK		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: VII.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus első félévben áttekinti a protestáns hermeneutika legfontosabb kérdéseit (sensus literalis, sensus plenior, tipológia, inspiráció, a képi nyelv, a látás és hallás hermeneutikája, oralitás, hatástörténet stb.) A második félévben hermeneutikai szövegek tanulmányozásával történeti áttekintésben vizsgáljuk a bibliai szövegértelmezés elvi kérdéseit (az Újszövetség hermeneutikája, Origenész, az alexandriai iskola, az antiochiai iskola, Tyconius, Augustinus, Szentviktori Hugo, Fiorei Joachim, Aquinoi Tamás, Fiorei Joachim, Luther, Tyndale, Kálvin, Flacius, orthodoxia, pietizmus, felvilágosodás, racionalizmus, liberalizmus, neoorthodoxia, mítosztalanítás.)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Mi a hermeneutika?

A hermeneutika fogalma és mai meghatározásai. A „más”-sal való találkozás.

(R. Palmer, „Hermeneutik-hermeneutik” In, *A hermeneutika elmélete*, Szeged, 1987, 1998)

2. A Szentírás ihletettsége

(Fabiny, „Az inspiráció kérdése”, In. *A keresztény hermeneutika kérdései és története*)

Fabiny, „A Szentírás ihletettsége” (kézirat)

Körtner, Ulrich, *Az inspirált olvasó* HKK

3. A szó szerinti értelem.

A sensus literalis és a sensus plenior (Fabiny, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*)

George Hunsinger, „Beyond Literalism and Expressivism”

4. Mi (és mi nem) a fundamentalizmus?

James Barr, *Fundamentalism*

Martin Marty-R. Scott Appleby, *The Glory and the Power. The Fundamentalist Challenge to the Modern World*, Beacon Press, 1992.

5. Barth és Bultmann hermeneutikai vitája,

In, Werner Jeanrond, *Theological Hermeneutics*

Karl Barth, CD II/1

6. A Szentírás és a hagyomány kérdése

Carl Braaten, „Holy Scripture”, In Braaten-Jenson, *Christian Dogmatics*

John Webster, *Holy Scripture. A Dogmatic Approach*

7. Mi a hatástörténet?

U. Luz, *Evangelium és hatástörténet*

Fabiny T. „A hatástörténeti megközelítés” (kézirat)

8. Kánonkritika és hatástörténet

(Brevard Childs)

9. Egzegézisztörténet és hatástörténet

(David Steinmetz, In, HF 1, „Luther és Tamar” *Protestáns Szemle*, 1994/2)

10. Tipológia és hatástörténet

(Fabiny)

11. *Oralitás és hermeneutika*

(W. Ong, Walter Kelber)

12. *A szem és a fül. A látás és hallás hermeneutikája. Egy vizuális hermeneutika felé*

(Fabiny, *A keresztény hermeneutika kérdései, The Lion and the Lamb*)

Évközi tanulmányi követelmények:

- 1 referátum tartása egy megadott cikkből vagy témából

Kötelező irodalom:

- Fabiny Tibor, *A keresztény hermeneutika kérdései és története*, Budapest, 1998.
- Fabiny Tibor, *Szótörténetek*, Luther Kiadó, 2009
- *Hermeneutikai Füzetek* 1-32

Ajánlott irodalom:

- Bruns, Gerald L., *Hermeneutics. Ancient and Modern*. Yale University Press, New Haven, 1992
- Burrows, Mark S. - Rorem, Paul (szerk.), *Biblical Hermeneutics in Historical Perspective. Studies in Honour of Karlfried Froehlich on His Sixtieth Birthday*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1991
- Coggins, R.J. - Moulden, J.L., *A Dictionary of Biblical Interpretation*. London: SCM Press, 1990
- De Lubac, Henri, *Exegese medievale: les quatre sens de l'écriture*. Paris: Aubier, 1959-1964
- Dockery, David S., *Biblical Interpretation Then and Now*. Grand Rapids, 1992
- Froehlich, Karlfried, *Biblical Interpretation in the Early Church*. Philadelphia: Fortress Press, 1984
- Grant, Robert - Tracy, David: *A Short History of the Interpretation of the Bible*, 1985
- Hanson, R.P.C., *The Bible Without Illusions*. London: SCM Press, 1989
- Jeanrond, Werner G., *Theological Hermeneutics: Development and Significance*. London: Macmillan, 1987;
- Longenecker, Richard, *Biblical Exegesis in the Apostolic Period*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1975
- McKim, Donald (szerk.) *MAJOR BIBLICAL INTERPRETERS*, Intervarsity Press, 1998
- Tökés István: *A bibliai hermeneutika története* Kolozsvár, 1985
- Weder, Hans, *Neutestamentliche Hermeneutik*. Zürich, 1984

HT DOER026 – ÖKUMENIKA 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 15,00-16,30 112-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: László Emőke				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Betekintést nyerni az ökumenikus mozgalom történetébe a 20. század elejétől napjainkig, különös tekintettel az Egyházak Világtanácsa nagygyűléseire, a Life and Work és Faith and Order mozgalom tevékenységére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Victor János (szerk.): „Amszterdam 1948”. Az Egyházak Világtanácsa 1948. aug.22-szept.4. Amszterdamban tartott alakuló nagygyűlésének története, lefolyása és jelentősége. 1949.
- Bajusz Ferenc: Az ökumenikus mozgalom története és mai problémái: A missziói világkonferenciák. A „Life and Work” és a „Faith and Order” mozgalom. Budapesti Theológiai Akadémia Kurzustára. 1974.
- Bajusz Ferenc: Az Egyházak Világtanácsa. Budapesti Református Teológiai Akadémia, é.n.
- Bajusz Ferenc: Az ökumenikus mozgalom története és mai problémái I-II. Bp. 1985.
- Hafenschner Károly (szerk.) 50 éves az Ökumenikus Tanács Magyarországon. Bp, 1993.
- Th. E. Fitzgerald: The Ecumenical Movement: An Introductory History. Westport, 2004.
- R.Rouse, S.C.Neill (eds.): A History of the Ecumenical Movement. Vol.1. 1517-1948. WCC, Geneva, 2004.
- H.E. Fey (ed.): A History of the Ecumenical Movement. Vol.2. 1948-1968. WCC, Geneva, 2004.
- J.Briggs, M.A.Oduyoye, G.Tsetsis (eds.): A History of the Ecumenical Movement. Vol.3.1968-2000. WCC, Geneva, 2004.
- M.v. Elderen: Az EVT és a Római Katolikus Egyház. In: Theol. Szemle. 1987, 162-167.
- M. Mackay: Ökumenikus perspektívák ma. In: Theol. Szemle. 1996, 140-148.
- Reuss András: Reformátori hittel a pluralista társadalomban. In: Theol. Szemle. 1996, 42-49.
- Berki Feriz: Orthodoxia és az Egyházak Világtanácsa. In: Theol. Szemle. 1998. 332-336.
- K. Reise: Az ökumenikus mozgalom problémái és feladatai a 21. században. In: Theol. Szemle. 2009, 233-238.
- <https://www.oikoumene.org/en/>
- <http://www.meot.hu/>

HT GYKG074 – BEVEZETÉS A GYAKORLATI TEOLÓGIÁBA

Tantárgy felelőse: Hős Csaba	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Egyéni egyeztetés alapján	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 45			
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		VII.	Értékelés módszere: szóbeli/írásbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyakorlati teológia történeti kialakulásának áttekintése, valamint a gyakorlati teológiai elméletalkotás megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Számba venni azokat a folyamatokat, amelyek a gyakorlati teológiát a teológiai tudományon belül önálló teológiai szakággá formálhatták.

Kitekinteni és ismereteket szerezni a gyakorlati teológia nemzetközi szaktekintélyeinek munkáiba. Megismerni a magyar nyelvű gyakorlati teológiai elméletalkotás formálóit.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai jelenlét
- A kiadott irodalom elsajátítása
- Szóbeli / írásbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: Bevezetés a gyakorlati teológiába, Budapest 1995.

Ajánlott irodalom:

- Szabó Lajos (szerk.): A közösségépítő lelkész - Gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek, Luther Kiadó, 2010.
- Kocsev Miklós: Impulzusok a holland gyakorlati teológiából, L'Harmattan 2006.
- Kocsev Miklós: Gyakorlati témák (habil. dolg. Kézirat – 2007. (<http://www.reformatus.hu/lap/gyakorlatiteologia/>)
- Riess, R. : Pfarrer werden? Zur Motivation von Theologiestudenten, Göttingen 1986.
- Riess, R.: Motivation zu Theologiestudium und Pfarrerberuf: eine empirische Untersuchung an Theologiestudenten im Studieneingangsbereich, Erlangen, 1983.
- Newbigin, Lesslie - Evangélium a pluralista társadalomban, Harmat Kiadó 2005.
- Martin Nicol: Grundwissen Praktische Theologie. Ein Arbeitsbuch. Kohlhammer Verlag, 2000.
- Heitink, G.: Practical Theology, Eerdmans 1999.
- Tomka-Horváth: Gyakorlati teológia. Katolikus teológiai főiskolai jegyzetek. Budapest, 1980. J. Henkys: Praktische Theologie, 1975.
- Osmer, R.R.: Practical Theology: An Introduction, Eerdmans 2008.
- Anderson, R.S.: The Shape of Practical Theology: Empowering Ministry with Theological Praxis, InterVarsity Press 2001.
- Rössler, Dietrich: Grundriß der Praktischen Theologie, Berlin-New York 1986.

HT VPPG040 – KATECHETIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A katechetika tárgy a gyülekezetben folyó olyan pedagógiai tevékenységek elméleti és gyakorlatikérdéseit taglalja, amelyek az iskolai és iskola-rendszerű gyülekezeti hitoktatás feladatkörén kívül esnek. Ide tartoznak a gyermekmunka, a konfirmációi előkészítő, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás legkülönbözőbb alkalmai. Ezeknek a feladatoknak a szakszerű ellátásához nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket a kurzus. Ma gyülekezetpedagógiának nevezik ezt a gyakorlati részdiszciplínát.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A gyülekezet pedagógiai feladatai
2. Gyermek a családban (rendszerszemlélet)
3. Kisgyermek kor

4. A „Godly play” módszertana, kreativitás, képzelőerő és a játék szerepe
5. Óvodai hittanfoglalkozás
6. Gyermek-istentisztelet, az ünnepek szerepe
7. Kathechézis kisiskolás korban
8. Katechézis a felső tagozatos korosztályban
9. A konfirmáció története és aktuális problémái
10. Az ifjúság vallásossága, csoportmódszerek az ifjúsági munkában
11. A felnőttoktatás alkalmi a gyülekezetben, tanítványság
12. Összefoglalás, egyéni beszámoló

Évközi tanulmányi követelmények:

- a szorgalmi időszakban óravázlatok készítése megbeszélte szempontok alapján
- félév végén kollokvium a kötelező irodalom alapján

Kötelező irodalom:

- Órai jegyzet
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest: Kálvin Kiadó, 1995.
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- „Gyermekek munkás-szolgáltató képzés” Tanfolyami háttéranyagok a képzés résztvevő számára, Budapest, RPI, 2014. (kézirat)
- Gyermek az egyházban – Magyar Református Nevelés XII. évfolyam 2. szám, Budapest, RPI, 2011.
- Hodossy Sándor disszertációja a felnőttképzésről
- Kalevi Tamminen, Laulikki Vesa, Markku Pyysiäinen: Hogyan tanítsunk hittant? Budapest: Teológiai Irodalmi Egyesület. 1998.
- Gyökössi Endre, Hogyan tartunk gyermek-bibliaórát? Kis módszertan. Kálvin Kiadó, Budapest, 2001.
- Péterfia Gáborné: Karácsony Sándor pedagógiai és katechetikai elvei, Stúdium Kiadó, Kolozsvár, 2000
- Pukánszky Béla: A gyermekkor története, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001

Ajánlott irodalom:

- Dr. Gyökössi Endre, Pszichokatechetikai problémák, Theológiai Szemle 1980, 39kk.
- Dr. Boross Géza, Katechetika (jegyzet)
- Imre Lajos, Katechetika, Budapest 1941.
- Enyedy Andor, A magyar református katekézisirodalom, Budapest, 1928.
- Farkas Ignác, Katechetikai alapvetés, Csiksz Sándor emlékkönyv 3.
- Csiksz Sándor, A valláspedagógia igazi válsága, Csiksz Sándor emlékkönyv 3.
- Ch. Grethlein, Gemeindepädagogik, Berlin-New York, 1994.
- K. Wegenast/G. Lämmermann, Gemeindepädagogik, Stuttgart 1994.
- V. Elsenbast (Hg.), Handbuch für die Arbeit mit Konfirmandinnen und Konfirmanden, Gütersloh, 1998.
- F. Schweitzer, Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh, 1996.
- G. Adam/ R. Lachmann (Hg.), Neues Gemeindepädagogisches Kompendium, Göttingen 2008.
- G. Adam (Hg.) Zukunftswerkstatt Konfirmandenarbeit, Münster 2009.
- Ablonczy M., Útad Uram mutasd meg, 2005.
- Bölcsföldi András: Ifjúsági 6x6 – 36 ifi-órávázlat, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza, 2007
- Bölcsföldi A., Tizenöt-let ifjúsági munkához, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30 113-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			VII.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a valláslélektani kutatások területeit, módszereit és főbb eredményeit. Betekintést nyerjenek a vallásosság egyéni és közösségi megélésének lélektani összefüggéseibe, lássák azokat a kölcsönös kapcsolatokat, amelyek a vallásosság és a személyiség működése, a viselkedés és az élményfeldolgozás között megfigyelhetők.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A valláslélektan tudományos besorolása, története
2. A vallásosság motivációs háttere
3. A vallásosság közösségi vonatkozásai és a globalizált vallás
4. A hit és az istenképzet alakulása az élettörténet során
5. Az érett vallásosság jellemzői
6. A megtérés
7. Vallásosság és lelki egészség
8. A vallásosság szerepe a megküzdési folyamatokban
9. A kóros vallásosság és fundamentalizmus vallásos aspektusai

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Vergote, Valláslélektan, Budapest 2001.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Bp. 1999.
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Valláspszichológiai tanulmányok, Bp. 2003.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Bp. 2002.
- Németh Dávid : Pasztorálintropológia, Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem; L'Harmattan Kiadó
- Horváth-Szabó Katalin (szerk.), Vallásosság és személyiség, Piliscsaba 2007.
- Horváth-Szabó Katalin, Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba 2007.
- Siba Balázs: A hit mint stílus? – posztmodern tendenciák a vallásos fejlődés kutatásában. In: Református Egyház 2009/október 235-241.
- Siba Balázs: A megtérés pszichológiai háttere in: Református Egyház 2009/1. 20-24.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Budapest 1998.
- B. Grom, Religionspsychologie, Göttingen 1992.
- D.M. Wulff, Psychology of Religion, New York etc. 1991.
- R. Paloutzian, Invitation to the Psychology of Religion, Boston etc. 1996.
- R. Hood et al., The Psychology of Religion, New York 1996.
- Ch. Hennig/S. Murken/E. Nestler (Hg.), Einführung in die Religionspsychologie, Paderborn etc. 2003.
- S. Heine, Grundlagen der Religionspsychologie, Göttingen 2005.

HT SPCS001 - SZAKDOLGOZAT 1.

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		VII.	Értékelés módszere:

III. Református hittanoktató alapképzés (BA), nappali munkarend

I. évfolyam

HT BTHBH50 – BIBLIAISMERET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pecsuk Ottó	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: egyeztetés alapján: (opecsuk@yahoo.com)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret első félévi oktatásának célja az ószövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell, hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során írandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Ószövetségbe: az Ószövetség népének története, Izráel vallása, könyvei, kánon- és szövegtörténet, irodalmi műfajai, régészet és Ószövetség
2. Teremtéstörténetek, őstörténet, patriarchák története, József (1Móz)
3. Izráel Egyiptomban, tíz csapás, kivonulás, pusztai vándorlás, honfoglalás (2Móz-Józs)
4. A bírák kora, harc a filiszteusokkal, Sámuel, Saul, Dávid, a királyság kialakulása (Bír-Ruth-1-2Sám)
5. Salamon, az ország kettészakadása, az északi és déli országrész története (1-2Kir, 1-2Krán)
6. A babiloni fogság, a fogság prófétái, élet a fogságban; újjáépítés (Ezsdrás és Nehémiás)
7. Eszter-Jób-Zsoltárok
8. Péld-Préd-Énekek
9. A próféták 1. (Ézs)
10. A próféták 2. (Jer-JSir)
11. A próféták 3. (Ez-Mal)
12. Apokaliptika (Dán) és a deuterokanonikus bibliai könyvek
13. Összefoglalás, értékelés, jegybeírás

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok minden óra elején (tartalmi kérdések, nevek, események, memoriterek)
- Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

- A zárthelyi dolgozatok jegyeinek alapján a félévet lezárni nem tudó (bizonytalanra álló) hallgatók, akik nem írtak meg egy vagy több zárthelyit, illetve akiknek elégtelen zárthelyijük van, azok kollokviumon adnak számot a tananyag elsajátításáról

Kötelező irodalom:

- *Biblia – Magyarázó jegyzetekkel.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- Burján T. és Pecsuk O. (szerk.), *Bibliai iránytű.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó,
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret.* Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Pákozdy László Márton, *Bibliaiskola.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2007.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.

HT BTHBH64 - PROSZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Pecsuk Ottó	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A prosezeminárium célja, hogy a hallgatót bevezesse az egyetemi tanulás és teológiai tudományos munka módszertanába. Megismerteti a hallgatókat a teológiai tudományok rendszerével, felépítésével, a jegyzetelés, könyvtárhasználat és dolgozatírás módjaival, követelményeivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A teológiai tudományok rendszere
2. A teológiai tudományok segédtudományai
3. Tanulásmódszertan A
4. Tanulásmódszertan B
5. Könyvtárismeret
6. Könyvtárhasználat
7. Írásbeli munkák
8. A szemináriumi dolgozat
9. A TDK dolgozat
10. A szakdolgozat
11. Tudományos írások műfajai
12. ZH

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív órai munka + zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába (Budapest: Osiris 1995)
- Umberto Eco: Hogyan írjunk szakdolgozatot? (Budapest: Kairosz 2005)
- Gyurgyák János: Szerzők és szerkesztők kézikönyve (Budapest: Osiris 2005)

Ajánlott irodalom:

- Karner Károly: Bevezetés a teológiába (Budapest: 1954)
- Kocsis Elemér: Bevezetés a teológiába (Debrecen. 1979)
- Horváth Tibor-Papp István: Könyvtárosok kézikönyve 1-5 (Budapest: Osiris 1999-2003)

HT DOERH10 – HITVALLÁSISMERET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-10,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek a tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és hitvallás. HK 21-24
2. Isten kijelentése és a Szentírás. HH I-II
3. Az egyetlen vigasztalás és a HK néhány jellegzetessége. HK 1-5
4. Az ember nyomorúsága, az eredendő bűn és szabad akarat kérdése. HK 6-9, 11-14, HH VIII-IX
5. A szabadító személye. HK 15-19, HH XI
6. A Szentháromság Isten HK 25, HH III
7. A teremtmény, mindenható Atya, a látható és láthatatlan világ HK 26, HH XI
8. A gondviselő Isten HK 27-28, HH VI
9. Krisztus hármassága a miénk HK 31-34
10. Krisztus útja a megaláztatástól a felmagasztalásig HK 35-37, 40-46, 49, 52

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancthon: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deutsch, Gütersloh, 1997
- *Luther Márton négy hitvallása*. Budapest, 1983.

- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Doedrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekentnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete*. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus de reformierten Tradition. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

HT FILRH30 – BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 11,00-11,45	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 15	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	ősz	I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy kifejezetten propedeutikai jellegű. Elsődleges célja, hogy a hallgatót megismertesse a nyugati filozófiai gondolkodás alapkategóriáival, történetének fontosabb korszakaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus során a hallgatók elsajátíthatják a filozófiai gondolkodás alapelemeit, megismerkedhetnek a filozófia fontosabb területeivel, betekintést nyerhetnek az e területeken megfogalmazódott legfontosabb problémákba, illetve a velük kapcsolatos kérdésekre adott meghatározó jellegű válaszokra.

Évközi tanulmányi követelmények:

- az órákon való aktív részvétel
- részvétel a forrásirodalom feldolgozásában

Kötelező irodalom:

Kötelező:

- Azenbacher: Bevezetés a filozófiába. Budapest, 1993. 15-56, 252-295, 358-383.o.
- Nigel Warburton, A filozófia világa, Budapest, 1993.

Kötelező forrásirodalom:

- A Bevezetés a filozófiába (Szöveggyűjtemény), (szerk. Steiger Kornél), Budapest, 1992 egészében, különös tekintettel az alábbi részekre:
 - 21-24.old. Hérakleitosz B1
 - 48-64.old. Platón, Phaidón, 95b-107b.
 - 78-82.old. Arisztotelész, Politika III,1,6,7. fejezet.
 - 119-121.old. Augustinus, Vallomások, VII,5, 10-11; 8,19. 9-22.

- 132-133.old. Anzelm, Proslogion, 2. fejezet.
- 152-159.old. Th. Hobbes, Leviatán, (részletek)
- 231-237.old. J.J. Rousseau, A társadalmi szerződésről (részlet)
- 280-282.old. G.W.Fr. Hegel, A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részlet).
- 294-297.old. K. Marx, Tézisek Feuerbachról.
- 301-304. old. H. Bergson, Bevezetés a metafizikába (részlet)
- 325-332. old. K. Jaspers, Bevezetés a filozófiába (részlet)

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésnek megfelelően az órán, vagy külön egyeztetett időpontban kerül kiadásra.

HT GYKGH67 - EKKLEZIASZTIKA (EGYHÁZISMERET)

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 16,00- 17,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: Órai munka, házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók tekintélyes része erősen szekularizált háttérből érkezik és nincs kellő ismeretük a Magyar Református Egyház életéről. A stúdium célja, hogy leíró tájékoztatást adjon egyházunk életéről. Az ekkleziasztika tudománya az egyház adott pillanatában vizsgálja az egyházi életet, azaz egyház a jelenben. A tantárgyi követelmények is erre irányulnak, hogy a Református Egyház helyzetét a jelenben vizsgálja meg.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ekkleziasztika a gyakorlati teológia körébe tartozik és megkülönböztetendő az ekkleziológiától, amely rendszeres teológiai tárgy. A hallgatóknak szükséges, hogy alapvető egyházi ismereteket elsajátítsanak, mert csak így lehetséges a gyülekezetben végzett szolgálat eredményességére legalább kísérletet tenni.

Az évközi követelmények szűkülő körben vizsgálják az egyház és benne a lelkészek helyzetét a társadalmi kerettől indulva, a teológia tudományán keresztül a gyülekezeti, sőt családi kerethez megérkezve.

1. A Magyar Református Egyház és a mai társadalom (posztmodern és magyar helyzetkép)
2. A Magyar Református Egyház szervezeti felépítése és története
3. A gyakorlati teológia preskriptív és proskriptív jellege
4. Egyházunk igehirdetési gyakorlata
5. Egyházunk diakóniája és missziója
6. A gyülekezet teológiai és ekkleziisztikai szempontból
7. A presbitérium munkája
8. A gyülekezeti éneklés helyzete
9. Kiscsoportok működése a gyülekezetben
10. Egyház és iskolaügy

11. A Budapesti Református Teológia története és a teológus diák „útja”
12. A lelkipásztor helyzete a gyülekezetben

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Nagy István: A magyar református ekkleziasztika nagy vonalakban, 1970-2000 Budapest 2003
- Imre Lajos: Ekkleziasztika, 1941
- Fekete Károly: A gyülekezetépítés szolgálatában Budapest 2000
- Douglass: Új reformáció Budapest 2002
- Douglass: Isten szeretetének ünnepe, Kálvin és Luther Kiadó 2005
- Kádár Ferenc: Egyház itt és most, Az ekkleziasztika művelésének alapjai, eredményei és mai lehetőségei, Doktori kézirat, Sárospatak 2006.
- Makkai Sándor: Az egyház bűnei; és Egyházi életünk Válsága. Kálvin Kiadó 2005

Ajánlott irodalom:

HT GYKGH65 - BESZÉDTECHNIKA 1

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Lohnné Strigens Erika				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédképesség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- órákon való aktív részvétel
- gyakorlati feladatok megoldása
- egy szabadon választott prózai és verses mű előadása

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre: Tiszta beszéd, Holnap Kiadó Kft., 2012

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre: Mondjam vagy mutassam? Szó-Hang-Gesztus, Holnap Kiadó, 2009.

HT VPPGH57 – EGYHÁZI ÉS GYÜLEKEZETI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Tomka János	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Szabóné László Lilla	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásstanár üzenetközvetítő személy. Küldetését akkor töltheti be eredményesen, ha a közvetlen emberi kommunikáció kínálja lehetőségekkel megtanul tudatosan élni, és képes konstruktívan kezelni, illetve kiküszöbölni az elkerülhetetlenül fellépő kommunikációs zavarokat. Az ehhez szükséges ismeretek gyarapításához és képességek fejlesztéséhez kíván hozzájárulni ez a kurzus. A hallgatók különböző felekezetek istentiszteletein és gyülekezeti alkalmain megadott szempontok szerint megfigyeléseket végeznek a kommunikáció jellegzetességeivel kapcsolatosan, melyről írásos beszámolót készítenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház mint communio sanctorum
2. Hitmódok és kommunikációs stílusok a gyülekezetben
3. A gyülekezet (egyház) struktúrája és működése
4. Hallgatói beszámolók
5. A vallásosság nyelvi és rituális kifejezési formái
6. A prédikáció mint kommunikáció
7. Meditáció és imádság
8. Hallgatói beszámolók
9. A lelkigondozói kommunikáció sajátosságai
10. Valláspedagógiai kommunikáció
11. Hallgatói beszámolók

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hospitálási jegyzőkönyv beadása
- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- H.-Ch. Piper, A kommunikáció tanulása a lelkigondozásban és a prédikálás terén, Debrecen 1999.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Budapest 1999.
- Ch. Thomann/ F. Schulz von Thun, Tisztázó beszélgetések, Budapest 1992.
- J. Ries (szerk.), A szent antropológiája, Bp. 2003.
- Hézser G., Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Bp. 1997.
- F. Schulz von Thun, Miteinander reden 1-3. 2002.
- W. Simon, Grundlagen der Kommunikation, Offenbach 2004.
- K.H. Delhees, Soziale Kommunikation, Opladen 1994.
- J.M. Sautter, Spiritualität lernen, Neukirchen-Vluyn 2004.
- R. Hajduk, Die seelsorgliche Dimension der Predigt, St. Ottilien 1995.
- M. Klessmann, Pastoralpsychologie, Neukirchen-Vluyn 2004.

HT HIMGH68 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 10,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- mivel az egyházi éneklés legfőbb mértéke a Szentírás, ismerje meg, mit tanít a Biblia az éneklésről; illetve mit tanítanak reformátor eleink az éneklésről
- ismerje meg, melyek Csomasz Tóth Kálmán szerint a helyes egyházi ének ismertetőjegyei
- ismerje meg a genfi zsoltároskönyv kialakulásának történetét
- ismerje meg a 16. század legfontosabb énekgyűjteményeit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- ismerje meg a 16. században keletkezett magyar énekköltés legfontosabb darabjait

Tematika:

1. Az egyházi ének ismertetőjegyei

2-3. Biblia és ének:

- Az Ószövetség tanítása az éneklésről
- A Zsoltárok Könyve
- Az Újszövetség tanítása az éneklésről

4. A reformátorok tanítása az éneklésről

5-6. A genfi zsoltároskönyv keletkezése

7. A genfi zsoltárok feldolgozásai a 16. században

8. A legfontosabb gyülekezeti énekeskönyvek a 16-17. században

9-10. A 16. századi históriás énekstílus

11-12. A 16. századi egyházi énekstílus

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 8 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
447, 146, 161, 475, 380, 220, 256, 236, 286, 450, 258, 254, 399, 255, 379, 257, 242, 241, 311, 240, 369, 317, 213, 273, 353, 205, 372, 368, 162, 408.
- Az Éneklő Egyházból (katolikus énekes könyv): 72, 190.

Kottából:

- 5 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
402, 403, 404, 386, 476, 387, 237, 163, 486, 260, 318, 339, 244, 378.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950. 9–44.
- Módos László: A gyülekezeti éneklés bibliai alapjai. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 10–23.
- Dobszay László: Az egyházzene tiszta eszméje. *Magyar Egyházzene* I (1993/1994), 12–17.
- Kálvin János: Előszó a Zsoltárokhoz. *Zsoltár* I/4. (1994) 2–3. vö.: Kálvin János: A keresztyéneknek... in: Goudimel, Claude: Zsoltárok 1565. Közreadja: Bólya József. Budapest 2002. 6–8.
- „...eleitől #ogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. ReZeM 1993. 7–12, 33–35. (47–52).
- Bourgeois, Loys: *A muzsika igaz útja*. Ford.: Jeney Zoltán. Budapest 2003. Olvasandó: Ferenczi Ilona utószavából: Louis Bourgeois, a zenész és zeneszerző. 65–68.

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvételek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491–519.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzene történet forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Luther Márton: A muzsika dicsérete. *Zsoltár* I/3. (1994) 2–3.
- Papp Anette: *A 16. századi metrikus énekek. A genfi zsoltár*. (A magyar népének II. 3 A) Egyházzenei Füzetek I/18. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2013.

- Papp Anette: *A 16. század magyar eredetű népénekei.* (A magyar népének II. 2.) Egyházzenei Füzetek I/17. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2013.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: *"Inter sollicitudines"*, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: A XVI–XVII. századi református gyülekezeti énekeskönyvek szerkezete, éneksorrendje. in: *„A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretek” – Népénektáraink tegnap és ma.* Az „Éneklő Egyház” megjelenésének 20. évfordulóján tartott tudományos ülészak és emlékülés előadásai. Budapest, 2005. december 8–10, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport 2011. 283–292.

II. évfolyam

HT ÓSZBH14 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1.

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsen az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.

Ajánlott irodalom:

- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallástanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004
- J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004
- H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

HT ÚSZBH34 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 14,30-16,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Pataki András Dávid	N: 30	123-as terem		

Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pataki.andras@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Az Újszövetség lelkészi és hittanoktatói-vallásánári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon, hittanoktató és vallásánár szakon nem). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Bevezetéstani tárgyköre, főbb problémái, alpművei a múltban és a jelenben. Bevezetés a kánontörténetbe: az eretnesség szerepe a kánon kialakulásában; az Ószövetség jelentősége az újszövetségi kánon kialakulásában; a „kánoni” tekintély nyomai az Újszövetségben; a kanonizálás történetének főbb állomásai, problémái, valamint hermeneutikai alapelvek; a kánon kialakulásának okai és fontosabb forrásai. Szövegtörténet: a tudomány történetének főbb állomásai; a főbb kéziratok; a szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai. A Nestle-Aland 27. vagy 28. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata (ez a hittanoktató és vallásánár szakosok számára nincs). A szinoptikus kérdés. Az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei „különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzetek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstani szempontjából fontos tartalmi részek ismerete).

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum (önálló jelentkezés alapján)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!*

Ajánlott irodalom:

Újszövetségi bevezetések:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday

- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnyomásokkal)
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Teológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

Forrásgyűjtemény:

- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (a könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete)

Monográfiák és bibliai lexikonok:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása, ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel
- Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliai Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
- Evans, Craig A. (ed.): *Encyclopedia of the Historical Jesus*. 2008, New York—London: Routledge
- Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary* 1-6. 1992, New York: Doubleday
- Green, Joel B. – McKnight, Scot (eds.): *Dictionary of Jesus and the Gospels*. 1992, Downers Grove—Leicester: Intervarsity Press
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat
- Martin, Ralph P. – Davids, Peter H. (eds.): *Dictionary of the Later New Testament and Its Developments*. 1997, Downers Grove—Leicester: InterVarsity Press
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter

HT BTHBH54 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael
3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, Assíria, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffild, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirsman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.

- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o.
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

HT ETRRH50 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: Írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ősgyülekezettől a reformációig

1. Az egyháztörténet írása, tárgya, módszere; az egyháztörténet helye a teológiai stúdiumok között
2. A keresztyénség létrejötte, gyülekezeti élet: hit, kultusz, szervezet, hierarchia, erkölcs, egyházfegyelem az V. századig.
3. Különböző hatások a korai keresztyénségre; teológiai irányzatok és képviselői
4. Harc a vallásszabadságért; keresztyénüldözések, keresztyénség terjedése
5. A pápaság megerősödése, kapcsolata a frank uralkodókkal
6. A pápaság és az uralkodók harca III. Ince pápáig, keresztes-hadjáratok
7. reformációig
8. Az előreformáció szükségessége, a pápaság avignon-i fogsága, reformzsinatok, Wycklif, Husz
9. A reformáció kiváltó okai, Luther élete, és reformátorrá válása, 95 tétel (forráselemzés)
10. Harc a reformáció elfogadásáért az egyházi, a világi méltóságokkal, és a tévtanítókkal
11. Luther dogmatikai vitái, Margburgi Kollokvium
12. Helvét reformáció – Zwingli, 67 tétel tanulmányozása
13. Zwingli teológiája, berni disputa és úrvacsora vita
14. Bullinger élete és munkája, Consensus Tigurinus, I. és II. Helvét Hitvallás
15. Összefoglalás: a lutheri és a svájci reformáció eredményei, hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Révész I.- Segesváry L., Az egyháztörténelem alapvonalai, Debrecen, 1936. (reprint 1991)
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.

- A kezdetektől a reformációig, szerk: Dienes-Misák, Sárospatak 2007. 146.o.
- A reformáció, szerk: Dienes Dénes, Sárospatak, 2008.191.o.
- Ulrich Gabler, Huldrych Zwingli, Kálvin Kiadó, 2008. 186.o.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Baur, F. C., A keresztyén egyház a IV. V. VI. századokban, Bp. 1879.
- Baur, F. C., A középkori keresztyén egyház, Bp. 1882.
- Szent Ágoston vallomásai, Bp. 1975. Ecclesia
- Augustinus, Isten városáról. I-II. Bp. 1942, 1943.
- Canterbury Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek I., Bp. Osiris, 2001.
- Henry Chadwick, A korai egyház, Bp. Osiris, 2003.
- Bárczay Gy., Augustinus történetfilozófiája, é.n.
- Szent Ágoston, A keresztyén tanításról, Bp. 1944 Szent István Társulat
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Corona Bamberg, Az emberség ára, Eisenstadt, 1974.
- Harnack, A., A szerzetesség ideáljai és története, Bp. 1911.
- Adolf von Harnack, A keresztyénség lényege, Bp. Osiris, 2000.
- Louis Charpentier, A templomos lovagok titkai, Bp. 1992.
- Vanyó L., Az ókeresztény egyház és irodalma, Bp. 1988. Szent István Társulat
- Vanyó L., Legyetek tökéletesek...
- Timkó I., Keleti keresztyénség, keleti egyházak, Bp. 1983.
- Beda Venerabilis, English Church, Edinburgh, 1955.
- Louis Bréhier, Bizánc tündöklése és hanyatlása, Bp. Bizantológiai Intézeti Alap, 1997.
- Bozsóki Pál G., Keresztshadjáratok, Szeged, 1995.
- Walter Zöllner, A keresztes háborúk története, Bp. 1980.
- Marczali H., A reformáció kora, Budapest, 1901
- Masznyik E., szerk. Luther Márton egyházreformáló iratai, Pozsony, 1905
- Wiczian D., Luther előadói munkássága, Budapest, 1930
- R. Friedenthal, Luther élete és kora, Budapest, Gondolat, 1977
- Erdős J., Zwingli Ulrich élete és reformátori működése főbb vonásokban, Debrecen, 1884
- Benke I., Zwingli Ulrich élete és a helvét reformáció megalapítása, Seps-Szentgyörgy, 1884
- Soós B., Zwingli Ulrich küzdelme a római katolikus egyház ellen 1519-1524, Debrecen, 1935
- Zwingli, Comentarium vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata, Kálvin János Társaság, Budapest, 1999 (reprint)
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907
- Szántó K., „A reformáció története” in A katolikus egyház története, Budapest, 1983
- O. Chadwick, A reformáció, Osiris, Budapest, 1997
- A korszak egyéb forráskiadványai

HT VPPGH63 - VALLÁSPEDAGÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Szabóné László Lilla	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái: Péntek 13,00-14,00	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy vizsgálja a vallásosság jelentőségét az egyén és a társadalom életében, a vallásosság alakulásának életkori sajátosságait, valamint a vallási szocializáció hatásait. Rámutat a vallásosság fejlesztésének pedagógiai lehetőségeire, sorra veszi azokat a célokat és feladatokat, amelyeket a keresztyén nevelésnek be kell töltenie.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Vallás és vallásosság
2. Vallás és hit
3. A vallásosság élettörténeti fejlődése I.
4. A vallásosság élettörténeti fejlődése II.
5. A vallástanár személye
6. Vezetői attitűdök
7. Az érett vallásosság ismérvei
8. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben I.
9. Pedagógiai alapfogalmak valláspedagógiai megközelítésben II.
10. A keresztyén nevelés feladatai
11. A keresztyén nevelés céljai
12. A valláspedagógia története
13. A valláspedagógia főbb koncepciói

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Boross G., Bevezetés a valláspedagógiába (jegyzet)
- Pálhegyi Ferenc, Pedagógiai kalauz, Budapest 1997.
- Németh Dávid, Hit és nevelés, Budapest, 2002.

Ajánlott irodalom:

- H. Schmidt, Leitfaden Religionspädagogik, Stuttgart 1991.
- G.R. Schmidt, Religionspädagogik, Göttingen 1993.
- Ch. Grethlein, Religionspädagogik, Berlin, New York 1998.
- J. Kunstmann, Religionspädagogik, Tübingen-Basel 2004.
- B. Schröder, Religionspädagogik, Tübingen, 2012.

HT VPPGH44 - PASZTORÁLPSZICHOLOGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30 111-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A pasztorálpszichológia a gyakorlati teológia egyik alapidimenziója, amelynek ismerete segítséget nyújt a lelkipásztori gyakorlat tudatos reflektálásához. A tantárgy oktatásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a pasztorálpszichológia főbb kutatási területeit, módszereit és eredményeit, és ezáltal elméleti megalapozást kapjanak a lelkigondozói helyzetek, ill. saját lelkigondozói viselkedésük (és

attitűdjeik) reflektálásához. A pasztorálpszichológiai ismeretek elsajátítása elősegíti az önismeret, a kommunikációs képességek fejlődését és a – lelkigondozottal, valamint a terápiát végző és terápiás folyamatokat kísérő szakemberekkel való – együttműködés szintjének növekedését.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

9. A pasztorálpszichológia tudománya
 - e) definíciója
 - f) enciklopédikus besorolása
 - g) kérdésfelvetései
 - h) teológiai alapjai
10. A közvetlen emberi kommunikáció
 - d) alapszabályai
 - e) kommunikációs négyzet
 - f) tranzakciók
11. A pszichoanalízis pasztorálpszichológiai jelentősége
 - a) S. Freud
 - b) a gyermekkori élmények jelentősége
 - c) a lelki élet konfliktusossága
 - d) énvédő mechanizmusok
 - e) terápia
 - f) valláslélektani megállapítások
 - g) tanulságok a lelkigondozás számára
12. A pasztorálpszichológia és a komplex pszichológia
 - a) C. G. Jungról
 - b) új libidóelmélet
 - c) a kollektív tudattalan felfedezése
 - d) tipológia
 - e) valláslélektani nézetek
 - f) teológiai kritika
13. A pasztorálpszichológia és a humanista pszichoterápia
 - a) a humanista pszichoterápia és C. R. Rogers
 - b) non-direktivitás
 - c) klienscentrikus szemlélet
 - d) átélésterápia
 - e) a beszélgetésvezetés szabályai
 - f) a beszélgetésvezetésben elkövethető hibák
 - g) kritikai megjegyzések
 - h) tanulságok a lelkigondozás számára
14. A pasztorálpszichológia és a logoterápia
 - a) V. E. Frankl és a harmadik bécsi iskola
 - b) a szellemi dimenzió elsősége
 - c) az élet értelme
 - d) az értékek
 - e) logoterápiás módszerek
 - f) tanulságok a pasztorálpszichológia számára
15. A pasztorálpszichológia és a kognitív pszichoterápia
 - a) A. Ellis racionális-emocionális viselkedésterápiája
 - irracionális meggyőződések
 - terápia
 - b) A. T. Beck kognitív pszichoterápiája
 - visszatérő gondolati hibák
 - kognitív átstrukturálás
 - c) Teológiai tanulságok
16. A test, a lélek és a szellem egysége

- a) bibliai szemléletmód
- b) neuropszichológiai kutatások
- c) antropológiai következtetések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás).
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Lohse, Timm H.: Villámbeszélgetések a lelkigondozásban és a tanácsadásban, Budapest 2009.

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, Isidor: Pasztorálpszichológia, Budapest 2003.
- Bukowski, Peter: Hogyan vigyük be a Bibliát beszélgetéseinkbe? Budapest 1999.
- Hézszer Gábor: A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve, Budapest 1995 (3. kiadás)
- Hézszer Gábor: Miért? Pasztorálpszichológiai tanulmányok, Budapest 1997.
- Klessmann, Michael: A klinikai lelkigondozás kézikönyve, Debrecen 2002.
- Klessmann, Michael: Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch, Neukirchen-Vluyn 2004.
- Lohse, Timm H.: Das Kurzgespräch in Seelsorge und Beratung. Eine Methodische Anleitung, Göttingen 2003.
- Lohse, Timm H.: Das Trainingsbuch zum Kurzgespräch. Ein Werkbuch für die seelsorgliche Praxis, Göttingen 2006.
- Piper, Hans-Christoph: A kommunikálás kialakulása a lelkigondozás és prédikálás terén, Debrecen 1999.
- Rebell, Walter: Psychologisches Grundwissen für Theologen. Ein Handbuch, München 1988.
- Schneider-Harpprecht, Christoph (Hg.): Zukunftsperspektiven für Seelsorge und Beratung, Neukirchen-Vluyn 2000.
- Szabó Lajos (Szerk.): A lelkigondozás órája, Budapest 2000.
- Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Budapest 1992.
- Ziemer, Jürgen: Seelsorgelehre, 2. Aufl., Göttingen 2004.

HT HIMGH70 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 3

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).

- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg ezeréves múltunk közös értékeit: a liturgikus zene kialakulását és fejlődését az ókeresztény kortól a középkorig.
2. A középkori hagyomány folytatásának, a már meglévő liturgikus műfajok és liturgikus formák továbbvitelének gondolata ugyan nem a magyar reformáció sajátja, de a hazai alkotómunka mind intenzitását, mind önállóságát tekintve jelentősebb más európai protestáns egyházak munkájához képest. Elmondhatjuk, hogy a magyar reformáció a hagyományozott középkori anyag gyakran önálló alkalmazásával illetve adaptációjával egyedi művészi értéket hozott létre. Mivel a protestáns egyházzenei múlt e becses értékének megismerése mind egyház- és liturgiátörténetünk, mind pedig egyházzene történetünk szempontjából kiemelten fontos, a hallgatók ismerjék meg magyar óprotestáns egyházzene örökségét

Tematika:

1. GREGORIÁN

1.a A gregorián ének története

1. A vértanúk kora (I-IV. század)
2. Az egyházatyák kora (IV-VII. század)
3. Európa megkeresztelkedésének kora (VII-VIII; IX-XI. század)
4. A gótikus katedrálisok kora (XII-XV. század)

1.b A gregorián ének műfajai

1. A recitativ műfajok
 - Olvasó-tónusok
 - Ima-tónusok
 - Zsoltár-tónusok
2. A neumatikus-melodikus műfajok
 - Zsolozsmaantifónák
 - Miseantifónák
 - A himnusz
3. A melizmatikus műfajok
 - Tractus
 - Graduale
 - Responzorium prolixum
 - Alleluja
 - Offertorium
4. Új műfajok
 - Sequentia
 - Tropus
 - A liturgikus dráma
 - A mise-ordináriumok

1.c A gregorián ének és a liturgia – Liturgikus struktúrák

- A mise szerkezete
- A zsolozsma szerkezete

2. GRADUÁL

1. A könyvek keletkezése
2. A könyvek használata
3. A legfontosabb forrásokról
4. A graduálkönyvek műfajai:
 - A főistentisztelet műfajai: Introitus, Kyrie, Gloria, Próza, Credo, Prefáció, Sanctus.
 - A mellékistentisztelet: műfajai: antifóna, himnusz, responzorium, verzikulus, benedicamus, invitatorium
 - Speciális nagyheti műfajok: Litánia, Kyrie puerorum, Passió, Lamentáció
5. Kutatótörténet

3. GREGORIÁN EREDETŰ NÉPÉNEKEK AZ ÉNEKESKÖNYVBEN

1. Gregorián énekek a középkori használatban
2. Gregorián énekek a népzeneben
3. Gregorián dallamok a 16-17. századi népénekek között
4. Német közvetítéssel befogadott gregorián énekek

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárhelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 15 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
151, 183, 192, 233, 301, 302, 310, 330, 373, 500.
- EE: 20.
- EvEK: 108.
- 6 db graduál-ének.

Kottából:

- 11 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
157, 158, 176, 177, 178, 218, 243, 344, 351.

Kötelező irodalom:

- Bárdos Kornél: Harcok a passió éneklése körül Magyarországon. *Theológiai szemle* 1971.
- Czeglédý Sándor: Megifjodó öreg graduálok, *Confessio* 2 (1978) 4. sz. 68–78.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.
- (Csomasz Tóth Kálmán:) *graduálok*. Címszó, in: Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon. Szerkesztette Carl Dahlhaus és Hans Heinrich Eggebrecht. A magyar kiadás szerkesztője Boronkay Antal. II. kötet, Budapest 1984, 62–63.
- Dávid István: Kiegészítések és következtetések Dávid László „Az éneklőszék” című cikkéhez, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 435–438.
- Ferenczi Ilona: Kísérlet a liturgia egyesítésére az Erdélyi Fejedelemségben (a 17. század első felében). *Magyar Egyházzene* 1993/1994, 21–30.
- Karasszon Dezső: Megifjodó öreg graduálok, *Zsoltár* I/2 (1994) 9–13.
- http://silver.drk.hu/zsoltar/Zsolt%C3%A1r/album/Zsolt%C3%A1r_1994/2.%20sz%C3%A1m/sli des/Zsoltar_1994_2_009.html

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék, *Magyar Zene* 1976. 119–133.
- Botta István: Huszár Gál élete, művei és kora (1512?–1575). Akadémiai Kiadó Budapest 1991.
- Czeglédý Sándor: A debreceni kollégiumi Nagykönyvtár írott graduáljai, *Református Egyház* 9 (1957), 265–270.
- Czeglédý Sándor: „Emberi hagyományok ostromozása”, *Református Egyház* 3, (1964) 59–63.

- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál énekeskönyve (1560) és zenei jelentősége, *Magyar zene* 22 (1981), 176–208.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Gyülekezeti és graduális éneklés, Magyar evangélikusok, Reformátusok, Graduálok (Egyházi zeneélet c. fejezetben Protestáns egyházak c. alfejezet), in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 187–189, 190–199, 202–205.
- Dávid László: Az éneklőszék, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 431–434.
- Dobszay László: A magyar graduál-irodalom első emléke, *Magyar Könyvszemle* 98., 1982. 100–112.
- Dobszay László: *Bevezetés a gregorián énekbe*. Egyházzenei Füzetek I/5. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Dobszay László: *A zsolozsma*. Egyházzenei Füzetek I/3. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kéziratos pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.
- Ferenczi Ilona: A graduálkutatás története. *Magyar Egyházzene* 1999/2000. 275–282.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ráday XVII*. Musicalia Danubiana 16. Budapest 1997.
- Geleji Katona István-Keserői Dajka János (szerk.): *Öreg Gradual, mely mind az első fordításban vagy ujjonnan való szerkesztésben, s-mind pedig az egy exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásokat szorgalmasan meg tisztogattatott, és sok hozzá kívántatott szükséges részekkel meg öregbítettett*. Gyulafehérvár 1636. RMK I. 658.
- Hiley, David: *Western Plainchant*. Oxford 1993.
- H. Hubert Gabriella: Lelki éneklésről régi magyarok (A XVI-XVII. századi protestáns éneklés adattára), *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000), 327–366.
- H. Hubert Gabriella: Geleji Katona István versiculusai és a perikóparend, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999), 251–258.
- Huszár Gál: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretok. Kálmáncsehi Márton: Reggeli éneklések, Debrecen 1560–1561*. Borsá Gedeon tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 12, Budapest 1983.
- Huszár Gál: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretok és imádságok, Komjáti 1574*. Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.
- Karasszon Dezső: Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 139–206.
- Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben*. Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 8. Kolozsvár 2002.
- Papp Anette: A magyar graduálforrások introitusai ádvettől vízkeresztig. *Magyar Zene*, 2006/I. 53–72.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: „*Inter sollicitudines*”, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: Apostolok és szentek ünnepe a reformáció után – Gondolatok Huszár Gál 1574-ben nyomtatott graduáljának utolsó istentiszteleti rendje kapcsán. *Zsoltár* X/1. (2004), 6–9.
- Papp Anette: *A graduál-antifónák középkori kapcsolatai*. Budapest 2001. [Egyházzenei füzetek I/11. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]

- Papp Anette: *Gregorián eredetű népénekek*. Budapest 2013. [A magyar népének II. 1 A. Egyházzenei Füzetek I/16. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- *Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra*. Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZeM Budapest 1996.
- Schrems, Theobald: *Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten*. Veröffentlichungen der gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz XV. Heft, Freiburg 1930.
- Szendrei Janka: *A magyar középkor hangjegyes forrásai. Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez I*. Közzéteszi az MTA Zenetudományi Intézet. Budapest 1981.
- Szendrei Janka: Első hangjegyes népénekünk. A Te Deum-dallam magyarországi története, in: *Népzene és Zenetörténet III*. Budapest 1977, 102–133.

III. évfolyam

HT ÓSZBH17 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Prédikátor könyvének magyarázata

A szöveg olvasása és fordítása mellett hangsúlyos a héber nyelvtörténeti elemek, különösen is a késői héber sajátosságok fölfedezése. Kiemelendő az egyes szavak terminus technicusaként történő használata. Az ismert bölcsességi irodalmi formák mellett a „traktátus” műfajának megismerése, ill. az annotációk irodalmi eszközének azonosítása a szövegben. A zsidó hagyományok és a hellén kulturális elemek összehasonlítása az exegézis során. Végül pedig hangsúlyos a teológiai integráció kérdése, ami már a kánon meghatározásánál is problémát jelentett: hogyan illeszkedik a könyv az Ószövetség korábbi kijelentéseihez és hogyan hozható összhangba velük.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Kommentárok:

- Lauha (1978), N. Lohfink (1980), W. Zimmerli (1981), Crenshaw (1987) Seow (1997), Krüger (2000)

Monográfiák:

- M.V. Fox, *Qohelet and His Contradictions* (JSOTS 71), Sheffield: Almond Press, 1989
- D. Michel, *Untersuchungen zur Eigenart des Buches Qohelet* (BZAW183), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1989
- „Jedes Ding hat seine Zeit...”, FS D. Michel (BZAW 241), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1996
- L. Schwienhorst-Schönberger (Hrsg.), *Das Buch Kohelet* (BZAW 254), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1997
- E.P. Lee, *The Vitality of Enjoyment in Qohelet's Theological Rhetoric* (BZAW 353), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2005
- Y.V. Koh, *Royal Autobiography in the Book of Qoheleth* (BZAW 369), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2006
- J.L. Koosed, *(Per)Mutations of Qohelet* (LHB 429), London/New York: T. & T. Clark, 2006
- B. Pinçon (éd.), *L'énigme du bonheur* (VTS 119), Leiden/Boston: Brill, 2008

HT ÚSZBH37 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 13,30-15,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókinccsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész és teológus szakon teljesítendőek, a hittanoktató és vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis (**Lk 4,14-7,10**)

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon
- Lelkész és teológus szakon: görög szöveget készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; a szöveget a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)
- Hittanoktató és vallástanár szakon: írásbeli exegézis készítése a szaktanár által meghatározott perikópáról és tartalmi-formai kritériumok szerint (katechetikai kitekintéssel; leadási határidő: a szorgalmi időszak utolsó előtti hete)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Pröhle Károly: *Lukács evangéliuma*. Budapest, ²1991. (Letölthető innen: http://medit.lutheran.hu/sites/medit2.lutheran.hu/files/medit/prohle_karoly_lukacs_1991.pdf)
- Spinetti, Ortensio de: *Lukács a szegények evangéliuma*. Szeged, ²2001. (Elektronikus változata elérhető innen: <http://mek.oszk.hu/00100/00179/>)

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

HT DOERH02 – RENDSZERES TEOLÓGIAI SZIGORLAT

(HITVALLÁSISMERET, BEVEZETÉS A DOGMATIKÁBA, ETIKA)

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

HT DOERH19 – ETIKA 2

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az etika változó korokon keresztül keresi a felvetődő kérdésekre adandó keresztyén válaszokat. Életszerűsége és időszerűsége készíti fel a hallgatókat, hogy helyt tudjanak állni és a keresztyén üzenet alapján cselekedetekre tudják váltani a megértett és megélt igazságot. Ebben a szemeszterben a Tízparancsolat szerkezete mentén az élet valamennyi főbb etikai kérdése kerülnek szóba.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyetlen szabadító, képtilalom és a bálványok (I-II. parancsolat)
2. A beszéd etikája (III. parancsolat)
3. Ünnepek és munka (IV. parancsolat)
4. A tisztelet etikája (V. parancsolat)
5. Az élet tisztelete (VI. parancsolat)
6. Szexualitás és házasság (VII. parancsolat)
7. Gazdaság etikája (VIII. parancsolat)
8. Hazugság, vád, árulás, hamis tanúzás (IX. parancsolat)
9. A bűnös vágy (X. parancsolat)

Évközi tanulmányi követelmények:

- házi dolgozat
- Zh

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: Teológiai etika. Budapest, 1993
- Török István: Etika. Kolozsvár, 1997
- Weber, Max: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Budapest, 1982

- Douma, J.: A Tízparancsolat. Budapest, 1994
- Lochman, Jan Milic: A szabadság útjelzői. Etikai vázlatok a Tízparancsolathoz. Budapest, 1993

Ajánlott irodalom:

- A parancsolatok által meghatározott témák tárgyalásánál az órán külön kerül kiadásra az az irodalomlista, amelyet a hallgatók felhasználhatnak házi dolgozatuk elkészítéséhez.

HT ETRRH55 – MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET 2

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Csűrös András Jakab	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyar egyháztörténeten keresztül értjük meg, mit jelent az, hogy mi magyar reformátusok vagyunk. Hogyan éltük túl a 18. századot, és hogyan bontakoztunk ki a 19. században. Választ keresünk arra, hogy miként hiúsult meg a hazai protestantizmus uniója. Kihúzzuk magunkat, mikor arra tekintünk, hogy a reformátusság hogyan vált zászlóhordozójává a magyar szabadságnak. Középpontban nagy győzelmünk, a pátensharc áll. Utána a kiegyezésen dilemmázva érünk el 1881-hez. Szemeszterünket egy szimbolikus református férfi, gr. Tisza István halálával zárjuk. „Ennek így kellett lennie.”

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. 1687-1703. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca és a szatmári béke. 1703-1711. **B.** III. Károly törekvései a protestantizmus visszaszorítása érdekében.
2. Mária Terézia és az ellenreformáció utolsó erőfeszítései. Protestáns iskolarendszer az ellenreformáció korában. 1740-1780. **B.** II. József, II. Lipót és az ellenreformáció korának lezáródása. A Türelmi Rendelet és annak hatása a protestáns egyházak életére. Belső egyházi élet, 1780-1792.
3. II. Lipót, Ferenc és V. Ferdinánd uralkodása (1790-1848). Vallásügy a reformkori országgyűléseken.
4. Budai Zsinat, a tiszántúli püspökválasztás körülményei. A kialakuló struktúra körüli viták. **B.** A protestáns unió kérdése. A kéri szerződés és a Nagygeresdi Egyezmény kialakulása, hatástörténete.
5. Az 1848: XX. tc. törvény ismertetése, hatástörténete. Szabadságharc és az azt követő megtorlás. Egyházi élet 1848-1849-ben.
6. 1850-1867. közötti időszak. Pátensharc. Egyházi élet, iskolaügy. A pesti teológia alapítása.
7. Kiegyezés okai, körülményei. A dualista államszerkezet. 1867-1891. közötti törvények.
8. Egyházi élet a kiegyezést követően. Az 1881. évi debreceni zsinat. Evangélikusok.
9. Egyházpolitikai törvények, 1891-1895. Előzményeik, hatásuk.
10. Iskolaügy a dualizmus korában. Szellemi irányzatok, teológiai élet 1867-1914.
11. Szelekták, kisegyházak. Külhoni magyar reformátusok.
12. Az első világháború és a reformátusság. Tábori lelkeség, békevágy, élet odahaza. Tisza István halála.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rendszeres óralátogatás.
- A vizsgára *Richard Pipes: A kommunizmus* elolvasása.

Kötelező irodalom:

- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon. 1521-1945. MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp., 1985. 174-198. 201-232. o.
- Bíró Sándor – Bucsay Mihály – Tóth Endre – Varga Zoltán: A magyar református egyház története. MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp., 1949. 177-305. 316-409. o.

Ajánlott irodalom:

HT VPPGH41 – KATECHETIKAI GYAKORLAT 1

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Thoma László Róbert	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja az elméleti pedagógiai és katechetikai ismeretek gyakorlati alkalmazása, a metodikai felkészültség fejlesztése a gyakorlatban különösen is az iskolai hittanoktatási területre összpontosítva.

A tantárgy tervezett programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az óravázlat-készítés alapszabályai. A használandó módszerek és eszközök kiválasztásának modelljei, lehetőségei. A hallgatóknak lehetőségük lesz óvodai, általános iskola alsó- illetve felső tagozat, valamint középiskolás fiatalok között végzett hittanoktatói munkába betekinteni. Az adott foglalkozások témái az adott csoport tanmenetétől függően változóak, de a kurzus indulásakor ismeretesebbek lesznek a hallgatók számára.

Évközi tanulmányi követelmények:

- részvétel a kötelező megbeszéléseken (beleértve a hospitálást követő kiértékelő megbeszéléseket is) rendszeres hospitálás
- óravázlat-, ill. elemző bírálatkészítés
- egy hittanoktatási óra megtartása, ill. egy óraadás bírálata

Kötelező irodalom:

- Ld.: Ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- A Kálvin Kiadó és a Református Pedagógiai Intézet gondozásában megjelent tankönyvsorozatok.
- Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest, 1996.
- Tamminen, K. et al.: Hogyan tanítsunk hittant, Budapest 1998.

HT VPPGH46 – VALLÁSDIDAKTIKA 1 (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-9,30 121-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról a didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismerteti a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezeti a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A vallásdidaktika feladata
2. Főbb didaktikai koncepciók I.
3. Főbb didaktikai koncepciók II.
4. A tanár szerepe az oktatásban
5. Oktatási célok a vallásitanításban
6. A tantervkészítés alapelvei
7. Az óra-előkészítés lépései, az óra felépítése
8. A bibliatanítás didaktikai elvei, a bibliatanítás céljai I.
9. A bibliatanítás didaktikai elvei, a bibliatanítás céljai II.
10. A bibliai tananyag oktatásának módszerei I.
11. A bibliai tananyag oktatásának módszerei II.
12. A bibliai tananyag oktatásának módszerei III.

Évközi tanulmányi követelmények:

- házi dolgozat megadott szempontok alapján 10%
- egy óravázlat 10 %
- szóbeli kollokvium 80%

Kötelező irodalom:

- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- Dr. Tóth László, Pszichológia a tanításban, Debrecen, Pedellus Kiadó, 2000
- Fehér Erzsébet: Az oktatás és nevelés története Nemzeti tankönyvkiadó Budapest 2002
- Ferencz Árpád: Fejezetek a valláspedagógia történetéből, Stúdium Kiadó Kolozsvár, 2000
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe, Osiris Kiadó, Budapest, 2001.

Ajánlott irodalom:

- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999

- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.

HT VPPGH58 – ÖNISMERETI GYAKORLAT (PEDAGÓGUS SZEMÉLYISÉG)

Tantárgy felelőse: Tóth János	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere: Órai munka alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallás tanári pályára készülő hallgatók számára lehetőséget biztosítani önmaguk jobb megismerésére.

Személyiségük jobb megismerése segítheti az eredményesebb szakmai fejlődés és munka egyensúlyát. További segítséget jelenthet a hivatás gyakorlása kapcsán a saját belső harmónia, valamint egy adott másokkal, így pl. a kollégákkal való kapcsolatban a saját személyes és szakmai szempontok kibontakoztatására.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A motiváció
2. Az identitás
3. Életrajzunk meghatározó eseményei – biográfiai munka
4. Kommunikációnk jellemzői
5. Problémás helyzetekben tanúsított viselkedésünk
6. Személyes értékrendünk alakulása
7. Kapcsolatban másokkal
8. Erőforrásaink és tartalékai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az önismereti csoportban való aktív részvétel.
- Az ön-reflexív készség erősítése.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Várkonyi Zsuzsa: Tanulom magam, Balatonfenyves 2000.
- Maarit Johnson: Önbecsülés és alkalmazkodás, Budapest, 2008.
- Gyökössy Endre: Magunkról magunknak, Budapest, 1989
- Berne, Eric: Emberi játszmák, Budapest, 1984.
- Carl Rogers: Valakivé válni, Budapest, 2008.
- Rudas János: Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat, 1990.

HT HIMGH72 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 5

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 8,00-9,30 111-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere: Írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

A hallgató ismerje meg a református énekeskönyvek történetét a 18. századtól napjainkig. Református énekeskönyvünk vonatkozó tételein keresztül ismerje meg a legjelentősebb dallam- és szövegszerzők munkáját. A félév során először a XVIII. század hagyományos anyagával foglalkozunk, majd a magyar református egyházi éneklésben két évszázad alatt végbement válságfolyamat történelmi, egyháztörténeti és zeneműveltségi okait tárjuk fel. Végül az 1948-as énekeskönyv létrejöttének körülményeit ismerjük meg.

Tematika:

1. A 18. század:

- Történelmi áttekintés
- Hagyománytisztelet és újítás:
 - e. 18. század régies dallamai
 - f. Barokk és klasszicista énekek
- A 18. századi korál

2. A 19. század:

- Történelmi áttekintés
- 1806/11 és következményei

3. A 20. század:

- Az ébredési mozgalmak és énekeik
- Az 1921-es énekeskönyv
- A „jugoszláviai énekeskönyv”
- Az 1948-as énekeskönyv
- „Találkozás énekeskönyv”

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről

- 10 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
172, 174, 226, 228, 243, 263, 299, 326, 329, 338, 345, 397, 398, 422, 455, 459, 460, 471, 478, 479, 511.
- EE 6.

Kottából az alábbi dicsérek:

210, 229, 230, 238, 252, 343, 392, 394, 395, 421, 425, 426, 445, 457, 458, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 488, 502.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: „Nos Franciscus Primus...” Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 544–547.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az énekanyag megrostálásának szempontja (1943). Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 27–31.
- Csomasz Tóth Kálmán: A zene válsága és az egyház. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 669–691.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk és a gyülekezeti éneklés időszerű kérdései. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 176–182.
- Csomasz Tóth Kálmán: Megjelent a Próbaénekeskönyv. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 98–101.
- Csomasz Tóth Kálmán: Az új énekeskönyv vitájához. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 94–97.
- Csomasz Tóth Kálmán: Énekeskönyvünk megújításának szempontjai. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 80–82.
- Csomasz Tóth Kálmán: Testvéri szó az énekügyről. Újabb kiadása: *Hagyomány és haladás*. Budapest 2003. 45–47.

Ajánlott irodalom:

- Árokháty Béla: A zsoltárok és dicsérek zenei szempontból. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 124–136.
- Árokháty Béla: Megjegyzések az Új Énekeskönyvhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 60 (1917) 502–503.
- Árokháty Béla: A II. Próbaénekeskönyv dallamaihoz (Válasz Szügyi Józsefnek) A zsinat figyelmébe. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 61 (1918) 299–301.
- Árokháty Béla: Énekeskönyvünk, gyülekezeti éneklésünk és a Magyar Református Kántorkönyv. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 369–374.
- Árokháty Béla: 1932/2. A Magyar Református Kántorkönyv és egyházi énekügyünk. *Protestáns Szemle* 42 (1932) 641–646.
- Árokháty Béla: Egyházzenei előadások - a MPIT kiadása P. 1937. 77. lap
- Árokháty Béla: Az igazi békekonferencia. *Zeneközlöny* 11/4 (1937) 1.
- Árokháty Béla: A református gyülekezeti éneklés. A jugoszláviai református új énekeskönyv lelki képe. Bp, 1940.
- Bartalus István: Könyvismertetés. Egyházi énektár... készítette Ivánka Sámuel,... *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 22 (1863) 470.
- Benkő István: Korabeli vita az 1744-es kolozsvári énekeskönyvről. *Református Szemle* 84 (1991) 219–237.
- Bódiss Tamás: Csomasz Tóth Kálmán himnológiai öröksége. Az 1948-as magyar református énekeskönyv szerkesztési munkáinak megindulása, elvi alapvetése. *Magyar Egyházzene* 8 (2000/2001) 229–235. és *Református Egyház* 54 (2002) 34–36.
- Bódiss Tamás: Énekeskönyvek a mérlegen. Csomasz Tóth Kálmán születésének 100. évfordulóján. *Református Egyház* 54 (2002) 200–203.

- Bódis Tamás: Reformtörekvések a református énekeskönyv megújításáért a XX. század első felében. In: *Socia exsultatione* A Reajeczky Benamin születésének 100. évfordulóján tartott tudományos ülészek előadásai. Bp., 2003. 217–224.
- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár, 25. Bp., 1950.
- Csáji Pál: Énekeskönyv-revízió kísérlet 1729-ben. *Egyháztörténet* 1 (1958) 166–173.
- Czanik Gyula: Néhány szó az énekeskönyvről *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 55 (1912) 484., 502.
- Dávid István: Erdély XVIII. századi orgonaépítészete és hatása a magyar református egyházban. DLA értekezés. Bp., 2001.
- Denke Gergely Balla Péter (1908–1984) In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Erdélyi János: A reformált énekeskönyv és az énekügy. *Sárospataki Füzetek* (1864) 846–858.
- Fejes István: A próba-énekeskönyv ügy. Részlet az egyetemes énekügyi bizottság elnökének jelentéséből. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 48 (1905) 401–404.
- Fekete Csaba: Az Öreg Debreceni Énekeskönyv keltezése. *Magyar Egyházzene* 4 (1996/97)
- Fekete Csaba: Éneklés tilalma? *Magyar Egyházzene* 4 (1996/97) 319–324.
- Fekete Csaba: Találkozás énekeskönyv. Istentiszteleti életünk paraméterei. *Zsoltár* 3/4 (1996) 2–14.
- Fekete Csaba: Három tétel református istentiszteletünk értelmezéséhez. *Zsoltár* 4/2 (1997) 6.
- Fekete Csaba: Mi urunk, édes Atyánk és Atya, Fiú, Szentlélek [Énektörténet]. *Zsoltár* 4/3 (1997) 11–13.
- Fekete Csaba: Hendrik Hasper és Csomasz Tóth Kálmán levelezése. *Zsoltár* 10 (2003) 50–67.
- Fekete Károly: Makkai Sándor részvétele a magyar református liturgia megújításában. *Magyar Egyházzene* 3 (1995/1996) 147–154.,
- Fekete Károly: A Református liturgiánk története a XIX–XX. században. *Magyar Egyházzene* 7 (1999/2000) 468–480.
- Fekete Károly: Orgonáink szerepének újragondolója. *Zsoltár* 10 (2003) 17–33.
- Gárdonyi Zoltán: Széljegyzetek a magyar református énekeskönyvhöz. Református Egyház XLIV (1992) 200–203., valamint „...eleitől #ogva...” Tanulmányok, dolgozatok... Bp., 1993. 7–12.
- Gáty Ferenc: *Új magyar református énekeskönyv*. Pápa, 1941.
- Gönczy Lajos: Egyházi énekeskönyvünk története. *Református Szemle* 71 (1978) 433.
- Havas Gábor–Kulifay Albert: *A Soli Deo Gloria Szövetség története*. Bp., 1992.
- Ivánka Sámuel: Őszinte szó új énekeink érdekében. *PEIL* 42 (1883) 1159. skk.
- Karácsony Sándor: Mostani és leendő énekeskönyvünk esztétikai és irodalomtörténeti szempontból. *Zsoltár* 2/2 (1995) 2–10.
- A komáromi helvét hitvallású egyházmegye közgyűlése által elfogadott és egyházkerületi közgyűlésre terjesztett vélemény. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 16 (1863) 1280–1285.
- Kósa László: A belmisszió irányzatai és főbb képviselői. In: *Egyháztörténet II*. Bp., 1998. 96–98.
- Kálmán Farkas: Az énekes könyvről. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 21 (1878) 1997–1207.
- Kálmán Farkas: Nyílt levél a szerkesztőkhöz. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 34 (1891) 208.
- Kövendi Dénes: Karácsony Sándor és zsoltáréneklésünk megújulása. (Emlékek és gondok). In: *Himnológiai szöveggyűjtemény*. Dr. Szőnyi György [szerk.] Teológiai tanulmányok. Új folyam – 24. kötet. Bp., 1990.
- Ladányi Sándor: A református egyház az I. világháború végén. *Egyháztörténet* 2. – tankönyv és tanári kézikönyv. Református Pedagógiai Intézet Budapest, 1998
- Lajtha László: Egyházzenei vitánk margójára. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 27–32.
- Molnár Antal: A magyar református kántorkönyv ankétjához. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 57–63.
- Nagy Ignác: Néhány szó az énekgyártásról. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 34 (1891) 546.
- Nagy Ignác: Az énekügyi bizottság munkálatairól. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 25 (1882) 141.
- Pálffy Károly: Éneklésünk legbecsesebb forrása az 1744-es kolozsvári impressum. *Református Szemle* 74 (1981) 202.

- Pálffy Károly: Gyülekezeti éneklésünk vázlatos története. *Református Szemle* 76 (1983) 207–208.
- Id. Révész Imre: *A Magyarországi Ref. Egyház közönséges énekeskönyvéről*. Debrecen, 1866.
- Révész Imre: Mostani és leendő énekeskönyvünk egyházi teológiai szempontból. *Igazság és Élet* 7 (1941) 22. skk; valamint *Zsoltár* 2/1. (1995) 2–5.
- Révész Imre: *Egy fejezet a magyar református ébredés történetéből*. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: *Az új énekeskönyv felé*. Szerkesztette Révész Imre. Debrecen, 1943.
- Révész Imre: Jelenlegi énekeskönyvünk dicsérete és egyéb anyagának teológiai átvizsgálása. *Theológiai Szemle* 19 (1943) 46.skk, 94.skk, 135.skk
- Szabó Csaba: *Erdélyi magyar harmóniás énekek a XVIII. századból*. Budapest-Szombathely, 2001. CD-ROM
- Seprődi János: A reformátusok próba-énekeskönyvének bírálata. Bp, 1904.
- Seprődi János: A próbaénekeskönyv dallamai. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 47 (1904) 647. skk, 663. skk.
- Seprődi János–Balthazar Dezső: Az egyetemes ref. énekeskönyv ügyében. *Református Szemle* 6 (1912) 747–750.
- Szügyi József: Énekeskönyvünk ügyében. *Zeneközlöny* 1906 március. Az írás megjelent: *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap* 49 (1906) 195. skk és 211. skk.,
- Szűcs Endre: Csomasz Tóth Kálmán (1902–1988) munkásságának bibliográfiája. *Magyar Egyházzene* 6 (1998/1999) 93–116.
- Zalánfy Aladár: Az orgona mint liturgikus hangszer. *Protestáns Szemle* 43 (1933) 169–176.
- *Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén*. „A Kálvin János Társaság kiadványai 10. szám” Budapest, 1941.

HT SPCSH01 – SZAKDOLGOZAT 1

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: -	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere:

IV. Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, egyszakos, nappali munkarend

II. évfolyam

HT ÓSZBV14 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsen az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.

Ajánlott irodalom:

- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallásstanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004
- J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004
- H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

HT ÚSZBV34 - ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 14,30-16,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Pataki András Dávid	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pataki.andras@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Az Újszövetség lelkészi és hittanoktatói-vallásánári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon, hittanoktató és vallásánár szakon nem). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Bevezetéstani tárgyköre, főbb problémái, alpművei a múltban és a jelenben. Bevezetés a kánontörténetbe: az eretnesség szerepe a kánon kialakulásában; az Ószövetség jelentősége az újszövetségi kánon kialakulásában; a „kánoni” tekintély nyomai az Újszövetségben; a kanonizálás történetének főbb állomásai, problémái, valamint hermeneutikai alapelvek; a kánon kialakulásának okai és fontosabb forrásai. Szövegtörténet: a tudomány történetének főbb állomásai; a főbb kéziratok; a szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai. A Nestle-Aland 27. vagy 28. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata (ez a hittanoktató és vallásánár szakosok számára nincs). A szinoptikus kérdés. Az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei „különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzetek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstani szempontjából fontos tartalmi részek ismerete).

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum (önálló jelentkezés alapján)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, kézírással elkészítendő az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot a vizsga elején kell átadni a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen meg is tanulandó, a vizsgán el kell tudni mondani az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!

Ajánlott irodalom:

Újszövetségi bevezetések:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress
- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnyomásokkal)
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykovács: KRE TFK
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Teológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

Forrásgyűjtemény:

- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (a könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete)

Monográfiák és bibliai lexikonok:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása, ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel
- Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliai Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
- Evans, Craig A. (ed.): *Encyclopedia of the Historical Jesus*. 2008, New York—London: Routledge
- Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary* 1-6. 1992, New York: Doubleday

- Green, Joel B. – McKnight, Scot (eds.): *Dictionary of Jesus and the Gospels*. 1992, Downers Grove—Leicester: Intervarsity Press
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat
- Martin, Ralph P. – Davids, Peter H. (eds.): *Dictionary of the Later New Testament and Its Developments*. 1997, Downers Grove—Leicester: InterVarsity Press
- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter

HT BTHBV54 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael
3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, AsszírIA, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izrael története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.

- Bright, J.: Izráel története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirsman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o.
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

HT DOERV14 - DOGMATÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyén gondolkodás történeti forrásai. A hagyományozódás az ősegyházban. Az apostoli kor krisztológiai, trinitárius formulái. Korai krisztológiai herezisek (ebionitizmus, doketizmus)
2. Az apostoli atyák. Az antiochiai és az alexandriai iskolák.
3. A gnoszticizmus és hatása a teológiára. Markion. Montanizmus.
4. Az apologéták. Pogány támadások a keresztyénség ellen (Kelszosz, Porphyrius)
5. Az első dogmatikai rendszerek: Irenaeus, Órigenész
6. Krisztológiai dogmafejlődés. Arianizmus, Athanásziosz, az I. Nikaiai Zsinat. A Szentlélek személye: Konstantinápolyi Zsinat
7. Krisztus kettős természetének vitái: az Efézusi és Kalkedóni Zsinatok
8. Kappadókiai atyák és a keleti trinitástan
9. Augustinus
10. Keleti és nyugati tanfejlődés a kora középkorban. Ikonológia, sakramentológia
11. A korai skolasztika, Canterbury Anselmus

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Kötelező irodalom:

- Jonathan Hill: *A keresztyén gondolkodás története* Atheneum, Budapest, 2000.
- Tony Lane, *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, 2000.

- A. McGrath, Bevezetés a keresztény teológiába, Osiris, Budapest
- Vanyó László (szerk.) *Ókeresztény írók* sorozat kijelölt szövegei
- Kálvin János, *Tanítás a keresztényen vallásra*, MRE Zsinati Iroda, Budapest 1986. 1-151.o olvasmánynapló szerű kijegyzetelés
- Az előadásokhoz küldött szöveg, jegyzet

Ajánlott irodalom:

- A. von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre
- Bengt Haeglund, *Geschichte der Theologie*, Berlin, E. V.
- Louis Berkhof, *The History of Christian Doctrines*, Grand Rapids, Mich. 1988.
- Bernhard Lohse, *A Short History of Christian Doctrine*, Fortress, Philadelphia, 1985.
- Órigenész, *Kelszosz ellen*, Kairosz, Budapest, 2008.
- Szent Ágoston, *Vallomásai*
- Szent Ágoston, *Isten városáról* I-IV.

HT FILRV32 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 2

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus közvetlenül a Filozófiatörténet 1 kurzusra épül. Annak tematikáját folytatja, és az ott elsajátítandó ismereteket előfeltételezi. Célja, hogy a hallgatóságot az új és legújabbkor európai filozófiatörténetének főbb irányzataival, azok legfontosabb képviselőivel megismertesse, egyszersmind lehetővé tegye, hogy a téma forrás és másodlagos irodalmában önállóan tájékozódni tudjanak. A kurzus a vallásfilozófia kurzus bevezetésül is szolgál.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A reneszánsz és reformáció korának filozófiája
2. R. Descartes és a kartézianizmus
3. B. Spinoza és az azonosság filozófiája
4. G.W. Leibniz
5. Empirizmus és szkepticizmus (J. Locke. D. Hume, J. Stuart Mill)
6. I. Kant és az észkritika
7. G.W.Fr. Hegel
8. S. Kierkegaard és az egzisztencia-filozófia kezdetei
9. Fr. Nietzsche
10. Martin Heidegger és az egzisztencializmus
11. L. Wittgenstein és a logikai pozitivizmus
12. K. Jaspers és a vallásos egzisztencializmus

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Giordano Bruno, Az okról, az elvről, és az egyről. In: G. Bruno, Két párbeszéd (ford. Szemere Samu), Budapest, 1972, 5-139.o.
- N. Machiavelli, A fejedelem (több kiadásban, több fordításban is elérhető, bármelyik használható).
- R. Descartes, Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. In: Descartes Válogatott művei (ford. Szemere Samu), Budapest, 1980, 167-215.o.
- Spinoza, Etika V. könyv (fordította Szemere Samu), Budapest, 1979, 353-403.o.
- G.W. Leibniz, Metafizikai értekezés. In: Leibniz Válogatott művei (ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás), Budapest, 1886, 5-57.o.
- J. Locke, Értekezés az emberi értelemről (ford. Dienes Valéria), I, kötet Első könyv 23-91.o.
- I. Kant, A tiszta ész kritikája, Budapest, 1913 (reprintben), Bevezetés, 28-45.o.
- G.W.Fr.A szellem fenomenológiája (ford. Szemere Samu) Budapest, 1979, 9-47.o.
- S Kierkegaard: Félelem és reszketés. In: S. Kierkegaard válogatott művei (ford. Dani Tivadar et al), Budapest, 1982, 266-321.o.
- Fr. Nietzsche, Így szólt Zarathustra. In: Nietzsche válogatott írásai (ford. Szabó Ede), Budapest, 1984, 219-297.o. Uő. Az antikrisztus (ford. Csejtei Dezső), Budapest, 2005.
- M. Heidegger, Lét és idő (ford. Vajda Mihály et al), Budapest, 1987, 87-106.o.
- L. Wittgenstein, Tractatus logico-philosophicus (több kiadásban hozzáférhető. Csak az órán is tárgyaltnak kerülnek számonkérésre).
- K. Jaspers, A Filozófiai hit (ford. Csejtei Dezső et al), Gödöllő, 2004, 60-91.o.

Ajánlott irodalom:

- A hallgatók érdeklődésnek megfelelően az órán, vagy külön egyeztetett időpontban kerül kiadásra.

HT ETRR050 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: Írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ösgyülekezettől a reformációig

1. Az egyháztörténet írása, tárgya, módszere; az egyháztörténet helye a teológiai stúdiumok között
2. A keresztyénség létrejötte, gyülekezeti élet: hit, kultusz, szervezet, hierarchia, erkölcs, egyházfegyelem az V. századig.
3. Különböző hatások a korai keresztyénségre; teológiai irányzatok és képviselői
4. Harc a vallásszabadságért; keresztyénüldözések, keresztyénség terjedése
5. A pápaság megerősödése, kapcsolata a frank uralkodókkal
6. A pápaság és az uralkodók harca III. Ince pápáig, keresztes-hadjáratok

7. reformációig
8. Az előreformáció szükségessége, a pápaság avignon-i fogsága, reformzsinatok, Wycklif, Husz
9. A reformáció kiváltó okai, Luther élete, és reformátorrá válása, 95 tétel (forráselemzés)
10. Harc a reformáció elfogadásáért az egyházi, a világi méltóságokkal, és a tévtanítókkal
11. Luther dogmatikai vitái, Margburgi Kollokvium
12. Helvét reformáció – Zwingli, 67 tétel tanulmányozása
13. Zwingli teológiája, berni disputa és úrvacsora vita
14. Bullinger élete és munkája, Consensus Tigurinus, I. és II. Helvét Hitvallás
15. Összefoglalás: a lutheri és a svájci reformáció eredményei, hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Révész I.- Segesváry L., Az egyháztörténelem alapvonalai, Debrecen, 1936. (reprint 1991)
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Warga L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- A kezdetektől a reformációig, szerk: Dienes-Misák, Sárospatak 2007. 146.o.
- A reformáció, szerk: Dienes Dénes, Sárospatak, 2008.191.o.
- Ulrich Gabler, Huldrych Zwingli, Kálvin Kiadó, 2008. 186.o.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Baur, F. C., A keresztyén egyház a IV. V. VI. századokban, Bp. 1879.
- Baur, F. C., A középkori keresztyén egyház, Bp. 1882.
- Szent Ágoston vallomásai, Bp. 1975. Ecclesia
- Augustinus, Isten városáról. I-II. Bp. 1942, 1943.
- Canterbury Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek I., Bp. Osiris, 2001.
- Henry Chadwick, A korai egyház, Bp. Osiris, 2003.
- Bárczay Gy., Augustinus történetfilozófiája, é.n.
- Szent Ágoston, A keresztyén tanításról, Bp. 1944 Szent István Társulat
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Corona Bamberg, Az emberség ára, Eisenstadt, 1974.
- Harnack, A., A szerzetesség ideáljai és története, Bp. 1911.
- Adolf von Harnack, A keresztyénség lényege, Bp. Osiris, 2000.
- Louis Charpentier, A templomos lovagok titkai, Bp. 1992.
- Vanyó L., Az ókeresztény egyház és irodalma, Bp. 1988. Szent István Társulat
- Vanyó L., Legyetek tökéletesek...
- Timkó I., Keleti keresztyénség, keleti egyházak, Bp. 1983.
- Beda Venerabilis, English Church, Edinburgh, 1955.
- Louis Bréhier, Bizánc tündöklése és hanyatlása, Bp. Bizantologiai Intézeti Alap, 1997.
- Bozsóki Pál G., Keresztshadjáratok, Szeged, 1995.
- Walter Zöllner, A keresztes háborúk története, Bp. 1980.
- Marczali H., A reformáció kora, Budapest, 1901
- Masznyik E., szerk. Luther Márton egyházreformáló iratai, Pozsony, 1905
- Wiczian D., Luther előadói munkássága, Budapest, 1930
- R. Friedenthal, Luther élete és kora, Budapest, Gondolat, 1977
- Erdős J., Zwingli Ulrich élete és reformátori működése főbb vonásokban, Debrecen, 1884
- Benke I., Zwingli Ulrich élete és a helvét reformáció megalapítása, Seps-Szentgyörgy, 1884
- Soós B., Zwingli Ulrich küzdelme a római katolikus egyház ellen 1519-1524, Debrecen, 1935
- Zwingli, Comentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata, Kálvin János Társaság, Budapest, 1999 (reprint)
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907

- Szántó K., „A reformáció története” in A katolikus egyház története, Budapest, 1983
- O. Chadwick, A reformáció, Osiris, Budapest, 1997
- A korszak egyéb forráskiadványai

HTVPPGV80 – FEJLŐDÉSLÉLEKTAN (ÉLETKOROK PSZICHOLÓGIÁJA)

Tantárgy felelőse: Dr. Göbel Orsolya	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 12,00-14,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Pápay Nikolett	N: 30	D25 I. em. 118.		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy a hallgató sajátítsa el a pszichológiai alapfogalmakat, lássa át a gyermeki fejlődés alapkérdéseit, alapvető folyamatait, továbbá legyen tájékozott a pszichológia gyermek- és emberképeinek változásait illetően, melynek talaján felismeri a normálistól eltérő fejlődésmenetet, illetve fokozott figyelmet képes fordítani az egyéni különbségekre. Szerezze meg a pszichés működésekre való rálátást az iskolai oktatás folyamatában.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A pszichológia és a fejlődéslélektan főbb nézőpontjai, elméleti modelljei, kutatási módszerei.
2. Az intrauterin fejlődés.
3. Újszülöttkor fejlődési sajátosságai.
4. Csecsemőkor fejlődési sajátosságai.
5. Kisgyermekkor fejlődési sajátosságai.
6. Óvodáskor fejlődési sajátosságai.
7. Kisiskoláskor fejlődési sajátosságai.
8. Kamaszkor fejlődési sajátosságai.
9. Ifjú- és felnőttkorra jellemző fejlődési sajátosságok megismerése.
10. Kognitív folyamatok és fejlődésük (Piaget).
11. Erkölcsi fejlődés (Kohlberg).
12. Társas és érzelmi fejlődés.
13. A családi és az intézményes szocializáció alapjai.
14. Szocializáció eltérő kulturális kontextusban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Atkinson – Hilgard – Smith – Nolen (1995, szerk.): Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest.
- M. Cole – Sh. Cole (2003): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Budapest.
- Pléh Csaba – Boross Otília (2004, szerk.): Bevezetés a pszichológiába. Osiris Kiadó, Budapest.
- Bernáth László – Solymosi Katalin (1997, szerk.): Fejlődéslélektani olvasókönyv. Tertia Kiadó, Budapest.
- Mérei Ferenc (1970): Gyermeklélektan. Medicina Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Raffai Jenő (1997): Megfogantam, tehát vagyok. Útmutató Kiadó, Budapest.

HT VPPGV83 – NEVELÉS-FEJLŐDÉS, FEJLESZTÉS (NEVELÉS, SZEMÉLYISÉG FEJLESZTÉS)

Tantárgy felelőse: Dr. Borosán Livia	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Majzikné Lichtenberger Krisztina	N: 30	D25 II. em. 215.		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: Írásbeli beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A fejlődéslélektani ismeretek alkalmazása a gyakorlatban, az iskolába kerüléstől, a kamaszkor végéig (a gyermekismeret, mint készség fejlesztése; kapcsolatteremtés a gyermekkel, szülővel és a pedagógussal). A tantárgy célja az elméleti órán bemutatott személyiségmodellekbe integrált személyiségfejlődésre vonatkozó ismeretek elmélyítése, különös tekintettel a pszichés fejlődés életkori és egyéni sajátosságaira (normál, problémás és patológiás fejlődésmenet összehasonlítása). Gyakorlati ismeretek nyújtása a készségek és képességek fejlődési folyamatairól, az eltérő fejlődésmenetek felismerése és iránymutatás a szükséges lépések megtételéhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A fejlődést befolyásoló biológiai és környezeti tényezők.
2. Normál, problémás és patológiás fejlődésmenet a különböző életkorokban.
3. Egyéni különbségek a személyiség fejlődésében.
4. Egyes tanulók személyiségének, tudásának, képességeinek megismeréséhez szükséges módszerek, technikák.
5. Életkori sajátosságok a nevelésben.
6. Csoportjelenségek a gyermek és ifjúkorban.
7. A pedagógus és a tanuló kapcsolata.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel, aktivitás

Kötelező irodalom:

- Bernáth László – Solymosi Katalin (1997, szerk.): Fejlődéslélektani olvasókönyv. Tertia Kiadó, Budapest.
- Cole, M. – Cole, S. R. (1997): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Budapest.
- F. Földi Rita (2004): Hiperaktivitás és tanulási zavarok. Comenius, Pécs.

Ajánlott irodalom:

- Kalmár Magda (1989), szerk.): Fejlődéssz pszichológia Szöveggyűjtemény. I.-II. Tankönyv-kiadó, Budapest.
- Klein Sándor (2002): Gyerekközpontú iskola. Edge 2000, Budapest.
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1997): Gyermeklélektan. Gondolat-Medicina Kiadó, Budapest.
- P. Balogh Katalin (1992): Kudarc nélkül az iskolában. Alex-typo Kiadó, Budapest.
- Piaget, J. (1999): Szimbólumképzés a gyermekkorban. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Vass Zoltán (2006): A rajzvizsgálat pszichodiagnosztikai alapjai. Flaccus Kiadó, Budapest.

HT VPPGV84 – NEVELÉS-FEJLŐDÉS, FEJLESZTÉS

(A TANULÓ KÜLÖNLEGES MEGISMERÉSE, KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓD)

Tantárgy felelőse: Dr. Borosán Livia	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Petri Andrásné Dr. Feyér Judit	N: 30	D25 I. em. 117.		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék az oktatás folyamatban jelentkező tanulási nehézségek és zavarok biológiai, társadalmi, környezeti és pszichológiai szempontú megközelítéseit, a tényezők kölcsönhatásának összefüggésében. Képessé válnak tanulási zavarok csoportosítására, a zavar kialakulásában szerepet játszó tényezők felismerésére és ezek alapján kompetens módon tudjanak dönteni a fejlesztésben szükséges külső segítő szakemberekről és módszerekről.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A tanulás sajátosságai különböző életkorokban, tanulási képességek.
2. A tanulási zavarok kialakulásának elméletei a különböző pszichológiai irányzatok alapján. (Neurobiológiai, pszichodinamikus, fenomenológiai és szociális tanulási modell) Az agy működésének moduláris elmélete.
3. A tanulási zavarok tünetei, kialakulásának organikus és lelki háttere.
4. A kognitív fejlődés, az agyi funkciók érése, a képességstruktúra alakulása kisgyermek és iskolás korban.
5. Diagnózisalkotás. Neuropszichológiai eljárások, képességvizsgálatok szerepe a differenciál-diagnosztikájában.
6. A pszichés fejlődés kapcsolódó zavarai, a viselkedés és az érzelmi hangulati élet zavarai. (teljesítményszorongás, emocionális zavar, viselkedészavar)
7. Kompenzációs lehetőségek az iskolában. Információ feldolgozó rutinok kialakítása.
8. Terápiás lehetőségek és kompetenciák.
9. Az oktatás folyamatban jelentkező tanulási nehézségek és zavarok biológiai, társadalmi, környezeti és pszichológiai szempontú megközelítése, a tényezők kölcsönhatásának összefüggésében.
10. A tanulási zavarok csoportosítása, a zavar kialakulásában szerepet játszó tényezők megismerése. Az organikus háttér, az agyi funkciók működése és szerepe a tanulási képességekben. Az intelligencia és kognitív képességek kapcsolata, fejlődési dimenziók.
11. A tanulási zavarok szerepe a magatartás és viselkedészavarok kialakulásában. A tanulási zavarok iskolai felismerésének és kezelésének lehetőségei. Kapcsolattartás a szülővel.
12. A tanulási zavarok csoportosítása DSM-IV kategóriák.
13. Intelligencia és fejlődés kapcsolata.
14. Szociális inadaptáció, devianciák gyermek- és serdülőkorban, a tanulási zavarok hátterén
15. A tanulási zavarok az iskolában, felismerés és fejlesztés. A gyermek és a szülő problémái, a pedagógus lehetősége a segítségnyújtásban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel, aktivitás

Kötelező irodalom:

- Csépe Valéria (2005): Kognitív fejlődés-neuropszichológia. Gondolat Kiadó, Budapest.
- F. Földi Rita – Tomasovszki László (2003): A Rey-féle Összetett Figura és Felismerési Próba neuropszichológiai alkalmazási lehetőségei. Ideggyógyászati Szemle 56 évf. 3–4. szám.
- F. Földi Rita (2004): Neuropszichológiai vizsgálatok jelentősége a tanulási és viselkedés-zavarok diagnosztikájában. Pszichológiai Szemle.

Ajánlott irodalom:

- F. Földi Rita (2004): Hiperaktivitás és tanulási zavarok. Comenius Bt, Pécs.
- Kulcsár Zsuzsanna (1993): Gyermekkori hiperaktivitás. Pszichológia 3–4. szám, Budapest.
- Marton–Dévényi Éva (1999): Alapozó terápiák. Fejlesztő pedagógia, Különszám.
- Torda Ágnes (1989, szerk.): Szemelvények a tanulási zavarok köréből. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

HT HIMGV70 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 3

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

1. A hallgató ismerje meg ezeréves múltunk közös értékeit: a liturgikus zene kialakulását és fejlődését az ókeresztény kortól a középkorig.
2. A középkori hagyomány folytatásának, a már meglévő liturgikus műfajok és liturgikus formák továbbvitelének gondolata ugyan nem a magyar reformáció sajátja, de a hazai alkotómunka mind intenzitását, mind önállóságát tekintve jelentősebb más európai protestáns egyházak munkájához képest. Elmondhatjuk, hogy a magyar reformáció a hagyományozott középkori anyag gyakran önálló alkalmazásával illetve adaptációjával egyedi művészi értéket hozott létre. Mivel a protestáns egyházzenei múlt e becses értékének megismerése mind egyház- és liturgiátörténetünk, mind pedig egyházzene történetünk szempontjából kiemelten fontos, a hallgatók ismerjék meg magyar óprotestáns egyházzene örökségét

Tematika:

1. GREGORIÁN

1.a A gregorián ének története

1. A vértanúk kora (I-IV. század)

2. Az egyházatyák kora (IV-VII. század)
3. Európa megkeresztelkedésének kora (VII-VIII; IX-XI. század)
4. A gótikus katedrálisok kora (XII-XV. század)
- 1.b A gregorián ének műfajai
 1. A recitatív műfajok
 - Olvasó-tónusok
 - Ima-tónusok
 - Zsoltár-tónusok
 2. A neumatikus-melodikus műfajok
 - Zsolozsmaantifónák
 - Miseantifónák
 - A himnusz
 3. A melizmatikus műfajok
 - Tractus
 - Graduale
 - Responzorium prolixum
 - Alleluja
 - Offertorium
 4. Új műfajok
 - Sequentia
 - Tropus
 - A liturgikus dráma
 - A mise-ordináriumok
- 1.c A gregorián ének és a liturgia – Liturgikus struktúrák
 - A mise szerkezete
 - A zsolozsma szerkezete
2. GRADUÁL
 1. A könyvek keletkezése
 2. A könyvek használata
 3. A legfontosabb forrásokról
 4. A graduálkönyvek műfajai:
 - A főistentisztelet műfajai: Introitus, Kyrie, Gloria, Próza, Credo, Prefáció, Sanctus.
 - A mellékistentisztelet: műfajai: antifóna, himnusz, responzorium, verzikulus, benedicamus, invitatorium
 - Speciális nagyheti műfajok: Litánia, Kyrie puerorum, Passió, Lamentáció
 5. Kutatástörténet
3. GREGORIÁN EREDETŰ NÉPÉNEKEK AZ ÉNEKESKÖNYVBEN
 1. Gregorián énekek a középkori használatban
 2. Gregorián énekek a népzeneben
 3. Gregorián dallamok a 16-17. századi népénekek között
 4. Német közvetítéssel befogadott gregorián énekek

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 15 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
151, 183, 192, 233, 301, 302, 310, 330, 373, 500.
- ÉE: 20.
- EvÉK: 108.
- 6 db graduál-ének.

Kottából:

- 11 db, a fenti listából választott zsoltár,
valamint az alábbi dicsérek:
- 157, 158, 176, 177, 178, 218, 243, 344, 351.

Kötelező irodalom:

- Bárdos Kornél: Harcok a passió éneklése körül Magyarországon. *Theológiai szemle* 1971.
- Czegléd Sándor: Megifjodó öreg graduálok, *Confessio* 2 (1978) 4. sz. 68–78.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.
- (Csomasz Tóth Kálmán:) *graduálok*. Címző, in: Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon. Szerkesztette Carl Dahlhaus és Hans Heinrich Eggebrecht. A magyar kiadás szerkesztője Boronkay Antal. II. kötet, Budapest 1984, 62–63.
- Dávid István: Kiegészítések és következtetések Dávid László „Az éneklőszék” című cikkéhez, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 435–438.
- Ferenczi Ilona: Kísérlet a liturgia egyesítésére az Erdélyi Fejedelemségben (a 17. század első felében). *Magyar Egyházzene* 1993/1994, 21–30.
- Karasszon Dezső: Megifjodó öreg graduálok, *Zsoltár* I/2 (1994) 9–13.
- http://silver.drk.hu/zsoltar/Zsolt%C3%A1r/album/Zsolt%C3%A1r_1994/2.%20sz%C3%A1m/sli des/Zsoltar_1994_2_009.html

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.
- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék, *Magyar Zene* 1976. 119–133.
- Botta István: Huszár Gál élete, művei és kora (1512?–1575). Akadémiai Kiadó Budapest 1991.
- Czegléd Sándor: A debreceni kollégiumi Nagykönyvtár írott graduáljai, *Református Egyház* 9 (1957), 265–270.
- Czegléd Sándor: „Emberi hagyományok ostromozása”, *Református Egyház* 3, (1964) 59–63.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál énekeskönyve (1560) és zenei jelentősége, *Magyar zene* 22 (1981), 176–208.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Gyülekezeti és graduális éneklés, Magyar evangélikusok, Reformátusok, Graduálok (Egyházi zeneélet c. fejezetben Protestáns egyházak c. alfejezet), in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 187–189, 190–199, 202–205.
- Dávid László: Az éneklőszék, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 431–434.
- Dobszay László: A magyar graduál-irodalom első emléke, *Magyar Könyvszemle* 98., 1982. 100–112.
- Dobszay László: *Bevezetés a gregorián énekbe*. Egyházzenei Füzetek I/5. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Dobszay László: *A zsolozsma*. Egyházzenei Füzetek I/3. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kéziratot pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.

- Ferenczi Ilona: A graduálkutatás története. *Magyar Egyházzene* 1999/2000. 275–282.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ráday XVII*. Musicalia Danubiana 16. Budapest 1997.
- Geleji Katona István-Keserői Dajka János (szerk.): *Öreg Gradual, mely mind az első fordításban vagy ujjonnan való szerkesztetésben, s-mind pedig az egy exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásokat szorgalmasan meg tisztogattatott, és sok hozzá kívántatott szükséges részekkel meg öregbítettett*. Gyulafehérvár 1636. RMK I. 658.
- Hiley, David: *Western Plainchant*. Oxford 1993.
- H. Hubert Gabriella: Lelki éneklésről régi magyarok (A XVI-XVII. századi protestáns éneklés adattára), *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000), 327–366.
- H. Hubert Gabriella: Geleji Katona István versiculusai és a perikóparend, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999), 251–258.
- Huszár Gál: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséreték. Kálmáncsehi Márton: Reggeli éneklések, Debrecen 1560–1561*. Borsá Gedeon tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 12, Budapest 1983.
- Huszár Gál: *A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséreték és imádságok, Komjáti 1574*. Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.
- Karasszon Dezső: Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 139–206.
- Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben*. Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 8. Kolozsvár 2002.
- Papp Anette: A magyar graduálforrások introitusai ádventtől vízkeresztig. *Magyar Zene*, 2006/I. 53–72.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: „*Inter sollicitudines*”, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: Apostolok és szentek ünnepe a reformáció után – Gondolatok Huszár Gál 1574-ben nyomtatott graduáljának utolsó istentiszteleti rendje kapcsán. *Zsoltár* X/1. (2004), 6–9.
- Papp Anette: *A graduál-antifónák középkori kapcsolatai*. Budapest 2001. [Egyházzenei füzetek I/11. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Papp Anette: *Gregorián eredetű népelemek*. Budapest 2013. [A magyar népelemek II. 1 A. Egyházzenei Füzetek I/16. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- *Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra*. Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZeM Budapest 1996.
- Schrems, Theobald: *Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten*. Veröffentlichungen der gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz XV. Heft, Freiburg 1930.
- Szendrei Janka: *A magyar középkor hangjegyes forrásai. Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez I*. Közzéteszi az MTA Zenetudományi Intézet. Budapest 1981.
- Szendrei Janka: Első hangjegyes népénkünk. A Te Deum-dallam magyarországi története, in: *Népzene és Zenetörténet* III. Budapest 1977, 102–133.

V. Hittanár-nevelő osztatlan tanárszak, szakpáros, nappali munkarend

I. évfolyam

HT BTHBV50 – BIBLIAISMERET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pecsuk Ottó	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: egyeztetés alapján: (opecsuk@yahoo.com)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliaismeret első félévi oktatásának célja az ószövetségi Szentírás könyveinek részletes, tartalmi megismertetése. Ennek során a hallgatók el kell, hogy sajátítsák az egyes bibliai könyvek tartalmi ismeretét, valamint a bibliai történetekkel, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. A tantárgy részét képezi a válogatott szemelvények szó szerinti megtanulása (memoriter) is. Ezeknek az ismereteknek az elsajátítását a félév során írandó zárthelyi dolgozatokon ellenőrizzük. Az órákon elhangzó előadásokon a bibliai könyvekhez kapcsolódó háttérismereteket, kiegészítő információkat (kortörténet, vallástörténet, irodalmi vonások) is közöljük. Mind a teológiai tudomány művelésének, mind a lelkipásztori hivatásnak az alapja a bibliaismeret, a bibliai könyvekben való jártasság. Erre a tantárgyra épül szinte minden további teológiai tárgy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az Ószövetségbe: az Ószövetség népének története, Izráel vallása, könyvei, kánon- és szövegtörténet, irodalmi műfajai, régészet és Ószövetség
2. Teremtéstörténetek, őstörténet, patriarchák története, József (1Móz)
3. Izráel Egyiptomban, tíz csapás, kivonulás, pusztai vándorlás, honfoglalás (2Móz-Józs)
4. A bírák kora, harc a filiszteusokkal, Sámuel, Saul, Dávid, a királyság kialakulása (Bír-Ruth-1-2Sám)
5. Salamon, az ország kettészakadása, az északi és déli országrész története (1-2Kir, 1-2Krn)
6. A babiloni fogság, a fogság prófétái, élet a fogságban; újjáépítés (Ezsdrás és Nehémiás)
7. Eszter-Jób-Zsoltárok
8. Péld-Préd-Énekek
9. A próféták 1. (Ézs)
10. A próféták 2. (Jer-JSir)
11. A próféták 3. (Ez-Mal)
12. Apokaliptika (Dán) és a deuterokanonikus bibliai könyvek
13. Összefoglalás, értékelés, jegybeírás

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozatok minden óra elején (tartalmi kérdések, nevek, események, memoriterek)
- Az Ószövetség könyveinek a félév menetét követő folyamatos és figyelmes olvasása

- A zárthelyi dolgozatok jegyeinek alapján a félévet lezárni nem tudó (bizonytalanra álló) hallgatók, akik nem írtak meg egy vagy több zárthelyit, illetve akiknek elégtelen zárthelyijük van, azok kollokviumon adnak számot a tananyag elsajátításáról

Kötelező irodalom:

- *Biblia – Magyarázó jegyzetekkel.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 1996.
- Pecsuk Ottó (szerk.), *Bibliaismereti kézikönyv.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó, 2004.
- Burján T. és Pecsuk O. (szerk.), *Bibliai iránytű.* Budapest: Magyar Bibliatársulat-Kálvin Kiadó,
- Kiadott órai segédanyag, órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Dér Katalin – Horváth Pál, *Bibliaismeret.* Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1999.
- Herczeg Pál, *Érted is, amit olvasol?* Budapest: Ref. Sajtóosztály, 1991.
- Pákozdy László Márton, *Bibliaiskola.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2007.
- C. Westermann – G. Gloege, *A Biblia titkai.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1997.

HT BTHBV61 – ÓKORI VALLÁSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja az, hogy a hallgatók megismerjék a vallástudomány alapfogalmait, módszereit, eredményeit; a vallástudomány, illetve vallástörténet és a teológia összefüggéseit és esetleges különbözőségeit; a vallástudomány, ill. vallásfenomenológia teológiai alkalmazásának lehetőségeit és korlátait. Az ókori vallások részletes megismertetése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diszciplína helye, jelentősége a teológiai tanulmányok között. Vallástudomány és keresztyén teológia. Vallástörténet és bibliai teológia. Mi a vallás? Elméletek a vallás eredetéről. A Kijelentés
2. Vallásos fogalmak és életjelenségek. Manaizmus, fétisizmus, animizmus, totemizmus, tabu, mágia. Természeti jelenségek istenítése. Az istenfogalom fejlődésének főbb állomásai
3. Vallásos életmód – az élet megszentelése. Szent személyek. Szent helyek. Szent idők. Szent szavak. Szent cselekmények
4. A sumér, asszír-babiloni, kánaáni (nyugat-sémi), egyiptomi, perzsa, a görög-római vallások részletes ismertetése

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az ajánlott irodalomból egy az oktatóval előre egyeztetett könyv kijelölt részének önálló feldolgozása házi dolgozat formájában.

Kötelező irodalom:

- Herczeg Pál (1991 és újabb kiadásai): *Vallástörténet.* Budapest.

- M. Eliade (1994): *Vallási hiedelmek és eszmék története I-II-III.* Századvég Kiadó, Budapest. = M. Eliade (2006): *Vallási hiedelmek és eszmék története* (egy kötetben). Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto (1997): *A Szent.* Osiris Kiadó, Budapest
- G. van der Leeuw (2001): *A vallás fenomenológiája.* Osiris Kiadó, Budapest.
- Voigt Vilmos (2004): *A vallási élmény története. Bevezetés a vallástudományba.* Timp Kiadó, Budapest.; Voigt Vilmos (2006): *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba.* Timp Kiadó, Budapest.
- J. Ries (2003, szerk.): *A szent antropológiája. A Homo religiosus eredete és problémája.* Typotex Kiadó, Budapest.; J. Ries (2006, szerk.): *A hívő ember a zsidó, a keresztény és az iszlám vallásban.* Typotex Kiadó, Budapest.
- G. Widengren (1969): *Religionsphänomenologie.* De Gruyter, Berlin.
- D. Cupitt (én.): *Eltűnt istenek nyomában. A vallásosság jövője.* Kulturtrade Kiadó.
- Pais István (1988): *Ember és vallás. Adalékok a vallás kritikájához és struktúrájához.* Budapest.
- G. J. Bellinger (1993): *Nagy valláskalauz.* Akadémia Kiadó, Budapest.;
- Bodrogi T. et al. (1978): *Mitológiai ABC.* Gondolat Kiadó, Budapest.;
- R. Graves(1985): *Görög mítoszok.* Európa Kiadó, Budapest;
- E. Hamilton (1992): *Görög és római mitológia.* Holnap Kiadó, Budapest.;
- Kerényi K. (1977): *Görög mitológia.* Gondolat Kiadó, Budapest.;
- H. Ringgren (1979): *Die Religionen des Alten Orients.* Göttingen.

HT BTHBV64 - PROSZEMINÁRIUM

Tantárgy felelőse: Dr. Pecsuk Ottó	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József Dr. Pecsuk Ottó	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A prosezeminárium célja, hogy a hallgatót bevezesse az egyetemi tanulás és teológiai tudományos munka módszertanába. Megismerteti a hallgatókat a teológiai tudományok rendszerével, felépítésével, a jegyzetelés, könyvtárhasználat és dolgozatírás módjaival, követelményeivel.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A teológiai tudományok rendszere
2. A teológiai tudományok segédtudományai
3. Tanulásmódszertan A
4. Tanulásmódszertan B
5. Könyvtárismeret
6. Könyvtárhasználat
7. Írásbeli munkák
8. A szemináriumi dolgozat
9. A TDK dolgozat
10. A szakdolgozat
11. Tudományos írások műfajai

12. ZH

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív órai munka + zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Alister McGrath: Bevezetés a keresztény teológiába (Budapest: Osiris 1995)
- Umberto Eco: Hogyan írjunk szakdolgozatot? (Budapest: Kairosz 2005)
- Gyurgyák János: Szerzők és szerkesztők kézikönyve (Budapest: Osiris 2005)

Ajánlott irodalom:

- Kerner Károly: Bevezetés a teológiába (Budapest: 1954)
- Kocsis Elemér: Bevezetés a teológiába (Debrecen. 1979)
- Horváth Tibor-Papp István: Könyvtárosok kézikönyve 1-5 (Budapest: Osiris 1999-2003)

HT DOERV10 – HITVALLÁSISMERET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 8,00-9,30 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szabó István				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Heidelbergi Káté (HK) és a II. Helvét Hitvallás (HH) alapján bevezetés a bibliai és rendszeres teológiai gondolkodásba. A hitvallások struktúráját követve a hallgatók megismerkednek a tantételek klasszikus reformátori, valamint modern teológiai megközelítésével, problematikájával.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Hit és hitvallás. HK 21-24
2. Isten kijelentése és a Szentírás. HH I-II
3. Az egyetlen vigasztalás és a HK néhány jellegzetessége. HK 1-5
4. Az ember nyomorúsága, az eredendő bűn és szabad akarat kérdése. HK 6-9, 11-14, HH VIII-IX
5. A szabadító személye. HK 15-19, HH XI
6. A Szentháromság Isten HK 25, HH III
7. A teremtő, mindenható Atya, a látható és láthatatlan világ HK 26, HH XI
8. A gondviselő Isten HK 27-28, HH VI
9. Krisztus hármassága a miénk HK 31-34
10. Krisztus útja a megaláztatástól a felmagasztalásig HK 35-37, 40-46, 49, 52

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt kérdés-feleletek szó szerint, a fejezetek tartalmilag megtanulandók

Kötelező irodalom:

- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995
- *A Heidelbergi Káté – A Második Helvét Hitvallás*. Budapest, 1981

Ajánlott irodalom:

- John N.D. Kelly: *Early Christian Creeds*. London, 1972
- Szent Ágoston: *A hit és hitvallás*. Kolozsvár, 1999
- Philip Melancthon: *Loci communes 1521*. Lateinisch-Deutsch, Gütersloh, 1997
- Luther Márton *négy hitvallása*. Budapest, 1983.
- Zwingli Ulrik: *Commentarius vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata 1525*. Budapest, 1999
- Kálvin János: *A Genfi egyház kátéja 1545*. Pápa, 1907
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra 1559*. Rövidített formában. Budapest, 1986
- Heinrich Bullinger: *A keresztyén vallás summája 1556*. Szentendre, 1997.
- *Belga Hitvallás*. Kolozsvár, 1998.
- *Skót Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Westminsteri Hitvallás*. Kolozsvár, 1999.
- *Ír Hitvallás*, Kolozsvár, 1999.
- *La Rochelle-i Hitvallás*, Kolozsvár, 2000.
- *Doedrecht Kánonok*, Kolozsvár, 2000.
- *Bekenntnisse der Kirche. Bekenntnistexte aus zwantig Jahrhunderten*. Wuppertal, 1997
- *Reformierte Zeugnis huete*. Eine Sammlung neuerer Bekenntnistexte aus der reformierten Tradition. Hrg. Lukas Vischer. Neukirchen-Vluyn, 1988.

HT GYKGV65 – BESZÉDTECHNIKA 1

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Lohnné Strigens Erika	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tiszta, jól érthető, kifejező és szép beszéd elsajátítása a helyes, nagy kapacitású rekeszlégzés kialakításával és begyakorlásával, a megfelelő, erőteljes hangadás elsajátításával, a szabályos beszédritmus megteremtésével, kiejtés - és kifejező gyakorlatokkal. A szólamegységek felismertetése, a szövegértelmezés jártasságának kialakítása, a hangsúlyviszonyok tanulmányozása, hanglejtés-variációk gyakoroltatása, váltások és fokozások megtanulása, a hangszíngyakorlatok, a szónoki eszköztár fejlesztése, retorikai alapok.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az egyéni sajátosságok figyelembevételével személyre szabott, differenciált beszédtechnikai fejlesztés. A verbális, nonverbális kommunikációs készségek további fejlesztése, a metakommunikációs jelzések jobb megértése, a beszédképesség, beszédfigyelem és beszédészlelés fejlesztése, a rekeszlégzés automatizálása, a hangtalan belégzés begyakorlása, a szünettartás tudatosítása, az egyenletes hangadáshoz szükséges kilégzés szabályozása. Az erőteljes mellhang és a pergő, tiszta szövegmondás kialakítása, pontos artikuláció. A hangkapcsolatok szabályos ejtésének begyakorlása, a gége kímélése a feszítés-, vagy erőlködésmentes hangadás elsajátítása, tudatosítása. Az önismeret fejlesztése, az önbizalom erősítése. A szónoki beszéd alapjai a gyakorlatban.

Évközi tanulmányi követelmények:

- órákon való aktív részvétel

- gyakorlati feladatok megoldása
- egy szabadon választott prózai és verses mű előadása

Kötelező irodalom:

- Montágh Imre: Tiszta beszéd, Holnap Kiadó Kft., 2012

Ajánlott irodalom:

- Montágh Imre: Mondjam vagy mutassam? Szó-Hang-Gesztus, Holnap Kiadó, 2009.

HT VPPGV57 – EGYHÁZI ÉS GYÜLEKEZETI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Tomka János	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Szabóné László Lilla	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallás tanár üzenetközvetítő személy. Küldetését akkor töltheti be eredményesen, ha a közvetlen emberi kommunikáció kínálta lehetőségekkel megtanul tudatosan élni, és képes konstruktívan kezelni, illetve kiküszöbölni az elkerülhetetlenül fellépő kommunikációs zavarokat. Az ehhez szükséges ismeretek gyarapításához és képességek fejlesztéséhez kíván hozzájárulni ez a kurzus. A hallgatók különböző felekezetek istentiszteletein és gyülekezeti alkalmain megadott szempontok szerint megfigyeléseket végeznek a kommunikáció jellegzetességeivel kapcsolatosan, melyről írásos beszámolót készítenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház mint communio sanctorum
2. Hitmódok és kommunikációs stílusok a gyülekezetben
3. A gyülekezet (egyház) struktúrája és működése
4. Hallgatói beszámolók
5. A vallásosság nyelvi és rituális kifejezési formái
6. A prédikáció mint kommunikáció
7. Meditáció és imádság
8. Hallgatói beszámolók
9. A lelkigondozói kommunikáció sajátosságai
10. Valláspedagógiai kommunikáció
11. Hallgatói beszámolók

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hospitálási jegyzőkönyv beadása
- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- H.-Ch. Piper, A kommunikáció tanulása a lelkigondozásban és a prédikálás terén, Debrecen 1999.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Budapest 1999.
- Ch. Thomann/ F. Schulz von Thun, Tisztázó beszélgetések, Budapest 1992.

- J. Ries (szerk.), A szent antropológiája, Bp. 2003.
- Hézser G., Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Bp. 1997.
- F. Schulz von Thun, Miteinander reden 1-3. 2002.
- W. Simon, Grundlagen der Kommunikation, Offenbach 2004.
- K.H. Delhees, Soziale Kommunikation, Opladen 1994.
- J.M. Sautter, Spiritualität lernen, Neukirchen-Vluyn 2004.
- R. Hajduk, Die seelsorgliche Dimension der Predigt, St. Ottilien 1995.
- M. Klessmann, Pastoralpsychologie, Neukirchen-Vluyn 2004.

HT HIMGV68 - EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: írásbeli és szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

- mivel az egyházi éneklés legfőbb mértéke a Szentírás, ismerje meg, mit tanít a Biblia az éneklésről; illetve mit tanítanak reformátor eleink az éneklésről
- ismerje meg, melyek Csomasz Tóth Kálmán szerint a helyes egyházi ének ismertetőjegyei
- ismerje meg a genfi zsoltároskönyv kialakulásának történetét
- ismerje meg a 16. század legfontosabb énekgyűjteményeit, azoknak anyagát, szerkezetét, szerkesztési elveit
- ismerje meg a 16. században keletkezett magyar énekköltés legfontosabb darabjait

Tematika:

1. Az egyházi ének ismertetőjegyei

2-3. Biblia és ének:

- Az Ószövetség tanítása az éneklésről
- A Zsoltárok Könyve
- Az Újszövetség tanítása az éneklésről

4. A reformátorok tanítása az éneklésről

5-6. A genfi zsoltároskönyv keletkezése

7. A genfi zsoltárok feldolgozásai a 16. században

8. A legfontosabb gyülekezeti énekeskönyvek a 16-17. században

9-10. A 16. századi históriás énekstílus

11-12. A 16. századi egyházi énekstílus

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 8 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
447, 146, 161, 475, 380, 220, 256, 236, 286, 450, 258, 254, 399, 255, 379, 257, 242, 241, 311, 240, 369, 317, 213, 273, 353, 205, 372, 368, 162, 408.
- Az Éneklő Egyházból (katolikus énekes könyv): 72, 190.

Kottából:

- 5 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
402, 403, 404, 386, 476, 387, 237, 163, 486, 260, 318, 339, 244, 378.

Kötelező irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950. 9–44.
- Módos László: A gyülekezeti éneklés bibliai alapjai. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 10–23.
- Dobszay László: Az egyházzene tiszta eszméje. *Magyar Egyházzene* I (1993/1994), 12-17.
- Kálvin János: Előszó a Zsoltárokhoz. *Zsoltár* I/4. (1994) 2-3. vö.: Kálvin János: A keresztyéneknek... in: Goudimel, Claude: Zsoltárok 1565. Közreadja: Bólya József. Budapest 2002. 6-8.
- „...eleitől #ogva...” Tanulmányok a genfi zsoltárok énekléséről. ReZeM 1993. 7–12, 33–35. (47–52).
- Bourgeois, Loys: *A muzsika igaz útja*. Ford.: Jeney Zoltán. Budapest 2003. Olvasandó: Ferenczi Ilona utószavából: Louis Bourgeois, a zenész és zeneszerző. 65–68.

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: *A református gyülekezeti éneklés*. Református Egyházi Könyvtár XXV. (szerk.: dr. Budai Gergely) Budapest 1950.
- Csomasz Tóth Kálmán: *Dicsérvételek az Urat! - Tudnivalók énekeinkről*. Kálvi Kiadó, Budapest 1971.
- Csomasz Tóth Kálmán: A protestáns egyházi népének a XVII-XVIII. században. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 491-519.
- Dobszay László: *A magyar népének I*. Veszprém 1995.
- Dobszay László: *A magyar egyházzene történeti forrásai*. Budapest, 1999. [Egyházzenei füzetek I/8. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Luther Márton: A muzsika dicsérete. *Zsoltár* I/3. (1994) 2-3.
- Papp Anette: *A 16. századi metrikus énekek. A genfi zsoltár*. (A magyar népének II. 3 A) Egyházzenei Füzetek I/18. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2013.

- Papp Anette: *A 16. század magyar eredetű népénekei.* (A magyar népének II. 2.) Egyházzenei Füzetek I/17. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest 2013.
- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: *"Inter sollicitudines"*, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: A XVI–XVII. századi református gyülekezeti énekeskönyvek szerkezete, éneksorrendje. in: *„A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretek” – Népénektáraink tegnap és ma.* Az „Éneklő Egyház” megjelenésének 20. évfordulóján tartott tudományos ülészak és emlékülés előadásai. Budapest, 2005. december 8–10, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport 2011. 283–292.

II. évfolyam

HT ÓSZBV14 – ÓSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az ószövetségi tudományosság rövid összefoglalása, először általános ismeretek a Héber Bibliáról, azután pedig speciális bevezetés az egyes könyvekhez. Az irodalomkritikai munkák alapos ismerete, ill. más, az Ószövetség vonatkozásában releváns ismeretek elsajátítása, az önálló exegetikai munkára való alkalmasság megszerzése, a szakirodalom megfelelő használatának módszerei képezik a fontosabb súlypontokat a kurzusban. A kurzus alkalmassá kell tegye a hallgatót az exegetikai előadások megértésére, föl kell készítsen az önálló exegetikai munka elkészítésére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- J.A. Soggin, *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest: Kálvin János Kiadó, 1999.

Ajánlott irodalom:

- N.K. Gottwald, *The Hebrew Bible*, Philadelphia: Fortress Press, 1987.
- Th.C. Vriezen/A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodsche literatuur*, Kampen: Kok, 2000.
- E. Zenger (Hrsg.), *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, 1998.
- Karasszon István, *Ószövetségi ismeretek vallásstanárok számára*, Komárom, 2006.
- R. G. Kratz, *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000
- T. Römer/J-D. Macchi/C. Nihan (éds.), *Introduction à l'Ancien Testament*, Genève: Labor et Fides, 2004
- J.J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible*, Minneapolis: Fortress Press, 2004
- H-C. Schmitt, *Arbeitsbuch zum Alten Testament*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007²

HT ÚSZBV34 – ÚJSZÖVETSÉGI BEVEZETÉS 1

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 14,30-16,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
---------------------------------------	---------------------	--	---	--

Tantárgy előadója: Pataki András Dávid	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pataki.andras@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma, elsajátításának célja:

Az Újszövetség lelkészi és hittanoktatói-vallásstanári szolgálatban való használatához segítséget nyújtani. Alapvető információk elsajátítása a kéziratokról, kódexekről, a szövegtörténetről, a kánontörténetről, a bibliai szövegkritikai apparátus használatáról (ez utóbbi csak lelkész szakon, hittanoktató és vallásstanár szakon nem). A könyvek tartalmi ismerete mellett a datálás, szerzőség, címzetek – az egyes iratok főbb sajátosságainak – megismerése, és az ehhez kapcsolódó tudományos feltevésekben, alternatív nézetekben való jártasság megszerzése, valamint hermeneutikai elvek elsajátítása is célja a tanegységnek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Bevezetéstani tárgyköre, főbb problémái, alpművei a múltban és a jelenben. Bevezetés a kánontörténetbe: az eretnesség szerepe a kánon kialakulásában; az Ószövetség jelentősége az újszövetségi kánon kialakulásában; a „kánoni” tekintély nyomai az Újszövetségben; a kanonizálás történetének főbb állomásai, problémái, valamint hermeneutikai alapelvek; a kánon kialakulásának okai és fontosabb forrásai. Szövegtörténet: a tudomány történetének főbb állomásai; a főbb kéziratok; a szövegvariánsok összehasonlításának szempontjai. A Nestle-Aland 27. vagy 28. kiadású és az USB 3. vagy 4. görög Úsz-kiadás kritikai apparátusának használata (ez a hittanoktató és vallásstanár szakosok számára nincs). A szinoptikus kérdés. Az evangéliumok és az Apostolok Cselekedetei „különleges” bevezetéstana (felosztás/tartalom, szerzőség, keletkezési hely, keletkezési idő, címzetek, az egyes iratok jellegzetességei, a bevezetéstani szempontjából fontos tartalmi részek ismerete).

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum (önálló jelentkezés alapján)

Kötelező irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi iratok története (Bevezetéstani alternatívák)*. Budapest: Károli Egyetemi Kiadó, 2008.
- D.A. Carson – Douglas Moo: *Bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: KIA, 2007.
- Bruce M. Metzger – Bart D. Ehrman: *Az Újszövetség szövege: Hagyományozás, szövegromlás, helyreállítás*. Budapest: Harmat Kiadó, 2008.

A vizsgára állás feltétele: egy külön füzetbe, *kézírással elkészítendő* az Újszövetség minden könyvének tartalmi összefoglalása, *könyvenként és fejezetenként*, minden fejezetről legalább egy tartalmi tudnivalóval. Ezt a tartalmi kivonatot *a vizsga elején kell átadni* a vizsgáztató tanárnak. Ez természetesen *meg is tanulandó*, a vizsgán el kell tudni mondani *az Újszövetség minden fejezetéről legalább egy tartalmi tudnivalót!*

Ajánlott irodalom:

Újszövetségi bevezetések:

- Achtemeier, Paul J. - Green, Joel B. - Thompson, Marianne Meye: *Introducing the New Testament: Its Literature and Theology*. 2001, Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Company
- Benyik György: *Az Újszövetségi Szentírás keletkezés- és kutatástörténete*. Második kötet: *Introductio specialis*, 1995, Szeged: JATEPress

- Broer, Ingo: *Einleitung in das Neue Testament*. 2 vols, vol. 1: 1998, vol. 2: 2001, Würzburg: Echter Verlag
- Brown, Raymond E.: *An Introduction to the New Testament*. 1997, New York: Doubleday
- Budai Gergely – Herczeg Pál: *Az Újszövetség története*. (Bp.: Kálvin Kiadó, 1980, utánnyomásokkal)
- Burkett, Delbert: *An Introduction to the New Testament and the Origins of Christianity*. 2002, Cambridge: Cambridge University Press
- Carson, D. A. - Moo, Douglas J.: *An Introduction to the New Testament*. Second edition. 2005, Grand Rapids, Mich.: Zondervan (ennek magyar fordítása kötelező tananyag)
- Childs, Brevard S.: *The New Testament as Canon: An Introduction*. 1984, London: SCM Press
- Conzelmann, Hans - Lindemann, Andreas: *Arbeitsbuch zum Neuen Testament*. (UTB 52) 1988: 9. kiadás, 2000: 13., újból átdolgozott kiadás, 2004: átnézett kiadás, Tübingen: Mohr Siebeck
- deSilva, David A.: *An Introduction to the New Testament: Contexts, Methods and Ministry Formation*. 2004, Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, Leicester: Apollos
- Guthrie, Donald: *New Testament Introduction*. (Third Edition, revised, in one volume.) 1970, Leicester: Inter-Varsity Press
- Mauerhofer, Erich: *Einleitung in die Schriften des Neuen Testaments*. 2 Bände (David Gysel átdolgozásában) 1995, Stuttgart: Hänssler
- Nagy István: *Az Újszövetség könyveinek ismertetése*. 1995, Nagykőrös: KRE TFK
- Pokorny, Petr - Heckel, Ulrich: *Einleitung in das Neue Testament: Seine Literatur und Theologie im Überblick*. (UTB 2798) 2007, Tübingen: Mohr Siebeck
- Pröhle Károly: *Újszövetségi bevezetés*. 1979, Budapest: Evangélikus Teológiai Akadémia
- Schnelle, Udo: *Einleitung in das Neue Testament*. (UTB 1830) 2005: átdolgozott, 5. kiadás, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht
- Schweizer, Eduard: *Theologische Einleitung in das Neue Testament*. 1989, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht (Angol ford. O. C. Dean által, *A Theological Introduction to the New Testament*. 1991, Nashville: Abingdon Press; a magyar ford. megjelent 2004-ben a Kálvin Kiadónál)
- Theissen, Gerd: *Das Neue Testament*. 2002, 2004: átnézett, 2. kiadás, München: C. H. Beck (Angol ford. John Bowden által, *Fortress Introduction to the New Testament*. 2003, Minneapolis: Fortress Press.)
- Varga, Zsigmond J.: *Újszövetségi bevezetés*. Debrecen: Református Theológiai Akadémia: 1979, LUX: 2000 (új kiadás, szerk. Szathmáry Sándor)
- Zahn, Theodor B.: *Introduction to the New Testament*. 3 vols. (transl. from the third German edition by J. M. Trout, et al.) 1909, Edinburgh: T & T Clark

Forrásgyűjtemény:

- Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény írók* c. sorozat első négy kötete (Szent István Társulat), az első, az ókeresztény irodalmat átfogóan tárgyaló kötetet újra kiadták két részletben, 2007-ben (e könyvek a kánontörténethez közölnek és ismertetnek sok ókori forrást, pl. a 4. kötet Eusebius Egyháztörténete)

Monográfiák és bibliai lexikonok:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. 2008, Budapest: KIA, e könyvnek (mely B.P. doktori disszertációjának magyar fordítása, ill. átdolgozása) főként a 2. és 3. fejezete foglalkozik a kánontörténettel
- Bartha Tibor (szerk.): *Keresztény Bibliai Lexikon*. 1. kötet: 2000; 2. kötet: 2004, Budapest: Kálvin
- Evans, Craig A. (ed.): *Encyclopedia of the Historical Jesus*. 2008, New York—London: Routledge
- Freedman, David Noel (ed.): *The Anchor Bible Dictionary* 1-6. 1992, New York: Doubleday
- Green, Joel B. – McKnight, Scot (eds.): *Dictionary of Jesus and the Gospels*. 1992, Downers Grove—Leicester: Intervarsity Press
- Maier, Gerhard: *A történetkritikai módszer vége*. 1997, Budapest: Harmat
- Martin, Ralph P. – Davids, Peter H. (eds.): *Dictionary of the Later New Testament and Its Developments*. 1997, Downers Grove—Leicester: InterVarsity Press

- Theissen, Gerd: *Die Entstehung des Neuen Testaments als literaturgeschichtliches Problem*. 2007, Heidelberg: Universitätsverlag Winter

HT BTHBV54 – BIBLIAI KORTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 8,00-9,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael
3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, Assíria, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izrael története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M. – Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirsman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.

- Jagersma, H.: Izráel története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o.
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

HT DOERV14 – DOGMATÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztyén gondolkodás történeti forrásai. A hagyományozódás az ősegyházban. Az apostoli kor krisztológiai, trinitárius formulái. Korai krisztológiai herezisek (ebionizmus, doketizmus)
2. Az apostoli atyák. Az antiochiai és az alexandriai iskolák.
3. A gnoszticizmus és hatása a teológiára. Markion. Montanizmus.
4. Az apologéták. Pogány támadások a keresztyénség ellen (Kelszosz, Porphyrius)
5. Az első dogmatikai rendszerek: Irenaeus, Órigenész
6. Krisztológiai dogmafejlődés. Arianizmus, Athanásziosz, az I. Nikaiai Zsinat. A Szentlélek személye: Konstantinápolyi Zsinat
7. Krisztus kettős természetének vitái: az Efézusi és Kalkedóni Zsinatok
8. Kappadókiai atyák és a keleti trinitástan
9. Augustinus
10. Keleti és nyugati tanfejlődés a kora középkorban. Ikonológia, sakramentológia
11. A korai skolasztika, Canterbury Anselmus

Évközi tanulmányi követelmények:

- 2 zárthelyi dolgozat keretében számadás az átvett anyagról

Kötelező irodalom:

- Jonathan Hill: *A keresztyén gondolkodás története* Atheneum, Budapest, 2000.
- Tony Lane, *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Harmat-Kálvin, 2000.
- A. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Osiris, Budapest
- Vanyó László (szerk.) *Ókeresztyén írók* sorozat kijelölt szövegei
- Kálvin János, *Tanítás a keresztyén vallásra*, MRE Zsinati Iroda, Budapest 1986. 1-151.o olvasmánynapló szerű kijegyzetelés
- Az előadásokhoz küldött szöveg, jegyzet

Ajánlott irodalom:

- A. von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre
- Bengt Haeglund, *Geschichte der Theologie*, Berlin, E. V.
- Louis Berkhof, *The History of Christian Doctrines*, Grand Rapids, Mich. 1988.
- Bernhard Lohse, *A Short History of Christian Doctrine*, Fortress, Philadelphia, 1985.
- Órigenész, *Kelsozsz ellen*, Kairosz, Budapest, 2008.
- Szent Ágoston, *Vallomásai*
- Szent Ágoston, *Isten városáról* I-IV.

HT ETRR050 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	őszi	III.	Értékelés módszere: Írásbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmeskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ösgyülekezettől a reformációig

1. Az egyháztörténet írása, tárgya, módszere; az egyháztörténet helye a teológiai stúdiumok között
2. A keresztyénség létrejötte, gyülekezeti élet: hit, kultusz, szervezet, hierarchia, erkölcs, egyházfegyelem az V. századig.
3. Különböző hatások a korai keresztyénségre; teológiai irányzatok és képviselői
4. Harc a vallásszabadságért; keresztyénüldözések, keresztyénség terjedése
5. A pápaság megerősödése, kapcsolata a frank uralkodókkal
6. A pápaság és az uralkodók harca III. Ince pápáig, keresztes-hadjáratok
7. reformációig
8. Az előreformáció szükségessége, a pápaság avignon-i fogsága, reformzsinatok, Wycklif, Husz
9. A reformáció kiváltó okai, Luther élete, és reformátorrá válása, 95 tétel (forráselemzés)
10. Harc a reformáció elfogadásáért az egyházi, a világi méltóságokkal, és a tévtanítókkal
11. Luther dogmatikai vitái, Margburgi Kollokvium
12. Helvét reformáció – Zwingli, 67 tétel tanulmányozása
13. Zwingli teológiája, berni disputa és úrvacsora vita
14. Bullinger élete és munkája, Consensus Tigurinus, I. és II. Helvét Hitvallás
15. Összefoglalás: a lutheri és a svájci reformáció eredményei, hatásai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Révész I.- Segesváry L., *Az egyháztörténelem alapvonalai*, Debrecen, 1936. (reprint 1991)
- Colijn, Jos, *Egyháztörténelem*. Sárospatak, 1996.

- Karl Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Budapest, Osiris, 2000.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- A kezdetektől a reformációig, szerk: Dienes-Misák, Sárospatak 2007. 146.o.
- A reformáció, szerk: Dienes Dénes, Sárospatak, 2008.191.o.
- Ulrich Gabler, Huldrych Zwingli, Kálvin Kiadó, 2008. 186.o.

Ajánlott irodalom:

- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Baur, F. C., A keresztyén egyház a IV. V. VI. századokban, Bp. 1879.
- Baur, F. C., A középkori keresztyén egyház, Bp. 1882.
- Szent Ágoston vallomásai, Bp. 1975. Ecclesia
- Augustinus, Isten városáról. I-II. Bp. 1942, 1943.
- Canterbury Szent Anzelm, Filozófiai és teológiai művek I., Bp. Osiris, 2001.
- Henry Chadwick, A korai egyház, Bp. Osiris, 2003.
- Bárczay Gy., Augustinus történetfilozófiája, é.n.
- Szent Ágoston, A keresztyén tanításról, Bp. 1944 Szent István Társulat
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Corona Bamberg, Az emberség ára, Eisenstadt, 1974.
- Harnack, A., A szerzetesség ideáljai és története, Bp. 1911.
- Adolf von Harnack, A keresztyénség lényege, Bp. Osiris, 2000.
- Louis Charpentier, A templomos lovagok titkai, Bp. 1992.
- Vanyó L., Az ókeresztény egyház és irodalma, Bp. 1988. Szent István Társulat
- Vanyó L., Legyetek tökéletesek...
- Timkó I., Keleti keresztyénség, keleti egyházak, Bp. 1983.
- Beda Venerabilis, English Church, Edinburgh, 1955.
- Louis Bréhier, Bizánc tündöklése és hanyatlása, Bp. Bizantológiai Intézeti Alap, 1997.
- Bozsóki Pál G., Keresztshadjáratok, Szeged, 1995.
- Walter Zöllner, A keresztes háborúk története, Bp. 1980.
- Marczali H., A reformáció kora, Budapest, 1901
- Masznyik E., szerk. Luther Márton egyházreformáló iratai, Pozsony, 1905
- Wiczián D., Luther előadói munkássága, Budapest, 1930
- R. Friedenthal, Luther élete és kora, Budapest, Gondolat, 1977
- Erdős J., Zwingli Ulrich élete és reformátori működése főbb vonásokban, Debrecen, 1884
- Benke I., Zwingli Ulrich élete és a helvét reformáció megalapítása, Seps-Szentgyörgy, 1884
- Soós B., Zwingli Ulrich küzdelme a római katolikus egyház ellen 1519-1524, Debrecen, 1935
- Zwingli, Comentarior vagyis az igaz és a hamis vallás magyarázata, Kálvin János Társaság, Budapest, 1999 (reprint)
- Tamkó B., Egyháztörténeti olvasmányok, Debrecen, 1907
- Szántó K., „A reformáció története” in A katolikus egyház története, Budapest, 1983
- O. Chadwick, A reformáció, Osiris, Budapest, 1997
- A korszak egyéb forráskiadványai

HT HIMGV70 – EGYHÁZI ÉNEK ÉS ZENETÖRTÉNET 3

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa:		III.	Értékelés módszere:

magyar	kötelező		írásbeli és szóbeli vizsga
--------	----------	--	----------------------------

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az énekeskönyv részletes, gyakorlatias ismerete.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egyházi ének:

- Az énekeskönyv kijelölt énekeinek megtanulása (az éneket jó ritmussal, tiszta intonációval, jó frazeálással sajátítsa el, szükség szerint a dallamot tudja más szövegre alkalmazni).
- Az énekeskönyvből kijelölt egyes énekre vonatkozó alapvető történeti, stílári, teológiai és funkcionális (liturgiai) ismeretek elsajátítása.

Zenetörténet:

3. A hallgató ismerje meg ezeréves múltunk közös értékeit: a liturgikus zene kialakulását és fejlődését az ókeresztény kortól a középkorig.
4. A középkori hagyomány folytatásának, a már meglévő liturgikus műfajok és liturgikus formák továbbvitelének gondolata ugyan nem a magyar reformáció sajátja, de a hazai alkotómunka mind intenzitását, mind önállóságát tekintve jelentősebb más európai protestáns egyházak munkájához képest. Elmondhatjuk, hogy a magyar reformáció a hagyományozott középkori anyag gyakran önálló alkalmazásával illetve adaptációjával egyedi művészi értéket hozott létre. Mivel a protestáns egyházzenei múlt e becses értékének megismerése mind egyház- és liturgiátörténetünk, mind pedig egyházzene történetünk szempontjából kiemelten fontos, a hallgatók ismerjék meg magyar óprotestáns egyházzene örökségét

Tematika:

1. GREGORIÁN

1.a A gregorián ének története

1. A vértanúk kora (I-IV. század)
2. Az egyházatyák kora (IV-VII. század)
3. Európa megkeresztelkedésének kora (VII-VIII; IX-XI. század)
4. A gótikus katedrálisok kora (XII-XV. század)

1.b A gregorián ének műfajai

1. A recitatív műfajok
 - Olvasó-tónusok
 - Ima-tónusok
 - Zsoltár-tónusok
2. A neumatikus-melodikus műfajok
 - Zsolozsmaantifónák
 - Miseantifónák
 - A himnusz
3. A melizmatikus műfajok
 - Tractus
 - Graduale
 - Responzorium prolixum
 - Alleluja
 - Offertorium
4. Új műfajok
 - Sequentia
 - Tropus
 - A liturgikus dráma
 - A mise-ordináriumok

1.c A gregorián ének és a liturgia – Liturgikus struktúrák

- A mise szerkezete
- A zsolozsma szerkezete

2. GRADUÁL

1. A könyvek keletkezése

2. A könyvek használata
 3. A legfontosabb forrásokról
 4. A graduálkönyvek műfajai:
 - A főistentisztelet műfajai: Introitus, Kyrie, Gloria, Próza, Credo, Prefáció, Sanctus.
 - A mellékistentisztelet: műfajai: antifóna, himnusz, responzórium, verzikulus, benedicamus, invitatórium
 - Speciális nagyheti műfajok: Litánia, Kyrie puerorum, Passió, Lamentáció
 5. Kutatástörténet
3. GREGORIÁN EREDETŰ NÉPÉNEKEK AZ ÉNEKESKÖNYVBEN
1. Gregorián énekek a középkori használatban
 2. Gregorián énekek a népzeneben
 3. Gregorián dallamok a 16-17. századi népénekek között
 4. Német közvetítéssel befogadott gregorián énekek

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt énekek közül legalább 20 tétel felmondása október 16-ig.
- A további tételek felmondását legkésőbb a szorgalmi időszak végéig teljesíteni kell.
- A szóbeli vizsga feltétele az énekek hibátlan felmondása és a sikeres írásbeli (zárthelyi) vizsga.

Az öt félév alatt felmondandó zsoltárok:

Kívülről

5, 6, 8, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 38, 42, 47, 51, 65, 66, 68, 74, 77, 80, 81, 84, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 99, 105, 110, 114, 117, 121, 130, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 146, 150.

Kottából

1, 2, 3, 9, 16, 22, 30, 34, 35, 40, 50, 61, 74, 101, 102, 107, 119, 125, 128, 133, 143.

A félév során felmondandó tételek listája:

Kívülről:

- 15 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
151, 183, 192, 233, 301, 302, 310, 330, 373, 500.
- EE: 20.
- EvÉK: 108.
- 6 db graduál-ének.

Kottából:

- 11 db, a fenti listából választott zsoltár,
- valamint az alábbi dicsérek:
- 157, 158, 176, 177, 178, 218, 243, 344, 351.

Kötelező irodalom:

- Bárdos Kornél: Harcok a passió éneklése körül Magyarországon. *Theológiai szemle* 1971.
- Czeglédy Sándor: Megifjodó öreg graduálok, *Confessio* 2 (1978) 4. sz. 68–78.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál úrvacsorai liturgiája, *Református Egyház* 1955, 342–348.
- (Csomasz Tóth Kálmán:) *graduálok*. Címszó, in: Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon. Szerkesztette Carl Dahlhaus és Hans Heinrich Eggebrecht. A magyar kiadás szerkesztője Boronkay Antal. II. kötet, Budapest 1984, 62–63.
- Dávid István: Kiegészítések és következtetések Dávid László „Az éneklőszék” című cikkéhez, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 435–438.
- Ferenczi Ilona: Kísérlet a liturgia egyesítésére az Erdélyi Fejedelemségben (a 17. század első felében). *Magyar Egyházzene* 1993/1994, 21–30.
- Karasszon Dezső: Megifjodó öreg graduálok, *Zsoltár* I/2 (1994) 9–13.
- http://silver.drk.hu/zsoltar/Zsolt%C3%A1r/album/Zsolt%C3%A1r_1994/2.%20sz%C3%A1m/sli des/Zsoltar_1994_2_009.html

Ajánlott irodalom:

- Csomasz Tóth Kálmán: A 16. század magyar dallamai. Akadémiai Kiadó, Budapest 1958.

- Varjas Béla: A reformáció énekirodalma, in: *A magyar irodalom története 1600-ig*. A magyar irodalom története I. Szerkesztette: Klaniczay Tibor, Budapest 1964, 311–382.
- Borsa Gedeon: Huszár Gál 1560. évi énekeskönyve, mint zenetörténeti emlék, *Magyar Zene* 1976. 119–133.
- Botta István: *Huszár Gál élete, művei és kora (1512?–1575)*. Akadémiai Kiadó Budapest 1991.
- Czeglédý Sándor: A debreceni kollégiumi Nagykönyvtár írott graduáljai, *Református Egyház* 9 (1957), 265–270.
- Czeglédý Sándor: „Emberi hagyományok ostromozása”, *Református Egyház* 3, (1964) 59–63.
- Csomasz Tóth Kálmán: Huszár Gál énekeskönyve (1560) és zenei jelentősége, *Magyar zene* 22 (1981), 176–208.
- Csomasz Tóth Kálmán: Szilvás-Ujfalvi Imre helye a zenetörténetben, in: *A Ráday Gyűjtemény évkönyve* II (1981), 57–73.
- Csomasz Tóth Kálmán: Gyülekezeti és graduális éneklés, Magyar evangélikusok, Reformátusok, Graduálok (Egyházi zeneélet c. fejezetben Protestáns egyházak c. alfejezet), in: *Magyarország zenetörténete II*, 1541–1686. Szerkesztette Bárdos Kornél. Akadémiai Kiadó Budapest 1990, 187–189, 190–199, 202–205.
- Dávid László: Az éneklőszék, *Magyar Egyházzene* VIII (2000/2001), 431–434.
- Dobszay László: A magyar graduál-irodalom első emléke, *Magyar Könyvszemle* 98., 1982. 100–112.
- Dobszay László: *Bevezetés a gregorián énekbe*. Egyházzenei Füzetek I/5. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Dobszay László: *A zsolozsma*. Egyházzenei Füzetek I/3. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, 1995.
- Fekete Csaba: Graduál és református istentisztelet. Liturgiátörténeti áttekintés az Öreg Graduál somorjai példányának kézíratos pótlékai alapján, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 207–355.
- Ferenczi Ilona: A graduálkutatás története. *Magyar Egyházzene* 1999/2000. 275–282.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ecclesiae Hungaricae Epperiensis 1635*. Musicalia Danubiana 9*-9**. Budapest, 1988.
- Ferenczi Ilona (ed.): *Graduale Ráday XVII*. Musicalia Danubiana 16. Budapest 1997.
- Geleji Katona István-Keserői Dajka János (szerk.): *Öreg Gradual, mely mind az első fordításban vagy ujjonnan való szerkesztetésben, s-mind pedig az egy exemplárból másban való irattatásban esett fogyatkozásoktól szorgalmasan meg tisztogattatott, és sok hozzá kívántatott szükséges részekkel meg öregbítettett*. Gyulafehérvár 1636. RMK I. 658.
- Hiley, David: *Western Plainchant*. Oxford 1993.
- H. Hubert Gabriella: Lelki éneklésről régi magyarok (A XVI-XVII. századi protestáns éneklés adattára), *Magyar Egyházzene* VII (1999/2000), 327–366.
- H. Hubert Gabriella: Geleji Katona István versiculusai és a perikóparend, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999), 251–258.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek. Kálmáncsehi Márton: Reggeli éneklések, Debrecen 1560–1561*. Borsa Gedeon tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 12, Budapest 1983.
- *Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek és imádságok, Komjáti 1574*. Hubert Gabriella tanulmányával. Bibliotheca Hungarica Antiqua 13, Budapest 1986.
- Karasszon Dezső: Synopsis Gradualis. A gregorián ének és a magyar református istentisztelet, in: *Egyház és művelődés. Fejezetek a reformátusság és a művelődés XVI-XIX. századi történetéből*. Debrecen 2000. 139–206.
- Kurta József: *Az Öreg Graduál századai Erdélyben*. Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 8. Kolozsvár 2002.
- Papp Anette: A magyar graduálforrások introitusai ádventtől vízkeresztig. *Magyar Zene*, 2006/I. 53–72.

- Papp Anette: A protestáns graduálok introitus-repertoárja. in: „*Inter sollicitudines*”, MTA-TKI – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoportja és a Magyar Egyházzenei Társaság 2006. 329–343.
- Papp Anette: Apostolok és szentek ünnepe a reformáció után – Gondolatok Huszár Gál 1574-ben nyomtatott graduáljának utolsó istentiszteleti rendje kapcsán. *Zsoltár* X/1. (2004), 6–9.
- Papp Anette: *A graduál-antifónák középkori kapcsolatai*. Budapest 2001. [Egyházzenei füzetek I/11. Kiadja: A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- Papp Anette: *Gregorián eredetű népénekek*. Budapest 2013. [A magyar népének II. 1 A. Egyházzenei Füzetek I/16. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport és a Magyar Egyházzenei Társaság]
- *Protestáns graduál. Szemelvények a 16-17. századi protestáns graduálok anyagából istentiszteleti és oktatási célra*. Készítette: Ferenczi Ilona, Dobszay László, Bódiss Tamás, Farkas Zoltán. ReZeM Budapest 1996.
- Schrems, Theobald: *Die Geschichte des gregorianischen Gesanges in den protestantischen Gottesdiensten*. Veröffentlichungen der gregorianischen Akademie zu Freiburg in der Schweiz XV. Heft, Freiburg 1930.
- Szendrei Janka: *A magyar középkor hangjegyes forrásai. Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez I.* Közzéteszi az MTA Zenetudományi Intézet. Budapest 1981.
- Szendrei Janka: Első hangjegyes népénekünk. A Te Deum-dallam magyarországi története, in: *Népzene és Zenetörténet* III. Budapest 1977, 102–133.

VI. Protestáns teológia osztatlan képzés, esti munkarend

III. évfolyam

HT ÓSZBT16 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT I

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	E: 10	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Prédikátor könyvének magyarázata

A szöveg olvasása és fordítása mellett hangsúlyos a héber nyelvtörténeti elemek, különösen is a késői héber sajátosságok fölfedezése. Kiemelendő az egyes szavak terminus technicusaként történő használata. Az ismert bölcsességi irodalmi formák mellett a „traktátus” műfajának megismerése, ill. az annotációk irodalmi eszközének azonosítása a szövegben. A zsidó hagyományok és a hellén kulturális elemek összehasonlítása az exegézis során. Végül pedig hangsúlyos a teológiai integráció kérdése, ami már a kánon meghatározásánál is problémát jelentett: hogyan illeszkedik a könyv az Ószövetség korábbi kijelentéseihez és hogyan hozható összhangba velük.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Kommentárok:

- Lauha (1978), N. Lohfink (1980), W. Zimmerli (1981), Crenshaw (1987) Seow (1997), Krüger (2000)

Monográfiák:

- M.V. Fox, *Qohelet and His Contradictions* (JSOTS 71), Sheffield: Almond Press, 1989
- D. Michel, *Untersuchungen zur Eigenart des Buches Qohelet* (BZAW 183), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1989
- „Jedes Ding hat seine Zeit...”, FS D. Michel (BZAW 241), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1996
- L. Schwienhorst-Schönberger (Hrsg.), *Das Buch Kohelet* (BZAW 254), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1997
- E.P. Lee, *The Vitality of Enjoyment in Qohelet's Theological Rhetoric* (BZAW 353), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2005
- Y.V. Koh, *Royal Autobiography in the Book of Qoheleth* (BZAW 369), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2006
- J.L. Koosed, *(Per)Mutations of Qohelet* (LHB 429), London/New York: T. & T. Clark, 2006
- B. Pinçon (éd.), *L'énigme du bonheur* (VTS 119), Leiden/Boston: Brill, 2008

HT ÚSZBT36 - ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT I

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Szabados Ádám	E: 10	114-es terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: szóbeli felelet

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata, a szöveg nyelvtani anyagának és szókinccsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása. A görög nyelvhez kapcsolódó feladatok csak a lelkész és teológus szakon teljesítendőek, a hittanoktató és vallástanár szakon magyar nyelvre épül a magyarázat. Az előadásokon a görög szövegek magyar fordítással együtt kerülnek elemzésre, ezért együtt hallgathatják a lelkész szakos és a vallástanár szakos hallgatók.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész és teológus szakon. Hittanoktató és vallástanár szakon csak az exegézis elvárt, de az előadások alapján tudni kell az eredeti szöveg többletének főbb pontjait.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis – *János első levele (1Jn 1-5)*

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon
- Lelkész és teológus szakon: görög szöszedet készítése (tudnivalók: Balla Péter honlapján; a szöszedet a vizsga megkezdésekor adandó át a vizsgáztató tanárnak)

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *A tanúvallomás folytatódik. Kommentár János leveleihez*. Budapest, Osiris, 2008.
- Carson, D. A.: *Exegetikai tévedések*. Budapest, KIA, 2003.

Ajánlott irodalom:

- Raymond Brown: *The Epistles of John*. The Anchor Bible (New York: Doubleday, 1982)
- John R. W. Stott: *The Letters of John* (Leicester, England: InterVarsity Press, 1988)
- Robert W. Yarbrough: *1-3 John* (Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, 2008)
- Scot McKnight (ed.): *Introducing New Testament Interpretation* (Grand Rapids, Michigan: Baker Books, 1989)

HT BTHT054 - BIBLIAI KORTÖRTÉNET I

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!
---	---------------------	------------------------------------	---

Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	E: 10	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegység célja megismertetni a hallgatókkal azt a történelmi közeget, melyben az Ószövetség kialakult. Ennek során betekintést nyerhetnek a termékeny félhold népeinek és országainak kultúrájába, történelmébe. Részletesen vizsgálhatják az egyes történelmi események szociológiai, politikai és vallási előzményeit valamint következményeit. A korabeli szövegek megismerésével közelebb kerülhetnek a kor szellemiségéhez. Az összefüggések tanulmányozása során a bibliai szövegek Sitz im Leben-jének különböző aspektusait is felismerhetik, aminek révén e szövegek jobb megértésére juthatnak, s egyben elkerülhetik a hermeneutikai buktatókat, félreértelmezéseket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Izrael története, a régészet és az Izraeli történetírás (pro és contra)
2. Az államiság előtti Izrael
3. Izrael és Júda királyságai
4. Nagybirodalmi kontextus (Egyiptom, Assíria, Babilon, Perzsia)
5. Restauráció (Fogság és visszatérés)
6. A judaizmus születése (perzsa-hellenisztikus kor)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Zárthelyi dolgozat az első három témakörből

Kötelező irodalom:

- Karasszon I.: Izrael története, Budapest., 1991.
- Jagersma, H.: Izrael története 1. Budapest., 1991.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Finkelstein, I. – Silberman, A.: Biblia és régészet. Az ókori Izrael két arca, Budapest, 2003.
- Miller, J. M.– Hayes, J. H.: Izrael és Júda története, Piliscsaba, 2004.

Ajánlott irodalom:

- Ahlström, G. W.: The History of Ancient Palestine from the Paleolithic Period to Alexander's Conquest. Sheffield, 1993.
- Allerhand, J.: A zsidóság története. Budapest, 1987.
- Ben-Sasson, H. H.: A History of the Jewish People. London, 1969.
- Bright, J.: Izrael története. Budapest., 1983.
- Donner, H.: Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn in Grundzügen, Göttingen, 1984-1986.
- Ghirsman, R.: Az ókori Irán. Budapest., 1985.
- Herrmann, S.: Geschichte Israels, München, 1973.
- Jagersma, H.: Izrael története 1. Budapest., 1991.
- Kákossy L.: Az ókori Egyiptom története és kultúrája. Budapest 1998, 310-367. o.
- Klengel, H.: Nomádok az ókori Előázsiában. Budapest, 1985.
- Lemche, N. P.: The Israelites in History and Tradition, Louisville, 1998.
- McNutt, P.: Reconstructing the Society of Ancient Israel, Louisville, 1999.
- Noth, M.: Geschichte Israels. Göttingen, 1954.
- Oppenheim, A.L.: Az ókori Mezopotámia. Bp. 1982, 218-284.o
- Thompson, T. L.: Early History of the Israelite People, Leiden, 1992.

HT DOERT16 - DOGMATIKA I

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	E: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika
2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák
3. A teremtő és gondviselő Isten
4. A láthatatlan világ és az ember
5. Jézus Krisztus személye

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: Az Apostoli Hitvallás. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: Református dogmatika. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: Bevezetés a keresztyén teológiába. Budapest, 1995.
- Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985.
- Szücs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- M. Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Budapest, 1995.
- Otto Weber: Grundlagen der Dogmatik. 1-2. Band. Berlin, 1969.
- Paul Tillich: Rendszeres teológia. Budapest, 1996.
- Millard J. Erickson: Christian Theology. Grand Rapids, 1994.

HT DOERT22 - RÉSZLETES DOGMATÖRTÉNET II

Tantárgy felelőse: Dr. Szücs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!
--	---------------------	------------------------------------	---

Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc	E: 10	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A középkor, a reformáció és a protestáns ortodoxia teológiája.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A jelzett kor legfontosabb irányzatainak, teológus személyiségeinek ismerete. A teológiai folyamatok összefüggéseinek megértése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Tony Lane: A keresztyén gondolkodás rövid története
- Jonathan Hill: A keresztyén gondolkodás története
- Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra

Ajánlott irodalom:

HT FILBT02 – BIBLIAI NYELVEK SZIGORLAT (HÉBER, GÖRÖG)

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:	E: -			
Előadók fogadóórái:	5 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

FILFT13 – RÉSZLETES FILOZÓFIATÖRTÉNET III

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	E: 10	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók megismerkednek az európai filozófiatörténet legfontosabb alakjaival, irányzataival, kérdésfeltevéseivel, a sajátosan a filozófiai gondolkodásmód sajátosságaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Descartes
2. Spinoza
3. Locke
4. Hume
5. Kant

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- R. Descartes, *Elmélkedések az első filozófiáról*. (Ford. Boros G.), Budapest, Atlantisz, 1994.
- B. Spinoza, *Etika*, I-II. rész (Budapest, Magyar Helikon, 1968, 7-52.)
- J. Locke, *Értekezés az emberi értelemről*, Bp. Osiris Kiadó, 2003. 107-150.. (II. könyv I-VII. fejj); 173-182.o. (II. könyv XI. fejj.).
- D. Hume. *Tanulmány az emberi értelemről*, Budapest, Nippon, 1996.
(<http://tkbf.yoscha.hu/konyvek/Hume.doc>)
- Kant, *A tiszta ész kritikája* (ford. Kiss János), Budapest, Atlantisz, 2009., „Bevezetés”, 27-72. o.
- Kant, *Az erkölcsök metafizikájának alapvetése*, Budapest, Klett (Matúra könyvek), 1998, 17-29.o. (Előszó, Első könyv).

Ajánlott irodalom:

- Boros Gábor (szerk.) *Filozófia*, Akadémiai kiadó, 2007. (vonatkozó fejezetek)

HT FILFT18 - LATIN NYELV III

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	E: 15	114-es terem		
Előadók fogadóórái: Kedd 12,00-13,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A latin eset- és mondat elsajátítása, szövegolvasási készség megszerzése

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Nyelvtan:

1. Esettan
2. Participium coniunctum
3. Ablativus absolutus,
4. Acc. c. inf.
5. Consecutio temporum szabályai

Szövegek:

6. Judit könyve (részletek)
7. Macarius: Epistula ad filios suos

8. Itinerarium Egeriae (részletek)
 9. Passio Sanctorum Scillitanorum

Évközi tanulmányi követelmények:

- Minden órán nyelvtani dolgozat
- 2 szódolgozat
- Félév végén nyelvtani és fordítási záródolgozat

Kötelező irodalom:

- Judit könyve (részletek)
- Macarius: Epistula ad filios suos
- Itinerarium Egeriae (részletek)
- Passio Sanctorum Scillitanorum

Ajánlott irodalom:

- M. Nagy I. - Tegye I., Latin nyelvtan, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó (rendszeresen kiadják)
- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kézisztár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

HT ETRRT52 - EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET III

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	E: 10	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmesskedett az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ellenreformációtól napjainkig

1. A reformáció, és vele szemben álló tanítások
2. Római katolikus restauráció előretörése; Loyolai Ignác
3. Tridenti Zsinat
4. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
5. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrecht Zsinat végzéseinek elemzése
6. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
7. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai, pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
8. Francke és a hallei pietizmus, Zinzendorf és a herrnhuti testvérközösség
9. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők
10. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió

11. Romantikától az I. Világháborúig, a kor jellemző történelmi, gazdasági, politikai, kulturális eseményei, Szent Szövetség és kora
12. A római katolikus egyház restaurációja, a Kúria politikája I. Vatikáni Zsinat, Bismark és a kulturkampf
13. Német protestánsok a szociális helyzet megoldásáért
14. A holland reformátusok a XIX-XX. Században, egyházszakadás, új egyházak, megújulás
15. Hitvalló egyház és a Barmeni Hitvallás
16. II. Vatikáni Zsinat, Charta Oecumenica, Dominus Iesus elemzése

Évközi tanulmányi követelmények:

- forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete 1814-től napjainkig, Budapest, 1969.
- Csohány J., A legújabb kor egyetemes egyháztörténete, Debrecen, 1974.
- J. Colijn, Egyháztörténelem, Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Osiris, Bp. 2000.
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Kálvin Kiadó, Bp. 2008.
- J. Wallmann, a pietizmus, Bp., Kálvin Kiadó 2000.

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.
- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- Czákó J., A janzenizmus. Cegléd, 1943.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp, 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.

HT ETRRT54 - MAGYAR EGYHÁZTÖRTÉNET I

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Csűrös András Jakab	E: 10	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		V.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A magyar egyháztörténeten keresztül értjük meg, mit jelent az, hogy mi magyar reformátusok vagyunk. A magyarság és keresztyénség kapcsolatának, összefonódásának bemutatása. A reformáció okainak feltárása, jelentősebb alakjainak megismerése. A török vesz megértése. A magyar kultúra és a reformátusság találkozása. A reformáció mellékágainak magyarországi megjelenése. Küzdelem a Szentháromság-tagadókkal. Erdély jelentősége Egyházunk életében. Helytállás az üldözésben. A gyászévtized, a gályarabok. A szemeszter a törökök kiűzésével zárul.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Kereszténység és reformáció Mohács előtt.
2. Mohács után. Erdélyi szászok. Erdély reformációja. Magyar Királyság és a Török Hódoltság 1541-ig.
3. A reformáció emberei: Stöckel Lénárt, Sztárai Mihály, Dévai Biró Mátyás, Sylvester János, Szegedi Kiss István, Károli Gáspár, Méliusz Juhász Péter, Kálmáncsehi Sánta Márton, Belényesi Gergely.
4. Anabaptizmus és antitrinitáriánizmus. Dávid Ferenc. Egri Lukács. Küzdelem az unitáriusok ellen Erdélyben és máshol.
5. Egyházi szervezet alakulása a 16. században. 1567. Gyakorlati kérdések. Peregrináció. Budai Parmenius István. Iskolaügy és a reformáció a 16. században.
6. Az állam magatartása a protestánsok ellen a Királyi Magyarországon. Út a Bocskai-felkelésig. A bécsi béke jelentősége.
7. Protestáns egyházszervezet a 16. sz. végén, 17. sz. első felében. Egyházmegyék, egyházkerületek kialakulása. Egyházfegyelem. A presbitérium rendszere.
8. Protestáns ortodoxia. A puritanizmus. Tolnai Dali János. Medgyesi Pál.
9. Erdély Bethlen Gábor és I. Rákóczi György idején. Bethlen Gábor személye, hite. Hadjárataik és a békekötések.
10. Pázmány Péter és kora. Főúri elpártolások. Pázmány és Bethlen összehasonlítása.
11. Út a gyászévtizedig. Erdély 1648 után. I. Lipót és kora.
12. A gályarabok és pereik.
13. A gyászévtized után. A török kiűzése. 1687-es országgyűlés.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rendszeres óralátogatás
- A vizsgára Sienkiewicz: *Quo Vadis* elolvasása.

Kötelező irodalom:

- Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon. 1521-1945. MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp., 1985. 1-96. 101-121. 128-140. o.
- Bíró Sándor – Bucsay Mihály – Tóth Endre – Varga Zoltán: A magyar református egyház története. MRE Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Bp., 1949. 25-125. 132-177. o.
- Péter Katalin: A magyarországi protestáns prédikátorok ellen indított per 1674-ben. In Uő.: Papok és nemesek. Magyar művelődéstörténeti tanulmányok a reformációval kezdődő másfél évszázadból. Bp., Ráday Gyűjtemény, 1995. 200-210. o.

Ajánlott irodalom:

VII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend (lelkész alapképzéssel)

I. évfolyam

HT VPPGW53 - NEVELÉSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Simonfi Zsuzsanna	L: 10	D25 I. em. 117.		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus a nevelés és oktatás ma is aktuális kérdéseinek, problémáinak történeti szempontú elemzésével a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlődéséhez és történeti ismeretinek bővüléséhez járul hozzá. A tantárgy célja, hogy a hallgatók képesek legyenek a különböző korok nevelési eszményeinek, módszereinek, az oktatás helyzetének, fejlődésének, problémáinak kritikus, történeti szempontokat figyelembe vevő elemzésére, értelmezésére. A kurzus az emberi társadalom fejlődéstörténetének egymást követő korszakaiban követi nyomon a mai oktatásügy és pedagógia problémáinak változását, történeti megjelenését és aktuális elemzését. Az ezekkel való megismerkedés egyrészt elősegíti a hallgatók történeti szemléletmódjának, kritikai gondolkodásának fejlődését, másrészt arra ösztönzi őket, hogy saját nevelésfelfogásuk kialakulása, kialakítása során is igényeljék a reflektív viszonyulást. A tantárgy célja továbbá, hogy a tanár szakos hallgatókat hozzásegítse a tanárképzés más tárgyaiban is megjelenő fogalmak és szakkifejezések pontos, szakszerű használatára.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az ókori nevelés eszményeinek és intézményeinek változásai. Folyamvölgyi kultúrák, írnokképzés. Arisztotelész, Platón, Szókratész felfogása a nevelésről. Iskoláztatás az ókori Görögországban és Rómában.
2. Középkor: Szent Ágoston gyermekképe. Klerikus nevelés, az iskoláztatás kezdetei, iskolatípusok. A középkori egyetemek, a műveltség rendszere. Világi nevelés a középkorban: céhek, lovagok. A magyar iskolák születése.
3. Reneszánsz embereszmény – reneszánsz nevelés. Humanista gondolkodók a nevelésről. A városi iskolák kialakulása. Reformáció és reneszánsz kapcsolata. A világi értelmiség kialakulása.
4. A reformáció nevelésügye. Luther, Kálvin, Melancthon. A református kollégiumi rendszer. Új iskolatípusok. A wittenbergi tanrendszer. Református kollégiumok Magyarországon. Comenius és Apáczai Csere János. Az ellenreformáció nevelésügye. Jezsuita oktatás. Ratio Studiorum. Pázmány Péter, nagyszombati egyetem.
5. Korai felvilágosodás: Locke, Bacon, Helvetius. A felvilágosodás hatása a neveléstudományra és az iskolaügyre. A pedagógia tudománnyá válása. Herbart. Rousseau felfogása a gyermekről. Emil. Rousseau hatása a pedagógiai gondolkodásra. Pestalozzi.

6. A modern európai közoktatási rendszerek kialakulása. A magyar oktatásügy alakulása a reformációtól az Eötvös-féle népiskolai törvényig. A Ratio Educationis.
7. A XIX. század legfontosabb gondolatai a nevelésről. A reformpedagógia filozófiai gyökerei. Dewey, Waldorf, Freinet, Montessori, Jenaplan. Magyar reformpedagógiai kezdeményezések.
8. Az elméleti pedagógia legfontosabb irányzatai a XX. században. A szellemtudomány, a kultúrpedagógia és a neokantiánusok hatása a pedagógiára. Szociológiai és pszichológiai elméletek hatásai.
9. A magyar pedagógia és iskolaügy alakulása 1848-tól 1945-ig. Eötvös József, Klebelsberg, Fináczy, Prohászka, Imre Sándor. Oktatási törvények.
10. A magyar oktatásügy alakulása 1945-től 1989-ig. Oktatási törvények. A posztmodern ember születése – nevelési kérdések és problémák az ezredfordulón. Az egyházak szerepe a mai oktatásügyben.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A hallgatók az előadásokon aktív figyelemmel vesznek részt.

Kötelező irodalom:

- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2002): Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Budapest
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2004): Neveléstörténet. Szöveggyűjtemény. Osiris Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Balogh László (1996, szerk.): 1000 éves a magyar iskola. Korona Kiadó, Budapest
<http://www.ppk.elte.hu/reformpedagogia>
- Németh András – Skiera, E. (2000): Reformpedagógia és az iskola reformja. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Németh András – Pukánszky Béla (2004): A pedagógia problémátörténete. Gondolat Kiadó, Budapest
- Németh András – Boreczky Ágnes (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös József Kiadó, Budapest
- Pukánszky Béla (2001): A gyermekkor története. Műszaki Könyvkiadó, Budapest

HT VPPGW54 - NEVELÉSTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. Órarend! 121-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Simonfi Zsuzsanna				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar			I.	Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy a nevelés és oktatás ma is aktuális kérdéseinek, problémáinak tárgyalásával hozzájárul a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlődéséhez. A tantárgy célja, hogy képesek legyenek saját koruk nevelési eszményeinek, módszereinek, problémáinak kritikus elemzésére, és a különböző értelmezésekre reflektálva kialakítsák saját nevelés-, oktatás- és iskolakoncepciójukat. A kurzus keretén belül a hallgatók megismerkednek a nevelélmélet alapvető fogalmaival, témaköreivel, problémáival. Különös hangsúly helyeződik a különböző világnézetekből kibomló különböző

emberképek és az ezekhez kapcsolódó különböző nevelésfelfogások bemutatására, ezen túl kiemelt szerepet kap a biblia emberkép és az erre épülő református nevelés alapelveinek ismerete. A tantárgy további célja, hogy a hallgatókat megismertesse a nevelést meghatározó tényezőkkel, az azokat feltáró megismerési módokkal, a nevelési folyamattal, annak módszereivel és a nevelési tartományokkal.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy által közvetített ismeretek képessé teszik a hallgatókat a tanulók megismerésére, a pedagógiai folyamat elemzésére, értékelésére, nevelési stratégia kidolgozására, szakmai együttműködésre és kommunikációra.

Főbb témakörök:

1. A nevelés fogalma. Antropológia és nevelés. Az emberkép és a világkép összefüggése, változása a nevelés történetében. Az embereszmény.
2. Nevelési modellek. Bibliai antropológia, protestáns emberkép.
3. Az öröklés és a nevelés problematikája.
4. A szocializáció, perszonalizáció, nevelés, oktatás fogalma, ezek egymáshoz való viszonya.
5. A gyermekkor változó szinterei, ezek történeti alakulása. A család mint nevelési színtér, a gyermek helye a családban. A gyermekhez való viszony változása a középkortól napjainkig.
6. Az iskola funkciói.
7. A nevelés folyamata és módszerei.
8. A keresztyén értékek értelmezése a pedagógiai folyamatban.
9. Nevelési tartományok.
10. Az iskolai interakciók és kommunikációs folyamatok sajátosságai. A család és iskola kapcsolatának jelentősége, a kapcsolattartás tartalma, formái.
11. A hátrányos társadalmi helyzetből fakadó nehézségek és az iskolai kudarc közötti általános összefüggések.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Saját pedagógiai hitvallás elkészítése.
- Egy tanulóval készített interjú elkészítése vagy egy iskolai konfliktus elemzése.
- Szabadon választott nevelésméleti témához bibliográfia összeállítása vagy egy pedagógiai periodika bemutatása.

Kötelező irodalom:

- Bábosik István (1998): A nevelés folyamata és módszerei. Okker Kiadó, Budapest
- Kron, Friedrich W. (1997): Pedagógia. Osiris Kiadó, Budapest
- Zrinszky László (2002): Nevelésmélet. Műszaki könyvkiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- Balla Gábor Tamás (1995): Nevelésszociológiai ismeretek. Gödöllő
- Németh András – Boreczky Ágnes (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös József Kiadó, Budapest
- Zrinszky László (2000): Iskolaelméletek és iskolai élet. Okker Kiadó, Budapest

HT VPPGW61 - PSZICHOLOGIA 1 (A SZEMÉLYISÉG FEJLŐDÉSE)

Tantárgy felelőse: Dr. Hadházi Éva	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Hadházi Éva	L: 15	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium

Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere:
---------------------------	---------------------	--	----	---------------------

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A személyiség fejlődésének megismerése a személyiséglélektan alapvető elméleteinek, irányzatainak tükrében, melyek az emberi magatartás megértésének lehetséges útjaként, a teljes személyiség funkcionális vizsgálatára irányulnak. Az ismeretszerzés középpontjában olyan személyiséglélektani modellek állnak, melyek ismerete megalapozza a későbbi stúdiumokat, hozzájárulva a tanárjelöltek emberképének formálásához.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A személyiség alapegységei: típustanok. A típuskutatás történeti áttekintése. Alkati és funkcionális tipológiák. A tipológiák és a személyiségelméletek különbözősége.
2. A személyiségelméletek általános jellemzői, fő nézőpontok. „Erő-irányzatok” a személyiségpszichológiában.
3. Sigmund Freud pszichoanalitikus elmélete, a freudi személyiségmodell. A személyiség dinamikája és fejlődése. A pszichoanalízis mint tudomány, elmélet és módszer. A pszichoanalízis kritikája.
4. Carl Gustav Jung analitikai pszichológiája. Jung elméletének alapfogalmai. A psziché természete és szerkezete. A tudat funkciói, pszichés dinamika. A személyiség fejlődése, az individuációs folyamat.
5. Alfred Adler individuálszichológiája. Az adleri személyiségelmélet alapfogalmai. A nevelés individuálszichológiai szemlélete.
6. Erik Erikson pszichoszociális fejlődéselmélete. Az identitás fogalma és vetületei. Krízispotenciálok mint központi feladatok. Epigenetikus szakaszok a fejlődésben.
7. Erich Fromm humanisztikus pszichoanalízise: egzisztenciális szükségletek, a karakter fogalma, szeretetfilozófiája és a szabadság problematikája.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Kiemelten foglalkozunk az elméleti modellek gyakorlati életben való megjelenésének, alkalmazásának lehetőségeivel. A hallgatók személyes tapasztalatainak megosztásával folyamatosan reflektálunk a lelkeszi, vallásánári és hitoktatói munkában való felhasználási lehetőségekre, segítve a pályaszocializációt.

Kötelező irodalom:

- Carver C.S., Scheier M.F. (1998): Személyiségpszichológia, Osiris, Budapest
- Atkinson (szerk.) (1995): Pszichológia, Osiris-Századvég, Bp., (a több kiadás is jó)

Ajánlott irodalom:

- Halász L., Marton M. (szerk., 1978): Típustanok és személyiségvonások, Gondolat, Budapest
- Mirnics Zs. (2006): A személyiség építőkövei, egyetemi jegyzet, HEFOP, Budapest,
- Szakács F., Kulcsár Zs. (szerk.) (1980 és 1996): Személyiséglélektani szöveggyűjtemény. Elméleti irányzatok II., Tankönyvkiadó, Budapest
- Marton M. (szerk.) Típustanok és személyiségvonások, 5-37.o., Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1978.
- S. Freud: Bevezetés a pszichoanalízisbe, Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1988.
- Esszék, Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1988.
- A halálösztön és az életösztön, Múzsák Közművelődési K., Bp., 1991.
- C. G. Jung: Analitikus pszichológia, Göncöl Kiadó, Budapest, 1991.
- Bevezetés a tudattalan pszichológiájába, Európa Kiadó, Budapest, 1990.
- Az ember és szimbólumai, Göncöl Kiadó, Budapest, 1991.
- A lélektani típusok, Európa Kiadó, Bp., 1988.
- Adler: Életünk jelentése, Kossuth Könyvkiadó, Bp., 1994.
- Hall-Lindzey: Alfred Adler, In.: Szakács F.-Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 76-87.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.

- Erik Erikson: Az emberi fejlődés nyolc szakasza, In.: Szakács F.—Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 160-175.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- A fiatal Luther és más írások, Gondolat Könyvkiadó, Bp., 1991.
- E. Fromm A szeretet művészete, Helikon kiadó, Bp., 1984.
- Hall-Lindzey: Erich Fromm, In.: Szakács F.-Kulcsár Zs. (szerk.), Személyiséglélektani szöveggyűjtemény II., 87-91.o., Tankönyvkiadó, Bp., 1981.
- Menekülés a szabadság elől, Akadémiai Kiadó, Bp., 1993.

HT VPPGW64 - ÁLTALÁNOS DIDAKTIKA 1

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Majzikné Lichtenberger Krisztina	L: 15	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		I.	Értékelés módszere: Szóbeli és/vagy írásbeli vizsga

A tantárgy tanításának alapelvei és céljai:

A kurzus során a hallgatók korábbi pedagógiai és pszichológiai tapasztalataira és élményeire építve az oktatáshoz kapcsolódó ismereteket bővítjük. Célja a hallgatók gyermekszemléletének és az oktatás egészéről vallott felfogásának formálása, felkészítés a tudatos tanári szerepvállalásra. Emellett célja a hallgatók oktatási folyamatról kialakított szemléletének formálása, módszertani repertoárjának kialakítása, a kompetenciák fejlesztését előtérbe helyező, differenciált oktatási folyamatok tervezéséhez, szervezéséhez, lebonyolításához és értékeléséhez, hatékony tanulást segítő, korszerű tanulási környezet kialakításához kapcsolódó elméleti ismeretek nyújtása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Tanítás és tanulás. Tanuláselméleti koncepciók, ezek pedagógiai konzekvenciái, megjelenése az iskolai gyakorlatban.
2. A tanulás tanítása, a tanulás didaktikai értelmezése. Tanulási stratégiák, stílusok, technikák. A gondolkodás tanítása.
3. Tanulás és motiváció. Motivációs elméletek, motiváció és tanulói énkép kapcsolata.
4. A tananyag változásai, fejlődése. A tananyag kiválasztás kérdései ma, a tudás társadalmi meghatározottsága. A kompetencia fogalma, értelmezése.
5. Az oktatás célrendszere és a tanítás tervezése. Az oktatás dokumentumai.
6. Pedagógiai tervezési feladatok: A tanterv. Tantervi műfajok és típusok. A NAT. Helyi pedagógiai program, helyi tanterv. Tanterv Magyarországon és Európában. A rejtett tanterv. Tanmenet, tematikus terv, óraterv, projektterv, epochális tervezés.
7. A tanulók megismerésének általános kérdései. Fő fejlődési szakaszok. Differenciálás, integráció, inklúzió.
8. A differenciálás speciális célcsoportjai: Tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek, különleges pedagógiai bánásmódot igénylő tanulók. A hátrányos helyzet. Az iskolai szorongás.
9. A tehetséges tanulók. A tehetség gondozás elméleti háttere.
10. A tanulást segítő környezet kialakítása. Iskolai tér, eszközök és módszerek
11. Szervezeti keretek, szervezési módok, munkaformák, módszerek. Új eljárások az oktatás szervezésében: kooperatív tanulás, team-teaching, individualizált munkaformák, projekt. A módszerek kiválasztásának alapelvei. Tanári vezetésre épülő módszerek: Előadás, magyarázat,

- szemléltetés. Tanulói tevékenységre épülő módszerek. Kooperatív tanulás. Kooperáció, verseny, játék.
12. A taneszközök változásai. Digitalizált tananyag. Számítógép használata az oktatásban. A taneszközök kiválasztásának alapelvei.
 13. Értékelés. Diagnosztikus, formatív és szummatív értékelés. A teljesítmények mérése. Az érvényesség és megbízhatóság. Önértékelés fejlesztése.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Falus Iván (2004, szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Veszprémi László (2000): *Didaktika*. APC-Stúdió, Gyula

Ajánlott irodalom:

- Csapó Benő (2002): *Az iskolai műveltség*. Osiris kiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2003): *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai kiadó, Budapest.
- Golnhofer Erzsébet – M. Nádas Mária (1993): *Készülünk a vizsgáztatásra*. Korona, Budapest.
- Halász Gábor (2005): *Fejlesztő értékelés*. OKI, Budapest.
- Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária (2000): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
- Spencer, K. (2004): *Kooperatív tanulás*. Ökonet kiadó, Budapest.
- M. Nádas Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt. Pécs.
- Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

HT VPPGW57 - EGYHÁZI ÉS GYÜLEKEZETI KOMMUNIKÁCIÓ

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Szabóné László Lilla	L: 10	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Házi dolgozat, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A vallásánár üzenetközvetítő személy. Küldetését akkor töltheti be eredményesen, ha a közvetlen emberi kommunikáció kínálja lehetőségekkel megtanul tudatosan élni, és képes konstruktívan kezelni, illetve kiküszöbölni az elkerülhetetlenül fellépő kommunikációs zavarokat. Az ehhez szükséges ismeretek gyarapításához és képességek fejlesztéséhez kíván hozzájárulni ez a kurzus. A hallgatók különböző felekezeti istentiszteletein és gyülekezeti alkalmain megadott szempontok szerint megfigyeléseket végeznek a kommunikáció jellegzetességeivel kapcsolatosan, melyről írásos beszámolót készítenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az egyház mint *communio sanctorum*
2. Hitmódok és kommunikációs stílusok a gyülekezetben
3. A gyülekezet (egyház) struktúrája és működése
4. Hallgatói beszámolók
5. A vallásosság nyelvi és rituális kifejezési formái

6. A prédikáció mint kommunikáció
7. Meditáció és imádság
8. Hallgatói beszámolók
9. A lelkigondozói kommunikáció sajátosságai
10. Valláspedagógiai kommunikáció
11. Hallgatói beszámolók

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hospitálási jegyzőkönyv beadása
- Zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- H.-Ch. Piper, A kommunikáció tanulása a lelkigondozásban és a prédikálás terén, Debrecen 1999.
- F. Schweitzer, Vallás és életút, Budapest 1999.
- Ch. Thomann/ F. Schulz von Thun, Tisztázó beszélgetések, Budapest 1992.
- J. Ries (szerk.), A szent antropológiája, Bp. 2003.
- Hézser G., Pasztorálpszichológiai szempontok az istentisztelet útkereséséhez, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- R. Otto, A szent, Bp. 1997.
- F. Schulz von Thun, Miteinander reden 1-3. 2002.
- W. Simon, Grundlagen der Kommunikation, Offenbach 2004.
- K.H. Delhees, Soziale Kommunikation, Opladen 1994.
- J.M. Sautter, Spiritualität lernen, Neukirchen-Vluyn 2004.
- R. Hajduk, Die seelsorgliche Dimension der Predigt, St. Ottilien 1995.
- M. Klessmann, Pastoralpsychologie, Neukirchen-Vluyn 2004.

II. évfolyam

HT ETRRW61 - EGYHÁZSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Hámori Ádám	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái: egyeztetés alapján	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház- és vallásszociológia oktatásának célja, hogy a lelkészhallgatók alkalmassá váljanak arra, hogy a gyülekezeti közösség-szervezést és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék. Segítséget kapnak ahhoz, hogy szociológiai szempontból a lokális és globális környezetben egyaránt sikeres lelkési szolgálatot végezzenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szaktárgy sikeres elvégzése révén leendő református lelkészeink megismerik a gyülekezet- és az egyházzervezés szociológiai aspektusait, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeit és szerveződésének módjait, valamint az egyház és a gyülekezetek és a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok szociológiai vonásait. A hallgatók megismerkednek a vallás- és egyházzszociológia legfontosabb nemzetközi és hazai elméleteivel, valamint a klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel, eredményeivel. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetre, a társ- és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeire. A hallgatók betekintést nyernek továbbá a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint -kiértékelés módszertanába. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel vértéződnek fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkési szolgálat szociológiai összetevőiről.

A tantárgy tematikai felépítése:

1. A szociológia tudományos szemlélete
2. A szociológiai kutatás módszertana
3. A vallás mint a szociológia tárgya: a vallásosság társadalmi hatása és kontextusa, beágyazottsága
4. A vallásosság szociológiai megközelítése: definíciós problémák és empirikus módszerek.
5. Alapfogalmak: mozgalom, kultusz, felekezet és vallás, szekta és egyház, szent és profán.
6. A vallásosság mérése és dimenziói. Kvantitatív és kvalitatív módszerek, módszertani nehézségek.
7. A vallásosság helyzete ma Magyarországon I. A magyar reformátusság szociológiai jellemzői. A magyarországi népszámlálások eredményeinek értelmezése. A vallásosság alakulásának életkori tendenciái. A nemzetközi értékutatások tanulságai.
8. A vallásosság helyzete ma Magyarországon II. Hívők és nem hívők társadalmi jellemzői: „elitizálódás” és a hagyományos intézményesült közösségek hanyatlása. Az egyházak helyzete: átalakuló intézményrendszer és megváltozott állami-politikai kontextus a rendszerváltozás után.
9. A vallásosság a világban napjainkban: a vallásosság helyzete ma Európában és Amerikában. Átalakuló vallásosság Európában. Az észak-amerikai vallási pluralizmus. A kereszténység

- Európán kívül. A vallásosság a világban napjainkban: Vallások és felekezetek világszerte. A modern iszlám. Vallásosság a nem-európai kultúrákban: Kína és Japán. Szekularizmus Indiában.
10. A vallás értelmezése a klasszikus szociológiában. Karl Marx, Max Weber és Émile Durkheim elmélete a vallások társadalmi szerepéről.
 11. A szekularizációs tézis. A szekularizáció jelentése, dimenziói és szintjei. Szekularizáció és szekularizmus. A szekularizációs tézis kritikái. Alternatív magyarázatok: vallási individualizáció és privatizáció, kontextuális szekularizáció.
 12. A vallási piac és a racionális döntés elmélete. A vallás mint szolgáltatás és a hívek mint fogyasztók: kereslet-kínálat. Az RDE kritikája: az amerikai vallásosság sajátosságai és korlátozó tényezők Európában.
 13. A vallás mint intézményesült társadalmi valóság. A vallás mint szervezeti jelenség. Az egyház mint társadalmi (politikai) szereplő. Az intézményesülés folyamata és a karizma ellentmondása.
 14. Fundamentalizmus és új vallási mozgalmak. Terminológiai kérdések: mozgalom, kultusz, szekta, felekezet, egyház. Az új vallási mozgalmak és a fundamentalizmus társadalmi gyökerei és hatásai.
 15. A modernizáció, a posztmodern, a globalizáció és a vallás. A modern és a posztmodern meghatározásáról. A posztmodern világ vallási sajátosságai: pluralizálódás, a szervezett és intézményes vallási formák visszaszorulása, a nem bürokratikus vallási formák megjelenése, fundamentalizmus, odatartozás nélküli hit, barkácsolt vallásosság, a vallási különbözőség mint kulturális törésvonal, a modernizáció ellentmondásos viszonya a vallásossággal.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rendszeres, aktív órai részvétel
- Kötelező szakirodalom olvasása
- Önálló dolgozat készítése a kötelező és az oktató által ajánlott szakirodalom alapján egyeztetett témában, oktatói instrukció mellett; VAGY
- egy szociológiai interjú elkészítése és feldolgozása oktatói instrukciók alapján

Kötelező irodalom:

- Bögre Zsuzsa – Kamarás István OJD (2013) Vallásszociológia, Budapest: Luther Kiadó
- Davie, Grace (2010): A vallás szociológiája. Bencés Kiadó, Pannonhalma.
- Tomka Ferenc (1991) Intézmény és karizma az egyházban, Budapest: Országos Lelkipásztori Intézet, = (1997) Budapest: Márton Áron Kiadó, = elektronikus kiadás, letölthető: <http://www.ppek.hu/k398.htm>
- Tomka Miklós (2000): Vallásszociológia (jegyzet). Elektronikus kiadás, letölthető: http://www.fil.hu/uniworld/vt/szoc/tomka_1.htm
- Tomka Miklós (2011): A vallás a modern világban. A szekularizáció értelmezése a szociológiában. Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Ajánlott magyar és angol irodalom a hallgatók által választott és az oktatóval egyeztetett témákhoz kapcsolódva, egyéni igények szerint biztosítható.

HT VPPGW47 - VALLÁSDIDAKTIKA II (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs		123-as terem		
Előadók fogadóórái: siba.balazs@kre.hu	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

		ősz		
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról az általános didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismerteti a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezeti a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II. vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallás-ismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés, keretek tisztázása, projektek megbeszélése
2. Sémarendszerek szerepe a tanulásban
3. Az empátia és a kapcsolódási hálózatok szerepe a tanításban
4. Isten és önismeret a hittanórán és a tanári kérdés mint eszköz
5. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
6. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
7. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája és oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

- egy óravázlat készítése 20 %
- zárthelyi dolgozat 80%

Kötelező irodalom:

- órai jegyzet
- Németh Dávid: Vallásdidaktika, A hit- és erkölcstan tanítása az 5-12. osztályban, II. rész, kézirat
- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.
- Homor T. (szerk.), Az etikatanítás gyakorlata, Budapest 2003.
- Csepela Jánosné et al., A történelemtanítás gyakorlata, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997.
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- F. Oser/ W. Althof, Moralische Selbstbestimmung, Stuttgart 1992.
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- V. Pfeifer, Didaktik des Ethikunterrichts, Stuttgart 2003.
- R. Mokrosch/ A. Regenbogen (Hg.), Werte-Erziehung und Schule, Göttingen 2009.

HT VPPGW76 - SZAKMÓDSZERTANI SZEMINÁRIUM 2

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	L: 5	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium a szak módszertani ismeretek gyakorlati alkalmazását célozza. A hallgatók megismerik az egyháztörténeti, hitvallásismereti és etikai középiskolai vallásoktatási tankönyveket, tanári segédkönyveket, és segédanyagokat, hospitálás által saját tapasztalatokat szereznek, tanmenetet készítenek, gyakorolják az óratervezés lépéseit, adott tananyagok szaktudományos és didaktikai elemzését, valamint az óravázlat készítés módjait. Módszertani bemutató gyakorlatok keretében egymás munkájának reflektálása.

A tantárgy programja, elsajátítandó kompetenciák:

- Képesség szakdidaktikai ismeretek önálló alkalmazása konkrét feladatok megoldásában
- Csoportos munkában együttműködési képesség,
- Saját erősségek és gyengeségek felismerése és szükséges korrekciója
- Egyéb munkájának értékelése és segítése

Tematika:

1. Tankönyvismeret,
2. Tanári segédkönyvek használata,
3. Hospitálás (megfigyelési feladatokkal)
4. Hospitálási megfigyelések kiértékelése,
5. Szaktudományos elemző munka meghatározott tananyaghoz,
6. Didaktikai analízis készítése,
7. Módszertani gyakorlatok és reflexiójuk,
8. Segédanyagok felkutatása és használata,
9. Oktatási segédesszközök használata,
10. Óravázlat készítése, bemutatása megbeszéléssel

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- 11. és 12. osztályos hittankönyvek és tanári segédkönyvek
- Egyháztörténeti, dogmatikai és etikai szakkönyvek
- Módszer- és ötletgyűjtemények
- Lexikonok

Ajánlott irodalom:

HT VPPGW60 - GYAKORLÓ ISKOLAI GYAKORLAT (60 ÓRA)

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám: L: 60	Órarendi beosztás: Ld. Mintatanterv!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

Gyakorló iskolai gyakorlat, amely gyakorlatvezető tanár irányításával történik. A gyakorlat időtartama 60 óra, amely magában foglalja a hospitálást, az óramegbeszéléseket és legalább 15 óra önálló megtartását. Az utolsó óra a vizsgatanítás a vezetőtanár, a gyakorló iskola és a KRE HTK képviselőjének jelenlétében. A gyakorlatnak a Budapesti Lónyay utcai Református Gimnázium, a Nagykőrösi Arany János Ref. Gimnázium, és a Szentendrei Református Gimnázium, mint a KRE gyakorlóiskolái adnak helyet.

HT GSVS050 - SZEMINÁRIUM 3

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. Órarend! 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szetey Szabolcs				
Előadók fogadóórái: Előzetes egyeztetés alapján (szetey.szabolcs@kre.hu)	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Előadás/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Krisztus bevonulása Jeruzsálembe – Értelmezés- és alkalmazástörténeti áttekintés

A *Krisztus bevonulása Jeruzsálembe* perikópa mind a négy evangélium anyagában megtalálható. A Mt 21-ben olvasható perikópa az egyházi év rendje szerint különösen összefonódott Virágvasárnappal, amely nap a böjti időszak és a nagyheti ünnepnapok különleges találkozási pontját képezi. Urunk jeruzsálemi bevonulása évszázadok igehirdetői gyakorlatának és katechézisének is töretlenül tárgya. A szakasz használata – történeti szempontok szerint – még gazdagabb annál, mint amit a köztudat tud, ill. feltételez. A perikópa a fent nevezett tényezők miatt gazdag és kiterjedt magyarázat- és értelmezéshagyománnyal rendelkezik, azonban a bibliai szakasz, annak magyarázata és alkalmazása komoly hermeneutikai kérdéseket is felvet, amelyek a prédikációban és a hittanórán döntő jelentőséggel bírnak.

A jelen tanegység keretein belül Krisztus Jeruzsálembe való bevonulása perikópájának megjelenését vizsgáljuk meg prédikációirodalmunkban és hittanoktatásunkban (hittankönyveinkben, tanári kézikönyveinkben, kerettantervekben stb.), valamint mai feldolgozási és alkalmazási lehetőségeire is kitekintünk. Nemcsak az igehirdetésben, hanem a hittanórákon is nagy veszélyt jelenthet, ha évről évre ugyanazokat a történeteket prédikáljuk vagy tanítjuk, hiszen fennáll az esély és a veszély, hogy egy idő után rutinná és unottá válik a perikópa, és már nem tudunk semmi újat mondani. Persze ez nem jelenti azt, hogy valamilyen extra dolgot kell kitalálnunk, de éppen ezért szükséges az alapos exegézis,

a történet alapos körüljárása, hogy ebből a gazdag tárházból hosszú időn át meríteni tudjunk, mind igehirdetői, mind hittanórai szolgálatunkhoz.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A perikópa exegetikai és hermeneutikai alapos vizsgálata után áttekintjük az egyes korok egyes igehirdetői gyakorlatát, hogyan és mit prédikáltak választott perikópánkról. Ehhez kapcsolódik a katechetikai anyagok (tankönyvek, ajánlások, ötlettárak) stb. kritikai vizsgálata azt szem előtt tartva, hogy milyen feldolgozási lehetőségek adódhatnak egy ilyen történet feldolgozása során, mire kell figyelni és ügyelni, mit kell kerülni, ill. milyen olyan értelmezések vannak, amelyek teljességgel tarthatatlanok. Az egyes prédikációkat közösen elemezzük és értékeljük a maguk komplexitásában (a szellemtörténeti háttér és a korabeli egyházi gyakorlat összefüggésében).

Évközi tanulmányi követelmények:

- kiadott anyagok feldolgozása
- szemináriumi dolgozat készítése kiadott szempontok alapján

Kötelező irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven
- Homiletikai és homiletikatörténeti tankönyvek
- Prédikációs kötetek
- Hittankönyvek, hittanoktatási segéd- és háttéranyagok, kerettantervek

Ajánlott irodalom:

- Prédikációskötetek a magyar nyelvű igehirdetés-történetből *(a Szaktanár ajánlása alapján)*

HT VPPGW68 - NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Simonfi Zsuzsanna	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szocializáció és a nevelés össztársadalmi összefüggéseinek vizsgálata, kulturális beágyazottságának megismerése. A hallgatók ezáltal rálátást nyernek a nevelőmunka társadalmi kontextusára és képessé válnak a növendékek bevezetésére a társadalmi életbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. A szocializáció mint a nevelésszociológia tárgya
 - a neveléstudomány és a nevelésszociológia kapcsolata
 - a szocializáció értelmezése a nevelésszociológiában
2. A szocializáció és a kultúra
 - a kultúra mint az emberi társadalom minősége
 - a kultúra tartalma
 - a mikrokultúrák szerepe a szocializációban
 - a szocializáció és a műveltség
3. A szocializáció és a személyiség

- a személyiség struktúrája
- az én-kép és az identifikáció
- 4. A szocializáció mechanizmusa
 - az interakció és a kommunikáció
 - a társadalmi pozíció és szerep
- 5. Intézményes szocializáció
 - a közoktatás mint az intézményes szocializáció színtere
 - a közoktatási rendszer és a társadalom kölcsönhatásai
 - az iskola mint társadalmi szervezet
- 6. Szakmai szocializáció
 - a szakmai szocializáció és a kapcsolódó fogalmak
 - a szakmai szocializáció tartalma
 - a szakmai szocializáció mechanizmusa
 - a szakmai szocializáció szakaszai (pályaadaptáció, -választás, szakképzés, pályakezdés, szakmai kibontakozás)

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Képesség az egyén és a társadalom kapcsolatának elemzésére a nevelés szempontjából, valamint alakítására a nevelés eszközeivel
- Tudatosul a hallgatókban, mint leendő nevelőkben társadalmi felelősségük és képesek e felelősségnek megfelelően eljárni
- Képesek a tanulóknak hatékonyan segíteni a társadalomba való kilépésben és a társadalmi helykeresésben.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Dr. Balla Gábor Tamás: Nevelésszociológiai ismeretek, Gödöllő, 1995
- Az előadások anyaga
- Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába (3. jav. kiad.) Budapest, 2001.

Ajánlott irodalom:

HT VPPGW69 - ISKOLASZERVEZETTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Simonfi Zsuzsanna	L: 5	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: Házi dolgozat Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a leendő pedagógusokat arra készíti fel, hogy ismerjék a tanügyigazgatás feladatait és lehetőségeit, reálisan értékeljék a különböző oktatáspolitikai törekvéseket, és képesek legyenek tevőlegesen részt venni a szakmai közéletben. Ennek érdekében a tananyag bemutatja a közoktatási rendszer funkcióit, struktúráját, rendszerszerű működését, a tartalmi, a szervezeti és a gazdasági

szabályozás elveit és technikáit, Magyarország és az EU legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumait, valamint a számunkra mintaeértékű európai oktatási rendszerek sajátosságait.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja hozzásegíti a hallgatókat ahhoz, hogy a közoktatási rendszer működését átlássák, abban eligazodjanak és ezeket az ismereteiket munkájuk során felhasználhassák.

Főbb témakörök:

1. A közoktatás mint rendszer
 - A közoktatási rendszer struktúrája
 - Az európai közoktatási intézmények struktúráinak kialakulása
2. A közoktatási rendszer szabályozása
 - A közoktatás funkciói
 - A közoktatás tartalmi szabályozása
 - A közoktatás szervezeti szabályozása
 - A közoktatási rendszer gazdasági szabályozása
3. A mai magyar közoktatási rendszer
 - A legjelentősebb változások 1990 óta
 - A legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumok áttekintése
 - A mai magyar közoktatási rendszer struktúrája
 - A mai magyar közoktatási rendszer tartalmi szabályozása
 - A mai magyar közoktatási rendszer gazdasági szabályozása
 - Minőségbiztosítás a magyar közoktatási rendszerben
 - Tanügyi tendenciák az Európai Unióban és ezek hatása a magyar közoktatási rendszerben
4. Összehasonlító pedagógia
 - A magyar közoktatás nemzetközi adatok tükrében
 - Három modellértékű nyugat-európai állam (Németország, Franciaország, Nagy-Britannia) közoktatási rendszerének áttekintése
 - Az Európai Unió oktatásfejlesztő programjai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat készítése a tantárgyhoz kapcsolódó legfontosabb témákra építve
- Zárthelyi dolgozat sikeres megírása

Kötelező irodalom:

- Balla Gábor Tamás (2004): Az iskolaszervezetek alapjai, Gödöllő

Ajánlott irodalom:

- Zárándy Zoltán (Szerk.) (2001): Európa az iskolában – az iskola Európában. Kézikönyv az oktatás európai dimenziójáról, Közoktatási Modernizáció közalapítvány, Országos Közoktatási Intézet Kutatási Központ, Budapest
- Vágó Irén (Szerk.) (1999): Tartalmi változások a közoktatásban, a 90-es években. Országos Közoktatási Intézet Kutatási Központ – Okker Kiadó, Budapest

HT VPPGW70 – HÁTRÁNYOS HELYZET

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. Órarend! 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:
---------------------------	---------------------	--	------	---------------------

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hátrányos helyzet értelmezése és az abban való jelenlét megértése, valamint a kiútkeresés lehetőségeinek felvázolása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hátrányos helyzet – mint társadalmi jelenséggel való találkozás, az ide vezető okok feltárása.
2. A hátrányos helyzet egyénre – környezetére – társadalomra való hatása és annak következményei.
3. Bibliai téma megközelítés.
4. Felkutatni a hátrányos helyzetet okozó háttértényezőket, megtalálni egy-egy lehetőséget a kiúthoz.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai jelenlét
- A kiadott irodalom elsajátítása
- Szóbeli / írásbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Michielsen, M. et al.: Összetartozásban, EXIT 2010.
- Kiss J. et al.: Megmásíthatatlan jogigény, EXIT 2013.

Ajánlott irodalom:

- Ferge Zsuzsa: Társadalmi struktúra, társadalmi hátrány (in: Ferge Zs.: Szociálpolitika és társadalom), T-Twins Kiadó 1991.
- Papp János: A hátrányos helyzet értelmezése, Educatio 1997. 1. sz.

HT VPPGW71 - KOLLÉGIUMI NEVELÉS ÉS LELKIGONDOZÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Szabóné László Lilla	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy bevezesse a hallgatókat a nevelőtanári tevékenység fő feladatköreibe. Megismerjék a középiskolás korú fiatalok életproblémáit, kérdés-felvetési módjait és megoldási kísérleteit. Szerezzenek jártasságot mind a közösségi, mind az egyéni konfliktus-kezelési, valamint személyiségfejlesztő, ill. identitás-alakító módszerek és technikák alkalmazása terén. Képessé váljanak nevelési célok és lelkipálcák szemponlok egyidejű érvényesítésére.

A tantárgy programja, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek, kompetenciák:

- A kollégiumi élet belső folyamatainak és dinamikájának megismerése, valamint a benne rejlő nevelési és lelkipálcák feladatok felfedezése
- Képesség a fiatalok közösséggé formálására a közösségépítés módszereinek elsajátítása által

- Problémaérzékenység a fiatalok életének jellegzetes belső és küldő konfliktusainak felismerésére és készség segítő kapcsolat felajánlására a megoldások keresésében.

A tantárgy programja:

1. A protestáns kollégiumi nevelés hagyományai
2. A kollégiumi nevelés funkciói
3. A serdülő- és ifjúkor lelki sajátosságai
4. Közösségépítési feladatok és módszerek
5. Műhelymunka
6. Az egyéni lelkigondozás alkalmi
7. A segítő beszélgetés
8. Hospitálás
9. Etikai orientáció a kollégiumi nevelésben
10. A kollégiumi nevelés tevékenységrendszer
11. Műhelymunka

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hospitálás, előadásokon való aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Ld. ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Baacke, D., Die 13-18jährigen, München etc. 1976.
- Bajkó M., A magyarországi és az erdélyi protestáns kollégiumok 1777-1848 között, Debrecen, 1992.
- Benedek I., Kollégiumi neveléstan, Budapest, 1997.
- Erikson, E.H., Jugend und Krise, Frankfurt M. etc. 1981.
- Fend, H., Entwicklungspsychologie des Jugendalters, Opladen 2001.
- Gordon, Th., A tanári hatékonyság fejlesztése, Budapest, 1990.
- Lamesch, G., Schule als soziales System, Stuttgart 2000.
- Rácz J., Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rosta G.(szerk.), Ifjúság, értékrend, vallás, Budapest, 2003.
- Schweitzer, F., Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh 1996.
- Simon I., A kollégiumi tanár, Budapest, 1993.
- Vikár Gy., Az ifjúkor válságai, Budapest, 1980.

HT VPPGW74 - ALKOHOL- ÉS DROGFÜGGÉS MEGELŐZÉSE

Tantárgy felelőse: Tóth János	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Victorné Erdős Eszter	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái: eszter@kimm.hu 06-30-683-2792	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka és az elkészített dolgozat alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni tragédiák és az osztálytársadalmi kérdés képében egyaránt jelentkező probléma iránti érzékenység kialakítása, ill. fejlesztése, a szenvedélybetegség elméleti bemutatása, a prevenció lehetőségeinek, fajtáinak, módszertanának megismertetése, a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos megvitatása révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató ismerje meg a szenvedélybetegségek téma- és problémaköre kapcsán használt fogalomrendszert, a szenvedélybetegségek kialakulásának törvényszerűségeit és prevenciójának lehetőségeit, hogy vallásánári munkája során keresztyén hit iránti elkötelezettséggel, elmélyített problémaérzékenységgel tudja fejleszteni a tanulók kritikai gondolkodását, önálló problémamegoldását, valamint önmagukért, a problémával küzdő embertársért és a közösségért vállalt felelősségét.

A tantárgy programja:

1. A szenvedélybetegségek problematikája és sokféle arca
2. Az alkoholfüggőség kialakulása és pszichodinamikája
3. A droggárrier kialakulása
4. A szenvedélybeteg családja
5. Drogprevenció és egészségfejlesztés
6. Drogprevenció és iszákosmentés az egyházban
7. A droggprevenció eltérő megközelítései, lehetőségei és kompetenciái
8. A droggprevenció szinterei
9. Általános – célzott – javallott prevenció elmélete és gyakorlata
10. A droggprevenció módszerek magyarországi gyakorlata

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel
- Egy tudományos igénnyel elkészített dolgozat (esettanulmány 8-10 oldal terjedelemben)
- és egy filmreflexió megírása

Kötelező irodalom:

- Érdemes beszélni róla... - NCSSZI 2013

Ajánlott irodalom:

- www.hbsc.org
- Demetrovics Zoltán: Az addiktológia alapjai I. – Eötvös Kiadó, Budapest, 2007., p.133-293.
- Zinberg, Norman E.: Függőség és kontroll – Nyitott Könyv Műhely & NDI, Budapest, 2005.
- Tari Annamária: Z generáció – Tercium Kiadó, Budapest, 2011.
- Kelemen Gábor: Szennvedélybetegség, család, pszichoterápia – Pannónia, p.7-53., 129-131.
- Simon, George: Báránybőrben; a nyílt agressziótól a manipulációig – Háttér Kiadó, 2009.
- Beattie, Melody: Codependent No More - How to Stop Controlling Others and Start Caring for Yourself, Harper/Hazelden, Toronto, 1987.
- Sande Ken: The Peace Maker – Baker Books, USA, 2004.
- Ferenczi Zoltán MS: Drogprevenció, pedagógus, iskola – Eötvös Kiadó, Budapest, 2003.
- Antal Zoltán: Menekülés az életbe, Budapest 1997.
- Arenz-Greiving, Ingrid/Dikger, Helga (Hrsg.): Elternsuchte-Kindernöte. Berichte aus der Praxis, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1994.
- Bagdy Emöke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Battergay, Raymond: Vom Hintergrund der Süchte. Zum Problem der Drogen- und Alkoholabhängigkeiten, 4. Aufl., Bern-Wuppertal 1982.
- Bánki M. Csaba: Az alkoholizmus biológiai kutatásának eredményei, Budapest 1984.
- Bäuerle, Dietrich: Im Kampf gegen die Drogensucht. Hilfen für Eltern und ihre Kinder, Frankfurt am Main 1991.
- Bölcsföldi András (Szerk.): A misszió alternatívái, Budapest 2009.
- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995.

- Burian, Wilhelm: Die Psychotherapie des Alkoholismus. Unter besonderer Berücksichtigung des Frauenalkoholismus, Göttingen 1984.
- Bühne, Wolfgang (Hrsg.): Ruhe der Rastlosen. Aussteiger berichten, 3. Aufl., 1985 Wuppertal.
- Deutsche Hauptstelle gegen die Suchtgefahren (Hrsg.): Alkohol. Konsum und Missbrauch. Alkoholismus. Therapie und Hilfe, Freiburg im Breisgau 1996.
- Ferenczi Zoltán: Drog és vallás. Előéletek és előítéletek. Gyakorlati kézikönyv lelkipásztoroknak, diakónusoknak, gyülekezeti munkásoknak, Budapest 2001.
- Ferenczi Zoltán M.S.: Drogprevenció, pedagógus, iskola, Budapest 2003.
- Gyermek- Ifjúsági és Sportminisztérium: Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről, Budapest 2001., ill. 2003.
- Kopp Mária/Skrabski Árpád: Magyar lelkiállapot, h.n. 1995.
- Rácz József et al.: A drogkérdésről őszintén, Budapest 2000.
- Rácz József, Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rennert, Monika: Co-Abhängigkeit. Was Sucht für die Familie bedeutet, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1990.
- Siklós József: Pohárcsere, Budapest 1984.
- Simek Zsófia/Fekete János: Az alkoholológia megújításáért I. és II. kötet, Budapest 1994.
- Tizenkét lépés és tizenkét hagyomány (A.A.W.S.), New York 1993.

HT VPPGW01 - PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI SZIGORLAT

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

HT GSVS051 - SZEMINÁRIUM 4

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szetey Szabolcs	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes egyeztetés alapján (szetey.szabolcs@kre.hu)	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható		III.	Értékelés módszere: Előadás/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Katechetikák és bibliai történetek

A katechetika mint tudomány nem a XX. század szüleménye, de a korábbi évszázadok igen jelentős műveiről szeretünk megfedkezni, pedig a maguk nevében néha „modernebbül” gondolkodtak, mint

azt várnánk tőlük. Éppen ezért érdemes és érdekes az, ha megvizsgáljuk, hogy milyen módszereket alkalmaztak a korabeli katechetikák, milyen volt a gyermekszemléletük, hogy osztottak fel a bibliai történeteket, milyen „tematikákat” állítottak össze.

A XIX. században számos könyv jelent meg *Bibliai történetek* címmel, amelyeket bizonyos tekintetben korai hittankönyveknek tekinthetünk. Ez napjainkban eleddig egy teljesen kutatatlan ám annál izgalmasabb téma. Ezek a könyvek bevezetnek bennünket a kor hitoktatói gyakorlatába. Ezeken a műveken keresztül reflektálhatunk mai gyakorlatunkra, esetlegesen tanulhatunk is jobbító szándékkal belőlük, ill. azok negatív vagy ma már elavult módszereit is megállapíthatjuk.

A múltban, múltunkban való visszatekintés és megállás azért fontos része egyházi életünknek, mert egyrésről rámutat arra, hogy honnan jövünk, hová tartottunk, másrésről meggazdagíthatja ismereteinket, megtanít értékelni elavultnak hitt értékeket, és azt, hogy mi is valakiknek az örökébe léptünk bele, azaz nem velünk kezdődött minden.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az előadások során betekintést nyerhetünk a katechetikai elméleti könyvek és a *Bibliai történetek* címmel megjelent „hittankönyvek” történetébe. Emellett kitekintünk az adott korszakok teológiai, társadalmi és szociológiai vizsgálatára, elemzésére is. Megvizsgáljuk, hogy hogyan alakultak át idővel az egyes elméleti katechetikák, mennyire figyelhető meg rajtuk a korszak lenyomata. Egyes részeket közösen dolgozunk fel, beszélünk meg és vitatkozunk róluk. A hallgatónknak lehetőségük nyílik önállóan egy-egy szöveg vagy fejezet feldolgozására, elemzésére szemináriumi dolgozat formájában.

Évközi tanulmányi követelmények:

- kiadott anyagok feldolgozása
- szemináriumi dolgozat készítése kiadott szempontok alapján

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: *Katechetika. Egyetemi jegyzet.* Budapest, 1994.;
- Garda József: *Katechetika vagy népszerű vallástanítás.* Kolozsvár, 1867.;
- Gaudy László: *A bibliai történetek tanításának valláspedagógiai módszertana.* Debrecen, 1928.;
- Imre Lajos: *Katechetika. A Református keresztyén vallásos nevelés rendszere.* Budapest, 1942. (Református Egyházi Könyvtár XXII. kötet);
- Kolos Dániel: *Katechetika.* Sárospatak, 1862.;
- Kun Bertalan: *Egyházi szónoklattan. Használható minden hitfelekezetű különösen protestans lelkészek által.* Miskolc, 1855.;
- László Dezső: *Az Anyaszentegyház élete és szolgálata.* Cluj, 1938.;
- Tóth Ferenc: *Lelki pásztori gondviselés.* Győr, 1806.; Zsarnay Lajos. *Paptan. Vezérfonalul tanításaihoz kézirat helyett.* Sárospatak, ²1857.

Ajánlott irodalom:

- Árvai József: *Vezérkönyv az Ó és Új Testamentomi szent történetek előadásában.* Sárospatak, 1862.;
- Bátky Károly: *Bibliai történetek növendék tanuló gyermekek számára.* Buda, 1854.;
- Dobos János: *Bibliai történetek. Kisebb nagyobb tanuló gyermekek számára. Szorossan a Biblia szerint kieszde Dobos János.* Pesten, 1851.;
- Papp Károly: *Bibliai történetek az Ó-és Újtestamentumból és rövid bibliaismertetés: Kézikönyv a népiskolai II. és III. osztály számára.* Kecskemét, 1879.,
- Szetey Szabolcs: *Református katechetikai irodalmunk kezdetei.* In: Pap Ferenc (szerk.): *Dicsőség tükre.* Nagyörös, 2014.;
- Warga János: *Bibliai történetek Palesztina földrajzával és bibliaismerettel összekötve: 2. tanfolyamat. Alsó reáliskoláknak és az I. és II. gymnasiumi osztályok számára.* Pest, ³1861.

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET
2015-2016-1

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

VIII. MA református hittanár-nevelő, levelező munkarend (hittanoktató alapképzéssel)

I. évfolyam

HT ÓSZBW38 – ÓSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. Órarend! 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A Prédikátor könyvének magyarázata

A szöveg olvasása és fordítása mellett hangsúlyos a héber nyelvtörténeti elemek, különösen is a késői héber sajátosságok fölfedezése. Kiemelendő az egyes szavak terminus technicusként történő használata. Az ismert bölcsességi irodalmi formák mellett a „traktátus” műfajának megismerése, ill. az annotációk irodalmi eszközének azonosítása a szövegben. A zsidó hagyományok és a hellén kulturális elemek összehasonlítása az exegézis során. Végül pedig hangsúlyos a teológiai integráció kérdése, ami már a kánon meghatározásánál is problémát jelentett: hogyan illeszkedik a könyv az Ószövetség korábbi kijelentéseihez és hogyan hozható összhangba velük.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Kommentárok:

- Lauha (1978), N. Lohfink (1980), W. Zimmerli (1981), Crenshaw (1987) Seow (1997), Krüger (2000)

Monográfiák:

- M.V. Fox, *Qohelet and His Contradictions* (JSOTS 71), Sheffield: Almond Press, 1989
- D. Michel, *Untersuchungen zur Eigenart des Buches Qohelet* (BZAW183), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1989
- „Jedes Ding hat seine Zeit...”, FS D. Michel (BZAW 241), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1996
- L. Schwienhorst-Schönberger (Hrsg.), *Das Buch Kohelet* (BZAW 254), Berlin/New York: W. de Gruyter, 1997
- E.P. Lee, *The Vitality of Enjoyment in Qohelet's Theological Rhetoric* (BZAW 353), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2005
- Y.V. Koh, *Royal Autobiography in the Book of Qoheleth* (BZAW 369), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2006

- J.L. Koosed, *(Per)Mutations of Qohelet* (LHB 429), London/New York: T. & T. Clark, 2006
- B. Pinçon (éd.), *L'énigme du bonheur* (VTS 119), Leiden/Boston: Brill, 2008

HT ÚSZBW38 – ÚJSZÖVETSÉGI ÍRÁSMAGYARÁZAT 3

Tantárgy felelőse: Dr. Balla Péter	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: ----	
Tantárgy előadója: Dr. Pap Ferenc	L: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján (pap.ferenc@kre.hu)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az újszövetségi exegézishez a képesség elsajátítása, elmélyítése. Az írásmagyarázat feladata a szöveg eredeti nyelven való olvasása, fordítása és magyarázata (az eredeti szöveg ismerete, olvasása és fordítása csak a lelkész és a teológus szakon elvárás, hittanoktató és vallástanár szakon nem), a szöveg nyelvtani anyagának és szókincsének elsajátítása – kortörténeti és bevezetéstani stúdiumok segítségével –, valamint az egyes hermeneutikai kérdések tisztázása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Hermeneutikai, módszertani és gyakorlati segítség választott textusok megértéséhez. A stúdium részét képezi a kijelölt fejezetek görög nyelven olvasása, fordítása, nyelvi jelenségeinek, görög szóanyagának ismerete és exegézise lelkész szakon.

1. hét: Általános bevezetés, hermeneutikai alapvetés, kutatástörténet, főbb szakirodalom

2-13. hét: Exegézis (**Lk 4,14-7,10**)

14-15. hét: összefoglalás, kérdések

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel az előadásokon

Kötelező irodalom:

- Bolyki János: *Az újszövetségi írásmagyarázat elvei, módszerei és példái*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Pröhle Károly: *Lukács evangéliuma*. Budapest, ²1991. (Letölthető innen: http://medit.lutheran.hu/sites/medit2.lutheran.hu/files/medit/prohle_karoly_lukacs_1991.pdf)
- Spinetoli, Ortensio de: *Lukács a szegények evangéliuma*. Szeged, ²2001. (Elektronikus változata elérhető innen: <http://mek.oszk.hu/00100/00179/>)

Ajánlott irodalom:

- Kommentárok magyar és idegen nyelven

HT BTHBW52 – VALLÁSTÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----
---	---------------------	------------------------------------	---

Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó	L: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: Egyeztetés alapján (opecsuk@yahoo.com)	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék a vallástörténet alapfogalmait, módszereit, eredményeit; a vallástörténet és a teológia összefüggéseit, a vallásfenomenológia és vallástörténet alapfogalmait, valamint a legfontosabb bibliai és ókori vallásokat.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A vallástörténet mint tudomány kialakulása, helye és jelentősége a teológiai tanulmányok között. Mi a vallás? Elméletek a vallás eredetéről. Vallásos alapfogalmak és életjelenségek: manaizmus, fétisizmus, animizmus, totemizmus, tabu, mágia, a természeti jelenségek istenítése. Az istenfogalom fejlődésének főbb állomásai, a szent fogalma; Az Ószövetség korának vallásai: sumér, asszír-babiloni, kánaáni, egyiptomi, perzsa; Az Újszövetség korának vallásai: antik mitológia, görög-római ősvallások, hellenisztikus misztériumkultuszok, gnoszticizmus

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az ajánlott irodalomból egy szabadon választott és az oktatóval egyeztetett könyv feldolgozása és részletes ismertetése házi dolgozat (max. 10.000 karakter) formájában.

Kötelező irodalom:

- Herczeg Pál, *Vallástörténet*. Budapest, 1991 (és későbbi kiadások)
- Hahn István, *Istenek és népek*. Budapest, 1968 (átdolgozott kiadás: 1980).
- Órai jegyzetek, kiosztmányok

Ajánlott irodalom:

- M. Eliade, *Vallási hiedelmek és eszmék története I-II-III*. Budapest: Osiris Kiadó, 1995-98. (egy kötetben: 2006)
- J. Frazer, *Az aranyág*. Budapest: Osiris
- Kákossy L., *Ré fiai*. Budapest, 1990.
- Kerényi K., *Görög mitológia*. Budapest: Gondolat Kiadó, 1977. (és egyéb magyar nyelven megjelent művek „Görög mitológia” címmel)
- T. Köves-Zulauf, *Bevezetés a római vallás és monda történetébe*. Budapest, 1995.
- G. van der Leeuw, *A vallás fenomenológiája*. Budapest: Osiris Kiadó, 2001.
- R. Otto, *A Szent*. Budapest: Osiris Kiadó, 1997.
- J. Ries (szerk.), *A szent antropológiája*. A Homo religiosus eredete és problémája. Budapest: Typotex Kiadó, 2003.
- Voigt V., *A vallási élmény története. Bevezetés a vallástudományba*. Budapest: Timp Kiadó, 2004.
- Uő, *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba*. Budapest: Timp Kiadó, 2006.

HT BTHBW56 – BIBLIAI TEOLÓGIA 1 (ŐSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----
---	---------------------	------------------------------------	---

Tantárgy előadója: Dr. Zsengeller József	L: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

- egyrészt, hogy bemutassa a tudományág kialakulását, történetét, hogy eligazítást adjon az Ószövetség különböző teológiai megközelítéseiről, azok lehetőségeiről és korlátairól;
- másrészt, a kiadott szakirodalom alapján átfogó képet nyújtson az Ószövetség különböző teológiai gondolatairól, illetve az azok között fennálló kapcsolatrendszeréről;
- harmadrészt, hogy egy-egy adott teológiai témát részletesen bemutasson

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Bevezetés, a tudományág története, bibliai teológiai típusok, legjelentősebb művek
- Egyes korszakok és bibliai könyvek teológiája
- Egyes teológiai gondolatok és változásai az Ószövetségben
- Posztbiblikus (intertestamentális) teológiai fejlődések

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- G. von Rad (2000, 2001): *Az Ószövetség teológiája I-II.* Osiris Kiadó, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Tóth Kálmán (1979): *Ószövetségi bibliai teológia* (jegyzet). Budapest.;
- H. W. Wolff (2001): *Az Ószövetség antropológiája.* Harmat-PRTA, Budapest.
- W. Brueggemann (1997): *Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy.* Fortress Press, Minneapolis.
- R. Albertz (1992): *Religionsgeschichte Israels.* Vandenhoeck & Ruprecht
- Uő. (1994): *A History of Israelite Religion in the Old Testament.* Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky.
- James Barr: *The Concept of Biblical Theology. An Old Testament Perspective,* London, 1999
- Brevard S. Childs: *Old Testament Theology in a Canonical Context,* London, 1985
- Brevard S. Childs: *Biblical Theology of the Old and New Testaments,* London, 1992
- Hartmut Gese: *Zur biblischen Theologie,* München, 1977
- W. Eichrodt (1933-39): *Theologie des Alten Testaments I-III.* Klotz Verlag, Stuttgart / *Old Testament Theology I-II.* Louisville, Kentucky.
- W. H. Schmidt (1987⁶), *Alttestamentlicher Glaube in seiner Geschichte.* Neukirchener Verlag, Neukirchen-Vluyn.
- Ajánljuk továbbá az ószövetségi bibliai teológia kiterjedt irodalmából többek között C. Westermann, H. D. Preuß, W. Zimmerli, A. H. J. Gunneweg, O. Kaiser, W. Brueggemann, E. S. Gerstenberger, R. Rendtorff, G. Fohrer, G. von Rad, M. Noth, A. Alt, F. Crüsemann és mások német és angol nyelven megtalálható műveit.

HT BTHBW58 – BIBLIAI TEOLÓGIA 3 (ÚSZ.)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengeller József Gyula	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!
--	---------------------	------------------------------------	---

Tantárgy előadója: Dr. Pecsuk Ottó	L: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: Egyeztetés alapján (opecsuk@yahoo.com)	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliai teológiai tanulmányok feladata, hogy a hallgatók elsajátítsák az egyes újszövetségi iratok, iratcsoportok és szerzők teológiájának jellegzetességeit és főbb hangsúlyait. A tantárgy előadásain tematikusan tárgyaljuk az Újszövetség legfontosabb teológiai tanításait. Az első félév tárgya a szinoptikus hagyományanyag, valamint az ősgyülekezet története és tanítása (szinoptikus evangéliumok + ApCsel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Úsz bibliai teológia története
2. Az Úsz bibliai teológia mai kérdései
3. Keresztelő János
4. Jézus Krisztus személye
5. A történeti Jézus kutatás
6. A szinoptikus hagyományanyag és az egyes evangéliumok teológiai jellegzetességei
7. Jézus igehirdetése
8. Jézus etikája
9. Jézus tettei és méltóságjelzői
10. Jézus szenvedése, halála és feltámadása
11. Az ősgyülekezet és Jakab teológiája az Apcsel szerint
12. Összefoglalás

Évközi tanulmányi követelmények:

- A tárgyalt anyag követése a kiadott szakirodalom alapján: minden „tételhez” rövid (2000 karakter) írott reflexiók készítése egy, a megadott ajánlott szakirodalomból választott vagy az oktatóval egyeztetett bibliai teológiai szakkönyvet követve. A reflexiók leadási határideje a szorgalmi időszak utolsó napja. A kollokvium anyaga Herczeg Pál jegyzetének (vö. lent) 1-127. oldala, valamint az órákon elhangzottak.

Kötelező irodalom:

- Bolyki János, *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998.
- Cserhádi Sándor, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Luther Kiadó, 2012.
- J. D. G. Dunn, *Jézus, Pál és az evangéliumok*. Budapest: Kálvin kiadó, 2014 (megjelenés alatt).
- Herczeg Pál, *Az Újszövetség teológiájának vázlata*. Budapest: KRE, 2004.
- E. Schweitzer, *Teológiai bevezetés az Újszövetségbe*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2004

Ajánlott irodalom:

- Balla Péter: *Az újszövetségi teológiát ért kihívások: Kísérlet a tudományág igazolására*. Budapest: KIA, 2008.
- *Biblikus teológiai szótár*. Budapest: Szent István Társulat, 2009.
- B. S. Childs, *Biblical Theology of the Old and New Testaments*. London: SCM, 1992.
- Uő., *The New Testament as Canon*. Philadelphia: Fortress, 1984.
- J. Gnifka, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: SZIT, 2007.
- Herczeg Pál, *Krisztusról és az egyházzól szólok*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2006.
- S. B. Marrow, „Biblical Theology” in *New Catholic Encyclopedia*, Vol. 2., J. Heraty, 1967. 545-550. o.

- H. G. Reventlow, „Theology (Biblical), History of” in *Anchor’s Bible Dictionary*, Vol. 6., Doubleday, 1992. 483-505. o.
- K. Stendahl, „Biblical Theology, Contemporary” in *Interpreter’s Dictionary of the Bible*, Vol. 1., Abingdon, 1962. 418-432. o.
- P. Stuhlmacher, *Biblische Theologie des NTs*. Göttingen, 1992/1999.
- Székely János, *Az Újszövetség teológiája*. Budapest: Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, 2003.

HT DOERW14 - DOGMATÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc	L: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dogmatörténet átfogó megismertetése a hallgatókkal. Az előadások során a hallgatók megismerkednek a dogmák kialakulását befolyásoló filozófiai és történeti háttérrel, a nagy hitvitákkal, a különböző teológiai irányzatok jellegzetességeivel és problémáival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Tematika:

1. A hitvallás, a tan és a hagyományozódás problémája az ősegyházban. A neoplatonizmus. Az apostoli atyák, apologeták. (T. Lane, 8-16, 18-21; McGrath 29-39; Osterhaven 31-35.)
2. Keleti és nyugati korai egyházatyák. Trinitástani és krisztológia viták. Eretnekségek és egyetemes zsinatok (T. Lane 16-18, 21-28, 29-33, 38-40; McGrath 39-42, 231-327, 257-266; Osterhaven 66-75; Hitvallásaink c. könyv függeléke).
3. Augustinus (T. Lane 45-50; McGrath 42-44, 237-240, 347-348, 378-379; Osterhaven 91-96)
4. A keleti hagyomány és képvita (T. Lane 60-76)
5. A középkori teológia (T. Lane 91-98, 108-113; McGrath 46-54, 59-68, 132-135)
6. A reformáció teológiai irányai (T. Lane 130-145, 148-158; McGrath 69-79, Osterhaven 136-140)
7. A protestáns ortodoxia (T. Lane 158-161; McGrath 80-83, 349-351; Osterhaven 103-107).
8. A felvilágosodás és a teológia (T. Lane 192-201; McGrath 94-104)
9. A neo-ortodoxia és belső vitái (T. Lane 215-227; McGrath 104-105).
10. Néhány XX. századi teológiai irányzat (T. Lane 230-244; McGrath 105-117).

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest, 2001.
- A. E. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiában*, Budapest, 1995
- M. E. Osterhaven: *Az egyház hite. Történelmi fejlődés ref. szempontból*, Budapest, 1995
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986

Ajánlott irodalom:

- T. Lane: *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest, 2001.
- A. E. McGrath, *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Budapest, 1995

- M. E. Osterhaven: *Az egyház hite. Történelmi fejlődés ref. Szempontból*, Budapest, 1995
- Kálvin János: *Tanítás a keresztyén vallásra*, Budapest, 1986
- Adolf von Harnack, *Dogmatörténet*, Szentendre, 1998.
- Bernhard Lohse, *A short History of Christian Doctrine*, Philadelphia, 1985.
- J. N.D. Kelly: *Early Christian Doctrines*, New York, 1958.
- Karlmann Beyschlag, *Grundniss der Dogmengeschichte I-III*, Darmstadt, 1982.
- Vanyó László, *Bevezetés az ókeresztyén kor dogmatörténetébe*, Budapest, 1998
- Juraj Pavic – Tomislav Zdenko Tensek, *Patrológia*, 1997

HT DOERW16 – DOGMATIKA 1

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Békési Sándor	L: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A klasszikus reformátori dogmatika felépítését figyelembe véve tárgyalja a teológia rendszerét. Módszerében segítségére van mind az írásmagyarázat, mind a filozófia. Rendszerezi a bibliai stúdiumok kutatásainak eredményeit. Alapvető eligazítást ad az egyház tanítása tekintetében, s egyúttal a bibliai könyvek tapasztalatai alapján képed ad az Isten, ember, világ összefüggéseiről, egyszóval a református keresztyén világról.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Az Istenről szóló tan. Tulajdonságok, transzcendencia és immanencia, metafizika
2. A trinitástan. Bibliai alapok és dogmatörténeti kérdések, mai problémák
3. A teremtő és gondviselő Isten
4. A láthatatlan világ és az ember
5. Jézus Krisztus személye

Évközi tanulmányi követelmények:

- Referátum

Kötelező irodalom:

- Barth Károly: *Kis dogmatika*. Budapest, é.n.
- Jan Milich Lochman: *Az Apostoli Hitvallás*. Budapest, 1995.
- Sebestyén Jenő: *Református dogmatika*. Gödöllő, 1994.
- Alister McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*. Budapest, 1995.
- Török István: *Dogmatika*. Amsterdam, 1985.
- Szűcs Ferenc: *Hitvallásismeret*. Budapest, 1995.

Ajánlott irodalom:

- M. Eugene Osterhaven: *Az egyház hite*. Budapest, 1995.
- Otto Weber: *Grundlagen der Dogmatik*. 1-2. Band. Berlin, 1969.
- Paul Tillich: *Rendszeres teológia*. Budapest, 1996.
- Millard J. Erickson: *Christian Theology*. Grand Rapids, 1994.

HT FILRW31 – FILOZÓFIATÖRTÉNET 1

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	L: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: Péntek 12,00-13,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja bevezetésszerűen megismertetni a hallgatókat késő ókori és középkori filozófia legfontosabb irányzataival, fogalmaival, előkészíteni a modern filozófiával, valamint az egyes filozófiai részterületekkel (pl. vallásfilozófia, metafizika, logika) foglalkozó kurzusokat, továbbá filozófiai háttérrel biztosítani a rendszeres teológiai tárgyakhoz.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Platón: Erények, igazságosság, politikai filozófia
2. Ideaelmélet, teológia, természetfilozófia
3. Arisztotelész. Első filozófia, természetfilozófia, lélekfilozófia
4. Arisztotelész: etika, politikai filozófia, teológia
5. Újplatonizmus
6. Augustinus: Istenről, a természetről, a megismerésről
7. Augustinus: Az emberről (bűnbeesés, akarat); Az időről
8. Aquinói Tamás és Anselmus

Kötelező irodalom:

- Platón, *Állam*, V. könyv 474d – 480a; VII. könyv 505a-519c, in: *Platón összes művei*, Budapest, Európa, 1984. II. 367-384.o.; 436-464.o.
- Platón: Menón, in: *Összes Művei*, Bibliotheca Classica – I. Európa, Bp., 1984. 643-724. old.
- Platón, „Timaios”, 27 c - 47 e, *Platón összes művei*, Bp. Európa, 1984. III. kötet 324-348.
- Arisztotelész, *Nikomakhoszi Etika* Bp. 1987.; 1.-2. k. (5-53.o.)
- Arisztotelész, *A természet* (Physica), Budapest, 2010, 27-38. (II. k. 1-6. fej.
- Arisztotelész: „A lélekről”, II. könyv, in: *Arisztotelész, Lélekfilozófiai írások* (ford. Steiger K.) Budapest, Akadémiai Kiadó, 2006, 35-64.
- Cicero: *Az istenek természetéről*, Budapest, Helikon, 1985. 57-95. (II. könyv, 1./1-34/88.)
- Epiktétosz: „A szabadságról”, in: *Sztoikus etikai antológia* (szerk. Steiger K.) Bp. 1983. 73-103.
- Plótinosz, "A három eredendő valóságról". In: Plótinosz, *Az egyről, a szellemről és a lélekről*, Bp. 1986. 223-240 (= in: *Bevezetés a filozófiába. Szöveggyűjtemény.*/szerk. Steiger Kornél/)
- Szent Ágoston, *Vallomások* (ford. Városi István), Budapest, Gondolat, 1982., 10-11. könyv
- Anselmus: „Proszlogion”, in: *Canterbury-i Szent Anselm, Filozófiai és teológiai művek*. Budapest, Osiris, 2001. 165-204.
- Aquinói Tamás, *A teológia foglalatja*. I. rész, 1-3. kérdés; 12. kérdés, in: (A. Sz. T., *A létezőről és a lényegről*, /ford. Klima Gyula/, Budapest, Helikon, 1990, (vagy: Aquinói Tamás, *Summa theologiae –A teológia foglalatja* /ford. Tudós-Takács J./, Budapest, Telosz Kiadó, 1994.)
- R. Descartes, *Elmélkedések az első filozófiáról*. Ford. Boros G. (Budapest: Atlantisz, 1994), I-III. könyv: (25-78.o).

Ajánlott irodalom:

- Boros Gábor (szerk.): *Filozófia*, Akadémiai kiadó, 2007. (vonatkozó fejezetek)

HT ETRRW51 – EGYETEMES EGYHÁZTÖRTÉNET 2

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet	L: 10	125-ös terem		
Előadók fogadóórái: Csütörtök 16,30 – 18,00	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa:		I.	Értékelés módszere: Szóbeli

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Vizsgálja hogyan engedelmességet az egyház Urának, valamint miképpen hirdette és élte meg hűséggel az általa hirdetett evangéliumot. A korabeli források felhasználásával kutatómunkára és annak kiértékelésére ösztönöz, több oldalról is megvilágítva a korabeli eseményeket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az ellenreformációtól 1814-ig.

1. A reformáció, és vele szemben álló tanítások
2. Római katolikus restauráció előretörése; Loyola Ignác
3. Tridenti Zsinat
4. Gallikanizmus, és a hugenotta háborúk a vallásszabadságért a XVI. és XVII. században
5. A kálvini reformáció megerősödése Németalföldön, üldözések, szabadságharc, Emdeni Zsinat 1571 és a Dordrechti Zsinat végzéseinek elemzése
6. A harminc éves háború előzményei, harcai, eredményei
7. Német reformátusság megerősödése, anglikanizmus és puritanizmus hatása az egyház és az állam életére, és kapcsolatára, stuartok, congregacionalisták, independensek; parlamentáris köztársaság
8. A Felvilágosodás és kora – általános jellemzése
9. A felvilágosodás hatása a nevelésre (Pestalozzi)
10. A pietizmus általános jellemzése, kialakulásának okai
11. Pietisták bemutatása: Spener: Pia desideria
12. Francke és a hallei pietizmus
13. Zinzendorf és a herrnhuti testvéreközösség
14. A württembergi és a radikális szeparatista pietisták, pietista írók, énekszerzők
15. Puritanizmus kialakulása, jellemzői, hatása
16. Metodizmus, angol ébredési mozgalom és a külmisszió

Évközi tanulmányi követelmények:

- Forráselemzés

Kötelező irodalom:

- Bucsay M., Az újkori egyháztörténet II. korszaka, Bp. 1970-71.
- Wargha L., A keresztyén egyház történelme, Sárospatak, 1906.
- Colijn, Jos, Egyháztörténelem. Sárospatak, 1996.
- K. Heussi, Az egyháztörténet kézikönyve, Bp. 2000. Osiris
- Eberhard Gresch, A hugenották története, hite és hatása, Bp. 2008. Kálvin Kiadó
- Johannes Wallmann, A pietizmus, Bp. 2000. Kálvin Kiadó

Ajánlott irodalom:

- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- Bangha B., A négyszáz éves Jézustársaság, 1940.

- Szabó F., Jezsuiták tegnap és ma, Róma, 1993.
- Loyolai Szt. Ignác lelkigyakorlatai, Bp. 1931.
- Jean Bauberot, Le retour des Nationale Synod in 1618 en 1619 gehouden to Dordrecht. I-II. Leiden, 1860. 1861.
- Czakó J., A janzenizmus. Cegléd, 1943.
- H. Jedin, A zsinatok története, Ecclesia, Bp. 1998.
- C. de Dalmases, Loyolai Szent Ignác, J T Mo-i Rendtartománya, Bp., 1995.
- Nemesszeghy E. (szerk.), Jezsuiták küldetése, Korda, Kecskemét, 1998.
- D. L. Fleming, Lelkigyakorlatok Szent Ignáccal, JTMR, Bp. 1999.
- Adriányi G., Az egyháztörténet kézikönyve, München, 1975.
- Gergely J., A pápaság története, Bp. 1982. Kossuth
- J. Coccejus, Summa Doctrinae de foedere et testamento Dei, Amsterdam.
- Zoványi J., A coccejanizmus története, Bp. 1890.
- Czakó J., A janzenizmus, Cegléd, 1943.
- Payr Sándor, A pietismus paedagogikája, Pozsony, 1908.
- Finánczy Ernő, Az újkori nevelés története, Könyvértékesítő Vállalat, 1986.
- Borbáth D., Francke, az árvák jótevője, Nagyvárad, é.n.
- Péterfy Sándor, Francke Ágost Hermann, Bp. 1903.
- Erdélyi János, Gróf Zinzendorf Lajos M. élete, Traktátus Sorozat
- Ifj. Dr. Szabó Aladár, A misszionárius gróf, Külmissziói füzetek
- Erdős K., Az angol puritanizmus, Derecen, 1912.
- Ralph Barton Perry, Puritanism and Democracy, New York, 1966.
- O. Piper, Recent Developments in German Protestantism, London, 1934.
- Albert Soboul, A francia forradalom, Bp. 1949.
- Francis Furet, A francia forradalom története, Osiris, Bp. 1996.
- Jean Tulard, Napóleon, Osiris, Bp. 1997.

II. évfolyam

HT BTHBW02 – BIBLIKUS SZIGORLAT 1 (ŐSZ. ÍRÁSMAGYARÁZAT, BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

HT BTHBW03 – BIBLIKUS SZIGORLAT 2 (ŐSZ. ÍRÁSMAGYARÁZAT, BIBLIAI TEOLÓGIA)

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	0 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

HT DOERW01 – RENDSZERES TEOLÓGIAI SZIGORLAT

(DOGMATIKA, DOGMATÖRTÉNET, FILOZÓFIATÖRTÉNET)

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:	N: -			
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Szigorlat
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

HT ETRRW61 – EGYHÁZSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
--	---------------------	------------------------------------	---	--

Tantárgy előadója: Hátori Ádám	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái: egyeztetés alapján	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház- és vallásszociológia oktatásának célja, hogy a lelkészhallgatók alkalmassá váljanak arra, hogy a gyülekezeti közösségszervezést és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék. Segítséget kapnak ahhoz, hogy szociológiai szempontból a lokális és globális környezetben egyaránt sikeres lelkeszi szolgálatot végezzenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szaktárgy sikeres elvégzése révén leendő református lelkészeink megismerik a gyülekezet- és az egyházszerzés szociológiai aspektusait, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeit és szerveződésének módjait, valamint az egyház és a gyülekezetek és a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok szociológiai vonásait. A hallgatók megismerkednek a vallás- és egyházsociológia legfontosabb nemzetközi és hazai elméleteivel, valamint a klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel, eredményeivel. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetre, a társ- és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeire. A hallgatók betekintést nyernek továbbá a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint -kiértékelés módszertanába. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel vértékeződik fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkeszi szolgálat szociológiai összetevőiről.

A tantárgy tematikai felépítése:

1. A szociológia tudományos szemlélete
2. A szociológiai kutatás módszertana
3. A vallás mint a szociológia tárgya: a vallásosság társadalmi hatása és kontextusa, beágyazottsága
4. A vallásosság szociológiai megközelítése: definíciós problémák és empirikus módszerek.
5. Alapfogalmak: mozgalom, kultusz, felekezet és vallás, szekta és egyház, szent és profán.
6. A vallásosság mérése és dimenziói. Kvantitatív és kvalitatív módszerek, módszertani nehézségek.
7. A vallásosság helyzete ma Magyarországon I. A magyar reformátusság szociológiai jellemzői. A magyarországi népszámlálások eredményeinek értelmezése. A vallásosság alakulásának életkori tendenciái. A nemzetközi értékkutatások tanulságai.
8. A vallásosság helyzete ma Magyarországon II. Hívők és nem hívők társadalmi jellemzői: „elitizálódás” és a hagyományos intézményesült közösségek hanyatlása. Az egyházak helyzete: átalakuló intézményrendszer és megváltozott állami-politikai kontextus a rendszerváltozás után.
9. A vallásosság a világban napjainkban: a vallásosság helyzete ma Európában és Amerikában. Átalakuló vallásosság Európában. Az észak-amerikai vallási pluralizmus. A kereszténység Európán kívül. A vallásosság a világban napjainkban: Vallások és felekezetek világszerte. A modern iszlám. Vallásosság a nem-európai kultúrákban: Kína és Japán. Szekularizmus Indiában.
10. A vallás értelmezése a klasszikus szociológiában. Karl Marx, Max Weber és Émile Durkheim elmélete a vallások társadalmi szerepéről.
11. A szekularizációs tézis. A szekularizáció jelentése, dimenziói és szintjei. Szekularizáció és szekularizmus. A szekularizációs tézis kritikái. Alternatív magyarázatok: vallási individualizáció és privatizáció, kontextuális szekularizáció.
12. A vallási piac és a racionális döntés elmélete. A vallás mint szolgáltatás és a hívek mint fogyasztók: kereslet-kínálat. Az RDE kritikája: az amerikai vallásosság sajátosságai és korlátozó

- tényezők Európában.
13. A vallás mint intézményesült társadalmi valóság. A vallás mint szervezeti jelenség. Az egyház mint társadalmi (politikai) szereplő. Az intézményesülés folyamata és a karizma ellentmondása.
 14. Fundamentalizmus és új vallási mozgalmak. Terminológiai kérdések: mozgalom, kultusz, szekta, felekezet, egyház. Az új vallási mozgalmak és a fundamentalizmus társadalmi gyökerei és hatásai.
 15. A modernizáció, a posztmodern, a globalizáció és a vallás. A modern és a posztmodern meghatározásáról. A posztmodern világ vallási sajátosságai: pluralizálódás, a szervezett és intézményes vallási formák visszaszorulása, a nem bürokratikus vallási formák megjelenése, fundamentalizmus, odatartozás nélküli hit, barkácsolt vallásosság, a vallási különbözőség mint kulturális törésvonal, a modernizáció ellentmondásos viszonya a vallásossággal.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rendszeres, aktív órai részvétel
- Kötelező szakirodalom olvasása
- Önálló dolgozat készítése a kötelező és az oktató által ajánlott szakirodalom alapján egyeztetett témában, oktatói instrukció mellett; VAGY
- egy szociológiai interjú elkészítése és feldolgozása oktatói instrukciók alapján

Kötelező irodalom:

- Bögre Zsuzsa – Kamarás István OJD (2013) Vallásszociológia, Budapest: Luther Kiadó
- Davie, Grace (2010): A vallás szociológiája. Bencés Kiadó, Pannonhalma.
- Tomka Ferenc (1991) Intézmény és karizma az egyházban, Budapest: Országos Lelkipásztori Intézet, = (1997) Budapest: Márton Áron Kiadó, = elektronikus kiadás, letölthető: <http://www.ppek.hu/k398.htm>
- Tomka Miklós (2000): Vallásszociológia (jegyzet). Elektronikus kiadás, letölthető: http://www.fil.hu/uniworld/vt/szoc/tomka_1.htm
- Tomka Miklós (2011): A vallás a modern világban. A szekularizáció értelmezése a szociológiában. Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Ajánlott magyar és angol irodalom a hallgatók által választott és az oktatóval egyeztetett témákhoz kapcsolódva, egyéni igények szerint biztosítható.

HT VPPGW47 – VALLÁSDIDAKTIKA II (SZAKMÓDSZERTAN)

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. Órarend! 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái: siba.balazs@kre.hu	2 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hit- és erkölcstan tantárgy oktatásának didaktikai kérdéseit tárgyalja. Áttekintést nyújt azokról az általános didaktikai elméletekről, amelyek a vallásdidaktikára leginkább hatottak. Megismertet a vallásoktatás tantervi koncepcióival, bevezet a tanmenet készítésének feladatába és az óra-előkészítés mozzanataiba. Részletesen foglalkozik a különböző típusú tananyagok feldolgozásának elvi

kérdéseivel és módszereivel. A vallásdidaktika II vallásdidaktika I. folytatásaként a hitvallás-ismereti, az etikai és az egyháztörténeti tananyag oktatásával didaktikai kérdések tárgyalása és leginkább használható módszerek bemutatása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés, keretek tisztázása, projektek megbeszélése
2. Sémarendszerek szerepe a tanulásban
3. Az empátia és a kapcsolódási hálózatok szerepe a tanításban
4. Isten és önismeret a hittanórán és a tanári kérdés mint eszköz
5. A hitvallásismereti tananyag oktatásának didaktikája
6. Az etikai tananyag oktatásának didaktikája
7. Az egyháztörténeti tananyag oktatásának didaktikája és oktatásának módszertana

Évközi tanulmányi követelmények:

- egy óravázlat készítése 20 %
- zárthelyi dolgozat 80%

Kötelező irodalom:

- órai jegyzet
- Németh Dávid: Vallásdidaktika, A hit- és erkölcsstan tanítása az 5-12. osztályban, II. rész, kézirat
- K. Tamminen et al., Hogyan tanítsunk hittant, Bp. 1998
- Bodó S., ifj. Fekete Károly, Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998.
- Németh Dávid/Kaszó Gyula (szerk.), Vallásdidaktikai szöveggyűjtemény, Budapest, 2000
- G. Adam/F. Schweitzer (szerk.), Etikai oktatás az iskolában, Bp. 2005.
- Homor T. (szerk.), Az etikatanítás gyakorlata, Budapest 2003.
- Csepela Jánosné et al., A történelemtanítás gyakorlata, Budapest 2003.

Ajánlott irodalom:

- Dobos L., Játék a hittanórán, Abaliget 2002.
- H. Lehnhard (Hg.), Arbeitsbuch Religionsunterricht, Gütersloh 1996.
- F. Weidmann (Hg.), Didaktik des Religionsunterrichts, Donauwörth, 1997.
- J. Frisch, Leitfaden Fachdidaktik Religion, Düsseldorf 1992.
- F. Oser/ W. Althof, Moralische Selbstbestimmung, Stuttgart 1992.
- R. Lachmann – G. Adam – W. Ritter, Theologische Schlüsselbegriffe, Göttingen 1999
- G. Hilger et al., Religionsdidaktik, München, 2001.
- Religionsdidaktik. Jahrbuch der Religionspädagogik, Bd. 18., Neukirchner-Vluyn, 2002.
- G. Adam/R. Lachmann (Hg.), Methodisches Kompendium für den Religionsunterricht 1.-2., Göttingen, 2002.
- V. Pfeifer, Didaktik des Ethikunterrichts, Stuttgart 2003.
- R. Mokrosch/ A. Regenbogen (Hg.), Werte-Erziehung und Schule, Göttingen 2009.

HT VPPGW76 – SZAKMÓDSZERTANI SZEMINÁRIUM 2

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Siba Balázs	L: 5	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium a szakmódszertani ismeretek gyakorlati alkalmazását célozza. A hallgatók megismerik az egyháztörténeti, hitvallásismereti és etikai középiskolai vallásoktatási tankönyveket, tanári segédkönyveket, és segédanyagokat, hospitálás által saját tapasztalatokat szereznek, tanmenetet készítenek, gyakorolják az óratervezés lépéseit, adott tananyagok szaktudományos és didaktikai elemzését, valamint az óravázlat készítés módjait. Módszertani bemutató gyakorlatok keretében egymás munkájának reflektálása.

A tantárgy programja, elsajátítandó kompetenciák:

- Képesség szakdidaktikai ismeretek önálló alkalmazása konkrét feladatok megoldásában
- Csoportos munkában együttműködési képesség,
- Saját erősségek és gyengeségek felismerése és szükséges korrekciója
- Egy más munkájának értékelése és segítése

Tematika:

1. Tankönyvismeret,
2. Tanári segédkönyvek használata,
3. Hospitálás (megfigyelési feladatokkal)
4. Hospitálási megfigyelések kiértékelése,
5. Szaktudományos elemző munka meghatározott tananyaghoz,
6. Didaktikai analízis készítése,
7. Módszertani gyakorlatok és reflexiójuk,
8. Segédanyagok felkutatása és használata,
9. Oktatási segédeszközök használata,
10. Óravázlat készítése, bemutatása megbeszéléssel

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat

Kötelező irodalom:

- 11. és 12. osztályos hittankönyvek és tanári segédkönyvek
- Egyháztörténeti, dogmatikai és etikai szakkönyvek
- Módszer- és ötletgyűjtemények
- Lexikonok

Ajánlott irodalom:

HT VPPGW60 - GYAKORLÓ ISKOLAI GYAKORLAT (60 ÓRA)

Tantárgy felelőse: Dr. Siba Balázs	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Németh Dávid	L: 60			
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

Gyakorló iskolai gyakorlat, amely gyakorlatvezető tanár irányításával történik. A gyakorlat időtartama 60 óra, amely magában foglalja a hospitálást, az óramegbeszéléseket és legalább 15 óra önálló megtartását. Az utolsó óra a vizsgatanítás a vezetőtanár, a gyakorló iskola és a KRE HTK

képviselőjének jelenlétében. A gyakorlatnak a Budapesti Lónyay utcai Református Gimnázium, a Nagykőrösi Arany János Ref. Gimnázium, és a Szentendrei Református Gimnázium, mint a KRE gyakorlóiskolái adnak helyet.

HT VPPGW68 - NEVELÉSSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám: L: 10	Órarendi beosztás: Ld. Órarend! 125-ös terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Simonfi Zsuzsanna				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szocializáció és a nevelés összetársadalmi összefüggéseinek vizsgálata, kulturális beágyazottságának megismerése. A hallgatók ezáltal rálátást nyernek a nevelőmunka társadalmi kontextusára és képessé válnak a növendékek bevezetésére a társadalmi életbe.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. A szocializáció mint a nevelésszociológia tárgya
 - a neveléstudomány és a nevelésszociológia kapcsolata
 - a szocializáció értelmezése a nevelésszociológiában
2. A szocializáció és a kultúra
 - a kultúra mint az emberi társadalom minősége
 - a kultúra tartalma
 - a mikrokultúrák szerepe a szocializációban
 - a szocializáció és a műveltség
3. A szocializáció és a személyiség
 - a személyiség struktúrája
 - az én-kép és az identifikáció
4. A szocializáció mechanizmusa
 - az interakció és a kommunikáció
 - a társadalmi pozíció és szerep
5. Intézményes szocializáció
 - a közoktatás mint az intézményes szocializáció színtere
 - a közoktatási rendszer és a társadalom kölcsönhatásai
 - az iskola mint társadalmi szervezet
6. Szakmai szocializáció
 - a szakmai szocializáció és a kapcsolódó fogalmak
 - a szakmai szocializáció tartalma
 - a szakmai szocializáció mechanizmusa
 - a szakmai szocializáció szakaszai (pályaadaptáció, -választás, szakképzés, pályakezdés, szakmai kibontakozás)

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Képesség az egyén és a társadalom kapcsolatának elemzésére a nevelés szempontjából, valamint alakítására a nevelés eszközeivel
- Tudatosul a hallgatókban, mint leendő nevelőkben társadalmi felelősségük és képesek e felelősségnek megfelelően eljárni

- Képesek a tanulóknak hatékonyan segíteni a társadalomba való kilépésben és a társadalmi helykeresésben.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Dr. Balla Gábor Tamás: Nevelésszociológiai ismeretek, Gödöllő, 1995
- Az előadások anyaga
- Kozma Tamás: Bevezetés a nevelésszociológiába (3. jav. kiad.) Budapest, 2001.

Ajánlott irodalom:

HT VPPGW69 - ISKOLASZERVEZETTAN

Tantárgy felelőse: Dr. Bodonyi Edit	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Simonfi Zsuzsanna	L: 5	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere: Házi dolgozat Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy a leendő pedagógusokat arra készíti fel, hogy ismerjék a tanügyigazgatás feladatait és lehetőségeit, reálisan értékeljék a különböző oktatáspolitikai törekvéseket, és képesek legyenek tevőlegesen részt venni a szakmai közéletben. Ennek érdekében a tananyag bemutatja a közoktatási rendszer funkcióit, struktúráját, rendszerszerű működését, a tartalmi, a szervezeti és a gazdasági szabályozás elveit és technikáit, Magyarország és az EU legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumait, valamint a számunkra mintáértékű európai oktatási rendszerek sajátosságait.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tantárgy programja hozzásegíti a hallgatókat ahhoz, hogy a közoktatási rendszer működését átlássák, abban eligazodjanak és ezeket az ismereteiket munkájuk során felhasználhassák.

Főbb témakörök:

1. A közoktatás mint rendszer
 - A közoktatási rendszer struktúrája
 - Az európai közoktatási intézmények struktúráinak kialakulása
2. A közoktatási rendszer szabályozása
 - A közoktatás funkciói
 - A közoktatás tartalmi szabályozása
 - A közoktatás szervezeti szabályozása
 - A közoktatási rendszer gazdasági szabályozása
3. A mai magyar közoktatási rendszer
 - A legjelentősebb változások 1990 óta
 - A legfontosabb oktatáspolitikai dokumentumok áttekintése
 - A mai magyar közoktatási rendszer struktúrája
 - A mai magyar közoktatási rendszer tartalmi szabályozása
 - A mai magyar közoktatási rendszer gazdasági szabályozása
 - Minőségbiztosítás a magyar közoktatási rendszerben

- Tanügyi tendenciák az Európai Unióban és ezek hatása a magyar közoktatási rendszerben
4. Összehasonlító pedagógia
- A magyar közoktatás nemzetközi adatok tükrében
 - Három modellértékű nyugat-európai állam (Németország, Franciaország, Nagy-Britannia) közoktatási rendszerének áttekintése
 - Az Európai Unió oktatásfejlesztő programjai

Évközi tanulmányi követelmények:

- Házi dolgozat készítése a tantárgyhoz kapcsolódó legfontosabb témákra építve
- Zárthelyi dolgozat sikeres megírása

Kötelező irodalom:

- Balla Gábor Tamás (2004): Az iskolaszervezetek alapjai, Gödöllő

Ajánlott irodalom:

- Zárándy Zoltán (Szerk.) (2001): Európa az iskolában – az iskola Európában. Kézikönyv az oktatás európai dimenziójáról, Köznevelési Modernizáció közalapítvány, Országos Köznevelési Intézet Kutatási Központ, Budapest
- Vágó Irén (Szerk.) (1999): Tartalmi változások a köznevelésben, a 90-es években. Országos Köznevelési Intézet Kutatási Központ – Okker Kiadó, Budapest

HT VPPGW70 – HÁTRÁNYOS HELYZET

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hátrányos helyzet értelmezése és az abban való jelenlét megértése, valamint a kiútkeresés lehetőségeinek felvázolása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A hátrányos helyzet – mint társadalmi jelenséggel való találkozás, az ide vezető okok feltárása.
2. A hátrányos helyzet egyénre – környezetre – társadalomra való hatása és annak következményei.
3. Bibliai téma megközelítés.
4. Felkutatni a hátrányos helyzetet okozó háttértényezőket, megtalálni egy-egy lehetőséget a kiúthoz.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai jelenlét
- A kiadott irodalom elsajátítása
- Szóbeli / írásbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Michielsen, M. et al.: Összetartozásban, EXIT 2010.
- Kiss J. et al.: Megmásíthatatlan jogigény, EXIT 2013.

Ajánlott irodalom:

- Ferge Zsuzsa: Társadalmi struktúra, társadalmi hátrány (in: Ferge Zs.: Szociálpolitika és társadalom), T-Twins Kiadó 1991.
- Papp János: A hátrányos helyzet értelmezése, Educatio 1997. 1. sz.

HT VPPGW71 - KOLLÉGIUMI NEVELÉS ÉS LELKIGONDOZÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Szabóné László Lilla	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy bevezesse a hallgatókat a nevelőtanári tevékenység fő feladatköreibe. Megismerjék a középiskolás korú fiatalok életproblémáit, kérdés-felvetési módjait és megoldási kísérleteit. Szerezenek jártasságot mind a közösségi, mind az egyéni konfliktus-kezelési, valamint személyiségfejlesztő, ill. identitás-alakító módszerek és technikák alkalmazása terén. Képessé váljanak nevelési célok és lelkigondozói szempontok egyidejű érvényesítésére.

A tantárgy programja, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Elsajátítandó készségek, kompetenciák:

- A kollégiumi élet belső folyamatainak és dinamikájának megismerése, valamint a benne rejlő nevelési és lelkigondozói feladatok felfedezése
- Képesség a fiatalok közösséggé formálására a közösségépítés módszereinek elsajátítása által
- Problémaérzékenység a fiatalok életének jellegzetes belső és küldő konfliktusainak felismerésére és készség segítő kapcsolat felajánlására a megoldások keresésében.

A tantárgy programja:

1. A protestáns kollégiumi nevelés hagyományai
2. A kollégiumi nevelés funkciói
3. A serdülő- és ifjúkor lelki sajátosságai
4. Közösségépítési feladatok és módszerek
5. Műhelymunka
6. Az egyéni lelkigondozás alkalmi
7. A segítő beszélgetés
8. Hospitálás
9. Etikai orientáció a kollégiumi nevelésben
10. A kollégiumi nevelés tevékenységrendszer
11. Műhelymunka

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hospitálás, előadásokon való aktív részvétel

Kötelező irodalom:

- Ld. ajánlott irodalom

Ajánlott irodalom:

- Baacke, D., Die 13-18jährigen, München etc. 1976.

- Bajkó M., A magyarországi és az erdélyi protestáns kollégiumok 1777-1848 között, Debrecen, 1992.
- Benedek I., Kollégiumi neveléstan, Budapest, 1997.
- Erikson, E.H., Jugend und Krise, Frankfurt M. etc. 1981.
- Fend, H., Entwicklungspsychologie des Jugendalters, Opladen 2001.
- Gordon, Th., A tanári hatékonyság fejlesztése, Budapest, 1990.
- Lamesch, G., Schulseelsorge als soziales System, Stuttgart 2000.
- Rácz J., Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rosta G.(szerk.), Ifjúság, értékrend, vallás, Budapest, 2003.
- Schweitzer, F., Die Suche nach eigenem Glauben, Gütersloh 1996.
- Simon I., A kollégiumi tanár, Budapest, 1993.
- Vikár Gy., Az ifjúkor válságai, Budapest, 1980.

HT VPPGW74 - ALKOHOL- ÉS DROGFÜGGÉS MEGELŐZÉSE

Tantárgy felelőse: Tóth János	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Victorné Erdős Eszter	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái: eszter@kimm.hu 06-30-683-2792	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező	őszi	III.	Értékelés módszere: Gyakorlati jegy az órai munka és az elkészített dolgozat alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni tragédiák és az állampolgársági kérdés képeiben egyaránt jelentkező probléma iránti érzékenység kialakítása, ill. fejlesztése, a szenvedélybetegség elméleti bemutatása, a prevenció lehetőségeinek, fajtáinak, módszertanának megismertetése, a vonatkozó szakirodalom egyéni feldolgozása és csoportos megvitatása révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgató ismerje meg a szenvedélybetegségek téma- és problémaköre kapcsán használt fogalomrendszert, a szenvedélybetegségek kialakulásának törvényszerűségeit és prevenciójának lehetőségeit, hogy vallás tanári munkája során keresztyén hit iránti elkötelezettséggel, elmélyített problémaérzékenységgel tudja fejleszteni a tanulók kritikai gondolkodását, önálló problémamegoldását, valamint önmagukért, a problémával küzdő embertársért és a közösségért vállalt felelősségét.

A tantárgy programja:

1. A szenvedélybetegségek problematikája és sokféle arca
2. Az alkoholfüggőség kialakulása és pszichodinamikája
3. A drogkarrier kialakulása
4. A szenvedélybeteg családja
5. Drogprevenció és egészségfejlesztés
6. Drogprevenció és iszákosmentés az egyházban
7. A drogprevenció eltérő megközelítései, lehetőségei és kompetenciái
8. A drogprevenció szinterei
9. Általános – célzott – javallott prevenció elmélete és gyakorlata
10. A drogprevenció módszerei magyarországi gyakorlata

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel
- Egy tudományos igénnyel elkészített dolgozat (esettanulmány 8-10 oldal terjedelemben)
- és egy filmreflexió megírása

Kötelező irodalom:

- Érdekes beszélni róla... - NCSSZI 2013

Ajánlott irodalom:

- www.hbsc.org
- Demetrovics Zsolt: Az addiktológia alapjai I. – Eötvös Kiadó, Budapest, 2007., p.133-293.
- Zinberg, Norman E.: Függőség és kontroll – Nyitott Könyv Műhely & NDI, Budapest, 2005.
- Tari Annamária: Z generáció – Tercium Kiadó, Budapest, 2011.
- Kelemen Gábor: Szenvedélybetegség, család, pszichoterápia – Pannónia, p.7-53., 129-131.
- Simon, George: Báránnyörben; a nyílt agressziótól a manipulációig – Háttér Kiadó, 2009.
- Beattie, Melody: Codependent No More - How to Stop Controlling Others and Start Caring for Yourself, Harper/Hazelden, Toronto, 1987.
- Sande Ken: The Peace Maker – Baker Books, USA, 2004.
- Ferenczi Zoltán MS: Drogprevenció, pedagógus, iskola – Eötvös Kiadó, Budapest, 2003.
- Antal Zoltán: Menekülés az életbe, Budapest 1997.
- Arenz-Greiving, Ingrid/Dikger, Helga (Hrsg.): Elternsüchte-Kindernöte. Berichte aus der Praxis, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1994.
- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Battergay, Raymond: Vom Hintergrund der Süchte. Zum Problem der Drogen- und Alkoholabhängigkeiten, 4. Aufl., Bern-Wuppertal 1982.
- Bánki M. Csaba: Az alkoholizmus biológiai kutatásának eredményei, Budapest 1984.
- Bäuerle, Dietrich: Im Kampf gegen die Drogensucht. Hilfen für Eltern und ihre Kinder, Frankfurt am Main 1991.
- Bölcsföldi András (Szerk.): A misszió alternatívái, Budapest 2009.
- Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, 4. kiadás, Budapest 1995.
- Burian, Wilhelm: Die Psychotherapie des Alkoholismus. Unter besonderer Berücksichtigung des Frauenalkoholismus, Göttingen 1984.
- Bühne, Wolfgang (Hrsg.): Ruhe der Rastlosen. Aussteiger berichten, 3. Aufl., 1985 Wuppertal.
- Deutsche Hauptstelle gegen die Suchtgefahren (Hrsg.): Alkohol. Konsum und Missbrauch. Alkoholismus. Therapie und Hilfe, Freiburg im Breisgau 1996.
- Ferenczi Zoltán: Drog és vallás. Előéletek és előítéletek. Gyakorlati kézikönyv lelkipásztoroknak, diakónusoknak, gyülekezeti munkásoknak, Budapest 2001.
- Ferenczi Zoltán M.S.: Drogprevenció, pedagógus, iskola, Budapest 2003.
- Gyermek- Ifjúsági és Sportminisztérium: Jelentés a magyarországi kábítószerhelyezetről, Budapest 2001., ill. 2003.
- Kopp Mária/Skrabski Árpád: Magyar lelkiállapot, h.n. 1995.
- Rácz József et al.: A drogtól őszintén, Budapest 2000.
- Rácz József, Ifjúsági szubkultúrák, intézmények, devianciák, Budapest, 1998.
- Rennert, Monika: Co-Abhängigkeit. Was Sucht für die Familie bedeutet, 2. Aufl., Freiburg im Breisgau 1990.
- Siklós József: Pohárcsere, Budapest 1984.
- Simek Zsófia/Fekete János: Az alkoholológia megújításáért I. és II. kötet, Budapest 1994.
- Tizenkét lépés és tizenkét hagyomány (A.A.W.S.), New York 1993.

HT GSVS051 – SZEMINÁRIUM 4

Tantárgy felelőse: Dr. Németh Dávid	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Ld. Órarend!	Előtanulmányi kötelezettségek: -----
--	---------------------	------------------------------------	---

Tantárgy előadója: Dr. Szetey Szabolcs	L: 10	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes egyeztetés alapján (szetey.szabolcs@kre.hu)	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Előadás/házi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Katechetikák és bibliai történetek

A katechetika mint tudomány nem a XX. század szüleménye, de a korábbi évszázadok igen jelentős műveiről szeretünk megfedekezni, pedig a maguk nevében néha „modernebbül” gondolkodtak, mint azt várnánk tőlük. Éppen ezért érdemes és érdekes az, ha megvizsgáljuk, hogy milyen módszereket alkalmaztak a korabeli katechetikák, milyen volt a gyermekszemléletük, hogy osztottak fel a bibliai történeteket, milyen „tematikákat” állítottak össze.

A XIX. században számos könyv jelent meg *Bibliai történetek* címmel, amelyeket bizonyos tekintetben korai hittankönyveknek tekinthetünk. Ez napjainkban eleddig egy teljesen kutatatlan ám annál izgalmasabb téma. Ezek a könyvek bevezetnek bennünket a kor hitoktatói gyakorlatába. Ezeken a műveken keresztül reflektálhatunk mai gyakorlatunkra, esetlegesen tanulhatunk is jobbító szándékkal belőlük, ill. azok negatív vagy ma már elavult módszereit is megállapíthatjuk.

A múltban, múltunkban való visszatekintés és megállás azért fontos része egyházi életünknek, mert egyrésztől rámutat arra, hogy honnan jövünk, hová tartottunk, másrésztől meggazdagíthatja ismereteinket, megtanít értékelni elavultnak hitt értékeket, és azt, hogy mi is valakiknek az örökébe léptünk bele, azaz nem velünk kezdődött minden.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az előadások során betekintést nyerhetünk a katechetikai elméleti könyvek és a *Bibliai történetek* címmel megjelent „hittankönyvek” történetébe. Emellett kitekintünk az adott korszakok teológiai, társadalmi és szociológiai vizsgálatára, elemzésére is. Megvizsgáljuk, hogy hogyan alakultak át idővel az egyes elméleti katechetikák, mennyire figyelhető meg rajtuk a korszak lenyomata. Egyes részeket közösen dolgozunk fel, beszélünk meg és vitatkozunk róluk. A hallgatónknak lehetőségük nyílik önállóan egy-egy szöveg vagy fejezet feldolgozására, elemzésére szemináriumi dolgozat formájában.

Évközi tanulmányi követelmények:

- kiadott anyagok feldolgozása
- szemináriumi dolgozat készítése kiadott szempontok alapján

Kötelező irodalom:

- Boross Géza: *Katechetika. Egyetemi jegyzet.* Budapest, 1994.;
- Garda József: *Katechetika vagy népszerű vallásitanítás.* Kolozsvár, 1867.;
- Gaudy László: *A bibliai történetek tanításának valláspedagógiai módszertana.* Debrecen, 1928.;
- Imre Lajos: *Katechetika. A Református keresztyén vallásos nevelés rendszere.* Budapest, 1942. (Református Egyházi Könyvtár XXII. kötet);
- Kolos Dániel: *Katechetika.* Sárospatak, 1862.;
- Kun Bertalan: *Egyházi szónoklattan. Használható minden hitfelekezetű különösen protestans lelkészek által.* Miskolc, 1855.;
- László Dezső: *Az Anyaszentegyház élete és szolgálata.* Cluj, 1938.;
- Tóth Ferenc: *Lelki pásztori gondviselés.* Győr, 1806.; Zsarnay Lajos. *Paptan. Vezérfonalul tanításaihoz kézirat helyett.* Sárospatak, ²1857.

Ajánlott irodalom:

- Árvai József: *Vezérkönyv az Ó és Új Testamentomi szent történetek előadásában*. Sárospatak, 1862.;
- Bátky Károly: *Bibliai történetek növendék tanuló gyermekek számára*. Buda, 1854.;
- Dobos János: *Bibliai történetek. Kisebb nagyobb tanuló gyermekek számára. Szorossan a Biblia szerint kizsedte Dobos János*. Pesten, 1851.;
- Papp Károly: *Bibliai történetek az Ó-és Újtestamentomból és rövid bibliaismertetés: Kézikönyv a népiskolai II. és III. osztály számára*. Kecskemét, 1879.,
- Szetey Szabolcs: *Református katechetikai irodalmunk kezdetei*. In: Pap Ferenc (szerk.): *Dicsőség tükre*. Nagykőrös, 2014.;
- Warga János: *Bibliai történetek Palesztina földrajzával és bibliaismerettel összekötve: 2. tanfolyamat. Alsó reáliskoláknak és az I. és II. gymnasiumi osztályok számára*. Pest, ³1861.

HT SPCSW01 – SZAKDOLGOZAT 1

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: 5	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelező		III.	Értékelés módszere:

IX. Kötelezően választható tanegységek

1. Szemináriumok

HT BSVB010 – HALADÓ SZEMINÁRIUM 1 –

AZ ÓSZÖVETSÉG TÖRTÉNETI SZÖVEGEINEK TANÍTÁSA KÜLÖNBÖZŐ KOROSZTÁLYOKBAN

Tantárgy felelőse: Dr. Zsengellér József	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 10,00-11,30	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Zsengellér József	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: III.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célja megismertetni a hallgatókkal az Ószövetség történeti szövegeinek történelmi, tartalmi és teológiai szempontjait, melyek alapján azokat az eltérő korcsoportok számára a hittanórákon meg lehet tanítani.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az Ószövetség történeti szövegeinek tanítása különböző korosztályokban

Az első órán mindenkivel személyesen egyeztetett témák szerint.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Egy választott hosszabb bibliai történeti textus feldolgozása a megadott szempontok alapján.
- Folyamatos készülés a kiadott témákból.

Kötelező irodalom:

- Egyéni megbeszélés szerint

Ajánlott irodalom:

- Németh Dávid: *Vallásdidaktika*, Budapest, KRE-L'Harmattan, 2015 (megjelenés alatt)
- Rainer Kessler: *Az ókori Izrael társadalma. Történeti bevezetés*. Budapest, Kálvin, 2011.

HT GSVH010 – HALADÓ SZEMINÁRIUM 1 - AZ EGYHÁZI ÉV

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 15,00-16,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható		III.	Értékelés módszere: Előadás és beadandó dolgozat
---------------------------	--------------------------------------	--	------	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyházi év felépítésének és az egyes ünnepekhez illetve ünnepi időszakokhoz kapcsolódó énekanyag megismerése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A félév során az egyházi év ünnepeinek sorrendjében röviden áttekintjük az ünnep kialakulásának történetét valamint az ünnehez kapcsolódó legfontosabb liturgikus tételeket és népekeket.

Évközi tanulmányi követelmények:

Egy választott ünnepnap bemutatása előadás formájában.

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Szénási Sándor: *Ünnepeink. A református egyházi év.* Kálvin Kiadó Bp., 1997
- Barsi Balázs: *A liturgikus év.* Egyházzenei Füzetek I/4. LFZF Egyházzene Tanszék - Magyar Egyházzenei Társaság, Bp., 1995.
- Jánossy Lajos, Dr.: *Az egyházi év útmutatása.* Budapest, 1944.
- Parsch Pius Dr.: *Az üdvösség éve. Az egyházi év liturgiájának magyarázata I.* - A karácsonyi ünnepkör. Bp., 1936.
- Parsch Pius Dr.: *Az üdvösség éve. Az egyházi év liturgiájának magyarázata II.* - A húsvéti idő. Bp., 1936.
- Parsch Pius Dr.: *Az üdvösség éve. Az egyházi év liturgiájának magyarázata III.* - A pünkösd utáni idő. Bp., 1936.
- Bierlitz, Karl-Heinrich: *Das Kirchenjahr.* Verlag C.H. Bech oHG München, 2014.
- Dobszay László: *A római mise énekrendje.* A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Tanszéke és a Magyar Egyházzenei Társaság, Budapest, 2001
- Hafenschner Károly: *Liturgika – A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben.* Luther Kiadó, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest, 2010.

HT RSVSEH11 – HITTANOKTATÓI SZAKDOLGOZATRA FELKÉSZÍTŐ SZEMINÁRIUM 2

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet				
Előadók fogadóórái: horvath.erszabet@kre.hu	4 kredit	Meghirdetés féléve: őszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium vizsgálja az adott téma személyi, történelmi háttérét és ezek összefüggéseit, hatásait az egyház életében, életére.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A témához kapcsolódó forrásanyagok bemutatása, kiválasztása
2. Háttér tanulmányhoz források ajánlása, választása
3. Megbeszélése a háttér tanulmányoknak
4. Források feldolgozása 1.
5. Források feldolgozása 2.
6. Források feldolgozása 3.
7. A téma vázlata
8. A választott téma kidolgozása 1.
9. A választott téma kidolgozása 2.
10. A kidolgozott anyag bemutatása, értékelése
11. A javított szakdolgozati anyag bemutatása
12. Összegzés, tanulságok

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT RSVSGH11 – HITTANOKTATÓI SZAKDOLGOZATRA FELKÉSZÍTŐ SZEMINÁRIUM 2

Tantárgy felelőse:	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás:	Előtanulmányi kötelezettségek:	
Tantárgy előadója:				
Előadók fogadóórái:	4 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

HT RSVS010 – ÖKUMENIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Békési Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 13,00-14,30 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: László Emőke				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Megismerkedni az ökumenikus mozgalom történeti összefüggéseivel, kihívásaival, a felekezeti dialógusok teológiai értelmezésével dogmatikai és felekezettudományi szempontból; betekintést nyerni az MRE ökumenikus kapcsolataiba, munkájába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Bevezetés az ökumenikus mozgalomba
2. Jézus Krisztus és az Egyház kezdete; történeti egyház-megoszlás.
3. Az első lépések az új viszonyok irányába. Korai egyházi egységmozgalmak.
4. Az Egyházak Világtanácsa alapítása és fejlődése.
5. A római katolikus és ortodox egyház belépése és hozzájárulása.
6. Teológiai dialógus a kiengesztelődés érdekében.
7. Protestáns egységtörekvés. Leuenbergi Konkordia
8. A keresztség, az úrvacsorai közösség és a közös szolgálat kérdése a Limai Dokumentum alapján.
9. A protestáns- római katolikus, valamint a protestáns-ortodox párbeszéd teológiai alapvetései és kérdései.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Az ajánlott irodalom folyamatos és közös feldolgozása.
- Félév végén: zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Ch. Link, U. Luz, L. Visher: „...kitartóan részt vettek a közösségben...”. Kálvin Kiadó, Budapest, 2004, 47-279.
- II. Vatikáni Zsinat dokumentumai:
Lumen gentium. <http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=3>
Unitatis redintegratio. <http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=5>
- Egyéb szentszéki dokumentumok:
Dominus Iesus. <http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=149>
Leuenbergi Konkordia. meot.hu/dokumentumok/2012/geke/Leuenbergi%20konkordia.doc
Keresztség, úrvacsora, lelkeszi szolgálat (Limai dokumentum). In: Theol.Szemle, 1986,193-211.
Charta Oecumenica. <http://www.katolikus.hu/okumene/chartao.html>
- Órai jegyzetek

Ajánlott irodalom:

- Bajusz Ferenc: Az ökumenikus mozgalom története és mai problémái: A missziói világkonferenciák. A „Life and Work” és a „Faith and Order” mozgalom. Budapesti Theológiai Akadémia Kurzustára. 1974.
- Bajusz Ferenc: Az ökumenikus mozgalom története és mai problémái I-II. Bp. 1985.
- W. Niesel: Az Evangélium és az Egyházak. Kolozsvár, 1979.
- Vitányi György: A II. Vatikáni Zsinat. Budapest, 1967.
- Th. Wieser (szerk.): A Dialogue in the Transit Lounge of the Ecumenical Movement. Genf, 1986.
- Th. Torrance (szerk.): The Incarnation: Ecumenical Studies in the Nicene-Constantinopolitan Creed. Edinburgh, 1981.
- Hafenscher Károly (szerk.) 50 éves az Ökumenikus Tanács Magyarországon. Bp, 1993.
- Th. E. Fitzgerald: The Ecumenical Movement: An Introductory History. Westport, 2004.
- E. Fahlbusch: A protestantizmus feladatai a II. Vatikáni Zsinat után. In: Theol. Szemle. 1967, 263-265.
- Bucsay Mihály: A keresztyén egység ügye a magyar ökumené történetében.
- W. Dantine: A Leuenbergi Konkordia értelme és szerepe. In: Theol. Szemle. 1973, 91-95.
- Berki Feriz-Pásztor János: Az úrvacsora kérdése a katolikus-protestáns párbeszédben. In: Theol. Szemle. 1977, 226-232.
- M.v. Elderen: Az EVT és a Római Katolikus Egyház. In: Theol. Szemle. 1987, 162-167.
- Boross Géza: Keresztség, úrvacsora, lelkeszi szolgálat. In: Theol. Szemle. 1986, 193-211.

- Pásztor János: Megbékélés az Egyházban és az Egyházak között. In: Theol. Szemle. 1996, 134-130.
- M. Mackay: Ökumenikus perspektívák ma. In: Theol. Szemle. 1996, 140-148.
- Reuss András: Reformátori hittel a pluralista társadalomban. In: Theol. Szemle. 1996, 42-49.
- Berki Feriz: Orthodoxia és az Egyházak Világtanácsa. In: Theol. Szemle. 1998. 332-336.
- Pásztor János: Az istentisztelet értelmezése az ökumenikus mozgalomban és az egyház önértelmezésében. In: Theol. Szemle. 1998, 277-282.
- Pásztor János: Ökumené és globalizáció. In: Theol. Szemle. 2001, 92-96.
- Zamfir Korinna: Az ökumenizmus katolikus és protestáns perspektívából. rociateo.ubbcluj.ro/studia/st_Zamfir_2001.pdf
- Pásztor János: Az ökumenikus Chartáról. In: Theol. Szemle. 2002, 227-234.
- K. Reise: Az ökumenikus mozgalom problémái és feladatai a 21. században. In: Theol. Szemle. 2009, 233-238.
- <https://www.oikoumene.org/en/>
- <http://www.meot.hu/>

HT RSVS011 - EGYHÁZSZOCIOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 15,00-16,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Hámori Ádám	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái: egyeztetés alapján	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelező			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyház- és vallásszociológia oktatásának célja, hogy a lelkészhallgatók alkalmassá váljanak arra, hogy a gyülekezeti közösségszervezést és a profán környezettel való kapcsolatépítést szociológiai szempontból szakszerűen végezzék. Segítséget kapnak ahhoz, hogy szociológiai szempontból a lokális és globális környezetben egyaránt sikeres lelkési szolgálatot végezzenek.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szaktárgy sikeres elvégzése révén leendő református lelkészeink megismerik a gyülekezet- és az egyházszervezés szociológiai aspektusait, az egyházat és a gyülekezeteket körülvevő szakrális közösségek és profán társadalmak jellegzetességeit és szerveződésének módjait, valamint az egyház és a gyülekezetek és a mindennapok szakrális közösségei és a modern, valamint globális társadalmak közötti kapcsolatok szociológiai vonásait. A hallgatók megismerkednek a vallás- és egyházszociológia legfontosabb nemzetközi és hazai elméleteivel, valamint a klasszikus és mai kutatások módszertanának alapkérdéseivel, eredményeivel. Mindezek mellett a kurzus során figyelmet fordítunk a rendszerváltás óta megváltozott vallási környezetre, a társ- és a rivális egyházak, szekták fontosabb szociológiai jellegzetességeire. A hallgatók betekintést nyernek továbbá a szociológiai kutatás alapkérdéseibe, s ennek alapján az adatfelvétel és -feldolgozás, valamint -kiértékelés módszertanába. Ezen keresztül a leendő lelkészek áttekintést kapnak arról a társadalmi valóságról, amelyben munkájukat végzik, s korszerű ismertekkel véteződnek fel a profán környezetben lehetséges és szükséges lelkési szolgálat szociológiai összetevőiről.

A tantárgy tematikai felépítése:

1. A szociológia tudományos szemlélete
2. A szociológiai kutatás módszertana
3. A vallás mint a szociológia tárgya: a vallásosság társadalmi hatása és kontextusa, beágyazottsága
4. A vallásosság szociológiai megközelítése: definíciós problémák és empirikus módszerek.
5. Alapfogalmak: mozgalom, kultusz, felekezet és vallás, szekta és egyház, szent és profán.
6. A vallásosság mérése és dimenziói. Kvantitatív és kvalitatív módszerek, módszertani nehézségek.
7. A vallásosság helyzete ma Magyarországon I. A magyar reformátusság szociológiai jellemzői. A magyarországi népszámlálások eredményeinek értelmezése. A vallásosság alakulásának életkori tendenciái. A nemzetközi értékkutatások tanulságai.
8. A vallásosság helyzete ma Magyarországon II. Hívők és nem hívők társadalmi jellemzői: „elitizálódás” és a hagyományos intézményesült közösségek hanyatlása. Az egyházak helyzete: átalakuló intézményrendszer és megváltozott állami-politikai kontextus a rendszerváltozás után.
9. A vallásosság a világban napjainkban: a vallásosság helyzete ma Európában és Amerikában. Átalakuló vallásosság Európában. Az észak-amerikai vallási pluralizmus. A kereszténység Európán kívül. A vallásosság a világban napjainkban: Vallások és felekezetek világszerte. A modern iszlám. Vallásosság a nem-európai kultúrákban: Kína és Japán. Szekularizmus Indiában.
10. A vallás értelmezése a klasszikus szociológiában. Karl Marx, Max Weber és Émile Durkheim elmélete a vallások társadalmi szerepéről.
11. A szekularizációs tézis. A szekularizáció jelentése, dimenziói és szintjei. Szekularizáció és szekularizmus. A szekularizációs tézis kritikái. Alternatív magyarázatok: vallási individualizáció és privatizáció, kontextuális szekularizáció.
12. A vallási piac és a racionális döntés elmélete. A vallás mint szolgáltatás és a hívek mint fogyasztók: kereslet-kínálat. Az RDE kritikája: az amerikai vallásosság sajátosságai és korlátozó tényezők Európában.
13. A vallás mint intézményesült társadalmi valóság. A vallás mint szervezeti jelenség. Az egyház mint társadalmi (politikai) szereplő. Az intézményesülés folyamata és a karizma ellentmondása.
14. Fundamentalizmus és új vallási mozgalmak. Terminológiai kérdések: mozgalom, kultusz, szekta, felekezet, egyház. Az új vallási mozgalmak és a fundamentalizmus társadalmi gyökerei és hatásai.
15. A modernizáció, a posztmodern, a globalizáció és a vallás. A modern és a posztmodern meghatározásáról. A posztmodern világ vallási sajátosságai: pluralizálódás, a szervezett és intézményes vallási formák visszaszorulása, a nem bürokratikus vallási formák megjelenése, fundamentalizmus, odatartozás nélküli hit, barkácsolt vallásosság, a vallási különbözőség mint kulturális törésvonal, a modernizáció ellentmondásos viszonya a vallásossággal.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Rendszeres, aktív órai részvétel
- Kötelező szakirodalom olvasása
- Önálló dolgozat készítése a kötelező és az oktató által ajánlott szakirodalom alapján egyeztetett témában, oktatói instrukció mellett; VAGY
- egy szociológiai interjú elkészítése és feldolgozása oktatói instrukciók alapján

Kötelező irodalom:

- Bögre Zsuzsa – Kamarás István OJD (2013) Vallásszociológia, Budapest: Luther Kiadó
- Davie, Grace (2010): A vallás szociológiája. Bencés Kiadó, Pannonhalma.
- Tomka Ferenc (1991) Intézmény és karizma az egyházban, Budapest: Országos Lelkipásztori Intézet, = (1997) Budapest: Márton Áron Kiadó, = elektronikus kiadás, letölthető: <http://www.ppek.hu/k398.htm>
- Tomka Miklós (2000): Vallásszociológia (jegyzet). Elektronikus kiadás, letölthető: http://www.fil.hu/uniworld/vt/szoc/tomka_1.htm
- Tomka Miklós (2011): A vallás a modern világban. A szekularizáció értelmezése a szociológiában. Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest.

Ajánlott irodalom:

- Ajánlott magyar és angol irodalom a hallgatók által választott és az oktatóval egyeztetett témákhoz kapcsolódva, egyéni igények szerint biztosítható.

HT RSVS130 – ÖSSZEHASONLÍTÓ VALLÁSTÖRTÉNET

Tantárgy felelőse: Dr. Pethő Sándor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái: Hétfő és péntek megbeszélés alapján	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az összehasonlító vallástörténet című tárgy elsődleges célja, hogy a hallgatók képet kapjanak a vallások kialakulásáról szóló főbb elméletekről, megismerkedjenek a vallási gondolkodás archaikus formáival, világvallások kialakulásának, differenciálódásának főbb útjaival.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elvégzése után a hallgatóknak a fenti ismereteken túl jártasságot kell szerezniük a vallástudományi források kezelésben, ismerniük kell az egyes világvallások történetének főbb szakaszait, fejlődésük fontosabb elágazási pontjait, alapvető tanításait.

Évközi tanulmányi követelmények:

- az órákon való aktív részvétel
- kiadott szakirodalom feldolgozása
- a félév elején kiadott témában otthoni írásbeli munka elkészítése

Kötelező irodalom:

- A vallástörténet klasszikusai (szerk. Simon Róbert), Budapest, 2003. Az alábbi részek: 19-37.o.,89-126.o.149-198.o.,221-261.o.261-290.o.291-317.o.,317-336.o.,337-346.o.,359-433.o.,433-537.o.537-567.o.567-617.o.,617-641 o., 641-648-ig.
- M. Eliade, A vallási hiedelmek és eszmék története, Budapest, 2006, 84-105.o., 156-176.o.,176-199.o., 199-238.o., 238-260.o.,276-291.o.,291-319.o.,319-338.o.,338-360.o.,362-382.o., 428-442.o.,442-452.o. 471-490.o., 490-506.o., 506-560.o.,608-621.o.,624-643.o.,643-670.o.,690-713.o., 718-741.o., 747-759.o.
- H. von Glasenapp, Az öt világvallás. Budapest, 1981. (későbbi kiadások is felhasználhatók)
- M. Eliade, Képek és jelképek, Budapest, 1997.

Ajánlott irodalom:

- Evans-Prichard, E.E., Theories of Primitive Religion, Oxford, 1965.
- Masuzawa, T., In Search of Dreamtime: The Quest for the Origin of Religion. Chichago, 1993.
- Lévi-Strauss, C., Strukturális antropológia, II, (ford. Szántó Diana) Budapest, 2001, 99-221.o.

HT RSVS131 - LOGIKA, ÉRVELÉSTECHNIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Péntek 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Pethő Sándor	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái: Hétfő és péntek megbeszélés alapján	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I.	Értékelés módja: Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy elsődleges célja, hogy a teológus hallgatók számára lehetővé tegye bizonyos, alapvető, logikai fogalmak elsajátítását, a hivatásukhoz szükséges mértékben rálátást nyújtson a logika történetére, illetve bevezesse őket a fontosabb érvelési technikák, módszerek alkalmazásába. Ebből az utóbbi szempontból a kurzus „alkalmazott”, azaz a jövőbeli lelkesi/teológusi hivatás szempontjából felhasználható tudást szeretne nyújtani.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az oktatásban egyforma súllyal jelennek meg az elméleti és gyakorlati elemek. A logikai-grammatikai és szemantikai alapfogalmak (pl. konjunkció, alteráció, feltételes állítások stb.), és kvantifikáció elmélet mellett hallgatók megismerkedhetnek a racionális vita típusaival, az abban felhasználható érvek fajtáival, lehetséges hibáival, az eredményes érvelés feltételeivel. Mindennek szituációs gyakorlatokban történő alkalmazására is lehetőség nyílik.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Mivel az anyag egyes elemei egymásra épülnek, az órákon való aktív részvétel a kurzus eredményes elvégzésnek feltétele.

Kötelező irodalom:

- Kneale & Kneale, A logika fejlődése. Budapest, 1987. (kijelölt részek)
- Ruzsa Imre, Máté András, Bevezetés a modern logikába. Budapest, 1997. 3. rész kijelölt részei
- Madarász Tiborné, Pólos László, Ruzsa Imre, A logika elemei. Budapest, 1999. (kijelölt részek)
- Margittay Tihamér, Érveléstechnika, Budapest (több kiadásban, bármelyik használható, kijelölt részek)

Ajánlott irodalom:

- Személyes érdeklődésnek, és megfelelően az órán kerül kijelölésre.

HT GSVS011 - DIAKÓNIKA

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 14,00- 15,30	Előtanulmányi kötelezettségek: Ld. Mintatanterv!	
Tantárgy előadója: Dr. Kocsev Miklós	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái: Megbeszélés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa:			Értékelés módszere:

	kötelezően választható			
--	------------------------	--	--	--

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A gyakorlati teológia területén belül egyik részterület megismerése és ennek a református közegyházi és gyülekezeti életbe való beágyazása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A diakónika elméletének és gyakorlatának megismerése.
2. A diakóniai területek áttekintése hazai és ökumenikus egyházi szinten.
3. A diakónia elméletének gyakorlatban való hasznosításának elsajátítása, hazai református egyházi szinten való értelmezése.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Órai jelenlét, kiadott irodalom elsajátítása
- Félév végén szóbeli / írásbeli vizsga

Kötelező irodalom:

- Nagy István: Diakónika, KRE HTK Budapest 2012.
- Alfred Jäger: Diakónia, mint keresztyén vállalkozás. Nonprofit egyházi intézmények menedzselése, Debrecen 2010.

Ajánlott irodalom:

- A Diakóniai Könyvtár első kötete Kiss Ferenc életművéről. (Szerk.: Dr. Fekete Károly) Kiss Ferenc életműve
- Kohler, M.E.: Kirche als Diakonie. Ein Kompendium, TVZ 1991.
- Rüegger, H. & Sigrist, Chr.: Diakonie – eine Einführung. Zur theologischen Begründung helfenden Handelns, Theologischer Verlag Zürich, 2011.
- Studienbuch Diakonik Band 1. Neukirchener Verlag 2008.
- Collins, J.N.: Diakonia. Re-interpreting the Ancient Sources, New York/Oxford 1990.
- A közösségépítő lelkész: gyakorlati teológiai kézikönyv lelkészeknek és nem lelkészeknek (szerk.: Szabó Lajos) Luther Kiadó 2010.
- Vezetés és menedzsment az egyházban és a diakóniában (szerk. Fazakas Sándor), Kálvin Kiadó 2008.

HT BSVS160 - HÁBORÚ AZ ÓSZÖVETSÉGBEN

Tantárgy felelőse: Dr. Karasszon István	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 17,00-18,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Karasszon István	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célja, hogy a jelöltek egy-egy elbeszélést kiemeljenek az Ószövetség azon passzusai közül, amelyek háborút vagy csatát írnak le. A passzus exegetikai kiértékelése mellett a háború

szociológiáját is kell érintse, lehetőség szerint archeológiai és topográfiai vizsgálatok figyelembe vételével. A lehetséges történeti rekonstrukció mellett mindazáltal a legfontosabb kérdés az események irodalommal való kapcsolatának a folyamata, illetve az a teológiai munka, amelynek során a háborús események leírásai kanonikus művekké váltak.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

Csak a klasszikus művekre utalhatunk, az egyes passzusokhoz a jelöltnek magának kell az irodalmat összegyűjtenie.

- Y. Yadin, *The Art of Warfare in Biblical Lands in the Light of Archaeological Study*, London/New York: Weidenfeld & Nicolson/McGraw-Hill, 1963
- Ch. Herzog/M. Gichon, *Biblia csaták*, Debrecen: Gold Book, é.n.
- M.C. Lind, *Yahweh Is a Warrior. The Theology of Warfare in Ancient Israel*, Scottdale: Herald Press, 1980
- P.D. Miller, *The Divine Warrior in Early Israel*, Atlanta: SBL, 2006
- C.L. Crouch, *War and Ethics in the Ancient Near East* (BZAW 407), Berlin/New York: W. de Gruyter, 2006
- van der Deijl, *Protest or Propaganda. War in the Old Testament Book of Kings and in Contemporaneous Ancient Near Eastern Texts* (SSN 51), Leiden/Boston: Brill, 2008

HT BSVS161 – Az ÓSZÖVETSÉG MAGYARÁZATA ÉS A FEMINISTA ÍRASMAGYARÁZAT

Tantárgy felelőse: Dr. Egeresi László Sándor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 15,00-16,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Egeresi László Sándor				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A feminista írásmagyarázat kialakulásának megismerése, előnyei és hátrányai, ismert képviselőinek munkái.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A. Brenner cikkei, továbbá az általa szerkesztett kommentársorozat. Kiemelten:

1. Brennen (ed.): *A Feminist Companion to Exodus to Deuteronomy* (FCB 6; Sheffield: Academic Press, 1991.)
2. Brennen (ed.): *A Feminist Companion to the Latter Prophets* (FCB 8; Sheffield: Academic Press, 1995.)
3. Brennen (ed.): *A Feminist Companion to Ruth* (FCB 3; Sheffield: Academic Press, 1993.)

Évközi tanulmányi követelmények:

- megadott cikkek, kommentárok feldolgozása alapján két előadás megtartása.
- angol nyelv olvasás szintű ismerete erősen ajánlott

Kötelező irodalom:

- Brennen (ed.): A Feminist Companion to Exodus to Deuteronomy (FCB 6; Sheffield: Academic Press, 1991.)
- Brennen (ed.): A Feminist Companion to the Latter Prophets (FCB 8; Sheffield: Academic Press, 1995.)
- Brennen (ed.): A Feminist Companion to Ruth (FCB 3; Sheffield: Academic Press, 1993.)

Ajánlott irodalom:

HT RSVS076 – CHRISTIAN SPIRITUALITY

Tantárgy felelőse: Dr. John Brouwer	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30 BTK	Előtanulmányi kötelezettségek: Intermediate level English. A complete set of notes is provided.	
Tantárgy előadója: Dr. John Brouwer				
Előadók fogadóórái: Thursday 14,00-15,00 jbrouwer@cantab.net	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I-IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: English	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Short quizzes and reflection paper

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

What is Christian spirituality? Is this something I can use in pastoral ministry?

The seminar will teach you how Christian belief can be used in practical areas of life and in your church ministry. The course will demonstrate how discussions about what it means to be a human can be effective for outreach. Second, we will discuss how faith shapes our character. Third, the seminar will help you improve your English – spoken and written.

In today's Hungarian culture, many ideas confront us concerning our 'humanity'. Yet Jesus was fully human. With interactive discussion, the seminar uses the idea of "being human" to discuss Christian spirituality. We first identify important views in culture, and then contrast those views with what the Bible teaches about true humanity and spirituality.

Lastly, we describe the practical elements of Christian spirituality. This part of the course begins with the separation between God and man, and the practical question of right relationship with God. How does this occur and what happens after that. Broken relationships in families and throughout all levels of society seem to be normal in Hungarian society. Christian spirituality – deep, personal relationship between God and man – will be offered as a way to begin to heal broken relationships.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Preparatory meeting and Nature of Humanity I: Historic, Government and Family
2. Nature of Humanity II: Humans bear the image of God
3. Nature of Humanity III: Is there purpose and meaning to life? 'Problem of Evil' presented
4. Nature of Humanity IV: Evil defeated and its consequences
5. Contrasts Explored: Majesty of God vs. corruption of man
6. Can we be right with God? Then what?
7. Hearts at Rest: Perfect grace and proximate peace
8. God with us: Prepositions and God, little words with big meaning
9. Character: Who am I? Who do I want to become?

Évközi tanulmányi követelmények:

- Grade: class participation and short reflection paper.

Kötelező irodalom:

- *The Holy Bible* in a reliable modern translation -- e.g., ESV, NIV, NASB, NRSV.
- Augustine, *Confessions*, trans. R.S. Pine-Coffin, London, 1961.
- Brown, Colin, *The New International Dictionary of New Testament Theology*, Grand Rapids, MI, 1971.
- *Hoekema, Anthony, *Created in God's Image*, Carlisle, 1994.
- Lindsley, Art, 'Character' and 'Character, Part Two', *Knowing and Doing* (Fall and Winter: 2006).
- *Lovelace, Richard, *Dynamics of Spiritual Life*, Downers Grove, IL, 1980.
- Luther, Martin, *Commentary on Galatians*.
- *Macaulay, Ranald, and Jerram Barrs, *Being Human*, Downers Grove, IL, 1978.
- *McGrath, Alister E., *Christian Theology: An Introduction*, 2nd ed., Oxford, 1997.
- * Designates main reading text

Ajánlott irodalom:

HT RSVS128 - ESZMÉK ÉS IRÁNYZATOK AZ ÓKERESZTÉNY KORBAN

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 16,30-18,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Péntek 12,00-13,00	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: V-VII.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: 2 Zh, referátum

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja betekintést adni a patrisztikus kor legfontosabb tanításai és vitái.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tárgyalandó témák hetenkénti bontásban:

1. Platóni előzmények
2. Alexandriai Philón és a középső platonizmus
- 3-4. A gnoszticizmus. Markión.
- 5-6. A görög apologéták (Iusztinosz, Theophilosz)
7. Irenaeus
8. Markión és „orthodox” ellenfelei
- 9-10. Órigenész
- 11-12. Órigenizmus és anti-órigenezmus

Évközi tanulmányi követelmények:

- Óráról órára a feladott kötelező irodalom elolvasása
- Referátum a választható forrásokból és szakirodalomból. A referátum első írott verzióját legkésőbb 2 héttel a prezentációja előtt kérem, amit 1 héten belül kommentálva visszaküldök, majd legkésőbb 2 nappal a prezentáció előtt kérem a végleges, javított szöveget.

Kötelező irodalom:

- Platón, „Timaiosz”, 28a-47e in: Platón összes művei, Budapest, Európa, 1984, III. 325-348.
- Alexandriai Philón: A világ teremtéséről in: Somos R.(szerk.), *A középső platonizmus*, Budapest, Osiris 2004. 292-337.
- Igazság evangéliuma, in: *Csodás evangéliumok*, Bp., Telosz, 1996. 101-110
- „János apokrifon” in: *Istenek, szentek, démonok* (szerk. Luft U.), Budapest, Kairosz, 2003. 229-259.
- Antiokhiai Theophilosz: „Autolükosz ellen II. ” in: A II. századi görög apologéták (szerk. Vanyó László) Budapest, Szent István Társulat, 1984: 456-496.
- Iusztinosz, „Párbeszéd a zsidó Trüphónnal”, 1-8. fejj. „A II. századi görög apologéták, Budapest, Szent István Társulat,” 1984.
- Lyoni Irenaeus, „Az emberi autonómiáról a gnosztikusok ellen”, in: *Sors és szabadság* (szerk. Bugár I. és Lautner P.) Bp. Kairosz, 2006. 255-263.
- Tertullianus, „Markián ellen”, I. könyv. In: Tertullianus művei, Budapest, Szent István Társulat, 1986.
- Órigenész, *A principiumokról* I. könyv II. fejj., Budapest, Kairosz 2003.
- Órigenész, *A principiumokról* III. könyv 1. fejj., Budapest, Kairosz 2003. II. 5-35.
- Evagriosz Pontikosz: A nyolc gonosz szellemről. In. Baán Izsák: Evagriosz Pontikosz a gondolatokról. 44-68.
- Hieronymus, 51. levél, in: *Szent Jeromos, Levelek*. Budapest: Szent István Társulat, 2005.

A kötelező referátum témájául választható irodalom:

- Fülöp Evangéliuma, in: *Csodás evangéliumok*, Bp., Telosz, 1996. 85-100. **(4)** (Összehasonlítás a János-apokrifonnal és az Igazság evangéliumával);
- „Jakab apokalipszise” II, in *Apokalipszisek* (szerk. Adamik Tamás) (Budapest: Telosz, 1997): 63-71 **(4)** (Összehasonlítás a János-apokrifonnal és az Igazság evangéliumával);
- „Poimandréz” (Ford. Bollók J.), in: *Apokalipszisek*. Telosz, Bp. 1997 133-139 **(4)** (Összehasonlítás a János-apokrifonnal és az Igazság evangéliumával) **(4)**;
- Iusztinosz, „I. Apológia”, in: *A II. századi görög apologéták* (szerk. Vanyó László) Budapest, Szent István Társulat, 1984. **(5)** (Összevetés a kötelező Iusztinosz-részlettel);
- Ariszteidész, „Apológia”, in: *A II. századi görög apologéták* (szerk. Vanyó László) Budapest, Szent István Társulat, 15-52. **(5)** (Összehasonlítás a platonikus teleológiával, valamint Iusztinosz és Theophilosz apologetikus módszerével);
- Antiokhiai Theophilosz: „Autolükosz ellen I. ” in: A II. századi görög apologéták (szerk. Vanyó László) Budapest, Szent István Társulat **(6)** (A II. könyv közös tárgyalásának a bevezetéseként.);
- Irenaeus, „Az apostoli ígértetés feltárása, in A II. századi görög apologéták, Budapest, Szent István Társulat 1984 (Ókeresztény írók 8.), 575-631. **(7)** (Összevetés a kötelező Irenaeus-szöveggel);
- Tertullianus, „Markián ellen”, II. könyv, in: Tertullianus művei, Budapest, Szent István Társulat, 1986. **(8)** (Végigkövetendő a mű I.- könyve gondolatmenetének folytatása.)
- Órigenész, *A principiumokról* I. könyv I. fejj. Budapest, Kairosz 2003. I. k. **(9)** (A kötelező olvasmány bevezetésekként);
- Órigenész, *A principiumokról* III. könyv 2-4. fejj., Budapest, Kairosz 2003. II. k - 35-72. **(10)** (Együtt elemzendő a kötelezős olvasmánnyal)
- Órigenész, „Második homília a Teremtés könyvéhez”, in: Ó., *A betű ő, a szellem éltet*, (ford. Heidl Gy.), Budapest, Kairosz-Paulus Hungarus 1999, 9-37. **(10)** (Összevetés a kötelező olvasmánnyal)
- Evagriosz Pontikosz, „A gondolatokról”, in: Baán Izsák: Evagriosz Pontikosz a gondolatokról. 69-108.; **(11)** (Összevetés a kötelező olvasmánnyal)

Ajánlott irodalom:

- Vanyó László, *Az ókeresztény egyház és irodalma*. Budapest, Szent István Társulat, 1980.
- Chr. Stead, *A keresztény filozófia az ókorban*, Budapest, Osiris, 2002.

- Kendeffy Gábor, "Patrisztika" in: Boros G. (szerk.), Filozófia, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007, 254-308
- Kákossy László, Fény és káosz. A kopt gnosztikus kódexek, Budapest, Gondolat, 1984.
- G. Filoramo: *A gnoszticizmus története*, Budapest, Hungarus Paulus Kairosz
- Somos Róbert, Az alexandriai teológia, Budapest, Kairosz, 2001.

HT RSVS144 - CHARACTER OF CHRIST

Tantárgy felelőse: Dr. John Brouwer	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 16,30-18,00 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Beginning to Intermediate level English Course given in English by a native speaker of English	
Tantárgy előadója: Dr. John Brouwer				
Előadók fogadóórái: Thursday 14,00-15,00 jbrouwer@cantab.net	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: English	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Class participation or short essay

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

We study much *about* Jesus Christ but do we really know *who* Jesus was? What was the human Jesus like? What was his character? How did he relate with people?

With discussion and interactive lecture, we will explore the character of Jesus, and how his character can be formed in us. Throughout the seminar we will discuss his various relationships: from his disciples, through 'untouchables' like a prostitute and a tax collector, to the Pharisees. How he related with those around him. What was he like and how are we to be like him? This seminar will offer practical ideas and guides about how to develop a character that is more like that of Christ. In addition, the seminar will strengthen your spoken and written English.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

We will look at Jesus the man and his many different relationships. We will see how his character combined holiness and love, justice and mercy. The Beatitudes and the seven last words of Christ on the cross tell us much about the character of Jesus. We will see how he was gentle and a man of sorrow, yet could also speak strongly to Peter and become angry with those desecrating the Temple. This is an interactive seminar. We will use a two-fold method: reading and discussion, and some lecture.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Readings: in English and some in Hungarian, copies available on web or will be sent via email.
- Language: beginning to intermediate level English (notes provided).
- Grades: reading and class participation or short reflection paper

Kötelező irodalom:

- Crabb, Larry, *School of Spiritual Direction* (June, 2012)
- Lewis, C.S., *The four Loves* (English and Hungarian)
- Lloyd-Jones, D. Martyn, *Studies in the Sermon on the Mount* (1991)
- Pink, A.W., *The Seven Sayings of the Saviour on the Cross* (e-copy)
- Sibbes, Richard, *The Bruised Reed* (reprint, 1998)
- Yancey, Phillip, *The Jesus I Never Knew* (2002)

Ajánlott irodalom:

HT RSVS165 – INTELLIGENT EVANGELISM

Tantárgy felelőse: Dr. John Brouwer	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Blokkszeminarium 2015. november 2-6. 15,00-19,00 111-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Intermediate level English (The Leader of the Course is very student friendly and has taught extensively in Central and Eastern Europe)	
Tantárgy előadója: Dr. John Brouwer				
Előadók fogadóórái: Thursday 14,00-15,00 jbrouwer@cantab.net	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév: I-IX.	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: English	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

The goal of the course is to help students understand and present the gospel into contemporary society more intelligently and appropriately. The course builds on last year's seminar, with the addition of practical exercises. It includes lectures on comparative worldviews, spirituality and epistemology, and how best to connect with people in evangelistic conversations. Interactive discussions and applications of the lecture material will be used. There will be group discussions, and reporting conclusions to the whole class for feedback and discussion.

Since 1978 Ellis Potter has visited Central and Eastern Europe dozens of times, and Hungary specifically at least 16 times. He is therefore familiar with our country and context. He is open to interruptions by questions and will not follow a strict agenda. His interest is to keep everyone together in understanding the course material.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

- Full attendance and active participation

Kötelező irodalom:

- Jerram Barrs, *The Heart of Evangelism*, Wheaton, 2001.
- Ellis Potter, *Three Theories of Everything*, Huemoz, 2012. (available in Hungarian, Harmat Kiadó)

Ajánlott irodalom:

HT RSVS173 - ALKALMAZOTT TEOLÓGIA - EVANGÉLIZÁCIÓ ÉS IGEHIRDETÉS

Tantárgy felelőse: Dr. Lassu Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 16,30-18,00 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Témaköri alapfogalmak ismerete	
Tantárgy előadója: Dr. Lassu Gábor				
Előadók fogadóórái: Előre egyeztetett időpontban	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa:			Értékelés módszere:

magyar	kötelezően választható			Elméleti és gyakorlati
--------	------------------------	--	--	------------------------

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Alkalmazott Teológia célja a megtanult szakirányú elméleti tudás gyakorlati integrálása, perspektívába állítása, és valós élethelyzetekben való alkalmazása. A tanulás célja egyéni, önállóan dönteni képes, a régit összegző, az újat alkalmazó, sikeres, céltudatos, az elhívásra érzékeny és küldetésre képes felkészítés. A mai modern világban a keresztyén ember sokféle kihívással áll szembe, amelyekre az Alkalmazott Teológia egy komplex, praktikus, és kritikus választ kíván adni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Ez a kurzus egyházunk Jövőkép Bizottságának a kutatásaiból kiindulva, keresi a változó világban és a változó egyházban a lelkipásztor evangélizációs és igehirdetési feladatait. Luther után szabadon, Arnold van Ruler szavaival fogalmazva: „*Itt állok, de ez lehet másként is!*”

Elmélet: Az egyház mibenlétének teológiai alapvetése után, először a tünetek mögötti teljes képet, a trendek, az arculat és a társadalmi változások megértését kutatjuk. Ezután magának a változásnak az evangélizációra és az igehirdetésre gyakorolt szerepét keressük. Végezetül a Szentírás és református hitünk, hitvallásaink, és egyházi célkitűzéseink maradéktalan szem előtt tartásával, arra keressük a választ, hogy hogyan lehet a változó világban élő embert a változatlan üzenettel eredményesen elérni és megszólítani.

Gyakorlat: Az órákon megismerkedünk a különböző evangélizációs és igehirdetési módokkal, módszerekkel, és azok gyakorlati szerkesztési elemeivel. Ezt követően lehetőség szerint, minden órán minden hallgató „szószékhez” jut és a tanult elemeket a gyakorlatban is bemutatja, amelyeket összevetünk a tárgyi célkitűzésekkel és egymással is összehasonlítunk. Ezzel a módszerrel nem csupán elméleti, hanem gyakorlati lehetőséget kapnak a hallgatók az evangélizáció és az igehirdetés alkalmazására.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív és cselekvő részvétel, ami azt jelenti, hogy az órákon egy formalitástól mentes együtt gondolkodást, kreatív megoldások felvetését és azok megbeszélését képzelem el. A te véleményed fontos és minden esetben megbecsült! Az órákon egy színes, kötetlen és kezdeményező légkört szeretnék teremteni, ahol vélemények ütköznek és párbeszéd zajlik.

Kötelező irodalom:

- Egyházi Jövőkép Bizottság háttéranyagok: reformatus.hu/lap/ejb, MRE, Budapest, 2011- 2014
- Princeton Theological Seminary Library, Online Resources, ptsem.edu, Princeton, NJ, USA, 2015
- Christianity Today Periodical, szemelvények, christianitytoday.com, Carol Stream, IL, USA, 2015.

Ajánlott irodalom:

- Barna, George, The Habits of Highly Effective Churches, Regal Books, Ventura, CA, USA, 1999
- Douglass, Klaus, Az Új Reformáció, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002
- Isten szeretetének ünnepe – az istentisztelet mai formáiról, Kálvin és Luther Kiadók, Bp., 2005
- Jenkins, Philip, The Next Christendom: The Coming of Global Christianity, Oxford University Press, New York, NY, USA, 2002
- Newbiggin, Leslie, The Gospel in a Pluralist Society, Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1989; Niebuhr, Richard, H., Christ & Culture, Harper, San Francisco, California, USA, 1951
- Szűcs, Ferenc, Az egyház mint esemény és intézmény, Confessio, Budapest, 2007/4 szám
- Warren, Rick, The Purpose Driven Church - Growth Without Compromising Your Message & Mission, Zondervan, Grand Rapids, MI, USA, 1995.

HT RSVS174 – TEOLÓGIAI ANTROPOLÓGIA

Tantárgy felelőse: Dr. Szűcs Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szűcs Ferenc				
Előadók fogadóórái:	kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A téma illeszkedik az előző félévek teremtésteológiájának rendjébe, annak lezáró része, de önállóan is felvehető. A cél, hogy a hallgatók megismerkedjenek a bibliai és teológiai antropológia alapjaival, az egyes prominens protestáns szerzők nézeteivel és így korszerű rendszeres teológiai választ kapjanak mind az igehirdetésben, mind a katechézisben és lelkigondozásban alapvető kérdésre: kicsoda az ember?

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szeminárium során magyar és idegen nyelvű szövegeket fogunk feldolgozni és megbeszélni.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Minden hallgató egy kijelölt részt feldolgoz és a szeminárium előtti napon e-mailben elküldi a résztvevőknek, akik szintén készülnek az órai megbeszélésre.

Kötelező irodalom:

- Az irodalmat az első alkalommal kapják kézhez a hallgatók

Ajánlott irodalom:

HT RSVS175 – MODERN TEOLÓGIAI IRÁNYZATOK

Tantárgy felelőse: Dr. Kodácsy Tamás	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 13,00-14,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Kodácsy Tamás Ablonczy Tamás				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve:	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

„Az Istenről szóló beszéd minden új formája korunkban csak tapogatózó kísérlet. Ha mégis sikerülne azonban a teológiának, hogy korunk Isten felől feltett kérdéseit megválaszolja, az is csak átmeneti érvényű válasz lehetne. Ugyanis csak az evangélium örök, a teológia időhöz kötött, s a teológia feladata az, hogy az örök evangéliumot lefordítsa a változó időkre nézve. Ezért a székesegyház, amelyet a teológusok építenek sohasem kész, és nem is készülhet el, ha valóban olyan székesegyház

kíván lenni, amelyben Istent hirdetik és imádják. A kupola zárókövét nem szabad elhelyezni, ha a mennybe akarunk tekinteni. Ha viszont a zárókövet, amely a kupolát tartja és összefogja, nem helyezhetjük be, a kupola újra meg újra összedől, s minden teológia eleve kudarcra van ítélve. Mégsem hagyhatjuk abba, és nem is szabad abbahagynunk. Mindig újra kell kezdenünk az építkezést, mindig újra kell vállalkoznunk arra a merészségre, ami abban áll, hogy az emberek veszik maguknak a bátorságot, hogy saját szavaikkal beszéljenek Istenről.” (H. Zahrnt)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Teológiai irányzatok a 20. században (Szenvedés a választalanságtól)

1. A boldog békeidők után (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 12-53. o.)
2. Párbeszéd a nemhívőkkel (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 54-83. o.)
3. Hogyan lehetséges egyáltalán Istenről beszélni? (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 84-121. o.)
4. Isten halott?! (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 122-168. o.)
5. Mit lehet mondani Auschwitz után? (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 169-200. o.)
6. Bibliai fogalmak nem vallásos interpretációja (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 201-250. o.)
7. A feltámadás vitathatósága (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 251-293. o.)
8. Létbátorság (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 294-338. o.)
9. Vége a protestantizmus korának? (H. Zahrnt: Az Isten-kérdés 339-360. o.)
10. Mire jó a keresztyénség? (H. Zahrnt: Mire jó a keresztyénség?)
- 11-12. Magyarországi református teológia a XX. században.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kötelező olvasmány folyamatos olvasása,
- az órákon aktív részvétel és
- a szemeszter folyamán egy előre kiválasztott témában referátum tartása.

Kötelező irodalom:

- H. Zahrnt: *Az Isten-kérdés*, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, Budapest, 1997
- Vályi-Nagy Ervin: *Nyugati teológiai irányzatok századunkban*. Református Zsinati Iroda, 1984

Ajánlott irodalom:

- Ravasz László: *Kis dogmatika*. Kálvin Kiadó, 1996.
- F. W. Kantzenbach: *Teológiai irányzatok*, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, Budapest, 1996
- M. Buber: *Én és Te*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1991
- E. Brunner: *A mi hitünk*. Sylvester-Kiadó, 1935.
- F. Nietzsche: *A vidám tudomány*, Holnap Kiadó, Budapest, 1997
- D. Bonhoeffer: *Börtönlevelek*, Harmat Kiadó, Budapest, 1999
- Moltmann: *A reménység fényei*, Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1989
- R. Bultmann: *Hit és megértés*, L'harmattan Kiadó, Budapest, 2007
- Németh Pál (szerk): *Magyar református önismereti olvasókönyv: válogatás a XX. század első felének református teológiai irodalmából*. Kálvin Kiadó 1997.
- P. Tillich: *Létbátorság*, Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000
- H. Thielicke, *Úton a szószerk felé : üzenetek az ifjú teológusoknak és idősebb barátaiknak*. DRHE, 2001.
- H. Zahrnt: *Mire jó a keresztyénség?* Luther Kiadó, Budapest, 2002
- Farkas J.: *Több az élet*, Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1988
- Farkas J.: *Szántások magatoknak új szántást!*, Velence, 2000

HT GSVS108 – EGYHÁZUNK AKADÁLYMENTESÍTÉSE

Tantárgy felelőse: Járay Loránd	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Marton Eszter Durgonics Tamás Járay Loránd Saleh Imre Váradi Péter	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes egyeztetés szerint	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Beszámoló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

„Egyházunk akadálymentesítése” címmel egy olyan programot szeretnénk megvalósítani, mely lelkészeink, egyháztagjaink, valamint rokon szakmák körében szemléletváltást érne el, felébresztve a felelősségtudatot fogyatékossgal élő embertársaink iránt. A szeminárium előtanulmányok nélkül felvehető és elvégezhető.

Célunk, hogy fogyatékossgal élő emberekhez való viszonyuláshoz elengedhetetlen ismeretek átadásán túl, a helyes segítségnyújtás lehetséges módjait is bemutassuk. A tervezett 11 alkalom során a fogyatékossgal különböző (érzékszervi és mozgásszervi) fajtáival ismerkedhetnek meg a hallgatók, illetve gyakorlati feladatok megoldása révén juthatnak praktikus ismeretekhez.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A Siketmisszió az egyházi akadálymentesítés szolgálatában
2. Bevezetés a fogyatékossgal élők világába
3. Előadás a látássérültség hivatalos kategóriáiról, alapvető fejlődés lélektani megállapítások a látássérült gyermekek fejlődését illetően. Látássérültek katechézise, szemléltetés.
4. Akadálymentesítés fizikai és átvitt értelemben a látássérültek szempontjából. Megszólítás, helyes segítségnyújtás. Látássérültek által használt, életvitelt megkönnyítő segédeszközök.
5. Hittanóra látássérült gyermekek számára, módszertan bemutatása
6. Siket közösség (társadalmi szerkezet, megélhetés, identitás, interkulturális kommunikáció)
7. Siket kultúra (történelem, nyelv, szokások, életmód, tárgyi kultúra)
8. Hittanóra hallássérült gyermekek számára, módszertan bemutatása
9. Akadálymentesítés és viselkedéskultúra
10. Akadálymentesítés a templomban (Kálvin téri templom) - interaktív előadás
11. Vizsga, értékelés

Évközi tanulmányi követelmények:

- az órák 80%-án való részvétel
- házi feladatok elkészítése

Kötelező irodalom:

- Fogyatékossgatudományi fogalomtár (szerk. Könczei György)

Ajánlott irodalom:

- Kálmán, Zsófia: *Bánatkő* Bliss Alapítvány, 1993
- Sacks, Oliver: *Hangokat látok*. Utazás a siketek világába. Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány, 2005

- Vasák Iván: *A világ siket szemmel*, Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány, 2005
- Groce, Nora Ellen: *A siketek szigete*, Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány
- Marshall, Peter: *Tombol a hold*, Kritérion, Bukarest, 1975
- Hofmann, Gert: *Vak vezet világtalant*, Európa, Budapest, 1989
- Zemlényi, Zoltán: *Hoppárézimi*, Maecenas, 1987
- Wells, H.G.: *A vakok országa*, Európa, 1969

HT GSVS142 - A PRÉDIKÁCIÓÍRÁS ABC-JE 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 19,30- 21,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ajánlott/Felvehető 2. évfolyamtól	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: prédikáció előkészület és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A prédikációírás gyakorlatának folyamatszintű elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgatók megadott vagy szabadon választott textus alapján készülnek fel egy prédikációra, ahol ezt a folyamatot közösen követjük a csoporttal illetve folyamatosan átbeszéljük a kapott eredményeket. A textus akár a homiletikai gyakorlatokra kijelölt textus is lehet, ahol a felkészülés lépéseit közös műhelymunkában közösen is gyakorolhatjuk. A cél maga a folyamat végigkövetése, azaz nem célorientáltan, hanem folyamatorientáltan megyünk végig a felkészülés fázisain. Cél, hogy a prédikációírás lépései egyre inkább elmélyüljenek, a folyamatban felvetődő hibák kijavításra kerüljenek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT GSVS143 - RESOURCES FOR BEING CHURCH

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 16,30-18,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Ivan Patterson Dr. Literáty Zoltán	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

Oktatás nyelve: angol	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Házi dolgozatok és órai munka
--------------------------	--------------------------------------	--	--	---

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegységet Rev Ivan Patterson tartja, a Presbyterian Church in Ireland (PCI) volt moderátora, aki egyházvezetői tevékenységei mellett évtizedekig volt több észak-írországi gyülekezet lelkipásztora. A tanegység tartalmi célja a PCI missziói tevékenységének gyakorlati megvalósulása a hétköznapi kontextusban. Bővebben ld. az angol leírást.

The Very Rev Dr Ivan J Patterson is a minister of the Presbyterian Church in Ireland (PCI) for over 30 years. He served as Moderator of PCI. As a pastor his heart is to build grace filled congregations who have a concern for their communities and who desire to model the life of Jesus incarnate in their daily lives.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Various materials will be considered both from the perspective of the Presbyterian Church in Ireland and beyond to stimulate discussion on practical ways of engaging with our communities and offering tools for meeting the unchurched and building communities who will seek the welfare of their 'cities'. (Jeremiah 29,7)

1. Fit for Purpose (PCI) - A five-year initiative to encourage the Presbyterian Church in Ireland to focus on important aspects of Christian witness and service
2. Engaging with the Community – the Challenge of mission in the 21st century (PCI);
3. Discovery (Tear Fund)
4. Preparing Elders for Leadership (PCI)
5. Being a Conciliator in the Church – handling disputes (PCI)
6. Peace Building (PCI)

During the semester students will be asked to complete two assignments reviewing the resources as relevant to the ministry of the Reformed Church and to select one of them and consider how it could be beneficial in either an urban or rural setting.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT GSVS144 - ON BEING THE CHURCH

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 16,00- 17,30 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán Ivan Patterson				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: angol és magyar fordítás	Típusa: kötelezően választható	őszi		Értékelés módszere: Házi dolgozat és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegységet Rev Ivan Patterson tartja, a Presbyterian Church in Ireland volt moderátora, aki egyházvezetői tevékenységei mellett évtizedekig volt több észak-írországi gyülekezet lelkipásztora. A tanegység tartalmi célja az egyház missziói küldetéséről való közös gondolkodás, az eddigi missziói gyakorlatok (Észak-Írország és Magyarország) értelmezése és értékelése. Bővebben ld. az angol leírást.

A szemináriumon magyar fordítást biztosítunk azok számára, akik bizonytalannak érzik angol szövegértési képességeiket.

The Very Rev Dr Ivan J Patterson is a minister of the Presbyterian Church in Ireland (PCI) for over 30 years. He served as Moderator of PCI. As a pastor his heart is to build grace filled congregations who have a concern for their communities and who desire to model the life of Jesus incarnate in their daily lives.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

In the 21st Century post-Christendom world in which we live how are we to do Church in a way which has a relevant Word for our communities. Peter in his Letter reminds us that Christians are, at best, 'strangers and exiles' in the world' (1 Peter 2,11). How then should we minister so that the Good News of Jesus may be allowed to impact a needy world? Do we need to think differently about our calling to be 'light and salt' if we are to see the church fulfil her mission and become communities which incarnate Jesus Christ in everyday life.

The workshop will consider how we can be caring, missional, Gospel and hope filled communities who are bringing God's 'Shalom' to our neighbourhoods.

The workshops will take the form of a lecture, group and plenary discussion. It is hoped that visits will be made to one or two congregations to see how they are ministering in their local areas.

Course work will involve students completing assignments on the relevance of biblical principles to 21st century society and participants will be expected to research an area of interest in a local situation and present a short paper on their findings.

Course content includes

1. PCI – ethos/church politics/challenges
2. The Call to ministry
3. The Community around - *into which the church is called*
4. An Everyday People - *it's not just about Sunday*
5. A Caring Community - *who else really cares*
6. A Missional community – *blessing the city*
7. A Gospel community – *a story to tell*
8. A Hope Filled Community – *keeping the end in sight*
9. A People of Peace – *living 'Shalom'*

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT GSVS145 - A MAGYAR REFORMÁTUS IGEHIRDETÉS JELLEMVONÁSAI 1945-1990 KÖZÖTT

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 13,30-15,00 114-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szetey Szabolcs				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

egyeztetés alapján szetey.szabolcs@kre.hu		ősz		
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Referátum, írásbeli dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliamagyarázat és az igehirdetői gyakorlat egyik örök kérdése, hogy meddig terjedhet az aktualizálás, a bibliai szakasz és az éppen fennálló rend(szer) különféle szándékú összekapcsolása. Hol van, és mi lehet az aktualizálás határa, meg lehet-e azt pontosan határozni, amely átlépi és akár sérti a Szentírás mondanivalóját, üzenetét?

A homiletikatörténeti kutatás kiváló, elgondolkodtató és figyelmeztető tanulságokat kínál arra, hogy erősödjön igehirdetői gondolkodásunkban, gyakorlatunkban a „prófétai felelősség” kritikai érzése, hogy ne szolgáltatassuk ki a Szentírást, igehirdetésünket, egyházunkat, gyülekezeteinket az ún. „éppen aktuálisnak”, a mulandónak, hiszen a felettébb „aktuális” rendkívül gyorsabb felettébb avitt lesz a tapasztalatok szerint. Az e félévi szemináriumban egy olyan viszonylag közeli, rendkívül összetett korszakot vizsgálunk az igehirdetés-történet lenyomatai alapján, amelyben köztudottan erős befolyást szerzett a politika az egyházak életében, amit saját céljaira szándékozott felhasználni. Az Ószövetségből sem ismeretlenek az udvari vagy fizetett próféták, akik nem Isten szavát és üzenetét, hanem a mindenkori hatalom kívánságait hirdették.

Az 1945 utáni korszak komplex kiértékelése és feldolgozása elkezdődött, de még semmiképpen nem ért véget. Sokak számára távolinak, sokaknak egészen közelinek tűnik ez az időszak, miközben sokszor emlegetik azt a bizonyos „negyven évet”. Az is kérdés, hogy a pusztai vándorlás negyven éve pontosan milyen és mire analógia.

A vizsgálat tárgyát képezi, hogy milyen módon, mennyire befolyásolta egyházunk igehirdetését a társadalmi, szellemi, politikai, történelmi kontextus; milyen ideológiák, törekvések hagytak lenyomatot a magyar református igehirdetésben; milyen erővonalak, ellenpólusok, válaszok jelentek meg. A prédikációk, prédikációs kötetek mellett a korabeli homiletikai, homiletikai jellegű szakirodalmat is áttekintjük.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A korszakban megjelent homiletikai művek vizsgálata
2. A korszak hatásának nyomai az egyes prédikációkon
3. Annak vizsgálata, hogy milyen irányzatok és törekvések figyelhetők meg a korszak református igehirdetésében
4. Mennyiben változtatta meg akár az írásmagyarázatot is a társadalmi berendezkedés?
5. Egyes életművek vizsgálata prédikációs kötetek segítségével

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum
- kiadott anyag feldolgozása

Kötelező irodalom:

- homiletikai tankönyvek, tanulmányok, prédikációs kötetek

Ajánlott irodalom (válogatás!):

Adorján József–Békési Andor–Boross Géza–Pásztor János–Szenes László (szerk.): „*Hirdesd az Igét*” – *Az igehirdetők kézikönyve*. Budapest, 1980.; Bereczky Albert: „*Betöltheti-e hivatását a keresztyén egyház a kommunista államokban?*”. In: Bereczky Albert: *Keskeny út*. Budapest, 1953. 250-252.; Bereczky Albert: *Az igehirdetés időszerűsége*. In: Bereczky Albert: *A keskeny út*. Budapest, 1953. 354-364.; Bodonhelyi József: *Elvi és alaki homiletika*. Budapest 1961.; Boross Géza: *A békeszolgálat a magyar protestáns igehirdetésben 1958-tól napjainkig*. In: *Theológiai Szemle* (1974/1) 2-8.; Boross Géza: *Hogyan prédikáljunk ma?* Budapest, 1986.; Boross Géza: *Homiletika*. Budapest, 1988.; Czeglédy Sándor: *A homiletika vázlata*. Debrecen, 1971.; Fekete Károly: *A prédikáció jövője*. In:

Theologiai Szemle (1985/2) 115-116.; *Körlevél: a magyarországi református egyház valamennyi igehirdetőjéhez a gyülekezeti igehirdetés irányelveiről.* Budapest, 1947. (A négy püspök aláírásával: Dr. Enyedi Andor, Győri Elemér, Dr. Ravasz László, Dr. Révész Imre); Pásztor János: *Krisztus hirdetése a magyarországi református egyházban. Homiletika.* Debrecen, ²1986.; Robinson, Haddon W.: *Igehirdetés igei módon.* Budapest, [1980.]; Saft, Walter: *Az argumentatív igehirdetés.* (Ford. Tóth Márta) In: *Lelkipásztor* (1983/9) 529-538.; Söveges Dávid: *Az igehirdetés retorikája. Az igehirdetés elmélete.* Budapest, 1979.; Szabó Géza: *Homiletika (Alaki rész).* Budapest, 1967/68.; Szabó Géza: *A homilia története.* Budapest, 1967/68., ²1974/75., ³1980/81.

2. Szaknyelvi kurzusok

HT LSVL014 – ANGOL EGYHÁZI SZAKNYELV 1

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 13,00-14,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: angol, magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Angol egyházi szaknyelv 1” tantárgy első része az egyházi szaknyelv alapjainak lerakását célozza meg. A felhasznált anyag lehetővé teszi a keresztény iratok, valamint azok kronológiájának megismerését (The Christian Documents – a suggested chronology); különös hangsúlyt fektetve a négy evangéliumra. (The Gospels: Are they true? Are they reliable? Why are there four?) Ehhez civilizációs ismereteket is nyújt (Life in the time of Jesus). Jézus életének és tanításának bemutatása a négy evangélista és Pál apostol szerint (Different pictures of Jesus according to Matthew, Mark, Luke, John and Paul). Megvalósítandó a bibliai történetek értő olvasása, valamint az egyházi sajtó és a kommentárok nyelvezetével való ismerkedés a fordítási feladatok révén.(441)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. Introduction. The English Bible (RSV, NIV, NKJV, GNB, etc.) and How to Use it
2. The Ten Commandments, The Lord’s Prayer
3. The Synoptic Gospels
4. Sunday Morning Service / Mass; A church leaflet.
5. Jesus: His Life and Teaching
6. Jesus’ Teaching in Parables.
7. Test-paper 1.
8. Conflict with the Authorities, Jesus on Trial
9. The Crucifixion: Why Did Jesus Die? Historical Details
10. Jesus’ Resurrection and Ascension
11. The Picture of Jesus in Matthew, Mark and Luke
12. John’s Reflective Picture of Jesus
13. Paul’s Cosmic Picture of Jesus
14. Test-paper 2.

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az olvasott- és hallott szöveg értése (ez utóbbi fejlesztését segíti a tankönyv hanganyaga), a fordítási készség alapjainak lerakása, mely bizonyos nyelvtani anyag önálló feldolgozását vagy ismétlését is feltételezi, a beszéd-készség aktivizálása az olvasmányok megbeszélése és a prezentációk során. A hallgató legyen képes középfeladók szinten lévő szövegeket önálló olvasás során vagy hanganyagként is megérteni, esetenként lefordítani, a megadott témáról önállóan beszélni.(900)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában

- 2 fordítási feladat egyházi szaklapból vagy kommentárból
- 2 zárthelyi

Kötelező irodalom:

- Kötelező tankönyv: Ábrahám K., és Egey E., (2001): *Learn from me* KGRE, Bp.
- Hangkazetta és videó az adott tankönyvhöz

Ajánlott irodalom:

- Angol nyelvű Biblia olvasása (RSV, NIV, NKJV, GNB, stb.)
- Egyházi lapok (pl. *Life and Work*) vagy kommentár olvasása

HT LSVL032 – ANGOL EGYHÁZI SZAKNYELV 3

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 14,30-16,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: angol, magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Angol egyházi szaknyelv” tantárgy harmadik része a keresztény egyház kialakulásával, terjedésével, hitvallásával, tanaival, valamint a vallásgyakorlás mikéntjével foglalkozik és kitér az egyes felekezetek közötti különbségekre is.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. The Early Christian Church – Its Beliefs and Teaching
2. The Spreading Christian Church – Its Development
3. The Reformation; Further Divisions
4. Buildings for Worship
5. Leaders of the Church
6. Today’s Christian Church – Its Beliefs and Teaching
7. Test-paper 1.
8. The Trinity: The Three-in-One God
9. Holy Communion: The Last Supper and Modern Communion Services
10. Rites of Passage, Symbols, Sacraments
11. Christian Festivals, The Church’s Year
12. Using the Bible in Christian Life and Worship
13. The Ecumenical Movement and the World Council of Churches
14. Test-paper 2.

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az olvasott- és hallott szöveg értése (ez utóbbi fejlesztését segíti a tankönyv hanganyaga), a fordítási készség alapjainak lerakása, mely bizonyos nyelvtani anyag önálló feldolgozását vagy ismétlését is feltételezi, a beszéd-készség aktivizálása az olvasmányok megbeszélése és a prezentációk során. A hallgató legyen képes középfeladók szinten lévő szövegeket önálló olvasás során vagy hanganyagként is megérteni, esetenként lefordítani, a megadott témákról önállóan beszélni.(900)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában
- 2 fordítási feladat egyházi szaklapból vagy kommentárból
- 2 zárthelyi

Kötelező irodalom:

- Kötelező tankönyv: Ábrahám K., és Egey E., (2001): *Learn from me* KGRE, Bp.
- Hangkazetta és videó az adott tankönyvhöz

Ajánlott irodalom:

- Angol nyelvű Biblia olvasása (RSV, NIV, NKJV, GNB, stb.)
- Egyházi lapok (pl. *Life and Work*) vagy kommentár olvasása

LSVL025 – NÉMET EGYHÁZI SZAKNYELV 1

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 16,30-18,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára	N: 30	125-ös terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: német, magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Német egyházi szaknyelv ” tantárgy első része az egyházi szaknyelv alapjainak lerakását célozza. A tankönyvi anyag lehetővé teszi az egyházi, gyülekezeti élet, az istentiszteleti rend, az ünnepek, valamint az egyházi iskolák sajátosságainak megismerését német nyelvterületen. Ehhez civilizációs ismereteket is nyújt. Megvalósítandó a kiválasztott bibliai történetek értő olvasása, valamint az egyházi sajtó és a kommentárok nyelvezetével való ismerkedés a fordítási feladatok révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. Lektion 1. Vorstellung, Einführung in die Weltreligionen,
2. Das Vaterunser, Morgen-, Abend- und Tischgebete
3. Lektion 2. Die Eröffnungsveranstaltung
4. Vom Schätzesammeln, die wahren Werte
5. Lektion 3. Länder, Religionen, ausführlichere Vorstellung der Familie
6. Vom verlorenen Schaf
7. Lektion 4. Biblische Geschichten, Übersetzung, Vergleich mit anderen Übersetzungen,
8. Lektion 5. Wiederholung des Gelernten durch Teilsimulation
9. Lektion 6. Geburtstagsfeier
10. Jesu Geburt
11. Weihnachtsgeschichte - Übersetzung
12. Lektion 7. Feste im ganzen Jahr
13. Feste – Biblische Geschichte
14. Wiederholung, Abschlusstest

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az olvasott- és hallott szöveg értése (ez utóbbi fejlesztését segíti a tankönyv hanganyaga), a fordítási készség alapjainak lerakása, mely bizonyos nyelvtani ismereteket feltételez. A beszéd-készség fejlesztése. A hallgató legyen képes középfeladók szinten lévő szövegeket önálló olvasás során vagy hanganyagként is megérteni, esetenként lefordítani, a megadott témákkal kapcsolatos beszélgetésekben részt venni.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában
- Fordítási feladatok egyházi szaklapból vagy kommentárból
- 1 zárthelyi

Kötelező irodalom:

- Kötelező tankönyv és munkafüzet: Szilágyi – Thiering: Der verborgene Schatz, KRE, Budapest 2005.
- Hangkazetta és videó az adott tankönyvhöz

Ajánlott irodalom:

- Német nyelvű Biblia olvasása
- Egyházi lapok (pl. *Kirchenzeitung*) vagy kommentár olvasása

HT LSVL027 – NÉMET EGYHÁZI SZAKNYELV 3

Tantárgy felelőse: Móriczné Berczik Klára	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Csütörtök 14,00- 15,30	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Móriczné Berczik Klára	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: német, magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A négy félévre tervezett „Német egyházi szaknyelv ” tantárgy harmadik része az egyházi szaknyelvi ismeretek bővítését és elmélyítését célozza. A tankönyvi anyag lehetővé teszi az egyházi, gyülekezeti élet, az istentiszteleti rend, az ünnepek, valamint az egyházi iskolák sajátosságainak megismerését német nyelvterületen. Ehhez civilizációs ismereteket is nyújt. Megvalósítandó a kiválasztott bibliai történetek értő olvasása, valamint az egyházi sajtó és a kommentárok nyelvezetével való ismerkedés a fordítási feladatok révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek:

1. Wiederholung der Zehn Gebote und der schon gelernten Gebete, Das Glaubensbekenntnis
2. Lektion 1. Die Abreise, Reisevorbereitungen, Reiseziele
3. Lektion 2. Die Arbeit und der Alltag eines Pfarrers / Priesters
4. Das Eisenbahngleichnis – Die Auslegung des Kästner Gedichtes
5. Lektion 3. Gottesdienst am Sonntag
6. Übersetzung: Unterschiede und Gemeinsamkeiten Evangelisch – Katholisch
7. Lektion 4. Die Kirchengemeinde, ökumenische Gebetswoche
8. Die Aufgaben der christlichen Erziehung
9. Übersetzung: Die vier Evangelien – Was man wissen sollte

10. Lektion 5. Kirchenbaukunst – Die Beschreibung meiner Kirche
11. Die Beschreibung unserer Gemeinde
12. Jesus Christus: wahrer Gott und wahrer Mensch
13. Wiederholung des Fachwortschatzes
14. Abschlusstest

Elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az olvasott- és hallott szöveg értése (ez utóbbi fejlesztését segíti a tankönyv hanganyaga), a fordítási készség, a nyelvtani ismeretek és a beszédkészség továbbfejlesztése. A hallgató legyen képes közép-haladó szinten lévő szövegeket önálló olvasás során vagy hanganyagként is megérteni, esetenként lefordítani, a megadott témákkal kapcsolatban önállóan is kifejezni a véleményét.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Folyamatos készülés (hétről – hétre)
- Szóbeli prezentációk az adott témában
- Fordítási feladatok egyházi szaklapból vagy kommentárból
- 1 zárthelyi

Kötelező irodalom:

- Kötelező tankönyv és munkafüzet: Szilágyi – Thiering: Der verborgene Schatz, KRE, Budapest 2005.
- Hangkazetta és videó az adott tankönyvhöz

Ajánlott irodalom:

- Német nyelvű Biblia olvasása
- Egyházi lapok (pl. *Kirchenzeitung*) vagy kommentár olvasása

HT LSVL018 – LATIN SZAKSZÖVEGOLVASÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 18,00-19,30	Előtanulmányi kötelezettségek: <i>Minimum 2 félév latintanulás</i>	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor	N: 30	Filozófia Tanszék		
Előadók fogadóórái: Péntek 12,30-13,30	3 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható	ősz		Értékelés módszere: rendszeres nyelvi dolgozatok, félév végén nyelvi és fordítási dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók továbbfejlesztik latin nyelvtani (különösen mondattani), valamint lexikai ismereteiket, szövegolvasó készségüket. Megismerkednek a középkori vágáns költészet legfontosabb műfaji, nyelvi, stilisztikai sajátosságaival, betekintést nyernek a Carmina Burana kultúrtörténeti háttérébe, a versek legfontosabb zenetörténeti kontextusába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A *Carmina Burana* válogatott darabjainak olvasása - hetenként 30-50 sor

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hétről hétre szótározás, fordítás, nyelvtani feladatok megoldása, nyelvtani és fordítási dolgozatok írása

Kötelező irodalom:

- Carmina Burana (a félév elején kiadandó részek)

Ajánlott irodalom:

- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Lewis and Short Latin Dictionary:
<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/resolveform?redirect=true&lang=Latin>
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

HT LSVL030 – LATIN SZAKSZÖVEGOLVASÁS 3

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 18,00-19,30 Filozófia Tanszék	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor				
Előadók fogadóórái: Péntek 12,00-13,00	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Rendszeres nyelvi dolgozatok, félév végén nyelvi és fordítási dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A hallgatók továbbfejlesztik latin nyelvtani (különösen mondattani), valamint lexikai ismereteiket, szövegolvasó készségüket. Megismerkednek a középkori vágáns költészet legfontosabb műfaji, nyelvi, stilisztikai sajátosságaival, betekintést nyernek a Carmina Burana kultúrtörténeti háttérébe, a versek legfontosabb zenetörténeti kontextusába.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A *Carmina Burana* válogatott darabjainak olvasása - hetenként 30-50 sor

Évközi tanulmányi követelmények:

- Hétről hétre szótározás, fordítás, nyelvtani feladatok megoldása, nyelvtani és fordítási dolgozatok írása

Kötelező irodalom:

- Carmina Burana (a félév elején kiadandó részek)

Ajánlott irodalom:

- Györkösy Alajos: *Latin–magyar kéziszótár*. Akadémiai Könyvkiadó, Budapest
- Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Magyar Elektronikus Könyvtár
- Lewis and Short Latin Dictionary:
<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/resolveform?redirect=true&lang=Latin>
- Nagy Ferenc–Kováts Gyula–Péter Gyula: *Latin nyelvtan a középiskolák számára*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

X. Szabadon választható tanegységek

3. Értelmiségi tanegységek

HT ÉRTÉ012 – EGYHÁZI ZENE 1

HT ÉRTÉ014 – EGYHÁZI ZENE 3

HT ÉRTÉ016 – EGYHÁZI ZENE 5

HT ÉRTÉ018 – EGYHÁZI ZENE 7

HT ÉRTÉ020 – EGYHÁZI ZENE 9

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfőnként egyéni egyeztetés alapján	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Vizi István	N: 15	114-es terem		
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható		II-IV-VI- VIII-X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Harmónium- ill. orgonajáték fejlesztése, énekeskönyvi énekeink hangszeres kíséretének megtanulása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Egymásra épülő különböző nehézségű gyakorlatok és darabok elsajátítása, valamint korálkönyvi énekkísérek használata, később rögtönzése.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A hangszeres órák közötti időben rendszeres gyakorlás, folyamatos felkészülés

Kötelező irodalom:

- Beharka Pál: Gyülekezeti harmónium- (orgona-)játék I–II.
- Református Korálkönyv

Ajánlott irodalom:

- Zalánfy Aladár: Az orgonajáték művészete
- Achtzig Choralvorspiele (Peters kiadás)
- Az orgonairodalom fellelhető darabjai kottás kiadásban

HT ÉRTÉ026 – EGYETEMI KÓRUS I

HT ÉRTÉ028 – EGYETEMI KÓRUS III

HT ÉRTÉ030 – EGYETEMI KÓRUS V

HT ÉRTÉ032 – EGYETEMI KÓRUS VII

HT ÉRTÉ034 – EGYETEMI KÓRUS IX

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET
2015-2016-1

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 16,30-18,00 208-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette				
Előadók fogadóórái: hétfő 15,30-16,30	1 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			I-X.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Tiszta intonáció, kottaolvasási készség fejlesztése.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A megtanulandó repertoár a vokális egyházi többszólamúság tételeiből válogat.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT SZ_NEPT4 - NÉPTÁNC 4

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 16,00-17,30 Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Simmelweis utcai épület	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Szabó Szilárd				
Előadók fogadóórái:	1 kredit	Meghirdetés féléve: tavaszi	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar			I-III-V- VII-IX.	Értékelés módszere:

HT ÉRTÉ102 - CHRISTIAN SPIRITUALITY

Tantárgy felelőse: Dr. John Brouwer	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 10,00- 11,30 BTK	Előtanulmányi kötelezettségek: Intermediate level English. A complete set of notes is provided.	
Tantárgy előadója: Dr. John Brouwer				
Előadók fogadóórái: Thursday 14,00-15,00	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy

jlbrouwer@cantab.net		ősz	I-IX.	Értékelés módszere:
Oktatás nyelve: English	Típusa: szabadon választható			Short quizzes and reflection paper

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

What is Christian spirituality? Is this something I can use in pastoral ministry?

The seminar will teach you how Christian belief can be used in practical areas of life and in your church ministry. The course will demonstrate how discussions about what it means to be a human can be effective for outreach. Second, we will discuss how faith shapes our character. Third, the seminar will help you improve your English – spoken and written.

In today's Hungarian culture, many ideas confront us concerning our 'humanity'. Yet Jesus was fully human. With interactive discussion, the seminar uses the idea of "being human" to discuss Christian spirituality. We first identify important views in culture, and then contrast those views with what the Bible teaches about true humanity and spirituality.

Lastly, we describe the practical elements of Christian spirituality. This part of the course begins with the separation between God and man, and the practical question of right relationship with God. How does this occur and what happens after that. Broken relationships in families and throughout all levels of society seem to be normal in Hungarian society. Christian spirituality – deep, personal relationship between God and man – will be offered as a way to begin to heal broken relationships.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. Preparatory meeting and Nature of Humanity I: Historic, Government and Family
2. Nature of Humanity II: Humans bear the image of God
3. Nature of Humanity III: Is there purpose and meaning to life? 'Problem of Evil' presented
4. Nature of Humanity IV: Evil defeated and its consequences
5. Contrasts Explored: Majesty of God vs. corruption of man
6. Can we be right with God? Then what?
7. Hearts at Rest: Perfect grace and proximate peace
8. God with us: Prepositions and God, little words with big meaning
9. Character: Who am I? Who do I want to become?

Évközi tanulmányi követelmények:

- Grade: class participation and short reflection paper.

Kötelező irodalom:

- *The Holy Bible* in a reliable modern translation -- e.g., ESV, NIV, NASB, NRSV.
- Augustine, *Confessions*, trans. R.S. Pine-Coffin, London, 1961.
- Brown, Colin, *The New International Dictionary of New Testament Theology*, Grand Rapids, MI, 1971.
- *Hoekema, Anthony, *Created in God's Image*, Carlisle, 1994.
- Lindsley, Art, 'Character' and 'Character, Part Two', *Knowing and Doing* (Fall and Winter: 2006).
- *Lovelace, Richard, *Dynamics of Spiritual Life*, Downers Grove, IL, 1980.
- Luther, Martin, *Commentary on Galatians*.
- *Macaulay, Ranald, and Jerram Barrs, *Being Human*, Downers Grove, IL, 1978.
- *McGrath, Alister E., *Christian Theology: An Introduction*, 2nd ed., Oxford, 1997.
- * Designates main reading text

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ138 – MENNYEZETEKAZETTÁS TEMPLOMOK TÁBLAKÉPEINEK LEOLVASÁSA

Tantárgy felelőse: Bereczky Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 13,00-14,30 121-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Bereczky Zoltán				
Előadók fogadóórái: Kedd 16,30-	2 kredit Típusa: szabadon választható	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Gyakorlati munka bemutatása

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A mennyezetkazettás templomok táblaképei segítségével a hallgatók megismerhetik a régi magyar és az egyetemes kultúra öskép rendszerét.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Minden hallgató egy-egy mennyezetkazettás templom elemzését végezheti el, bemutató program segítségével.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Gyakorlati, elemző órákon való részvétel.
- Egy templom jelképrendszerének önálló elemzése.

Kötelező irodalom:

- Bereczky Zoltán – Cseuz Anett: Simai Sakkoló, Budapest 2008 Püski.
- C.G. Jung: Az ember és szimbólumai. Bp. 1993.
- Takács Béla: Bibliai jelképek a magyar református egyházművészetben, Budapest, 1986.
- Bereczky Zoltán. Ősképek. Budapest – Balatonszepezd 2014

Ajánlott irodalom:

- Balassa M. Iván: Felső-Tiszavidéki templomfestők (a kronológia). IX. Országos Népi Építészeti Tanácskozás. Békés, 1994
- Balassa M. Iván: "Fizesse meg Te néked az Úr a Te Tselekedetedet" (Bibliai idézetek a kelet-magyarországi templomok festett famennyezetein és berendezésein. Széphalom. A Kazinczy Társaság Évkönyve 7. Tanulmányok Újszászy Kálmán Emlékére. 107-114.
- Balázs Lajos: Rituális szimbólumok. Pallas- Akadémia Csíkszereda, 2012
- Belting, Hans: Kép és kultusz. Balassi kiadó, 2000
- Bereczky Zoltán – Cseuz Anett: Simai sakkoló. Püski, 2008
- Berze Nagy János: Égigérő fa. é.n.
- Békési Sándor szerk.: Pius Efficit Ardor. A művészet értékelése Kálvin művében és a református kultúrában. Kálvin Kiadó, Budapest, 2009
- Borbola János: Kikelet. Budapest, 2005
- Boros Judit: Famennyezetek és rokon emlékek
- Erdélyben a XVI–XVIII. században. Művészettörténeti Értesítő, XXXI, 120–134. 1982
- Dávid László: A középkori Udvarhelyszékművészeti emlékei. Kriterion Kiadó, Bukarest, 1981
- Dezső Tibor - Fülöp Szabolcs - Juhász Judit - Kincses Kálmán - Pap Gábor - Sajnovics Péter - Szántai
- Lajos: Fényhozók. Sárosi Kft., 2006
- Diószegi Vilmos: Az ősi magyar hitvilág. Budapest, 1971
- Erdélyi Zsuzsanna, szerk.: Boldogasszony ága. Tanulmányok a népi vallásosság köréből. Budapest, 1991

- Entz Géza: Három régi ajtószárny az Erdélyi Nemzeti Múzeum Történeti Tárában. Közlemények az Erdélyi Nemzeti Múzeum Történeti Művészeti és Néprajzi Tárából (1944). 111–119.
- Erdélyi Zsuzsanna: Hegyet hágék, lőtőt lépék. Budapest, 1976., és Pozsony, 1999
- Hegedűs Zoltán: Nyúl vadászat – szimbólumok nyomán. Ars Natura, 2012-13.
- Hoppál Mihály, szerk.: Folklór Archivum 14. Budapest, 1982
- Hoppál Mihály: Nő - Hegy - Fa. Mítosz jel és szöveg. Zöldövezet, 1993.
- Jankovics Marcell: A Fa mitológiája. Csokonai kiadó. é.n.
- Jankovics Marcell: Jelkép – Kalendárium. Budapest, 1988
- Jankovics Marcell: A Nap könyve. Csokonai kiadó, 1996
- Jung, C. G.: Der Mensch und seine Symbole. Walter- Verlag, 1987
- Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok. Bukarest, 1977
- Kocsi Márta-Csomor Lajos: Festett bútorok a Székelyföldön. Budapest, 1982
- Kovács László - Görföl Jenő: Dél-Szlovákia középkori templomai. Ipoly mente-Gömör-Abaúj-Torna-Bodroghely-Ung vidék. Nap Kiadó, Dunaszerdahely, 2012
- Lángi József – Mihály Ferenc: Erdélyi falképek és festett faberendezések 1, Állami Műemlék helyreállítási és Restaurálási Központ, Budapest é.n.
- Lükő Gábor: Az Ige, a Magyar Ige. Zöldövezet, 1993.48.p.
- Marcu Istrate, Daniella: A gyulafehérvári római katolikus székesegyház és püspöki palota régészeti kutatása (2000 - 2002) Budapest, 2008. XVI.1.6.
- Malonyay Dezső: A magyar nép művészete. Budapest, 1925
- Máthé Csaba: Homoródszentpéter monográfiája,
- Státus Könyvkiadó, Csíkszereda, 2007
- Molnár V. József: Világ - Virág. Budapest, 1996
- Molnár V. József: Hétboldogasszony, Debrecen, 2001
- Obrusánszky Borbála: Keleti kereszténység. Farkas L.I. Könyvkiadó, 2012
- Orbán Balázs: A Székelyföld leírása. 1868 – 1873.
- Németh Zsolt: A Kárpát-medence legkülönlegesebb Árpád –kori templomai I. Szombathely, 2013
- Pais Dezső: A magyar ősvallás nyelvi emlékeiből. Budapest, 1975.
- Palmer, Martin: A Jézus - szútrák. Budapest, 2001
- Pap Gábor: Mag a hó alatt. Püski, 2003
- Radocsay Dénes: Falképek a középkori Magyarországon. Budapest, 1977
- Rumi Tamás: Két kör. Napjelenek rendszere, Naprendszer jelképek. 2011
- Szabó Imre: Református jelvények. Keresztút kiadó é.n.
- Szabó T. Attila: A magyar festett mennyezetek és épületbelsőik. In: Uő: Nép és nyelv. Válogatott tanulmányok, cikkek. IV. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest, 1980 484–501.
- Takács Béla: Református templomaink úrasztali terítői. Budapest, 1983
- Takács Béla: Bibliai jelképek a magyar református egyházművészetben. 1986
- Tánczos Vilmos: Gyöngyökkel gyökerezteél. Csíkszereda, 1995
- Tánczos Vilmos: Keletnek megnyílt kapuja. Csíkszereda, 2000
- Tánczos Vilmos: Eleven ostya, szép virág. A moldvai csángó népi imák képei. Csíkszereda, 2000
- Tánczos Vilmos: Szimbolikus formák a folklórban. Kairosz Kiadó, 2007
- Tarbay Ede: Az anya és a szűz paradigmája Bp. 2000
- Teres Ágoston: Biblia és Asztronómia. Mágusok és a csillag Máthé evangéliumában.
- Tombor Ilona: Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV–XIX. századból. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1968
- Toroczkai-Wigand Ede: Öreg csillagok. Budapest, é.n.
- dr. Tóth Judit: Szent Korona, a mágikus pecsét az APOSTOL felíratok titkos üzenete. Bp. 2009
- “Virágzódozott Anno...”. Az Umlingok Kalotaszegen. Néprajzi Múzeum. Budapest, 2007
- Voit Pál: A magyar festő-asztalosok munkásságának bibliográfiájához. Franklin Társulat. Budapest, 1942. 111–138.
- Vilhelm Károly: Festett famennyezetek. Alakos ábrázolások a XV–XVIII. századi erdélyi templomokban. Kriterion Könyvkiadó. Bukarest, 1975
- Zakariás Erzsébet: Útmenti keresztek Baróton. Kolozsvár, 1994.
- Zentai Tünde: Adorjás. Pécs, 2007

- Zentai Tünde: Rétfalu. Pécs, 2008
- Zentai Tünde: Patapoklosi. Pécs, 2009
- Zentai Tünde: Kovácsida. Pécs, 2010
- Zentai Tünde: Drávaiványi Pécs, 2010
- Zentai Tünde: Drávaszög és Szlavónia Pécs, 2012
- Zentai Tünde: Szigetvidék Pécs, 2013
- Zsigmond Győző: Égítést és néphagyomány. Csíkszereda, 1999

HT ÉRTÉ184 - CHARACTER OF CHRIST

Tantárgy felelőse: Dr. John Brouwer	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Kedd 16,3-18,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Beginning to Intermediate level English Course given in English by a native speaker of English	
Tantárgy előadója: Dr. John Brouwer	N: 30	116-os terem		
Előadók fogadóórái: Thursday 14,00-15,00 jbrouwer@cantab.net	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: English	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: Class participation or short essay

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

We study much *about* Jesus Christ but do we really know *who* Jesus was? What was the human Jesus like? What was his character? How did he relate with people?

With discussion and interactive lecture, we will explore the character of Jesus, and how his character can be formed in us. Throughout the seminar we will discuss his various relationships: from his disciples, through 'untouchables' like a prostitute and a tax collector, to the Pharisees. How he related with those around him. What was he like and how are we to be like him? This seminar will offer practical ideas and guides about how to develop a character that is more like that of Christ. In addition, the seminar will strengthen your spoken and written English.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

We will look at Jesus the man and his many different relationships. We will see how his character combined holiness and love, justice and mercy. The Beatitudes and the seven last words of Christ on the cross tell us much about the character of Jesus. We will see how he was gentle and a man of sorrow, yet could also speak strongly to Peter and become angry with those desecrating the Temple. This is an interactive seminar. We will use a two-fold method: reading and discussion, and some lecture.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Readings: in English and some in Hungarian, copies available on web or will be sent via email.
- Language: beginning to intermediate level English (notes provided).
- Grades: reading and class participation or short reflection paper

Kötelező irodalom:

- Crabb, Larry, *School of Spiritual Direction* (June, 2012)
- Lewis, C.S., *The four Loves* (English and Hungarian)
- Lloyd-Jones, D. Martyn, *Studies in the Sermon on the Mount* (1991)
- Pink, A.W., *The Seven Sayings of the Saviour on the Cross* (e-copy)
- Sibbes, Richard, *The Bruised Reed* (reprint, 1998)
- Yancey, Phillip, *The Jesus I Never Knew* (2002)

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ195 - MAGYAR JELNYELV 1

Tantárgy felelőse: Járay Loránd	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 14,30-16,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Ruff Róbert Szabó Szilveszter	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái: Előzetes egyeztetés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar, jelnyelv	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: Vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Magyar jelnyelv 1. elnevezésű tanegységgel szeretnénk hozzásegíteni a Teológia hallgatóit a hallássérült emberekkel való kapcsolat kialakításához. A magyarországi siketek nyelve a magyar jelnyelv, így annak megismerése elengedhetetlen a kapcsolatteremtéshez és az érdemi kommunikációhoz. A szeminárium a jelnyelv alapjaival ismerteti meg a hallgatókat, hogy egyszerű általános kommunikációs helyzetekben kompetensnek érezhessék magukat, és adott esetben segítően tudjanak fellépni. A tanegység előtanulmányok nélkül is elvégezhető.

A tervezett 13 alkalom a hallássérült emberekkel való kapcsolatfelvételre készíti fel a hallgatókat, egyszerű, mindennapi jelnyelvi közlések és kommunikációs szabályok megtanulása révén.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tanfolyam elvégzésével a hallgatók alapfokú jelnyelvi ismeretekkel rendelkezhetnek, mely felkészültté teszi őket hallássérültekkel való kommunikációs helyzetre és alapfokú információcserére.

Alkalmak száma	Témakör	Kommunikációs helyzetek / beszédszándékok	Nyelvi ismeretek	
Dátum			Lexikai ismeretek	Nyelvtani ismeretek
1. alkalom	Bevezetés a siket kultúrába és bemutatkozás	- Siket kultúra ismertetése - kontaktus-teremtések - bemutatkozások - személyek bemutatása - társasági szokások	- személyes adatok: név - udvariassági formák: megszólítás	- fonomimika - kérdőszavak - tagadás, megerősítés - egyszerű siket nyelvtan
2. alkalom	Színek	- jellemzések - fokozás	- színek jelei	- mimika
3. alkalom	Számok, mennyiségek	- egyszerű számok - törtszámok - tizedes számok - sorszámok - leggyakoribb súlymértékek - pénznem	- számok jelei - mennyiségek (határozott és határozatlan: sok, kevés+ mimika)	- mimika

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET
2015-2016-1

4. alkalom	Mértani testek	- vizuális gyakorlatok: vonalak, ábrák, síkidomok, testek	- síkidomok és testek jelei	- jelértési gyakorlatok - képleírások - mimika - osztályozó
5. alkalom	Idő, időfogalmak	- óra - naptár	- időfogalmak jelei	- határozott és határozatlan idők - idővonal + mimika - létigék (volt, van, lesz)
6. alkalom	Időjárás	- Időjárás jelentés	- időjárás jelei	- kézformák - mimika
7. alkalom	Életmód 1.	- emberek, társadalom, család	- család, rokonság jelei	- osztályozók - proformok - kézformák
8. alkalom	Életmód 2.	- létszükségletek, élettér, lakás	- lakás jelei - bútorok jelei	- osztályozók - proformok - kézformák
9. alkalom	Életmód 3.	- szórakozás, szabadidő, hobbi	- hobbik felsorolása és jelei	- osztályozók - proformok - kézformák - idiómák
10. alkalom	Közlekedés	- utazás, forgalom	- közlekedés jelei - távolság - sebesség	- osztályozók - proformok - kézformák - idiómák
11. alkalom	Sport	- sportágak - testmozgások	- sportok jelei	- mimika - képleírások - fordítások
12. alkalom	Összefoglalás	- a tanult jelek átisméltése	- a tanult témák alapján	- tanult nyelvtani anyagok - tapasztalatok összefoglalása
13. alkalom	Filmvetítés	- siket kultúra		
14. alkalom	Vizsga			

Évközi tanulmányi követelmények:

- az órák 80%-án való részvétel
- házi feladatok elkészítése

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Nyíró Zsoltné - Szabó Mária Helga: A jelnyelvi tolmácsolás elmélete és gyakorlata. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest 2005.
- Mongyi Péter - Szabó Mária Helga: A jelnyelv nyelvészeti megközelítései. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest 2005.
- Cokely, Dennis: A tolmácsolás szociolingvisztikai modellje. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest 2005.
- Groce, Nora Ellen: A siketek szigete. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest

HT ÉRTÉ196 – MAGYAR JELNYELV 2

Tantárgy felelőse: Járay Loránd	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 16,00-17,30	Előtanulmányi kötelezettségek: <i>Magyar jelnyelv 1. vagy jelnyelvi előtanulmány*</i>	
Tantárgy előadója: Szabó Róbert Ruff Szilveszter	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái: Egyéni egyeztetés szerint	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar, jelnyelv	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: Vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium folytatása a Magyar jelnyelv 1. címűnek, így attól függetlenül, előtanulmányok nélkül nem végezhető el.

*Jelnyelvi előtanulmánynak tekinthető alapfokú jelnyelvi végzettség vagy az „Egyházunk akadálymentesítése” szeminárium teljesítése.

A tervezett 13 alkalom a hallássérült emberekkel való kapcsolatfelvételre készíti fel a hallgatókat, további témákkal mindennapi jelnyelvi közlések és kommunikációs szabályok megtanulása révén. Ezen felül újabb nyelvtani ismereteket nyújt. Az általános témákon túl bibliai vonatkozásokkal bővíti a tananyag.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A tanfolyam elvégzésével a hallgatók alapfokú jelnyelvi ismeretekkel rendelkezhetnek, mely felkészültté teszi őket hallássérültekkel való kommunikációs helyzetre és alapfokú információcserére. Nyelvismeretük megalapozottabb és pontosabb lesz, valamint szolgálatuk területén is mélyíthetik tudásukat.

Alkalmak száma	Témakör	Kommunikációs helyzetek / beszédszándékok	Nyelvi ismeretek	
<i>Dátum</i>			<i>Lexikai ismeretek</i>	<i>Nyelvtani ismeretek</i>
1. alkalom	Összefoglaló ismétlések	- Eddig tanultak alapján az összes téma folytatása	- a tanultak alapján - rövid szövegek	
2. alkalom	Összefoglaló ismétlések	- Eddig tanultak alapján az összes téma folytatása	- jelértési gyakorlatok - imák	
3. alkalom	Jelnyelvi grammatika	- az eddig tanult jelnyelvi grammatika átismétlése	- példamondatok	- mimika - osztályozók - proformok - szájkép
4. alkalom	Jelnyelvi grammatika	- új témák bevezetése	- példamondatok - szövegalkotások - vizuális gyakorlatok: képekben gondolkodni	- térpontkezelés, idővonal és létigék - jelnyelvi névmások - sikeres mondatalkotási módok
5. alkalom	Földrajzi ismeretek	- új témák bevezetése - tájleírás	- általános földrajzi jelenségek jelei - országok jelei - zászlók	- mimika - idővonal - létigék (volt, van, lesz)
		- új témák bevezetése - néhány bibliai példa	- növények jelei tulajdonságok jelei	- osztályozók - proformok

Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar
SZEMESZTERFÜZET
2015-2016-1

6. alkalom	Növények		(szín, illat, méret) - szövegek jelelése	- kézformák - mimika - idővonal, létigék
7. alkalom	Állatok	- új témák bevezetése - néhány bibliai példa	- állatok jelei - szövegek jelelése	- osztályozók - proformok - kézformák - mimika - idővonal, létigék
8. alkalom	Ünnepek	- átismétlés a tanultakról - keresztyén ünnepkör, bibliai példák	- új jelek - siketes jelelési gyakorlatok: hogyan kell olvasni és képben visszaadni adott szöveget?	- osztályozók - proformok - kézformák - mimika - idővonal, létigék
9. alkalom	Vallás	- átismétlés a tanultakról - hogy néznek ki a templomok? szokások, rítusok, liturgia, papság	- új jelek - hogyan látjuk és tapasztaljuk a meglévő dolgokat	- osztályozók - proformok - kézformák - mimika - idővonal, létigék
10. alkalom	Szerelem, szexualitás és családalapítás	- új témák bevezetése - néhány bibliai példa	- szerelem, szexualitás és családalapítás jelei - szövegek jelelése	- osztályozók - proformok - kézformák - mimika - idővonal, létigék
11. alkalom	Politika és intézmények	- új témák bevezetése - néhány bibliai példa	- politika és intézmények jelei - szövegek jelelése	- osztályozók - proformok - kézformák - mimika - idővonal, létigék
12. alkalom	Összefoglalás	- a tanult jelek átismétlése	- a tanult témák alapján	- tanult nyelvtani anyagok - tapasztalatok összefoglalása
13. alkalom	Filmvetítés	szemelvények a siket kultúrából		
14. alkalom	Vizsga			

Évközi tanulmányi követelmények:

- az órák 80%-án való részvétel
- házi feladatok elkészítése

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Nyíró Zsoltné - Szabó Mária Helga: A jelnyelvi tolmácsolás elmélete és gyakorlata. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest 2005.
- Mongyi Péter - Szabó Mária Helga: A jelnyelv nyelvészeti megközelítései. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest 2005.
- Cokely, Dennis: A tolmácsolás szociolingvisztikai modellje. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest 2005.
- Groce, Nora Ellen: A siketek szigete. Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Budapest

HT ÉRTÉ216 – INTELLIGENT EVANGELISM

Tantárgy felelőse: Dr. John Brouwer	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Blokkszeminárium 2015. november 2-6. 15,00-19,00 111-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: Intermediate level English (The Leader of the Course is very student friendly and has taught extensively in Central and Eastern Europe)	
Tantárgy előadója: Dr. John Brouwer				
Előadók fogadóórái: Thursday 14,00-15,00 jbrouwer@cantab.net	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: English	Típusa: szabadon választható		I-IX.	Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

The goal of the course is to help students understand and present the gospel into contemporary society more intelligently and appropriately. The course builds on last year's seminar, with the addition of practical exercises. It includes lectures on comparative worldviews, spirituality and epistemology, and how best to connect with people in evangelistic conversations. Interactive discussions and applications of the lecture material will be used. There will be group discussions, and reporting conclusions to the whole class for feedback and discussion.

Since 1978 Ellis Potter has visited Central and Eastern Europe dozens of times, and Hungary specifically at least 16 times. He is therefore familiar with our country and context. He is open to interruptions by questions and will not follow a strict agenda. His interest is to keep everyone together in understanding the course material.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Évközi tanulmányi követelmények:

- Full attendance and active participation

Kötelező irodalom:

- Jerram Barrs, *The Heart of Evangelism*, Wheaton, 2001.
- Ellis Potter, *Three Theories of Everything*, Huemoz, 2012. (available in Hungarian, Harmat Kiadó)

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ225 – GÖRÖG NYELVŰ PATRISZTIKUS SZÖVEGOLVASÁS

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Péntek 14,00-15,30 121-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Kendeffy Gábor				
Előadók fogadóórái: Péntek 12,00-13,00	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: A jegy a rendszeres szó-, nyelvtani, fordítási dolgozatok jegyeiből és az órai munka értékeléséből

				adódik össze
--	--	--	--	--------------

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A félév során Órigenész Jeremiás - homíliájából olvasunk részleteket.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A 20. homíliából olvasunk részleteket kb. 20 sor/óra sebességgel. A kurzus célja fejleszteni a hallgatók görög nyelvi tudását, bevezetést nyújtani a görög patrisztikus terminológiába, Órigenész exegetikájába, az Istenről és a gondviselésről szóló tanításába és a gnosztikusokkal folytatott polémijába.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Óráról órára otthon ki kell szótározni a feladott szöveget és kísérletet kell tenni a megértésére
- Rendszeresen írunk szó- és nyelvtani dolgozatot, és a félév során két fordítási dolgozat is lesz

Kötelező irodalom:

- *Homilia XX in Ieremiam 1-6.* in: *Origenes Werke, dritter Band: Jeremiahomilien. Klageliederkommentar; Erklärung der Samuel-und Königsbücher* (hrsg. Von E. Klosterman; 2., bearbeitete Auflage hrsg. von P. Nautin), Akademie Verlag, Berlin, 1983, 76-186.

Ajánlott irodalom:

- Györkösy A., Kapitánffy I., Tegyei I., *Ógörög-Magyar Szótár*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.
- H.G. Liddell, R. Scott: *A Greek-English Lexicon*
<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/resolveform?redirect=true>
- E. Bornemann, E. Risch, *Görög nyelvtan*. Lexika Tankönyvkiadó, Székesfehérvár, 1999.

HT ÉRTÉ231 - A KERESZTSÉG KISZOLGÁLTATÁSÁNAK GYAKORLATA

Tantárgy felelőse: Dr. Pap Ferenc	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 15,00-16,30 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: 1. Dr. Pap Ferenc 2. Dr. Szetey Szabolcs				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján 1. pap.ferenc@kre.hu; 2. szetey.szabolcs@kre.hu	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar				Értékelés módszere: Referátum, írásbeli dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A Magyarországi Református Egyház 2015-ben kezdődött új zsinati ciklusának egyik meghatározott feladata, hogy tanítást adjon, konszenzust keressen a liturgia/istentisztelet kérdéseiben. Ezek között hangsúlyosan fogalmazódott meg a keresztség kiszolgáltatásának igen eltérő, olykor ellentmondásos mai gyakorlata, ill. ennek végiggondolása és kezelése. A keresztség/keresztelés kérdése számos diszciplínát, történeti és elméleti aspektust érint a bibliai teológia, exegézis, rendszeres teológia, dogma- és teológiatörténet, egyházjog, gyakorlati teológia, homiletika, liturgika tárgykörében, ezeken túlmenően a kérdéskör egészen a pásztorálszichológiáig és az etnográfiaig is elér.

A jelen tanegység elsősorban a keresztelezés szertartásának történeti, elméleti, gyakorlati kérdéseit kívánja vizsgálni, ezen belül a reformátori gyakorlatot, a protestáns testvéregházak praxisát, valamint a magyar protestáns és református keresztelezési szertartást mint saját örökségünket. A szertartást és a keresztelezéshez kapcsolódó keresztelezési beszédet, tanítást (prédikáció) a XX. század előtt egyöntetűen a szertartástanok, liturgikák tárgyalták, adták elő. A stúdium részét képezi a mai beosztás szerint az alapvetően a homiletika tárgykörébe tartozó keresztelezési beszéd elméleti és gyakorlati vizsgálata is.

A kurzus kapcsolódik a KRE-HTK szervezeti keretein belül működő *Egyházművészeti Intézet* egyik fontos célkitűzéséhez: a keresztyén istentisztelet történeti és elméleti kutatásához.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A keresztségség, keresztelezés szertartásának története
2. A reformáció és a reformáció egyházainak tanítása és gyakorlata
3. A magyar protestáns és református gyakorlat történeti, elméleti és gyakorlati vizsgálata
4. Keresztelezés és istentisztelet történeti és elméleti megközelítése
5. A gyermekkeresztségség, a más vallásról áttérő, a felnőtt keresztelezésének szertartása
6. A keresztelezés és a konfirmáció kapcsolata, viszonya
7. A keresztelezési igehirdetés kérdései
8. A keresztelezési szertartás egyes elemeinek vizsgálata
9. Keresztelezési gyakorlat ma

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum
- kiadott anyag feldolgozása

Kötelező irodalom:

- Liturgikák, egyházszerartástanok; ágendák, istentiszteleti rendtartások; egyházszerartási beszédek, prédikációk, gyűjtemények; internetes források (gyülekezeti honlapok, adatbázisok)

Ajánlott irodalom (válogatás!):

Adorján József–Békési Andor–Boross Géza–Pásztor János–Szenes László (szerk.): „*Hirdesd az Igét*” – *Az igehirdetők kézikönyve*. Budapest, 1980.; Báth Dániel: *Esküvő, keresztelező, avatás. Egyház és népi kultúra a kora újkori Magyarországon*. Budapest, 2005.; Bartha Tibor (szerk.): *Tanulmányok az evangélium szerint reformált keresztyén gyülekezet istentiszteletéről*. Budapest, 1977.; Benedek Sándor: *A Magyarországi Református Egyház istentiszteletének multja*. Órisziget, 1971.; Berger, Rupert: *Lelkipásztori liturgikus lexikon*. Budapest, 2008.; Boross Géza: *Homiletika*. Budapest, 1988.; Borzási István: *Homiletika. Az igehirdetés alapjai*. Marosvásárhely, 2008.; Bradshaw, Paul (Ed.): *The New Westminster Dictionary of Liturgy and Worship*. Louisville-London, 2002.; Dobszay László: *Az esztergomi rítus*. [Budapest, 2004.]; Fekete Károly (szerk.): *Reformátusok a kegyelem trónusánál. A magyar református istentisztelet megújulásának teológiai alapelvei*. Budapest, 2010. (http://www.dereferem.hu/attachments/1027_0527-reformatusistentisztelet.pdf); Fekete Károly: *A keresztelezési igehirdetés kérdései: Gyakorlati bibliamagyarázat stúdium IV-V. év egy szemeszteres anyaga*. Debrecen, 1994.; Fekete Károly: *A keresztségség sákramentuma, mint a gyülekezetépítés egyik fundamentuma*. In: Fekete Károly: *A gyülekezetépítés szolgálatában. Tanulmányok a gyakorlati teológia tárgyköréből*. Budapest, 2000. 77-87.; Fekete Károly: *Homiletika*. Debrecen, 1993.; Fürst, Alfons: *Die Liturgie der alten Kirche. Geschichte und Theologie*. Münster, 2008.; Gombási István: *A' Papi Szent Hivatal' Gyakorlásáról való Traktának első Darabja*. [...] Kolozsvár, 1784.; Hafenscher Károly: *Liturgika. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Budapest, 2010.; Kádár Ferenc: *Liturgika*. Sárospatak, 2013.; Kolumbán Vilmos József: *Backamadarasi Kiss Gergely*. Kolozsvár, 2005. (Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek 15.); Könyves Tóth Mihály: *Emlékirat a Tisztántúli Református Egyházkerület életéről (1855)*. Debrecen, 1996.; László Dezső: *Az Anyaszentegyház élete és szolgálata*. Cluj, 1938.; Lonovics József: *Népszerű egyházi archaeologia vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepélyek s szertartások értelmezése...* (I-III. kötet) Bécs és Budapest (több kiadásban); Macleod, Donald: *Presbyterian Worship. Its Meaning and Method*. Richmond, 1966.; Mihályfi Ákos: *A nyilvános istentisztelet*.

Budapest (több kiadásban); Mitrovics Gyula: *Liturgika. A polgári házasság törvényei. Egyháziatlanság és üres templomok*. Debrecen, 1913. (Mitrovics Gyula Összegyűjtött Papi Dolgozatai VII.); Nagy István: *A kazuáliák homiletikuma*. Budapest, 2004.; Nánássy Lajos: *A keresztyén liturgia fejlődésének s mai formájának rövid áttekintése. (A küszöbön álló magyarországi ref. kultuszreform barátainak szíves figyelmébe ajánlva.) II. rész. A keresztség, konfirmáció, házasságkötés, egyházkezelés, temetés, lelkésszentelés és templomszentelés szertartása*. Sárospatak, 1913.; Németh Balázs: „...Isten nem aloszik, rejánk pisleng...” *Református életforma kialakítása a folyamatosság és a változások közepette – a 16. századi Magyarország mint példa*. Budapest, 2005.; Oskamp, Paul–Schuman, Niek (ed.): *De weg van de liturgie. Tradities, achtergronden, praktijk*. Zoetermeer, ³2001.; Pásztor János: *Krisztus hirdetése a magyarországi református egyházban. Homiletika*. Debrecen, ²1986.; Pásztor János: *Liturgika. A magyar református istentisztelet múltja, jelene és jövője a Szentírás világosságában*. Komárno, ²2002. (több kiadásban); Ravasz László: *A gyülekezeti igehirdetés elmélete (Homiletika)*. Pápa, 1915.; Sörös Béla: *A magyar liturgia története. I. kötet. A keresztyénség behozatalától a XVI. század végéig*. Budapest, 1904.; Spinks, Bryan D.: *Early and Medieval Rituals and Theologies of Baptism. From the New Testament to the Council of Trent*. Aldershot, Burlington, 2009. [reprinted]; Szőnyi György: *Homiletika II*. Sárospatak, 1992/1993.; Telegdi József: *Homiletika. Az igehirdetés szolgálatában*. Budapest, 2009.; Tóth Endre: *A református prédikáció*. Budapest, 1935.; Tóth Ferenc: *Homiletika*. Komárom, 1802.; Győr, ²1814.; Tóth Ferenc: *Liturgika*. Győr, 1810.; Tóth Mihály: *Egyházszerinttan alap vonalai. Tekintettel a Magyar Ref. Egyházra*. Debrecen, 1873.; Tóth Mihály: *Egyházszerinttan. Az egyházi beszéd rövid történelmével, hittanhallgatói részére készítette, s kiadta Tóth Mihály*. Debrecen, 1866., ²1878.; Várnagy Antal: *Liturgika. Szerinttan. Az egyház nyilvános istentisztelete*. Abaliget (több kiadásban); Verbényi István–Arató Miklós Orbán (szerk.): *Liturgikus Lexikon*. Budapest, 2001.; Wainwright, Geoffrey–Westerfield Tucker, Karen B. (Eds.): *The Oxford History of Christian Worship*. Oxford, 2006.; Zsarnay Lajos: *Paptan. Vezérfonalul tanításaihoz kézirat helyett*. Sárospatak, 1847., ²1857. Valamint: további szakkönyvek, homiletikák, liturgikák, ágendák, istentiszteleti rendtartások, énekeskönyvek, egyházzene-történeti művek magyar és idegen nyelven

HT ÉRTÉ232 - ALKALMAZOTT TEOLÓGIA - EVANGÉLIZÁCIÓ ÉS IGEHIRDETÉS

Tantárgy felelőse: Dr. Lassu Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Hétfő 16,30-18,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Témaköri alapfogalmak ismerete	
Tantárgy előadója: Dr. Lassu Gábor	N: 30	123-as terem		
Előadók fogadóórái: Előre egyeztetett időpontban	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: Elméleti és gyakorlati

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az Alkalmazott Teológia célja a megtanult szakirányú elméleti tudás gyakorlati integrálása, perspektívába állítása, és valós élethelyzetekben való alkalmazása. A tanulás célja egyéni, önállóan dönteni képes, a régít összegző, az újat alkalmazó, sikeres, céltudatos, az elhívásra érzékeny és küldetésre képes felkészítés. A mai modern világban a keresztyén ember sokféle kihívással áll szembe, amelyekre az Alkalmazott Teológia egy komplex, praktikus, és kritikus választ kíván adni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Ez a kurzus egyházunk Jövőképző Bizottságának a kutatásaiból kiindulva, keresi a változó világban és a változó egyházban a lelkipásztor evangélizációs és igehirdetési feladatait. Luther után szabadon, Arnold van Ruler szavaival fogalmazva: „Itt állok, de ez lehet másként is!”

Elmélet: Az egyház mibenlétének teológiai alapvetése után, először a tünetek mögötti teljes képet, a trendek, az arculat és a társadalmi változások megértését kutatjuk. Ezután magának a változásnak az evangélizációra és az igehirdetésre gyakorolt szerepét keressük. Végezetül a Szentírás és református hitünk, hitvallásaink, és egyházi célkitűzéseink maradéktalan szem előtt tartásával, arra keressük a választ, hogy hogyan lehet a változó világban élő embert a változatlan üzenettel eredményesen elérni és megszólítani.

Gyakorlat: Az órákon megismerkedünk a különböző evangélizációs és igehirdetési módokkal, módszerekkel, és azok gyakorlati szerkesztési elemeivel. Ezt követően lehetőség szerint, minden órán minden hallgató „szószékhez” jut és a tanult elemeket a gyakorlatban is bemutatja, amelyeket összevetünk a tárgyi célkitűzésekkel és egymással is összehasonlítunk. Ezzel a módszerrel nem csupán elméleti, hanem gyakorlati lehetőséget kapnak a hallgatók az evangélizáció és az igehirdetés alkalmazására.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív és cselekvő részvétel, ami azt jelenti, hogy az órákon egy formalitástól mentes együtt gondolkodást, kreatív megoldások felvetését és azok megbeszélését képzelem el. A te véleményed fontos és minden esetben megbecsült! Az órákon egy színes, kötetlen és kezdeményező légkört szeretnék teremteni, ahol vélemények ütköznek és párbeszéd zajlik.

Kötelező irodalom:

- Egyházi Jövőkép Bizottság háttéranyagok: reformatus.hu/lap/ejb, MRE, Budapest, 2011- 2014
- Princeton Theological Seminary Library, Online Resources, ptsem.edu, Princeton, NJ, USA, 2015
- Christianity Today Periodical, szemelvények, christianitytoday.com, Carol Stream, IL, USA, 2015.

Ajánlott irodalom:

- Barna, George, The Habits of Highly Effective Churches, Regal Books, Ventura, CA, USA, 1999
- Douglass, Klaus, Az Új Reformáció, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002
- Isten szeretetének ünnepe – az istentisztelet mai formáiról, Kálvin és Luther Kiadók, Bp., 2005
- Jenkins, Philip, The Next Christendom: The Coming of Global Christianity, Oxford University Press, New York, NY, USA, 2002
- Newbigin, Leslie, The Gospel in a Pluralist Society, Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1989;
- Niebuhr, Richard, H., Christ & Culture, Harper, San Francisco, California, USA, 1951
- Szűcs, Ferenc, Az egyház mint esemény és intézmény, Confessio, Budapest, 2007/4 szám
- Warren, Rick, The Purpose Driven Church - Growth Without Compromising Your Message & Mission, Zondervan, Grand Rapids, MI, USA, 1995.

HT ÉRTÉ233 - A JELENBE HATÓ MÚLT 1

Tantárgy felelőse: Dr. Horváth Erzsébet	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 16,30-18,00 121-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Horváth Erzsébet				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium vizsgálja egy-egy adott vidék kiemelkedő eseményeit, meghatározó egyéniségeit a címben megadott témakörökben.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Kiemelkedő – történelmi, irodalmi, művelődéstörténeti, néprajzi események, (szokások), személyek – környezetemben.

Tematika:

1. Témaválasztás
2. Felhasználandó irodalom gyűjtése
3. Beszámoló a megjelent irodalomról
4. Interjú készítéséről ismeretek – meghívott előadó – Németh László
5. Interjú készítése
6. Interjú készítése, irodalom felhasználás
7. Források feldolgozása 1.
8. Források feldolgozása 2.
9. A téma vázlatának ismertetése
10. A választott téma feldolgozása, bemutatása 1.
11. A választott téma feldolgozása, bemutatása 2.
12. Összegzés – a jelenbe ható múlt
13. Eredmények, tanulságok

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

- Az egyedi témaválasztás alapján

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ234 - A BIBLIA A II. SZÁZADBAN

Tantárgy felelőse: Dr. Kendeffy Gábor	Féléves óraszám:	Órarendi beosztás: Szerda 17,30-19,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Király Levente Zoltán	N: 30	121-es terem		
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere: Önálló munka, zárthelyi dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.” (2Tim 3, 16–17). S valóban, a jó teológus igyekszik minél alaposabban megismerni a Szentírást. A Biblia kutatásához képest azonban kevesebb szó esik a kanonikus könyvek megírása *utáni* időszakról, pedig mind a Szentírás, mind a legősibb keresztény dogmák értelmezéséhez is hozzájárul, ha látjuk a kánon kialakulásának első nyomait, és figyelemmel kísérjük a (későbbi) kanonizált szövegeknek a hatástörténetét.

A tárgy célja, hogy a hallgató megismerje a Biblia alakját és helyét a II. századi katolikus kereszténységben és annak peremvidékén, s így közvetve ismereteket szerezzen a keresztény mozgalom II. századi helyzetét, irodalmát, legfontosabb teológiai kérdéseit illetően is.

A tárgy ajánlott teológusoknak, elsősorban a biblikum, a dogmatörténet és a patrisztika iránt fogékonyaknak, de mindenki másnak, aki a téma iránt mélységében érdeklődik. Igény szerint lehetőség van a forrásszövegek eredeti (fennmaradt) nyelvű olvasására is (görög, latin stb.).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A kereszténység kezdetei (A Biblia az I. században)
2. Alexandriai Philón exegézise
3. Zsidók, keresztények, zsidókeresztények – irányzatok és egyházatyák
4. Biblia és gnózis
5. Markion és a kánon megszilárdulása
6. Az egyházatyák Bibliája
7. II. századi teológiai toposzok. Tipologikus történelemszemlélet
8. Pál és Irenaeus

Évközi tanulmányi követelmények:

- 1 önálló „kiselőadás” egy forrásszöveg feldolgozásáról
- 1 félév végi zárthelyi dolgozat

Kötelező irodalom:

- Vanyó László: Az ókeresztény egyház és irodalma (Óker. írók, 1.), Budapest: Szent István Társulat, 1980.
- Vanyó László: Az egyházatyák Bibliája és az ókeresztény exegézis módszere, története. Septuaginta, Diatesszaron, Vetus Latina, Vulgata, Budapest: Jel Kiadó, 2002
- Fabiny Tibor: A keresztény hermeneutika kérdései és története I. A prekritikai korszak: az első századtól a reformáció koráig, Hermeneutikai Kutatóközpont, 1998

Ajánlott irodalom:

- David Flusser: Judaizmus és a kereszténység eredete, Budapest: Múlt és Jövő Lap- és Könyvkiadó, 1999
- Perendy László: Antiokhiai katekézis a II. század végén. Theophilosz püspök munkássága, Budapest: Jel Kiadó, 2012
- Vanyó László (szerk.): Apostoli atyák (Ókeresztény írók, 3.), Budapest, Szent István Társulat, 1980
- Adamik Tamás (szerk.): Csodás evangéliumok, Budapest, Telosz Kiadó, 1996 (1998²)
- James Dunn, Christianity in the Making (1. köt.: Jesus Remembered, 2003; 2. köt.: Beginning from Jerusalem, 2008; 3. köt.: Neither Jew nor Greek: A Contested Identity, 2015
- Marksches, Christoph: A gnózis, Budapest: Szent István Társulat, 2011
- Balás David L. - The use and interpretation of Paul in Irenaeus' five books Adversus Haereses. SCent 1992 IX : 27-39.
- Bandstra A. J. - Paul and an ancient interpreter. A comparison of the teaching of redemption in Paul and Irenaeus. Calvin Theological Journal (Grand Rapids, Mich. Calvin theol. Semin.) V 1970
- Burkitt F. C. - Dr. Sanday's New Testament of Irenaeus, with a note on Valentinian terms in Irenaeus and Tertullian. JThS 1923 XXV : 36-67.
- Kaler, Michael ; Painchaud, Louis ; Bussièrès, Marie-Pierre. - The Coptic « Apocalypse of Paul », Irenaeus' Adversus Haereses 2.30.7, and the second-century battle for Paul's legacy. JECS 2004 12 (2): 173-193.
- Skeat T. C. - Irenaeus and the Four-Gospel canon. NT 1992 XXXIV: 194-199.
- Steenberg, M. C. - The role of Mary as co-recapitulator in St Irenaeus of Lyons. VChr 2004 58 (2) : 117-137.
- Thomassen, Einar. - Orthodoxy and heresy in second-century Rome. HThR 2004 97 (3) : 241-256.
- Tortorelli, Kevin M. - Some methods of interpretation in St. Irenaeus. VetChr 1993 30: 123-132.

- Unnik W. C. van. - An interesting document of 2nd century theological discussion (Irenaeus, Adv. haer. 1, 10, 3). VChr 1977 XXXI : 196-228.
- Van der Lof, Laurens Johan. - Irenaeus' and Augustine's use of typology. Augustiniana 1998 48 (1-2): 107-129.
- MacRae G. W. - Why the Church rejected Gnosticism, I. in: Jewish and Christian self-definition, I : The shaping of Christianity in the second and third centuries / ed. by Sanders E. P. London: SCM Pr., 1980. XVII & 313 p., pp. 126-133.
- Lawson J. - The biblical theology of Saint Irenaeus. London: Epworth Pr., 1948. XVI & 308 p. 21 Sh.
- Pearson, Birger Albert: The pneumatikos-psychikos terminology in I Corinthians: a study in the theology of the Corinthian opponents of Paul and its relation to gnosticism, Scholars Press, 1973
- Ruppe David Robert. - God, spirit, and human being. The reconfiguration of πνεῦμα's semantic field in the exchange between Irenaeus of Lyons and the Valentinian Gnosis. Columbia Univ. New York, 1988. 206 p.

HT ÉRTÉ235 - A PRÉDIKÁCIÓÍRÁS ABC-JE 2.

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 19,30- 21,00	Előtanulmányi kötelezettségek: Ajánlott/Felvehető 2. évfolyamtól	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán				
Előadók fogadóórái:	3 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: prédikáció előkészület és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A prédikációírás gyakorlatának folyamatszintű elsajátítása.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hallgatók megadott vagy szabadon választott textus alapján készülnek fel egy prédikációra, ahol ezt a folyamatot közösen követjük a csoporttal illetve folyamatosan átbeszéljük a kapott eredményeket. A textus akár a homiletikai gyakorlatokra kijelölt textus is lehet, ahol a felkészülés lépéseit közös műhelymunkában közösen is gyakorolhatjuk. A cél maga a folyamat végigkövetése, azaz nem célorientáltan, hanem folyamatorientáltan megyünk végig a felkészülés fázisain. Cél, hogy a prédikációírás lépései egyre inkább elmélyüljenek, a folyamatban felvetődő hibák kijavításra kerüljenek.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ236 - RESOURCES FOR BEING CHURCH

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Szerda 16,30-18,00 123-as terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Ivan Patterson Dr. Literáty Zoltán				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: angol	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Házi dolgozatok és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegységet Rev Ivan Patterson tartja, a Presbyterian Church in Ireland (PCI) volt moderátora, aki egyházvezetői tevékenységei mellett évtizedekig volt több észak-írországi gyülekezet lelkipásztora. A tanegység tartalmi célja a PCI missziói tevékenységének gyakorlati megvalósulása a hétköznapi kontextusban. Bővebben ld. az angol leírást.

The Very Rev Dr Ivan J Patterson is a minister of the Presbyterian Church in Ireland (PCI) for over 30 years. He served as Moderator of PCI. As a pastor his heart is to build grace filled congregations who have a concern for their communities and who desire to model the life of Jesus incarnate in their daily lives.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Various materials will be considered both from the perspective of the Presbyterian Church in Ireland and beyond to stimulate discussion on practical ways of engaging with our communities and offering tools for meeting the unchurched and building communities who will seek the welfare of their 'cities'. (Jeremiah 29,7)

1. Fit for Purpose (PCI) - A five-year initiative to encourage the Presbyterian Church in Ireland to focus on important aspects of Christian witness and service
2. Engaging with the Community – the Challenge of mission in the 21st century (PCI);
3. Discovery (Tear Fund)
4. Preparing Elders for Leadership (PCI)
5. Being a Conciliator in the Church – handling disputes (PCI)
6. Peace Building (PCI)

During the semester students will be asked to complete two assignments reviewing the resources as relevant to the ministry of the Reformed Church and to select one of them and consider how it could be beneficial in either an urban or rural setting.

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

HT ÉRTÉ237 - ON BEING THE CHURCH

Tantárgy felelőse: Dr. Literáty Zoltán	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 16,00- 17,30 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Literáty Zoltán				

Ivan Patterson				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve:	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: angol és magyar fordítás	Típusa: kötelezően választható	őszi		Értékelés módszere: Házi dolgozat és órai munka

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tanegységet Rev Ivan Patterson tartja, a Presbyterian Church in Ireland volt moderátora, aki egyházvezetői tevékenységei mellett évtizedekig volt több észak-írországi gyülekezet lelkipásztora. A tanegység tartalmi célja az egyház missziói küldetéséről való közös gondolkodás, az eddigi missziói gyakorlatok (Észak-Írország és Magyarország) értelmezése és értékelése. Bővebben ld. az angol leírást.

A szemináriumon magyar fordítást biztosítunk azok számára, akik bizonytalannak érzik angol szövegértési képességeiket.

The Very Rev Dr Ivan J Patterson is a minister of the Presbyterian Church in Ireland (PCI) for over 30 years. He served as Moderator of PCI. As a pastor his heart is to build grace filled congregations who have a concern for their communities and who desire to model the life of Jesus incarnate in their daily lives.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

In the 21st Century post-Christendom world in which we live how are we to do Church in a way which has a relevant Word for our communities. Peter in his Letter reminds us that Christians are, at best, 'strangers and exiles' in the world' (1 Peter 2,11). How then should we minister so that the Good News of Jesus may be allowed to impact a needy world? Do we need to think differently about our calling to be 'light and salt' if we are to see the church fulfil her mission and become communities which incarnate Jesus Christ in everyday life.

The workshop will consider how we can be caring, missional, Gospel and hope filled communities who are bringing God's 'Shalom' to our neighbourhoods.

The workshops will take the form of a lecture, group and plenary discussion. It is hoped that visits will be made to one or two congregations to see how they are ministering in their local areas.

Course work will involve students completing assignments on the relevance of biblical principles to 21st century society and participants will be expected to research an area of interest in a local situation and present a short paper on their findings.

Course content includes

10. PCI – ethos/church politics/challenges
11. The Call to ministry
12. The Community around - *into which the church is called*
13. An Everyday People - *it's not just about Sunday*
14. A Caring Community - *who else really cares*
15. A Missional community – *blessing the city*
16. A Gospel community – *a story to tell*
17. A Hope Filled Community – *keeping the end in sight*
18. A People of Peace – *living 'Shalom'*

Évközi tanulmányi követelmények:

Kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

**HT ÉRTÉ238 - A MAGYAR REFORMÁTUS IGEHIRDETÉS JELLEMVONÁSAI 1945-1990
KÖZÖTT**

Tantárgy felelőse: Dr. Kocsev Miklós	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Kedd 13,30-15,00 114-es terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Szetey Szabolcs				
Előadók fogadóórái: Előzetes e-mailes egyeztetés alapján szetey.szabolcs@kre.hu	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: kötelezően választható			Értékelés módszere: Referátum, írásbeli dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A bibliamagyarázat és az igehirdetői gyakorlat egyik örök kérdése, hogy meddig terjedhet az aktualizálás, a bibliai szakasz és az éppen fennálló rend(szer) különféle szándékú összekapcsolása. Hol van, és mi lehet az aktualizálás határa, meg lehet-e azt pontosan határozni, amely átlépi és akár sérti a Szentírás mondanivalóját, üzenetét?

A homiletikatörténeti kutatás kiváló, elgondolkodtató és figyelmeztető tanulságokat kínál arra, hogy erősödjön igehirdetői gondolkodásunkban, gyakorlatunkban a „prófétai felelősség” kritikai érzése, hogy ne szolgáltatassuk ki a Szentírást, igehirdetésünket, egyházunkat, gyülekezeteinket az ún. „éppen aktuálisnak”, a mulandónak, hiszen a felettébb „aktuális” rendkívül gyorsabb felettébb avított lesz a tapasztalatok szerint. Az e félévi szemináriumban egy olyan viszonylag közeli, rendkívül összetett korszakot vizsgálunk az igehirdetés-történet lenyomatai alapján, amelyben köztudottan erős befolyást szerzett a politika az egyházak életében, amit saját céljaira szándékozott felhasználni. Az Ószövetségből sem ismeretlenek az udvari vagy fizetett próféták, akik nem Isten szavát és üzenetét, hanem a mindenkori hatalom kívánságait hirdették.

Az 1945 utáni korszak komplex kiértékelése és feldolgozása elkezdődött, de még semmiképpen nem ért véget. Sokak számára távolinak, sokaknak egészen közelinek tűnik ez az időszak, miközben sokszor emlegetik azt a bizonyos „negyven évet”. Az is kérdés, hogy a pusztai vándorlás negyven éve pontosan milyen és mire analógia.

A vizsgálat tárgyát képezi, hogy milyen módon, mennyire befolyásolta egyházunk igehirdetését a társadalmi, szellemi, politikai, történelmi kontextus; milyen ideológiák, törekvések hagytak lenyomatot a magyar református igehirdetésben; milyen erővonalak, ellenspólusok, válaszok jelentek meg. A prédikációk, prédikációs kötetek mellett a korabeli homiletikai, homiletikai jellegű szakirodalmat is áttekintjük.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1. A korszakban megjelent homiletikai művek vizsgálata
2. A korszak hatásának nyomai az egyes prédikációkon
3. Annak vizsgálata, hogy milyen irányzatok és törekvések figyelhetők meg a korszak református igehirdetésében
4. Mennyiben változtatta meg akár az írásmagyarázatot is a társadalmi berendezkedés?
5. Egyes életművek vizsgálata prédikációs kötetek segítségével

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum
- kiadott anyag feldolgozása

Kötelező irodalom:

- homiletikai tankönyvek, tanulmányok, prédikációs kötetek

Ajánlott irodalom (válogatás!):

Adorján József–Békési Andor–Boross Géza–Pásztor János–Szenes László (szerk.): „*Hirdesd az Igét*” – *Az igehirdetők kézikönyve*. Budapest, 1980.; Bereczky Albert: „*Betöltheti-e hivatását a keresztyén egyház a kommunista államokban?*”. In: Bereczky Albert: *Keskeny út*. Budapest, 1953. 250-252.; Bereczky Albert: *Az igehirdetés időszerűsége*. In: Bereczky Albert: *A keskeny út*. Budapest, 1953. 354-364.; Bodonhelyi József: *Elvi és alaki homiletika*. Budapest 1961.; Boross Géza: *A békeszolgálat a magyar protestáns igehirdetésben 1958-tól napjainkig*. In: *Theológiai Szemle* (1974/1) 2-8.; Boross Géza: *Hogyan prédikáljunk ma?* Budapest, 1986.; Boross Géza: *Homiletika*. Budapest, 1988.; Czegléd Sándor: *A homiletika vázlata*. Debrecen, 1971.; Fekete Károly: *A prédikáció jövője*. In: *Theológiai Szemle* (1985/2) 115-116.; *Körlevél: a magyarországi református egyház valamennyi igehirdetőjéhez a gyülekezeti igehirdetés irányelveiről*. Budapest, 1947. (A négy püspök aláírásával: Dr. Enyedi Andor, Győri Elemér, Dr. Ravasz László, Dr. Révész Imre); Pásztor János: *Krisztus hirdetése a magyarországi református egyházban*. *Homiletika*. Debrecen, ²1986.; Robinson, Haddon W.: *Igehirdetés igei módon*. Budapest, [1980.]; Saft, Walter: *Az argumentatív igehirdetés*. (Ford. Tóth Márta) In: *Lelkipásztor* (1983/9) 529-538.; Söveges Dávid: *Az igehirdetés retorikája. Az igehirdetés elmélete*. Budapest, 1979.; Szabó Géza: *Homiletika (Alaki rész)*. Budapest, 1967/68.; Szabó Géza: *A homília története*. Budapest, 1967/68., ²1974/75., ³1980/81.

HT ÉRTÉ239 - NÉPI ÉNEKESEK 1

Tantárgy felelőse: Dr. Papp Anette	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Hétfő 15,00-16,30 116-os terem	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Dr. Papp Anette				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: SZV			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A két szemeszterre tervezett kurzus a magyar nyelvterület népzenei dialektusait mutatná be egy-egy tájegység jeles énekesén keresztül.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A kurzus elsősorban az énekesek *személyét* helyezi a középpontba, mely rajtuk, az előadókon keresztül ad áttekintést a magyar zenei néphagyományról. Dalaikat, balladáikat, egyházi énekeiket hallgatva megismerhetjük népzeneink eleven, emberi kapcsolatokon nyugvó, a távoli múltban gyökerező és máig ható gazdagságát. Egyúttal pedig dallamföldrajzi áttekintést kapunk a magyar népzene dialektusterületeiről és azok fontosabb kistájairól.

Tematika:

1. Dunántúl (Somogy, Ormánság, Szlavónia)
2. Felföld (Zoborvidék, Galgavidék, Palócföld, Keleti Felföld)
3. Alföld (Felső-Tisza vidék, Alsó-Tisza vidék)
4. Erdély (Kalotaszeg, Mezőség, Székelyföld, Gyimes, Bukovina)
5. Moldva

Évközi tanulmányi követelmények:

- Választott témából előadás tartása.

Kötelező irodalom:

- Paksa Katalin: „Énekeltem én...” Kiváló népi énekesek antológiája. (Scholaria Praemonstratensia Premontrei Iskolai Füzetek V.) Premontrei Szent Norbert Gimnázium, Egyházzenei Szakközépiskola és Diákotthon, Gödöllő, 2014.

Ajánlott irodalom:

- Ág Tibor: *Ki népei, vári vagytok?* Válogatás a szlovákiai magyar tájak népzenei hagyományaiból. (Népismereti Könyvtár 6.) Lilium Aurum-Szlovákiai Magyar Néprajzi Társaság. Komárom-Dunaszerdahely 1996
- Bartók Béla-Kodály Zoltán: *Erdélyi Magyarság. Népdalok.* Rózsavölgyi és Társa, Állami Könyvterjesztő Vállalat, Budapest [1923], (reprint) 1987²
- Berecz András: *„Bú hozza, kedv hordozza...”* Magon költ énekesek iskolája I. Jel Kiadó, Budapest [1997]. Akadémiai Kiadó, Budapest 2004²
- Bodza Klára-Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola I.* Tankönyvkiadó, Hagyományok Háza, Budapest 1992¹, (jav. kiadás) 2010⁴
- Bodza Klára-Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola II.* Magyar Művelődési Intézet, Hagyományok Háza, Budapest 1994¹, (jav. kiadás) 2010⁵
- Bodza Klára-Vakler Anna: *Magyar Népi Énekiskola III.* Hagyományok Háza, Budapest 2005¹, 2010²
- Bodza Klára-Vakler Anna: *Magyar Népi Énekiskola IV.* Hagyományok Háza, Budapest 2005¹, 2010²
- C. Nagy Béla-Sztareczky Zoltán: *A cekeházi Sivák család népdalművészete.* Miskolci Hermán Ottó Múzeum, Miskolc 1972
- Domokos Mária: Gáspár Simon Antal halottas énekei. Pócs Éva (szerk.): *Lélek, halál, túlvilág.* Tanulmányok a transzcendensről II. Balassi Kiadó, Budapest 2001.383-395.
- Domokos Pál Péter-Rajeczky Benjámin: *Csángó népzene I.* Zeneműkiadó, Budapest 1956
- Domokos Pál Péter-Rajeczky Benjámin: *Csángó népzene II.* Zeneműkiadó, Budapest 1961
- Domokos Pál Péter-Rajeczky Benjámin: *Csángó népzene III.* Zeneműkiadó, Budapest 1991
- Gáspár Simon Antal: *Az én szülőföldem, a bukovinai Istensegítség.* Akadémiai Kiadó, Budapest 1986
- Kallós Zoltán: *Új guzsalyam mellett.* Éneklettem én özvegyasszon Miklós
- Gyurkáné Szályka Rózsa hetvenhat esztendősen koromban Klézsén, Moldvában. Lejegyezte, bevezetővel és jegyzetekkel ellátta — Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1973. = Kallós Zoltán: *„Elindulék este guzsalyasba...”* Moldvai magyar népköltészet. Stúdium Kiadó, Kolozsvár 2004² (2 CD-vel)
- Kallós Zoltán: *Ez az utazólevelem. Balladák új könyve.* Akadémiai Kiadó, Budapest 1996 (Hangzó melléklet 8 magnetofon kazetta)
- Kallós Zoltán: *Világszárnya.* Moldvai magyar népmesék. Elmesélte a lészpedi Demeter Antiné Janó Anna, a Magyar Népművészet Mestere. Gyűjtötte Kallós Zoltán 1956 és 1964 között. Stúdium Kiadó, Kolozsvár 2004
- Kallós Zoltán-Martin György: *„Tegnap a Gyimesben jártam...”* Gyimesvölgyi lírai dalok. Kallós Zoltán és Martin György gyűjtése Domokos Mária szerkesztésében. Európa Könyvkiadó, Budapest 1989
- Kiss Lajos: Zenetörténeti emlékek a szlavóniai virrasztó énekekben *Ethnographia*, 1966,153-211.
- Kodály Zoltán: *A magyar népzene.* A példatárt szerkesztette Vargyas Lajos. Zeneműkiadó, Budapest 1969⁴, 2003¹⁵
- Lajtha László: *Széki gyűjtés.* Zeneműkiadó, Budapest 1954, 1981²
- Lajtha László: *Széki gyűjtés - Hungárián Folk Music from Szék.* Gyűjtötte - Szerk. Sebő Ferenc. Hungaroton LPX18092-94, Budapest 1985

- *Magyar Népzenei Antológia - Anthology of Hungarian Folk Music.* Főszerk. Richter Pál. MTA BTK. FolkEurópa Kiadó, Budapest 2012. Digitális összkiadás. DVD-ROM *Magyar Népzenei Antológia 1. Tánczene.* Szerk. Martin György, Németh István,
- Pesovár Ernő, Pávai István *Magyar Népzenei Antológia 2. Felföld.* Szerk. Tari Lujza, Vikár László *Magyar Népzenei Antológia 3. Dunántúl.* Szerk. Olsvai Imre, munkatársa
- Rudasné Bajcsay Márta *Magyar Népzenei Antológia 4. Alföld.* Szerk. Paksa Katalin, Németh István *Magyar Népzenei Antológia 5. Szilágyság, Kalotaszeg, Mezőség.* Szerk. Sárosi Bálint, Németh István *Magyar Népzenei Antológia 6. Székelyföld.* Szerk. Sárosi Bálint, Németh István *Magyar Népzenei Antológia 7.* Szerk. Domokos Mária, Németh István
- *A Magyar Népzene Tára Vili.* Népdaltípusok 3. Szerk. Vargyas Lajos. Akadémiai Kiadó - Balassi Kiadó, Budapest 1992
- *A Magyar Népzene Tára IX.* Népdaltípusok 4. Szerk. Domokos Mária. Balassi Kiadó, Budapest 1995
- *A Magyar Népzene Tára X.* Népdaltípusok 5. Szerk. Paksa Katalin. Balassi Kiadó, Budapest 1997
- *A Magyar Népzene Tára XI.* Népdaltípusok 6. Szerk. Domokos Mária. Balassi Kiadó, Budapest 2011
- *A Magyar Népzene Tára XII.* Népdaltípusok 7. Szerk. Paksa Katalin. Balassi Kiadó, Budapest 2011
- *Mikor Máriához...* Bukovinai és moldvai népénekek, népdalok Domokos Mária gyűjtéséből. Szerk. Németh István, Szalay Olga. MTA BTK. Magyar Kultúra Kiadó 2012. DVD-ROM
- Paksa Katalin: Dinamikai árnyalás, mint előadási sajátosság idős pásztorok dalaiban. *Zenatudományi dolgozatok 1980.* MTA-ZTI, 1980,10.
- Paksa Katalin: *A magyar népdal díszítése.* MTA Zenatudományi Intézet, Budapest 1993
- Paksa Katalin: Néhány megfigyelés az új stílusú dalok erdélyi előadásmódjáról. *Ethnographia* 1999,303-314.
- Paksa Katalin: *Magyar népzenei történet.* Balassi Kiadó, Budapest 1999¹,2012⁴ (2 CD melléklettel)
- Paksa Katalin: *A kis Jézus aranyalma. Régi magyar karácsonyi énekek és köszöntők.* Az MTA Zenatudományi Intézete és a Néprajzi Múzeum gyűjteményéből. Allegro Thaler, Budapest 2004 (CD)
- Paksa Katalin: *Karácsony, húsvét, pünkösd a zenei néphagyományban.* (CD-könyv) Akadémiai Kiadó, Budapest 2004¹,2005²
- Paksa Katalin: *Az ugrós táncok zenéje. Music of Ungrois Dances.* Zenatudományi Intézet - L'Harmattan, Budapest 2010 (CD melléklettel)
- Pátia CD-ROM = *Pátia magyar népzenei gramofonfelvételek. FA-500-3.* Szerk. Sebő Ferenc. Fonó Records, Budapest 2001
- Sebő Ferenc: *Népzenei olvasókönyv.* Magyar Művelődési Intézet, Hagyományok Háza, Budapest 1994¹, (átdolgozott kiadás CD-ROM melléklettel) 2009³
- Somfai László: *Magyar népzenei hanglemezek Bartók Béla lejegyzéseivel - Hungarian Folk Music Gramophone Records with Béla Bartók's Transcriptions.* Hungaroton, Budapest 1981. LPX18058-060. Melléklet: faksimile lejegyzések
- Szalay Olga: Egy nyírségi parasztasszony népdalkészletének földrajzi összefüggései. *Zenatudományi dolgozatok 1980.* MTA-ZTI, 1980,19-57.
- *Szeret vize martján.* Moldvai csángómagyar népköltészet. A klézsei Lőrinc
- Györgyné Hodorog Lucától gyűjtötte, bevezetővel és jegyzetekkel ellátta Pozsony Ferenc. A dallamokat hangszalagról lejegyezte és sajtó alá rendezte Török Csórja Viola. Kolozsvár 1994 (Kriza János Társaság Könyvtára, 2.)
- Vargyas Lajos: *A magyar népballada és Európa I-II.* Zeneműkiadó, Budapest 1976

- Vargyas Lajos: *A magyarság népzeneje*. 2. jav. kiad. Szerk. Paksa Katalin. A szerk. munkatársa Rudasné Bajcsay Márta. Planétás Kiadó, Budapest 2002 (Jelenlévő múlt)
- Vargyas Lajos: *A magyarság népzeneje - Folk Music of the Hungarians*. Arcanum, Budapest 2005 (CD-ROM)

HT ÉRTÉ240 – EGYHÁZ ÉS DIKTATÚRA. A REFORMÁTUS EGYHÁZ TÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON 1945 UTÁN

Tantárgy felelőse: Kiss Réka	Féléves óraszám: N: 30	Órarendi beosztás: Csütörtök 15,30- 17,00	Előtanulmányi kötelezettségek: -----	
Tantárgy előadója: Kiss Réka				
Előadók fogadóórái:	2 kredit	Meghirdetés féléve: ősz	Ajánlott félév:	Értékelés módja: Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	Típusa: szabadon választható			Értékelés módszere:

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A kurzus célja, hogy áttekintést adjon a fokozatosan kiépülő kommunista diktatúra egyházpolitikájának sajátosságairól, illetve a pártállam működésének összefüggésrendszerében a református egyház 1945 utáni történetének főbb csomópontjairól. Noha a kommunista párt lényegénél fogva, mind szervezeti, mind ideológiai szempontból ellenfélként tekintett az egyházi szerveződésekre, a hatalom taktikai céljai, egyházpolitikai módszerei sokat változtak az 1945-1990 közötti időszakban. A félév során vizsgáljuk a négy évtized belső periódusainak (kommunista diktatúra kiépülése, Rákosi-korszak, 1956-os forradalom, Kádár-rendszer) egyházpolitikai sajátosságait; különbségeit és lényegi azonosságait. Mikor, miként tekintett az egyházra a regnáló hatalom? Milyen helyet jelölt ki a számára? S miként viszonyult ehhez a református egyház? Elemezzük az állam-egyház viszony alakulását, a pártállami egyházpolitikát végrehajtó intézményrendszer (pl. ÁEH, állambiztonság) működésének jellemzőit.

A korszak meghatározó egyházi személyiségeinek életpályáit párhuzamosan vizsgálva lehetőség nyílik az egyház cselekvési lehetőségeinek elemzésére, az eltérő magatartásformák megismerésére. A hétköznapi együttélés, az együttműködés és az ellenállás különböző formáit egyaránt példákon keresztül mutatjuk be.

A diktatúra történetével foglalkozó kutatások meghatározó problémája a forrásadottságok korlátozottsága. A kurzus során számba vesszük, milyen írott és szóbeli forrástípusok állnak a korszak kutatóinak rendelkezésre, melyek a forráselemzés lehetőségei és korlátai, milyen forráskritikai szempontokat kell szem előtt tartani. A kurzus célja, hogy a hallgatókat hozzásegítse a lehetséges források önálló feltáráshoz, értelmező kritikai feldolgozásához.

A félév folyamán külön hangsúlyt helyezünk az 1956-os forradalom és szabadságharc egyházi vonatkozásainak és következményeinek vizsgálatára.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

1945-1990 közötti időszak szakaszolása, belső periodizálása:

1. Az állam-egyház viszony alakulása, az egyezmény hatástörténete
2. A Rákosi és a Kádár-korszak egyházpolitikájának összehasonlítása
3. Reformátusok elleni perek
4. Az államszocializmus egyházpolitikai intézményrendszere: a református egyház az állambiztonság és az állami egyházügyi hivatal dokumentumaiban
5. A diktatúrával szembeni ellenállás példái
6. Az együttműködés formái

7. Hitélet, gyülekezeti élet a kommunista diktatúra időszakában
8. Az 1956-os forradalom és megtorlás református vonatkozásai
9. Szakirodalmi feldolgozás, forrás feldolgozás

Évközi tanulmányi követelmények:

- referátum
- kiadott anyag feldolgozása

Kötelező irodalom:

- Colijn, Jos: „Kicsoda ellenünk?” Törésvonalak a második világháború utáni magyar református egyház- és teológiatörténetében. Kampen, 1992. (Kiskunfélegyháza, 1996.),
- Fodorné Nagy Sarolta: Történelmi Lecke: A Magyar Köztársaság és a Magyarországi Református Egyház között 1948-ban létrejött „Egyezmény” megkötésnek körülményei és hatása különös tekintettel a nevelésre. Budapest, 2006.
- Horváth Erzsébet: A református iskolák államosítása Magyarországon (1945-1948) Bp., 2014,
- Horváth Erzsébet (szerk.): Megújulás, visszarendeződés. Dokumentumok a Magyarországi Református Egyház Zsinati Levéltárában az 1956-1957-es/ 1957-1958-as esztendő történetének kutatásához. I-II. Bp., 2007., 2008.
- Kiss Réka (szerk. bev.): Kelt mint fent. Iratok a református Megújulási Mozgalom történetéből. (1956-1957). Bp. 2007.
- Kiss Réka- Soós Viktor Attila- Tabajdi Gábor: Hogyan üldözzünk egyházakat?: Állambiztonsági tankönyv tartótiszteknek Budapest, 2012.
- Kiss Réka: Fejezetek a budapesti reformátusság második világháború utáni történetéből az 1970-es évekig. In: Kósa László (szerk.): Reformátusok Budapesten II. Bp., 2006. 1369-1421.
- Kósa László: Református ifjúsági körök bomlasztása Budapesten az 1960-as évek első felében, Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban. Szerk.: Soós Viktor Attila, Szabó Csaba, Szigeti László. Budapest, 2010. 270-288.
- Köbel Szilvia: „Oszd meg és uralkodj!” Az állam és az egyházak politikai, jogi és igazgatási kapcsolatai Magyarországon 1945–1989 között. Bp., 2005.
- Ladányi Sándor: Vázlatos történelmi áttekintés a magyarországi református egyház közelebbi múltjáról. Valóság 1994/4 1-30., Újraközölve Barcza József- Dienes Dénes (szerk.): A magyarországi református egyház története 1918-1990. Tanulmányok. Sárospatak, 1999. 101–139.
- Ladányi Sándor: Adalékok a Magyarországi Református Egyházban az 1956-1957-es esztendőben történetekhez. Bp., 2006.
- Ladányi Sándor: (sic) Válogatott kövek a református egyház és állam kapcsolatának medréből. Bp, 2006.
- Mirák Katalin (szerk.): Háló 2. Dokumentumok és tanulmányok a Magyarországi Evangélikus Egyház és az állambiztonság kapcsolatáról, 1945–1990 – Egyházvezetők 1. Káldy Zoltán, Ottlyk Ernő. Bp., 2014.
- Pap László: Tíz év és ami utána következett. 1945-1963. Bern-Budapest, 1992. EPMSZ
- Ravasz László Emlékezéseim Bp., 1992.
- Szabó István: Egyházvezetés és teológia a Magyarországi Református Egyházban 1948 és 1989 között. Debrecen, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Balogh Margit: Egyház és egyházpolitika a Kádár-korszakban. Eszmélet 34. 1997/3 69-79. o.
- Balogh Margit: Ember és hatalom. /Pap Béla református lelkész büntetőpere./ = Protestáns szemle. 5. 1996. 2. 132-144.
- Bánkuti Gábor – Gyarmati György (szerk.): Csapdában: Tanulmányok a *katolikus* egyház történetéből, 1945-1989. Bp., 2010.
- Barcza József: Egyházunk az 1956. évi forradalom idején és Ravasz László jelentősége. In: Barcza József-Dienes Dénes (szerk.): A Magyarországi Református Egyház története 1918-1990. Sárospatak, 1999. 173-190. o.

- Berényi József: ...de már tudom – Emlékek, vallomások, Bp., 2008
- Csűrös András Jakab: Püspök a püspöknél. Egy találkozás elemzése. Egyháztörténeti Szemle 2010/2 155-163.
- Dienes Dénes: A Tiszáninneni Református Egyházkerület megszüntetése és visszaállítása. In: Barcza József-Dienes Dénes (szerk.): A magyarországi református egyház története, 1918–1990. Tanulmányok. Sárospatak, 1999.
- Gombos Gyula: Szűk esztendő. A magyar kálvinizmus válsága. Washington, 1960.
- Kiss Réka: „Még a gondolatot is halálra ítélnék...” Egy református per 1951-ből Valóság 2001. XLIV. 7. 64-89.
- Kiss Réka: A református reakció az állambiztonsági iratokban. In: Ablonczy B.- Ifj. Bertényi I.-Hatos P. Kiss R. (szerk.): Hagyomány, közösség, művelődés. Tanulmányok a hatvanéves Kósa László tiszteletére. Bp., 2002. 222-248.
- Kiss Réka: Bereczky Albert lelkipásztori, püspöki működése In: In: Kósa László (szerk.): Reformátusok Budapesten. Bp., 2006. 601-620.
- Kormos László (szerk.): Egyháztörténeti források a Tiszántúli Református Egyházkerületi Levéltárban a második világháború végén. (Tanulmányok és forrásközlés.) Debrecen, 1994.
- Kósa László (szerk.): Reformátusok Budapesten I–II. Tanulmányok a magyar főváros reformátusságáról. Budapest, 2006
- Kövy Zsolt: Hazádnak rendületlenül - Gulyás Lajos emlékezete. Bp., 2009.
- Majsai Tamás: „Rákosi telefonon hazarendelt...” Kiss Roland lemondólevele Egyház és Világ 1990/10. sz. 5-10.o.,
- Majsai Tamás: Magasabb rendű szempontok szolgálatában...” Adalékok a református egyház két teológiai főiskolájának 1951-es felszámolásához. Egyház és Világ 1990/11. stb.
- Mirák Katalin (szerk.): Háló 1. Dokumentumok és tanulmányok a Magyarországi Evangélikus Egyház és az állambiztonság kapcsolatáról – 1945–1990. Bp., 2010.
- Molnár János: Egy református önálló hitoktató buzgalmának „jutalma”. Szalay Gyula Orosházáról való eltávolításának története. In Fekete Károly-Kustár Zoltán-Kovács Ábrahám (szerk.): *Átjárható határok*. Ünnepi kötet dr. Gaál Botond professzor 65. születésnapjára. Debrecen, 2011, DRHE. 259-268. o.
- Molnár János: Az ügynök mint nélkülözhetetlen láncszem a kommunista terror hálózatában. In Fazakas Sándor-Ferencz Árpád (szerk.): „Krisztusért járva követségben...” *Teológia-igehirdetés-egyházkormányzás. Tanulmánykötet a 60 éves Bölcskei Gusztáv születésnapjára*. Debrecen, 2012, DRHE. 515-523.
- Ravasz László: Válogatott írások 1945-1968. vál: Bárczay Gyula, Bern, EPMSZ, 1988.
- Soós Viktor Attila, Szabó Csaba, Szigeti László (szerk.): Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár korszakban. Szerk.: Budapest, 270-288.
- Szabó Andor: *Feltámadásaim*. Bp., 2007.
- Szabó Imre: Ég, de meg nem emésztetik. Szabó Imre a Budapesti Református Egyházmegye első esperese Naplók 1914-1954. Szerk: Szabó Imréné Bp., 2001.
- Tibori János: A Tiszántúli Református Egyházkerület története I. 1944-1957, II. 1957-1965, III. 1975-1986. Debrecen 1995-2000.
- Vincze Gábor: Egy hódmezővásárhelyi református lelkipásztor, aki „nem tudott olyan engedelmességet tanúsítani, mint kellett”. (Vásárhelyi Lajos esete 1946–1958). Történeti tanulmányok / Studia Historica 10. (A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve). Szeged, 2007. 257–278.
- Vincze Gábor: A Bakó László-ügy. Egy szegedi református esperes üldöztetése az ötvenes években. Tiszatáj, 2008. 2. sz., 68–79.

4. Idegen nyelvi blokk

HT ÉRTÉ240 - MODERN HEBREW FOR BEGINNERS I.

Responsible of the course: Dr. Egeresi László Sándor	Contact hours: N: 30	Timetable: Monday 17,00-18,30 Room 123	Prescriptions: Basic knowledge of English is required	
Leader of the course: Dr. Egeresi László Sándor				
egeresi.laszlo@kre.hu	4 credits	Semester: authum	Suggested semester:	Evaluation: Practical mark
Language of the course: English	Type: free choice		I-X.	Method of evaluation: Practical

Topic and purpose of the course:

The purpose of the course is to build a basic vocabulary, reading knowledge and communication skills of ivrit (modern Hebrew).

Requirements:

The purpose of the course is to build a basic vocabulary of ivrit (modern Hebrew), learning the cursiv Aplhabet, and using basic topics like introducing ourselves, desribing people, travelling, shopping etc. Inculding the declination of the noun and using Hebrew verb in present and past. Required material is offered in pdf format. Basic or stroger knowledge of English is necessary.

Literature:

- Raj Tamás: Héber nyelvkönyv kezdőknek I. (hanganyaggal; Bp.: Makkabi)
- Gilboa Shula: Modern Hebrew (Hodder Head-line, 2004)
- A Bresit (elődje: „Saar”) című bevándorlóknak készült oktatói magazin (www.hebrewtoday.com), valamint az oktató által ajánlott anyag.

HT ÉRTÉ241 - APOSTOLIC TRADITION IN THE FIRST AND SECOND CENTURIES

Responsible of the course: Dr. Balla Péter	Contact hours: N: 30	Timetable: Blockseminar 2015. nov. 30 – dec. 4. 13,00-18,00 Room 111	Prescriptions: -----	
Leader of the course: Szabados Ádám				
szabados.adam@gmail.com	4 credits	Semester: authum	Suggested semester:	Evaluation: Practical mark
Language of the course: English	Type: free choice		I-X.	Method of evaluation: Practical

Topic and purpose of the course:

A study of the development of the earliest tradition of the church, the role of the apostles in the formation of this tradition, and the preservation of the apostolic tradition in the sub-apostolic age.

The aim of the course is to help students get acquainted with the foundations of the Christian faith. It provides opportunity to study primary source texts and practise sound exegetical method of reading those texts. The course seeks to convey a vision of the missionary world of the first two centuries, in which the tradition of the apostles served to embody and safeguard the faith once for all delivered to the saints.

Requirements:

Students are required to attend classes and participate in the conversations. They are expected to read all required literature. All students have to prepare a 5-7 page paper on select topics related to the subject, and present their findings in the class.

Literature:

- To be announced.

HT ÉRTÉ242 - INTRODUCTION TO THE SEPTUAGINTA STUDIES

Responsible of the course: Dr. Pecsuk Ottó	Contact hours: N: 30	Timetable: Friday 14,30-16,00 Room 125	Prescriptions: -----	
Leader of the course: Dr. Pecsuk Ottó				
opecsuk@yahoo.com	4 credits	Semester: autum	Suggested semester:	Evaluation: Practical mark
Language of the course: English	Type: free choice		I-X.	Method of evaluation: Practical

Topic and purpose of the course:

The Septuagint is a collection of Israel's Holy Scriptures in Greek with fragments translated from the 4th century BC to the first century CE. It is especially important in the textual research of the OT and in the exegesis and Christology of NT texts. LXX was the Bible of the first Christians and the majority of OT quotations in the NT are from the LXX. The aim of this seminar is to get a better knowledge of the history, meaning and relevance of this collection of Scriptures. In this course we try to move beyond the general information of the Old and New Testament Introductions. *In the first part* of the seminar we learn about the history and theories of how the Septuagint came to be. *In the second part* we will investigate relevant issues of LXX studies as well as get acquainted with the language of LXX Greek. As a method of this second part of the course, we read and discuss selected articles from the field of LXX Studies and also read portions from the different layers of LXX.

Course content:

1. Introduction, rules, distribution of tasks
2. History of LXX 1. The myth
3. History of LXX 2 Theories
4. Issues of translation theory and technique
5. Textual critical issues of the LXX and questions related to the transmission of Greek text of the OT
6. Peculiarities of LXX Greek 1
7. Peculiarities of LXX Greek 2
8. Reading and translating LXX Gen 39
9. Reading and translating LXX Num 24
10. Reading and translating LXX Jud 14

11. Reading and translating LXX III Regn 17
12. Summary and evaluation

Requirements:

Maximum number of student at the seminar is 6. Minimum number is 3.

Students participating in the seminar must have a competence of conversational English as well as good working knowledge of Biblical Greek (grade 4 or 5 at "görög szigorlat"). From class 8 onwards students are expected to read and translate the given LXX passage before the class. Evaluation of the students will be based on 1. number of classes missed (maximum 3) 30% 2. activity in the discussions and in the translation work 40 % 3. written paper summarizing the article assigned to each student 30%.

Literature:

- Conybeare, F. C., *Grammar of LXX Greek. With Selected Readings, Vocabularies, and Updated Indexes*. Hendrickson, 1995 (original from 1905).
- Kraus, W. and Wooden R. G., *Septuagint Research: Issues and Challenges in the Study of the Greek Jewish Scriptures*. Septuagint and Cognate Studies, 53. Scholars Press, 2006
- Peters, M. K. H. "Septuagint." in *The Anchor Bible Dictionary*. New York: Doubleday, 1992. Vol. V, 1093-1104.
- Swete, H. B., *An Introduction to the Old Testament in Greek*. Cambridge University Press, 1902.
- Rahlfs, A. *Septuaginta, Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes*. Württembergische Bibelanstalt, 1935 or later editions from the German Bible Society.

Recommended readings (Secondary literature):

- Lust, J., Eynikel, E. and Hauspie, K., *A Greek-English Lexicon of the Septuagint*. 2 vols. Deutsche Bibelgesellschaft, 1992, 1996.
- McLay, T. R., *The Use of the Septuagint in New Testament Research*. Eerdmans, 2003.
- Jobes, K. H. and Silva, M. *Invitation to the Septuagint*. Baker Academic and Paternoster, 2000.

HT ÉRTÉ243 - APPLIED THEOLOGY - THE THEOLOGY OF SUSTAINABILITY

Responsible of the course: Dr. Lassu Gábor	Contact hours: N: 30	Timetable: Monday 15,00-16,30 Room 123	Prescriptions: Key competencies	
Leader of the course: Dr. Lassu Gábor				
drlassugabor@gmail.com	4 credits	Semester: authum	Suggested semester: I-X.	Evaluation: Practical mark
Language of the course: English	Type: free choice			Method of evaluation: Practical

Topic and purpose of the course:

The goal of this course is to practically integrate what you have learned theoretically with a new perspective, and to be able apply this practically in real life. In this modern world, Christians face many challenges to which applied theology seeks to provide a complex, critical answer. This course aims to help students find that answer and prepare them for ministry so that they can effectively make decisions, using previous knowledge and newly gained skills.

Course Content:

Sustainability is presented as an integral part of Christian faith, from the context of the world, the church, and the people. Nowadays, the world is permanently changing due to global happenings in

which societies, cultures, politics, economic situations, and the newly important sustainable development all play a role. The approximation of this context is from the Western world and the perspective is from creation, ecology and eschatology. Drawing on John Calvin, Karl Barth and Jürgen Moltmann, this seminary focuses on a creational, providential and eschatological model of sustainability that endorses a new position towards honoring creation. Therefore this course seeks to help students to understand global challenges, to outline these various components, which contribute to them, and to effectively address them through Applied Theology.

Requirements:

During this course, active class participation is required, which means that the class environment will be very informal and welcoming to student input and discussion. Students' opinion is very important and appreciated. Class work takes place in this same environment. There will be case studies, role-play, debates, surveys, and video presentation to make the class more dynamic.

Literature:

- United Nations, *General Assembly, 42/187. Report of the World Commission on Environment and Development*, New York, December 11, 1987
- Végh, László, *Fenntartható élet*, Debreceni Egyetem Atomki Környezetfizikai Kurzustár, május 4, 2015
- White, Lynn, *The Historical Roots of Our Ecological Crisis*, Science Magazine, Vol. 155, pg 1203-1207, Washington DC, March 10, 1967.

Recommended readings (Secondary literature):

- Hitchcock, Darcy, Willard, Marcha, *The Business Guide to Sustainability*, Earthscan Publishing, London, UK, 2006
- Moltmann, Jürgen, *Az élet forrása*, (Original title: Die Quelle des Lebens) Református Zsinati Iroda, Budapest, 1997
- Savitz, Andrew W., *The Triple Bottom Line*, Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, CA, 2006
- Newbigin, Leslie, *The Gospel in a Pluralist Society*, Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1989
- Niebuhr, Richard, H., *Christ & Culture*, Harper, San Francisco, California, USA, 1951
- Spencer, Nick, & White, Robert, *Christianity, Climate Change and Sustainable Living*, Society for Promoting Christian Knowledge, London, GB, 2007
- Szűcs, Ferenc, *Az egyház mint esemény és intézmény*, Confessio, Budapest, 2007/4 szám
- Vályi-Nagy, Ervin, *Minden idők peremén*, Protestant Academy of Hungarians in Europe, Basel/Budapest, 1993.

HT ÉRTÉ244 - JOHN CALVIN I. (1509-1564)

Responsible of the course: Dr. Horváth Erzsébet	Contact hours: N: 30	Timetable: Friday 15,00-16,30 Room 123	Prescriptions: min. 15 person	
Leader of the course: Dr. Horváth Erzsébet				
horvath.erszsebet@kre.hu	4 credits	Semester: authum	Suggested semester:	Evaluation: Practical mark
Language of the course: English	Type: free choice			Method of evaluation: Practical

Topic and purpose of the course:

1. The young Calvin.

2. What influences formed the theological ideas of John Calvin? 1-2.
3. The preface of the Institutions.
4. Calvin in Geneva I. 1-3
5. The church discipline.
6. The disputes for the church union (1539-1541) 1-2
7. John Calvin's prayers.
8. The letters of John Calvin. 1-3
9. Reception of Calvin in the 21st century Hungary
10. Calvin and his contacts with the Czech Diaspora

Requirements:

Literature:

- Golden Booklet of the True Christian Life Paperback by John Calvin (Author), Henry Van Andel (Translator)
- The Soul of Life: The Piety of John Calvin (Profiles in Reformed Spirituality) Paperback by John Calvin (Author), Joel R. Beeke (Editor)
- John Calvin: Tracts and Letters (7 Volume Set) Hardcover by John Calvin (Author)
- The Piety of John Calvin: A Collection of His Spiritual Prose, Poems, and Hymns (Calvin 500) Paperback by Ford Lewis Battles (Author)
- Lifting up Our Hearts: 150 Selected Prayers from John Calvin Hardcover by John Calvin (Author), Dustin W. Benge (Editor)
- A Calvin Reader: Reflections on Living Paperback by William F. Keesecker (Author), John Leith (Contributor)
- Treatises against the Anabaptists and against the Libertines Paperback by John Calvin (Author)
- The piety of John Calvin: An anthology illustrative of the spirituality of the reformer Hardcover by Jean Calvin (Author), Ford Lewis Battles (Editor)
- Calvins handschriftliche Annotationen zu Chrysostomus (German) Paperback by Alexandre Ganoczy (Author), Klaus Müller (Author)
- Calvin's Wisdom Library Binding by Graham Miller (Author)
- The history of the reformation of religion within the realm of Scotland by John Knox (Author)

HT ÉRTÉ245 - ANTHROPOLOGY AND MORAL THEOLOGY IN ANCIENT CHRISTIANITY

Responsible of the course: Dr. Kendeffy Gábor	Contact hours: N: 30	Timetable: Tuesday 14,00-15,30 BTK	Prescriptions:	
Leader of the course: Dr. Kendeffy Gábor				
kendeffy.gabor@kre.hu	4 credits	Semester: autum	Suggested semester:	Evaluation: Practical mark
Language of the course: English	Type: free choice			Method of evaluation: Practical

Topic and purpose of the course:

The aim of the course

The aim of the course is to give a survey of the most important anthropological and moral doctrines of Christian antiquity through the analysis of Patristic texts translated into English. The main problems we are focussing on are the origin and the nature of the soul; the soul-body relationship; Grace and free will; the theory of passions; the possibility of a white lie; Christian community.

The main topics:

1. Introduction to the theology of the Church fathers. The moral doctrine of the Apostolic Fathers.
2. The Gnostics
3. The Anthropology of Philo of Alexandria and the Greek Apologists
4. Irenaeus' on Free will and Human History
5. Origen, Origenism and Anti-Origenism
6. Lactantius – Pre-cosmological, Cosmological and Anthropological dualism
7. Lactantius – Moral theory
8. The Anthropology of Gregory of Nyssa
9. Augustine – Spiritual communism
10. Augustine on Will and Grace
11. Augustine on Lying
12. The Anthropological Aspects of the Christological Debates in the 5-6. Centuries.

Requirements:

- The students are expected to elaborate the required readings for each class.
- During the semester two quizzes must be written.

Literature:

- Philo of Alexandria, *On the Creation*, ch. XXIII (69)-LXI (170).
See: <http://www.earlychristianwritings.com/yonge/book1.html>
- Apocryphon of John (NHC II.1; III.1.; IV.1; BG 2).
<http://www.gnosis.org/naghamm/apocjn-short.html>
- Justin Martyr, *Dialogue with Trypho*, chs 3-6.
See: <http://www.earlychristianwritings.com/text/justinmartyr-dialoguetrypho.html>
- Irenaeus, *Against Heresies*, book 4, 37-39.
See: <http://www.earlychristianwritings.com/text/irenaeus-book4.html>
- Origen, *On the First Principles*, book 1, chs 5-6.
See: <http://www.newadvent.org/fathers/04121.htm>
- Origen, *On the First Principles*, book 3. ch 1.
See: <http://www.newadvent.org/fathers/04123.htm> (Warning: Read this chapter under the title *Translation from the Greek* which can be found in the middle of the text on the page)
- Jerome, Letter 51. (From Epiphanius, Bishop of Salamis in Cyprus, to John, Bishop of Jerusalem).
See: <http://www.newadvent.org/fathers/3001051.htm>
- Gregory of Nyssa, *On the Making of Man*, chs 29-44.
<http://www.newadvent.org/fathers/2914.htm>
- Lactantius, *On the Workmanship of God*, 2-5.
See: <http://www.ccel.org/ccel/schaff/anf07.iii.iv.ii.html> and two following pages;
- Lactantius, *Divine Institutes*, book 7. ch. 5.
See: <http://www.ccel.org/ccel/schaff/anf07.iii.ii.vii.v.html>
- Augustine of Hippo, *Confessions*, book 8.7-9.
See: <http://www9.georgetown.edu/faculty/jod/augustine/Pusey/book08>
- Augustine of Hippo, *On Nature and Grace*
<http://www.newadvent.org/fathers/1503.htm>
- Augustine of Hippo, *On the Predestination of the Saints*, book I., chs 32-39.
See: <http://www.newadvent.org/fathers/15121.htm>
- Augustine of Hippo, *On Lying*
<http://www.newadvent.org/fathers/1312.htm>

HT ÉRTÉ246 - JUGEND UND ZUKUNFT

Verantwortung: Dr. Kocsev Miklós	Semester- stunden- zahl: N: 30	Tag und Zeitpunkt: Freitag 13,00- 14,30 Halle 125	Voraussetzungen:	
Lehrperson: Dr. Kocsev Miklós				
kocsev.miklos@kre.hu	Kreditwert: 4 Kredit	Semester: WS	V-X. semester	Abschluss: mündliche Prüfung
Sprache: Deutsch	Veran- staltungsart: Vorlesung			Methoden der Bewertung:

Inhalt und Ziel:

Es ist wichtig dass man bewusst mit der Zeit und Leben umgeht.

Das machen wir in drei Phasen, mit drei Schritten.

Gleichzeitig denken wir nach: Wie haben unsere Vorväter gelebt? Wie leben wir jetzt? Und so schauend nach die Zukünftige Generation?

Also:

1. Wir schauen zurück: was haben wir – als heutige Generation – geerbt.
2. Wir sehen was unser Auftrag sein sollte.
3. Wir hoffen etwas als Lebenswerte hinterlassen.

Durch diese Schritte hoffen wir unsere Lage besser zu verstehen und davon ausgehend Zukunftsgerichtet denken.

Thematik:

1. Was haben wir geerbt? Worüber müssen wir zurückschauend nachdenken?
 - a. Erbschaft: als Lebensphilosophie – als Lebensraum – als Weltverhältnisse
 - b. Zusammenhänge sehen von früher, die das heutige bestimmen.
 - c. Was wir nicht mehr ändern können.
2. Was steht uns vor? Was für eine Welt wollen wir haben?
 - a. Wie geht man mit Jugendliche und seine/ihre Möglichkeiten weltweit um?
 - b. Was bietet der heutigen Kultur – Wirtschaft – Politik an Jugendlichen?
 - c. Was für Kraftbrunnen haben wir wovon der Zukunft gestaltet werden kann?
3. Was hoffen wir hinterlassen?
 - a. Wie sollte es in der Zukunft mit Humanität, Solidarität, Gerechtigkeit und Friede gehen?
 - b. Wie können wir als etwas Wertvolles hinterlassen? Was wäre es?

Es geht um Bewusst mit dem Vergangenheit – mit dem Heutige – mit dem Zukünftige umgehen und unsere eigen Verantwortung zu verstehen und zu gestalten.

Vorlesungsbegleitende Aufgaben:

Teilnahme und kurze Vortrag halten über Themen worüber man vereinbart ist.

Pflichtlektüre:

Weitere Literatur:

- Beck, Ulrich: *Weltrisikogesellschaft: Auf der Suche nach der verlorenen Sicherheit*, Suhrkamp 2007.